PASAULIO PASAKOS

GRUZINŲ PASAKOS

DEVYNI BROLIAI

Iš rusų kalbos vertė
VYTAUTAS MARTIŠIUS

VILNIUS 1976

rpy3HHCKHE HAPOAHbIE CKA3KH
TCILIHCK, uMepaHH'', 1971

Iliustravo
GULDĄ' KALADZE

Vertimas į lietuvių kalbą, leidykla „Vaga", 1976

I

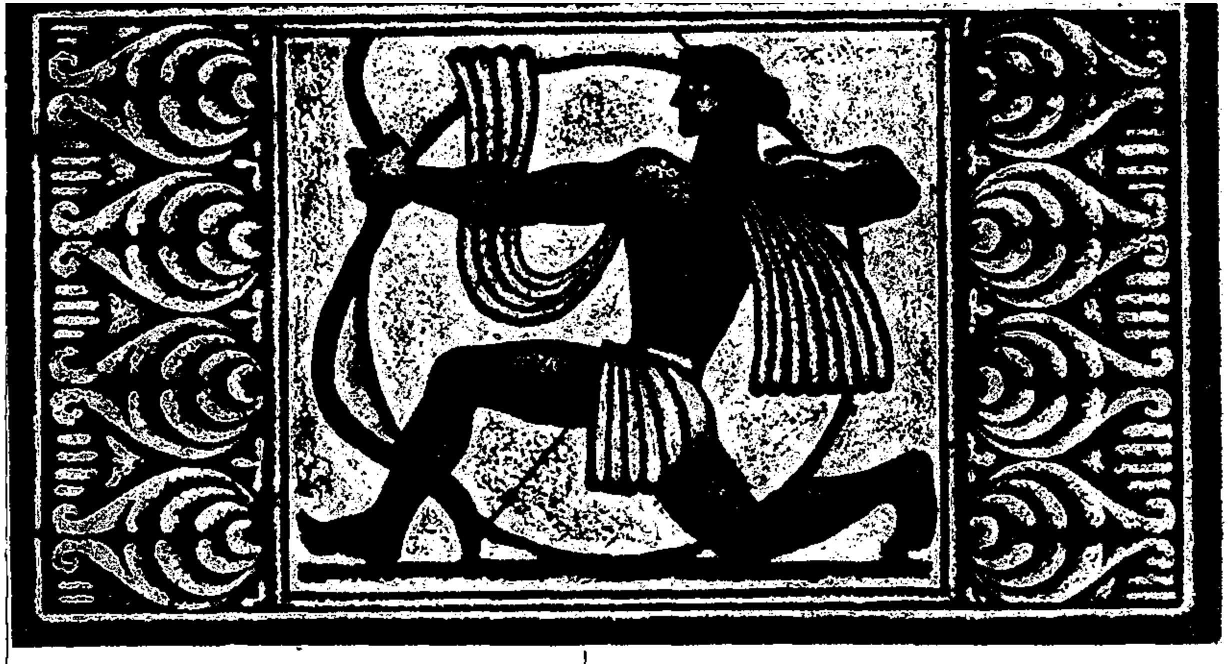

Aušrinis...

/' norėjo turėti vaikų. Kartą jo pati nuėjo vandens. Tik prisisėmę ąsotį — žiūri: upė tris obuolius neša. Tokius dailius pamačiusi, ištiesė ranką, susigraibė ir namo parsinešė. Vieną vyrui davė, antrą pati suvalgė, trečią abudu perpus pasidalino.

Ir šit ji ėmė lauktis.

Vakare susilaukė berniuko ir pakrikštijo jį Vakariniu. Tas sutemus išskrido į padanges.

Vidurnaktį moteriškė susilaukė antro sūnaus. Pakrikštijo jį Naktiniu. Ir tas išskrido j padanges.

Paryčiais, auštant, kalvio pati susilaukė trečio sūnaus. Ir Aušriniu jj pavadino. Aušrinis taipogi išskrido į padanges.

Visi trys broliai ir gyveno tenai, tarp žvaigždžių ir debesų lakiojo.

Tik kartą per dieną atskrisdavo jie pieno: Vakarinis — vakare, Naktinis — naktį, o Aušrinis — auštant, paryčiais. Ir niekad vienas kito nesutikdavo.

Praėjo kiek laiko, paaugo broliai, vis rečiau namie bepasirodo. Kartą per savaitę parskrenda, pasiima duonos ir lekia sau.

O tame mieste karalius gyveno. Tris gražuoles dukras augino.

Tos gražuolės nei dieną, nei naktį iš namų kojos nekelia — kad jų nei saulė nedegintų, nei vėjas negairintų.

Kartą tėvas sako:

— Dukrelės, ko jūs vis namie sėdit, po miestą pavaikščiokit, į žmones, į saulę pasižiūrėkit.

Gražuolės paklausė ir išėjo.

Staiga giedrą vidudienį debesys suplaukė, griaustinis pagavo grumėti, žaibai plykščioti. Visas dangus aptemo, atskriejo didžiulis baisūnas devas, čiupo visas tris mergaites, pasisodino ant pečių ir dingo debesyse.

Visi susirūpino. Nuliūdo karalius — neturi iš ko pagalbos laukti.

Į visas šalis jis žygūnus išsiuntinėjo — nelaimės skelbti ir gražuolių ieškoti. Ne, nė pėdų jų niekur neranda.

Tik šit ateina tokia senė ir sako karaliui:

— Sitam mieste yra kalvis, kuris turi tris sūnus. Visi trys padangėse gyvena, kaip paukščiai debesyse skraido. Ir dangus, ir žemė — viskas jiems kaip ant delno. Nebent tie dukteris surastų.

Tuojau karalius didelę puotą iškėlė ir pasiuntė žmones pas kalvio pačią — jos sūnus svečiuosna kviesti.

Ta ir pažadėjo: „Kai parlėks, užlaikysiu, pas karalių atsiųsiu".

Vakare parskrido Vakarinis. Motina apsidžiaugė, pavalgydino jį, pamylėjo ir sako:

— Sūneli, šiąnakt namie pabūk. Rytoj mūsų karalius puotą kelia, tave svečiuosna kviečia.

Likosi Vakarinis. Motina paklojo patalą ir paguldė.

Vidunaktį parskrenda Naktinis, ir jį motina pavalgydino, pamylėjo, pernakvoti paprašė:

— Rytoj mūsų karalius puotą kelia, tave svečiuosna kviečia.

Ir vidurinysis sutiko, pasiliko. Žiūri jis — kažin kas troboj miega, ir klausia:

— O kas ten miega?

— Tavo vyresnysis brolis, judu abu vieną naktį gimėte. Ir jis rytoj pas karalių kviestas,— paaiškino motina.

Ir Naktinis užmigo.

Auštant parskrido Aušrinis.

Ir jį pavalgydino motina, paguldė ten pat, prie brolių.

Išaušo rytas. Vakarinis nuo vakaro išsimiegojo, Naktiniam dar pats imigis, o Aušrinis tik snūduriuoja. Vyriausias brolis pabudo ir kad užriks:

— Kas čia miega, manęs nesiklausęs!

Norėjo abu nugaluoti, tik nei lanko, nei strėlių, nei kalavijo neturi. Pamatė kampe Aušrinio kalaviją, čiupo jį, bet nė iš vietos nepajudina.

Motina išsigando ir klausia:.

— Kam tau, sūneli, tas kalavijas? Kokius priešus radai?

— O ką tu čia įsileidai?—klausia sūnus.

— Tai tavo broliai,— sako motina,— visi jūs vieną naktį gimę, visi padangėse gyvenat. Jie, kaip ir tu, vakar parskrido, kaip ir tave, prisprašiau juos nakvoti.

Pabudo broliai, apsikabino, pasibučiavo. Paskui visi kartu pas karalių išjojo. Su didele garbe karalius juos pasitiko, pavaišino, paskui klausia vyriausiąjį:

— Vakarini, tu danguje lakioji, viską matai, ar nežinai, kur mano dukterys?

Vakarinis nežinąs, nematęs.

Karalius paklausė Naktinį, ir tas nieko neregėjęs.

Atėjo jauniausiojo brolio eilė. Aušrinis atsistojo, nusilenkė karaliui ir sako:

— Laimingasis karaliau! Kartą aš gulėjau ant aukšto kalno ir žvelgiau į debesis. Ūmai išgirdau triukšmą. Žiūriu — devas skrenda, neša mergaites, o jos šaukia, rauda. Čiupau lanką, bet tuojau nuleidau, išsigandau — pataikysiu devui, užmušiu jį, nukris — pražus ir mergaitės. Taip ir nulėkė jisai. Daugiau jų nebemačiau, nieko apie jas nebegirdėjau.

Karalius džiaugiasi bent pėdsakus aptikęs ir sako:

— Eikite ieškoti mano dukterų; jeigu rasite, atiduosiu jums į žmonas. Jauniausioji—tokia gražuolė, kad ir saulė jai pavydi — tavo bus!—tarė karalius Aušriniui.

Aušrinis žinojo, kur tas devas gali būti, ir patraukė ten su broliais.

Nežinia kiek ėję, sustojo prie tokio kalno.

Kalnas aukštas, uolėtas, akimis neapžvelgiamas, nuo vienos iki kitos jūros kūpso. O jo papėdėje — lapinė. Lapinėje miega geležinis žmogus — devas, jo galva tarytum uola.

I

Aušrinis siunčia pas jį brolius.

— Eikite ir pažadinkit devą.

Juodu nusliūkino į lapinę, budino, budino, sugrįžo ir sako:

— ,Ne, nepažadinsim jo.

Nuėjo Aušrinis, kai tvojo devui per galvą su lanku. Geležinis pabudo, išsigandęs maldauja:

— Susibroliaukim, jei prireiks — aš padėsiu.

Aušrinis sutinka:

— Tai ir padėk — užkelk mus ant šitos uolos.

Geležinis sako:

— Juk tu kalvio sūnus. Nukalk grandinę, užmesim į viršūnę ir užlipsim.

Aušrinis atsinešė kūjį, bet priekalo nėra.

Geležinis sako:

— Sit mano galva — bus priekalas.

Aušrinis nukalė didžiulę tvirtą grandinę. Pritaisė prie jos žiedą su kabliais.

Aušrinis liepia broliams:

— Nagi užsimokit ir užmeskit grandinę.

Vakarinis ir Naktinis čiupo ją — nė iš vietos nepajudina.

— Na, dabar tu, Geležini, pamėgink!—sako Aušrinis.

Tasai paėmė, užsimojo — nušvilpė grandinė, tačiau viršūnės nesiekė.

— Tik tiek įstengi?—klausia Aušrinis.

— Tik ti-ik!—atsakė Geležinis.

Tada Aušrinis stvėrė grandinę, užsimojo, ir ji nuskriejo į pačią viršūnę.

Visi keturi sukibę timptelėjo grandinę, savo kabliais už uolos ji užsikabino — lipk nelyginant kopėčiom.

Aušrinis pasiuntė brolius, tie nepajėgė užlipti, iš baimės vos prarajon nenugarmėjo.

Pabandė Geležinis. Jau buvo viršūnę bepasiekiąs, tik žemyn pasižiūrėjo, galva susisuko, susverdėjo, vos gyvas nusikabarojo.

Tada stojo Aušrinis ir sako:

— Žiūrėk, Geležini, palieku tau brolius, jei kas juodviem nutiks, galva atsakysi.

Aušrinis užkopė į uolos viršūnę ir nudrožė devų keliu.

Ejo ėjo, žiūri vario troba bestovinti. Aušrinis žengė vidun — ogi sėdi gražuolė mergaitė. Išklausinėjo ją, sužinojo, kad čia vyriausioji karaliaus duktė. Jinai sako:

— Geriau būtum nė neatėjęs, tuojau septyngalvis devas sugrįš, užmuš tave.

Vakare septyngalvis slibinas joja namo. Tik prijojo, ir žirgas suklupo.

— Ak tu, prakeiktasai!—šaukia devas ant žirgo.— Negi Aušrinį jauti? Ko tu bijaisi?

Parjojo, o Aušrinis sėdi paunksnėje ir laukia. Devas sušuko:

— Sakyk, Aušrini, tu man draugas ar priešas?

— Koks aš tau draugas?— drėbė Aušrinis.— Pasitik priešą!

Devas nušoko nuo žirgo ir šaukia:

— Nagi, papūsk žemę!

— Pats pūsk, kas man darbo!

Devas papūtė, ir žemė pavirto variu.

Susigrūmė. Aušrinis stvėrė devą, lig juosmens sugrūdo jį į tą varį. Išsitraukė kalaviją, vienu kirčiu nukirto jam tris galvas. Devas įsiuto, griebė Aušrinį ir iki šlaunų subruko į varį.

Tasai išsigavo, čiupo devą, nuritino jam kitas keturias galvas, nudrožė pas gražuolę, paėmė iš jos žiedą broliui ir keliauja ieškoti devyngalvio devo, pas kurį kamavosi antroji gražuolė.

Ejo ėjo Aušrinis ir priėjo sidabro trobą. Rado čia viduriniąja seserį. Mergaitė jį prašo:

— Išeik, užmuš devas tave.

Ne, Aušrinis neklauso, atsigulė paunksnėje ir laukia.

Parjojo devyngalvis devas, prie trobos jo žirgas suklupo.

— Ak tu, prakeiktasai, negi Aušrinį jauti?—klausia devas.

Pasižiūri — ogi tikrai Aušrinis guli paunksnėje.

— Sakyk, Aušrini, tu man draugas ar priešas?— klausia devas.

— Koks aš tau draugas?—išdėjo Aušrinis.— Pasitik priešą!

Aušrinis nukirto ir devyngalvį devą, paėmė iš viduriniosios sesers žiedą ir patraukė ieškoti dvylikagalvio.

Atėjo ir dairosi — vienas auksas aplinkui. Įžengė į aukso trobą — stovi negregėtai daili mergaitė. Aušrinis priėjo, apkabino savo*sužadėtinę ir bučiuoja. Gražuolė taipogi pamilo Aušrinį.

Tasai sako:

— Aš turiu užmušti tavo devą!

Mergaitė pravirko:

— Nereikia, tu jo neužmuši, patsai žūsi.

— Nebijok, neužmuš manęs tavo dvylikagalvis,— tarė Aušrinis, išėjo, atsigulė paunksnėje ir laukia.

Grįžta devas namo, ir jo žirgas suklupo.

— Ak tu, prakeiktasai!—šaukia devas.—Ar tik ne Aušrinis tave gąsdina? Nieko, tuojau pamatysi, kaip jo kraujas upe tekės, kaip jį pati varnos les.

Parjojo ir- pamatė Aušrinį.

Devas sušuko:

— Sakyk, Aušrini, tu man draugas ar priešas?

— Priešas,—rėžė Aušrinis,—anokia čia mudviejų draugystė.

Devas nušoko nuo žirgo, papūtė žemę, ir ta pasidarė auksinė. Susigrūmė juodu.

Devas suvarė Aušrinį į tą auksą ligi juosmens, o Aušrinis devą — ligi pečių. Aušrinis užsimojo kalaviju ir nukirto devynias galvas.

Devas pavargo ir klausia:

— Kaip jūsuose žmonės kaunasi?

— Kaunasi, kaunasi ir pasilsi!— atsakė Aušrinis.

— Tai pasilsėkim!—siūlo devas.

Aušrinis pagalvojo: „Duosi jam pasilsėti,—išsigaus, dar užmuš mane". Nieko nelaukęs, užsimojo, nušniojo devui ir paskutines tris galvas.

Tada pasiėmė gražuolę ir leidosi į kelią.

Mergaitė apsidairė ir sako:

— Žiūrėk, Aušrini, kiek aukso mes paliekam.

— Koks čia devo auksas,—nuramino ją Aušrinis,— tik akių dūmimas.

Papūtė — visas auksas pelenais virto.

Sugrįžo prie sidabro trobos, paėmė viduriniąja seserį, Aušrinis ir ten papūtė —viskas.pelenais virto. Paskui išsivedė ir vyriausiąją, prie uolos atkeliavo.

Ir stojo Aušrinis seseris vieną po kitos žemyn leisti.

Nuleido vyriausiąją ir šaukia vyriausiam broliui:

— Še, pasiimk žmoną!

Paskui viduriniąja — viduriniajam broliui.

Nori jau leisti jauniausiąją, o ta sako:

— Apgaus tave Geležinis. Tu man ir saulė, ir mėnulis, kaip aš gyvensiu, jei žūsi?

Aušrinis jos nepaklausė, varu nuleido. Kai tik ji apačioj atsidūrė, Geležinis čiupo vėzdą, tvojo per grandinę ir perkirto.

Aušrinis liko viršuje. Ką daryti? Be grandinės lipsi — užsimuši. Nuėjo toliau ta pakriauše. O gražuolė jam spėjo sušukti:

— Eik ligi uolos krašto, viršum jūros kyšulį pamatysi, stuktelėk jį koja ir nugrius. Ten žirgą rasi. Tai devų žirgas. Kartą jis nutrenkė nuo savęs devą, todėl ir uždarytas. Paimk žirgą, jis tau pagelbės.

Aušrinis nuėjo, treptelėjo koja kyšulį, rado žirgą, žiūri — jam ant nugaros per delną dulkių ir purvo. Žirgas žmogaus balsu prašneko:

— Leisk mane, Aušrini, tris dienas pabūti ant Juodojo kalno, jėgas atgausiu. Dabar nusilpęs aš, tavęs nebepakelsiu.

Aušrinis leido. Po trijų dienų žirgas grįžo. Aušrinis jį pažabojo ir sėdo joti. Žirgas susverdėjo ir sako:

— Dar vieną naktį leisk būti.

Aušrinis leido jam pailsėti dar vieną naktį. Iš ryto užšoko ant jo ir nujojo. Žirgas kaip strėlė nušvilpė. Dviem dienom anksčiau už Geležinį mieste sustojo.

Žirgas jį šitaip pamokė:

— Visus savo ginklus ant manęs sukrauk ir leisk dar tris dienas Juodajame kalne pabūti, pasilik tiktai tris mano plaukus. Kai pašauksi — atlėksiu.

Aušrinis taip ir padarė, pats skarmalais apsitaisė ir nuėjo po miestą pamaklinėti. Rado tokį kalvį ir pasisiūlė: .

— Aš tau dirbsiu, 6 tu man valgyti duosi, daugiau nieko nereikia.

— Gerai,— sutiko tas,— eik ir kalk su kūju.

Aušrinis viena ranka paėmė kūjį, trenkė į priekalą, visą kaladę suskaldė. Kalvis nustebo dėl tokios jo jėgos. Pastatė dvigubai didesnę kaladę, ir Aušrinis stojo dirbti. Per valandą jis nukala tiek, kiek šeimininkas per penkias dienas. Kalvis džiaugiasi, gavęs tokį darbininką.

Galop grįžo ir Geležinis su mergaitėmis ir broliais, vestuvių dieną nuskyrė. Tik nė viena žiedo neturi — visi pas Aušrinį liko. Išsiuntinėjo žygūnus pas visus kalvius -r- kas vyriausiajai seseriai žiedą nukals? Ne, visi atsisako, niekas negalįs. Atėjo ir pas Aušrinio šeimininką. Ir tas nesutiko tik Aušrinis pasišovė:

— Aš nukalsiu.

Naktį kalvis užmigo, o Aušrinis padaužė, padaužė plaktuku ir nuėjo gulti.

Iš ryto ateina kalvis, žiūri — Aušrinis miega, paspyrė jį koja:

— Kokią man gėdą karaliaus akyse užtraukei!

Aušrinis paėmė žiedą ir padavė kalviui,

Pasiuntė juodu tą žiedą. Ir kalvis nuėjo į vestuves. Aušrinį taipogi kvietėsi, bet jis atsisakė, nėjo. Kai tik Vakarinis su vyriausiąja seseria susiruošė eiti iš cerkvės, Aušrinis pakyšt į aikštę, išsiėmė tris plaukus ir sudegino. Bemat atsirado žirgas. Aušrinis užšoko ant jo ir sako:

— Skrisk į dangų, iš ten jį pulsiu ir gerai pamokysiu.

Žirgas pakilo aukštai, o kai tik tuodu iš cerkvės žengė, Aušrinis krito žemyn ir iš visos sveikatos smogė vyriausiajam broliui. Paskui paleido žirgą, grįžo pas kalvį ir sėdi kaip niekur nieko.

Ir antrą žiedą Aušrinis taip nukalė. Mergaitės pažino savo žiedus, tik nieko nesako, bijosi, tyli, o jauniausioji gražuolė verkia, vietos neranda.

— Jis gyvas, sugrįžo, tai ko neateina, iš nelaimės manęs nevaduoja?

Netrukus ir vidurinysis brolis gavo pylos.

Atėjo eilė Geležiniam.

Aušrinis pasišaukė žirgą, užšoko ant jo, paėmė į rankas vėzdą ir liepia:

— Skrisk!

Žirgas pakilo į dangų. Geležinis išėjo, vedasi jauniausiąją seserį, žengs jau į cerkvę — tik Aušrinis atūžė iš dangaus, smogė su vėzdu jam per galvą — visas taip ir prasmego po žemėm. Aušrinis nušoko nuo žirgo, apkabino savo žadėtinę,, išbučiavo.

Ir paskui viską karaliui apsakė.

Aušrinis vedė jaunėlę seserį, o kai karalius pasimirė, visa šalis jam atiteko.

Tenai *juoda, čionai balta,*
Ten pasėta, čia sumalta.

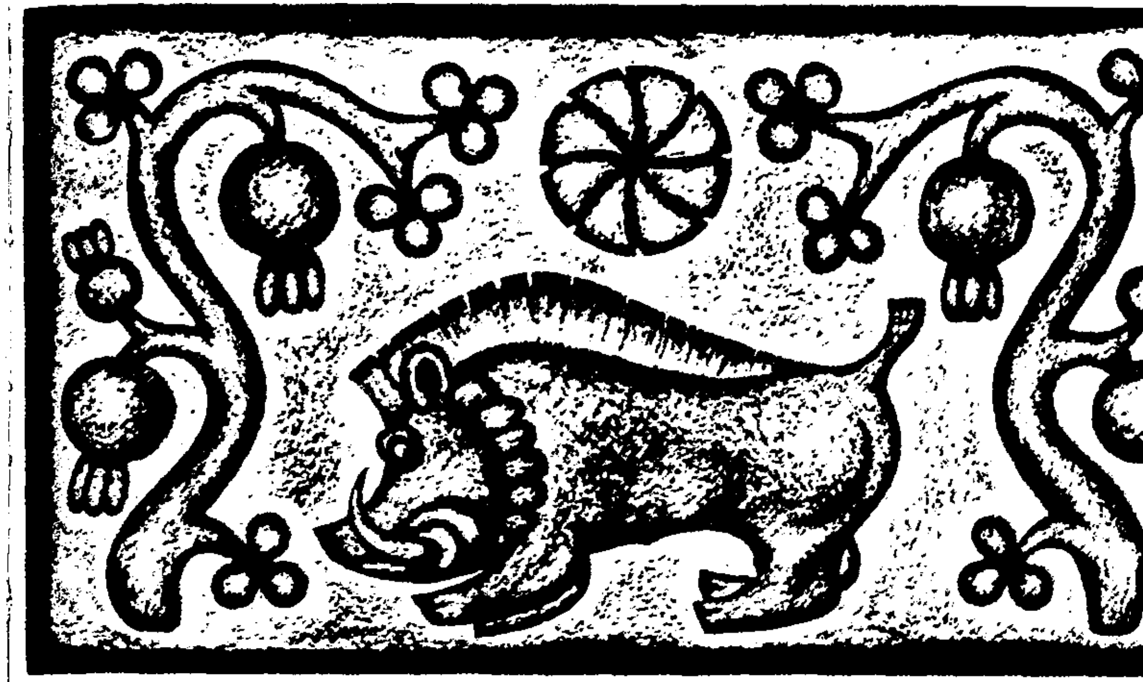

Pasaka apie karalių Bejuoki

" kados nematė jo juokiantis, todėl taip ir praminė.

Karalius turėjo tris sūnus, ir visi juos vadino Bejuokio vaikais.

Broliai ir sako:

— Eime paklausti tėvą, kodėl, jis Bėjuokis, o mes Bejuokio vaikai.

Nuėjo.

Pirmas žengė vyriausiasis.

Tėvas davė jam stiklinę vyno ir sako:

— Išgerk šį vyrią, paskui duosiu tau per ausį; jeigu atsilaikysi, pasakysiu. ..

Tas išgėrė. Tėvas atsivedėjo ir tvojo. Vyriausias sūnus kaip vilkutis ėmė suktis daikte.

— Eik, vėliau pasakysiu,— tarė karalius.

Įžengė vidurinysis.

— Kas toks būsi?—klausia karalius.

— Tavo sūnus.

— Ko nori?

— Mus visi Bejuokio vaikais vadina, kodėl tu Bejuokis?

— Išgerk vyno, tai pasakysiu.

Vidurinis sūnus išgėrė. Tėvas ir jam tvojo, ir tas kaip vilkutis ėmė suktis daikte.

— Eik, vėliau pasakysiu!—tarė karalius.

Įžengė jaunylis.

— Kas toks būsi?—klausia karalius.

— Jauniausias Bejuokio sūnus,— tas atsako!

— Ko atėjai?

— Mus visi Bejuokio vaikais vadina. Kodėl tu Bejuokis?

Karalius ir jam padavė vyno ir sako:

— Nagi išgerk, duosiu tau per ausį, tai sužinosi.

Jaunylis paėmė, išgėrė.

Karalius atsivedėjo, tvojo jam, bet tas nė iš vietos nepajudėjo.

— Dar kartą duok, tik pasakyk!—prašo sūnus.

Karalius Bejuokis tvojo antrą kartą, tas vėl nė iš vietos nepajudėjo.

— Ir trečią kartą duok, tik pasakyk,— prašo sūnus.

Tėvas tvojo trečią kartą, ir vėl tas nė nepajudėjo. Tada karalius sako:

— Eik ir atnešk granatų didumo sulig mano galva.

Paskui pamokė, kaip jų rasti, ir sako:

— Jeigu atneši, viską apie mane sužinosi.

Jaunylis grįžo pas brolius, tie klausia:

— Ką jis tau sakė:

— Liepė atnešti granatų didumo sulig jo galva, tada viską apie jį sužinosiu.

Patraukė visi trys broliai drauge. Kiek vaikščioję, kiek nevaikščioję, atsidūrė plynam lauke. Lauke — kryžkelė, kryžkelėje — akmuo, ant akmens parašyta: jeigu ten eisi —grįši, jeigu ten eisi —grįši, o jeigu ten eisi — negrįši.

Vyriausias sūnus nuėjo ten, iš kur grįši. Vidurinysis — ten, iš kur grįši, o jaunylis — iš kur negrįši.

Kiek ėjęs, kiek nėjęs, žiūri jis — tolumoje juodi- kareiviai, ir visi ant žirgų. „Na, pražuvau,— galvoja sau jaunylis,— matyt, mirti gausiu!" Ir vis dėlto patraukė tiesiai prie tų juodų kareivių.

Priėjo — ogi visi jie suakmenėję.

Nudrožė toliau.

Žiūri — tolumoj matyti raudoni kareiviai, išsigando, galvoja sau: „Dabar jau tikrai pražuvau",— ir nuėjo. Prieina: ir raudoni kareiviai suakmenėję. Nušvytravo toliau,

Eina eina — stovi balti kareiviai, taipogi visi suakmenėję. Nužygiavo toliau.

Kiek ėjęs, kiek nėjęs, žiūri — bokštas viršūne dangų remia. Prie pat vartų granatmedis auga, o ant jo penki granatai karo, visi didumo sulig žmogaus galva.

Karaliaus Bejuokio sūnus priėjo, nusiraškė granatų: vieną suvalgė, tris pasiėmė, vieną ant medžio paliko.

Iš bokšto iškišo galvą tokia moteriškė ir šaukia:

– Ak vaikei, koks tu panašus į mano sūnų. Kaip čia atsiradai? Žiūrėk, suės tave Šlykštuolis devas!

— Kad ir kas būtų, lipsiu į viršų,— tarė karaliaus Bejuokio sūnus,

Moteriškė, susipynė kasas ir nuleido žemyn.

Pasišokėjęs jis įsikibo į tas kasas ir užlipo. Moteriškė bemat paslėpė jį: ateis devas, užmuš.

Karaliaus Bejuokio sūnus paprašė ją sužinoti, kur yra devo dvasia.

Ir ateina devas!

— Kažkodėl Adomo sūnum kvepia,— sako jis.

— Ne,— atsiliepė moteriškė,— iš kur čia bus Adomo sūnus? Tikriausiai tą kvapą pats atsinešei.

Glosto ji Šlykštuolį devą ir klausinėja:

– Labai myliu aš tave, gyventi be tavęs negaliu, sakyk man, kur yra tavo dvasia?

— Mano dvasia šluotoje,— atsakė tas.

Šlykštuolis devas išėjo į medžioklę, o moteriškė paėmė šluotą, išpuošė ją, apvyniojo spalvotu brokatu ir skepetaitėm visokiom, nunešė ir paguldė ant lovos.

Grįžo Šlykštuolis devas, pamatė šluotą ir juokiasi:

— Apgavau aš tave, visai ne šluotoj mano dvasia, o va šitam stulpe.

Kai tik devas išėjo į medžioklę, ji atsikėlė, nuplovė, nusverto, stulpą, išdabino jį kaip galėdama, paskui ir glosto.

Ateina devas.

— Ką tu darai?— klausia.

— Tavo dvasią glostau.

— Pakvaišai tu,— juokiasi devas,— kas tau duos mano dvasią? Žinai, kur mano dvasia? Toli toli yra šernas, to šerno galvoje skrynelė, toje skrynelėje trys paukščiukai: raudonas — mano jėga, baltas — mano protas, o juodas — mano dvasia.

— O kas gali tą šerną užmušti? Ar yra toks pasaulyje?

— Niekas ir niekuo to šerno neužmuš, nebent mano strėle sužeistų.

Kai tik Šlykštuolis devas išėjo į medžioklę, moteriškė jo strėlę padavė karaliaus Bejuokio sūnui. Tasai pasiėmė du kepalus duonos ir nuėjo pas kalvį. Kalvis jam nukalė lanką iš dvidešimties pūdų geležies. Jaunikaitis įtempė tą lanką ir sulenkė jį. Tada nukalė iš keturiasdešimties pūdų, jaunikaitis įtempė ir vėl sulenkė. Tada kalvis nukalė iš šešiasdešimties pūdų, jaunikaitis įtempė — lankas dabar atlaikė, nesutinko.

Persimetė jį jaunikaitis per petį ir traukia šerno ieškoti.

Ejo ėjo ir priėjo ežerą, kur tas šernas gerti vaikšto. Žiūri jaunikaitis, prie vandens sėdi mergaitė, ašaras lieja.

— Ko tu verki, ašaras lieji, skaisčias savo akeles gadini?— klausia jaunikaitis.

— Traukis šalin. Tuojau ateis Šernas ir suės mane...

Ir apsakė jaunikaičiui, kad tasai šernas kasdien po mergaitę suėda.

— Nebijok,— sako jis,— aš atsigulsiu, galvą tau ant kelių padėsiu, mažumą nūsnausiu, pailsėsiu, o kai šernas pasirodys, žiūrėk, mane prižadink.

Ir karaliaus Bejuokio sūnus užmigo.

Neilgai trukus, šernas ir čia.

Atkriuksi, dantimis griežia, iš snukio putos drimba. Mergaitė ėmė šaukti jaunikaitį, žadinti jį, net su plaštaka sudavė — ne, nepabunda. Pravirko vargšė, rauda, rauda, sielvartu netveria, net visa žemė jos gailauja. Viena ašara nuriedėjo jaunikaičiui ant skruosto, kaip žarija nudegino. Pabudo jis, pašoko. Čiupo lanką, įdėjo strėlę, įtempė ir paleido. Strėlė pataikė šernui į šoną, kiaurai praėjo. Šernas parkrito ir nugaišo. Jaunikaitis nukirto jam galvą, perskėlė pusiau, išėmė skrynelę. Skrynelėje trys paukščiukai; pirmiausia nusuko galvą jėgos paukščiui, paskui proto paukščiui, o dvasios paukštį paliko gyvą ir pasiėmė.

O Šlykštuolis devas medžioja; jis pajuto, kad šerną nelaimė ištiko, nori paskubėt į pagalbą, bet jaunikaitis tuo laiku šerną užmušė ir jėgos paukščiui galvą nusuko. Kai tik nutraukė galvą baltam paukščiui, devas proto neteko, vargais negalais iki savo bokšto atsikapstė ir be jėgų susmuko.

Pamatė ji moteriškė, nulipo žemyn, atsisėdo šalia ir klausia:

— Na, mano brangiausias, kas atsitiko?

Tuo laiku atėjo karaliaus Bejuokio sūnus ir kad suriks ant devo:

— Ko čia drybsai, šunie? Sakyk tuojau pat, kaip atgaivint tuos kareivius, kur Į akmenį pavertei?

— Užlipk viršun, ten rasi tris bizūnus: baltą, raudoną ir juodą: juodu bizūnu suduok juodiems kareiviams, raudonu — raudoniems, o baltu — baltiems. Atgis jie visi ir bus tau ištikimi tarnai.

— Sakyk, kaip juos atkeikti?—paliepė jaunikaitis.,

Devas pasakė.

—- O kur tavo visi turtai?— spiria jaunikaitis.

— Va imk šitą raktą, atsirakink galinį kambarį, jame mano turtai,— atsakė Šlykštuolis devas.

Nuėjo karaliaus Bejuokio.sūnus, atsirakino galinio kambario duris, Žiūri: tenai trys gyvatės.

— Dabar nuo mūsų nepaspruksi,— sušneko gyvatės, pamačiusios jaunikaitį.

Tasai išsigando ir sako:

— Palaukite manęs mažumą, aš tuoj sugrįšiu,— išėjo ir uždarė jas.

Nubėga pas devą:

— Tu mane pas tas prakeiktas gyvates siuntei, kad mane suėstų?

— Ne,— teisinasi devas,— tu atsidaryk tokį ir tokį kambarį, jame rasi perlų ir brangių akmenų, o tos gyvatės nieko nedarys, kai tavo rankoje pamatys raudoną bizūną. Sukrauk viską ant jų ir varykis.

Jaunikaitis atsirakino tuos kambarius, pasiėmė daugybę perlų, brangių akmenų ir patraukė ieškoti brolių.

Priėjo tą kryžkelę, kur akmuo gulėjo, ir atsisėdo pailsėti. Susirenka ir vyresnieji broliai.

Jaunylis išsiėmė granatus ir išdalino visiems po vieną.

Tiems pavydu:

— Mes tokius menkus granatus radom, o jo tokie dideli.

Ir sutarė jį pragaišinti. Šit eina broliai. Ištroško jie gerti. O ten buvo stebuklingas šulinys. Broliai prišoko, nori vandens pasisemti. Iš pradžių į šulinį nuleido vyriausią brolį. Tasai bemat šaukti pagavo:

— Traukite mane, traukite, degu!

Ištraukė jį.

Dabar leidžia vidurinį brolį. Ir tas šaukia, kad ištrauktų. Leidžia jaunylį, o jisai sako:

— Kad ir kaip šaukčiau, mane vis žemyn leiskite.

Nusileido jis, vandens atsigėrė, dar ir broliams pasėmė, paskui apsijuosę virve, kad patį ištrauktų. Traukia traukia jį broliai, pusiaukelėje virvę nupiovė, jaunylis ir nukrito ant pat dugno.

Ir nuėjo broliai, nunešė tėvui granatus.

— O kur trečias brolis?—klausia tėvas.

— Nežinom — nė nematėme jo!—tie atsako.

— O ką gi jūs matėte?—klausia tėvas.

— Mes nieko nematėme,— sako broliai.

— Ką tu matei?—klausia tėvas vyriausiąjį.

— Aš nieko nemačiau,— sako tas.

— O tu ką matei?

— Ir aš nieko nemačiau,— sako vidurinysis.

Karalius Bejuokis supyko. Jis liepė savo tarėjams tuojau siųsti žmones ieškoti jaunylio.

Tie nuėjo, ieškojo ieškojo ir rado jį negyvą tame šulinyje. Ištraukė ir parnešė namo.

Karalius Bejuokis paėmė stebuklingą skepetaitę, perbraukė sūnui per veidą, ir tas atgijo.

Kad ėmė juoktis karalius, kad ėmė juoktis, net žemė sudrebėjo, o dangus prasivėrė, ir iš ten auksas sidabras pabiro.

Karalius Bejuokis ir klausia sūnų:

— Kur tavo granatai?

— Aš prisimenu,—atsakė jaunylis,— kad juos pasiėmiau.

— O ką ten kelyje matei, sūneli?—klausia karalius.

Sūnus apsakė visa, ką matė: ,,Kelyje juodi kareiviai stovėjo, visi suakmenėję, paskui raudoni, o paskui balti, aš praėjau pro juos ir pamačiau bokštą, viršūne dangų remiantį, ir tris langus jame. O po tuo bokštu stovėjo granatmedis, nuo jo ir nuskyniau tuos granatus".

— O moteriškę matei?—klausia karalius.

— Mačiau,— sako jaunylis.

Tada karalius tarė:

— Mano sūnau, todėl aš ir vadinamas Bejuokiu, kad toji moteriškė mano žmona, ją pagrobė tasai Šlykštuolis devas. Ir tie kareiviai visi mano: ir juodi, ir raudoni, ir balti. Juos tasai devas akmenimis pavertė. Kaipgi juoksis tas, kuris tiek iškentėjo?

Jaunikaitis bemat prie bokšto atsidūrė, nugalavo Šlykštuolį devą, pasiėmė motiną, pasiėmė visus tris bizūnus, užsimojo vienu — juodi kareiviai atgijo, užsimojo antru — raudoni, užsimojo trečiu — balti, ir tada laimingai pargrįžo namo.

Paškundžė

/" Jis turėjo tris sunūs. Karalius buvo labai turtingas. Šalia visų kitų turtų, brangių akmenų ir perlų, jis turėjo dar didelj gražų sodą. Tame sode augo obelis, kuri vedė stebuklingus obuolius, didumo sulig kepure. Karalius obelį sergėjo kaip savo akį, nei pats skynė vaisius, nei kitiems leido. Bet šit kažkas įjunko juos raškyti. Diena po dienos suskaičiuotų karaliaus obuolių vis mažiau ir mažiau. Susirūpino jis, šaukia savo sūnus ir sako:

— Vaikai, vieną obelį teturim sode, ir tos neišsaugojam, tai kaipgi saugosim savo valstybę? Mus kažkas apvagia, o mes nė nežinom kas. Reikia patykoti, sugauti vagį, nors sužinoti, kas jis toks. Eikite: kuris tą vagį sugaus, tam ir visą karalystę paliksiu.

Karalaičiai sutarė saugoti obelį.

Nuėjo vyriausias sūnus, atsigulė po obelim ir kietai užmigo. Naktį atėjo devąs, prisiskynė obuolių ir nusinešė.

Rytą karalaitis grįžo namo ir pasakė, kad niekas nebuvo atėjęs jis visą naktį nesudėjo akių nė bluosto. Kitą naktį saugojo vidurin Jis taipogi užmigo. Atėjo devas, prisiskynė obuolių ir nusinešė. sugrįžo vidurinysis brolis, irgi pasakė, kad niekas nebuvo atėjęs. naktį eilė jaunyliui. Tas pasiėmė lanką, strėles ir išdrožė sergėti ob Vyresnieji broliai iŠ jo pasišaipė:

— Tu tai tikrai sugausi vagį.

— Jei nieko nesugausiu, nors pats gyvas grįšiu,— tepasakė jau

Visą naktį jis nesumerkė, akių, vagies laukė. Vidunaktį atėjo d įsikorė i obeli ir skina. Jaunikaitis įtempė lanką, paleido strėlę. nuzvimbė, nušvilpė ir pataikė devui į pačią širdį. Tasai suriaumojo po .strėlę, nori ištraukti, bet negali; iškrito iš obelies ir kaukdamas si bėgti. Paskui jį kruvinas pėdsakas nusidriekė. Rytą grįžo jauny sako karaliui:

— Aš pašoviau vagi, dabar tereikia jį rasti.

Broliai juokiasi. Jaunylis atsistojo ir sako:

— Eime drauge, aš parodysiu, kad nemeluoju.

Broliai pasiėmė ginklus ir patraukė devo pėdsaku. Eina jie, eina kraujo žymes. Ir.priėjo didelį akmenį. Devas jau anksčiau čia atbėg akmenį pakėlęs ir po juo žemėn įlindęs. Broliai nuvertė akmenį i tarė leistis žemyn. Pirmas turi lįsti vyriausiasis. Apvijo jį broliai vi nuleido i devo urvą. Vyriausias brolis išgirdo, kaip jis brazda ir ka tai kad sukliks:

— Traukite mane, traukite!

Ištraukė.

Dabar nuleido kitą brolį. Ir tas ėmė šaukti:

— Traukite!

Ištraukė ir jį.

Atėjo eilė jaunyliui. Apvijo jį virve ir nuleido. Devas dar sma suriaumojo, skeryčiojasi, bet jaunikaitis neišsigando.

— Meskite virvę!— šaukia jis broliams.

Tie numetė, ir jaunylis žengė į devo trobą.

Prie ugnies sėdi senė — devo močia ir verda miltų košę. Prieina nikaitis, klausia:

— Ką čia verdi, moč, ir kam?

— Mano sūnus serga, jam.ir verdu.

— O kas atsitiko?

— Kažin kas pašovė.

— Aš išmokysiu tave, kaip jį pagydyti,— tarė karaliaus sūnus,— Užvirink katilą karvės lajaus ir pilk ant žaizdos — padės.

Senė patikėjo, užvirė katilą karvės lajaus ir išpylė devui ant žaizdos. Tas ir ištiesė kojas. Jaunikaitis ištraukė savo strėlę devui iš krūtinės, nugalavo senę — devo močią ir eina po urvą pasidairyti.

Vienam kambary jaunikaitis pamatė tris neregėtai dailias gražuoles. Pasiėmė visas ir nusivedė pas brolius; priėjo ir Šaukia iŠ apačios:

— Leiskite virvę!

Broliai nuleido virvę ir ištraukė vyriausią-seserį.

— Šita— vyriausiam!—sušuko karalaitis.

Ištraukė viduriniąja.

— Šita — viduriniajam!—pasakė jis.

Nori pakelti jauniausiąją, o ta be jo neina.

— Broliai apgaus tave, išduos,— Įkalbinėja ji,— pirma tegul patį ištraukia, paskui tu mane.

Jaunylis nesutinka. Tada gražuolė sako:

— Ką gi, tu manim netiki! O aš žinau—tikrai apgaus. Tai nors tiek manęs paklausyk. Kai čionai liksi, eik va tuo keliu, rasi kambarį, o jame dvi avis—vieną baltą, kitą juodą; jei sėsi ant juodos,, čia pasiliksi, jei ant baltos — požemio karalystėn pakliūsi. Kai ji šoks bėgti į požemio karalystę, tu vis kartok:

Senelės stogas šilkinis,
Senelės slogas vatinis.

Tada nukrisi ant minkšto stogo.

Broliai ištraukė jauniausiąją, nupiovė virvę ir iškeliavo sau, pasiėmę drauge mergaitę. Jaunikaičiui liūdna pasidarė devo urve. Prisiminė tas avis. Eina ieškoti. Rado, sėdo ant baltosios. Ta ir šoko bėgti į požemio karalystę.

Senelės stogas šilkinis,
Senelės stogas vatinis,—

kartojo vis jaunikaitis ir.,. nukrito tiesiai ant minkšto vatinio senelės stogo. Atsistojo ir žengė į trobą.

O senelė — viena akim akla — sėdi ir kabina košę; jaunikaitis atsisėdo iš aklosios akies pusės ir valgo.

Senelė iškabino košę ir nustebo, kad taip greitai, pasisuko — ogi jaunikaitis besėdįs.

— Kas tu toks būsi?—klausia.

— Tavo sūnus!—jis atsako.

Apsidžiaugė senelė — mat, neturėjo vaikų. Pasiliko jį ir ėmė topoli kaip sūnų.

Tik kartą jis žiūri — senelė prasijojo miltų, atsistojo ir verkia.

— Ko tu verki, motin?—klausia jaunikaitis.

— Taigi visą vandenį devas užgrobė, kuo dabar tešlą maišysiu?

— Aš tau atnešiu vandens, duokš ąsotį.

Senelė neleidžia: „Užmuš tave devas, nepaliks gyvo".

Jaunikaitis neklauso, pasiėmė ąsotį, nusigavo prie upės, pasisėmė sklidiną ir eis atgal...

— Kas ten?—suriko devas.—Cia nė musė nepraskrenda — visi manęs bijosi, o tave kas atvedė?

— Aš tavo svečias!—atsakė jaunikaitis.

— Gerai, turėkis,— sako devas,— pirmą kartą kaip svečiui dovanosiu.

Jaunikaitis nusinešė vandenį. Abudu su senele išdalino jį visam miestui po kiaušinio lukštą. Kai žmonės vandenį pabaigė, jaunikaitis pasiėmė ąsotį ir vėl eina prie upės. Išgirdo devas ir šaukia:

— Kas ten?

— Cia aš, tavo svečias!—atsiliepia jaunikaitis.

Devas nieko neatsakė. Jaunikaitis nusinešė vandenį, vėl išdalino visam miestui po kiaušinio lukštą, tik jis greitai baigėsi. Jaunikaitis pasiryžo dar sykį eiti. Pasiėmė lanką, strėles ir žingsniuoja. Prisisėmę ąsotį.

— Kas ten?— šaukia devas.

— Aš, tavo svečias!—atsiliepia jaunikaitis.

— Vienąkart svečias, kitąkart svečias, o trečiąkart kas per svečias?—suriaumojo devas ir puolė jaunikaitį.

Susigrūmė. Jaunikaitis užsimojo ir suvarė devą žemėn ligi kelių. Užsimojo devas, ir jaunikaitį suvarė ligi kelių, užsimojo jaunikaitis, devas ligi juosmens sulindo, užsimojo devas, ir jaunikaitis ligi juosmens sulindo. Tada jaunikaitis pašoko, sugrūdo devą ligi kaklo, užsimojo kalaviju, nukirto galvą ir tuo kalaviju prismeigė prie žemės. Grįžo namo, niekam nieko nesako, tiktai senelei liepia:

— Eik vandens parsinešt!

Visas miestas sužinojo, kad devas nugalabytas. Visi patraukė prie vandens — ir žmonės, ir žvėrys. Geria geria, neatsigeria. Kas stačiai vietoje sprogsta, kas namo parėjęs sprogs. Ir karalių pasiekė žinia, kad devas nebegyvas. Tučtuojau liepė surasti, kas devą užmušė. Susirinko visas miestas, visa jo karalystė, tiktai nėra to, kuris devą nudėjo. Kas ir pameluoja, girdi: „Aš užmušiau". Tokį nuveda prie devo galvos, kalaviju prie žemės prismeigtos.

— Nagi, jei užmušei, ištrauk šį kalaviją!— liepia.

Nė vienas kalavijo neištraukia. Neranda ir neranda, kas devą nugalavo. Tada ir sako karalius:

— Ar visi čia, kas mano karalystėj gyvena?

— Visi, nėra tik senelės ir jos įsūnio,— paaiškina žmonės.

Karalius liepė bematant atvesti senelę ir tą įsūnį.

Atėjo jaunikaitis, ištraukė kalaviją ir pasisakė užmušęs devą. Karalius jį nusivedė j rūmus ir didelę puotą iškėlė.

— Kuo tave apdovanoti už tavo paslaugą? — klausia karalius.— Likis pas mane, visą karalystę atiduosiu.

— Ne, — atsakė jaunikaitis, — aš ne čionykštis, esu iš antžeminio pasaulio. Jei galit, nuveskitVnane tenai, tai bus geriausia dovana, o jei negalit, tai nors pamokykit, kaip nusigauti.

Karalius sako jam:

— Sitai tik paukštė Paškundžė gali padaryti.

Jaunikaitis atsistojo, pasiėmė lanką, strėles ir iškeliavo pas Paškundžę.

O toji paukštė turėjo jauniklių, juos vieną po kito gvelešapis[1] rijo. Ateina karalaitis, žiūri — tupi lizde paukščiukai, vienas verkia, kitas juokiasi.

Jaunikaitis nustebo- ir klausia:

— Kodėl vienas verkiat, o kitas juokiatės?

Tasai, kur verkė, sako:

— Mane šiandien gvelešapis suris!

O tas, kur juokėsi, sako:

— Mane gvelešapis tik rytoj suris; aš dar vieną dieną gyvas būsiu.

Karalaitis nuramino:

— Jūs daugiau nebijokit, o kodėl — tik aš ir tas gvelešapis žinom.

Atsisėdo karalaitis ir laukia. Staiga temti pradėjo. Paukščiukai pasakė, kad gvelešapis ateina, saulę užstoja. Jaunikaitis čiupo lanką, įtempė jį ir, kai tik pamatė siaubūną, paleido.strėlę į pačią širdį. Gvelešapis pargriuvo, baisus dvokas pasklido. Jaunikaitis pakėlė jį nelyginant kokį kalną. Omai sugriaudėjo griaustinis ir prapliupo lietus.

— Kas čia dabar?—klausia jaunikaitis paukščiukus.

— Tai mūsų motutė verkia, ašaras lieja, galvoja, kad mus jau gvelešapis prarijo.

Paukščiukai paslėpė karalaitį. Atskrenda Paškundžė, žiūri — gyvi mažyliai, apsidžiaugė.

— Kas jus išgelbėjo, vaikeliai, kas?—klausia ji,

— Jeigu nesuėsi, tai parodysim,— sako paukščiukai.

— Kaip aš suėsiu savo vaikų gelbėtoją?— klausia paukštė.— Parodykite jį!

Paukščiukai atvedė karalaitį. Paškundžė jį apkabino, visus šonkaulius iš džiaugsmo sulaužė, paskui perbraukė sparnu ir vėl sugydė.

— Aš tau skolinga,— sako paukštė,— prašyk, viską padarysiu, ko tik panorėsi.

— Nunešk mane į antžeminį pasaulį,— prašo jaunikaitis,— už viską man atsimokėsi.

— Gerai,— sako Paškundžė,— pasiimk kuo daugiau mėsos, padėk matt ant vieno sparno, ant kito pats sėskis, ir skrisim.

Taip ir padarė. Paukštei ant vieno sparno sukrovė mėsą, aru kito pats užsiropštė — ir lekia.

Paškundžė pasuka galvą, jaunikaitis jai į snapą įdeda mėsos, ir toliau skrenda. Tik vieno gabalo pritrūko, tada jaunikaitis atpiovė savo blauzdos ir padavė.

— O, kokia gardi mėsa,— sušuko paukštė,— kieno ji?

— Mano,— atsakė jaunikaitis.

— Jei būčiau žinojusi, kad žmogiena tokia skani, būčiau seniai tave prarijusi,— tarė Paškundžė; perbraukė sparnu jo žaizdą, nutupdė jaunikaitį ant žemės, atsisveikino ir nulėkė.

O tas keliauja sau. Kiek ėjęs, kiek nėjęs -- .įlsidurr s.ivo k.ir.ilyslri*'- Kelyje sutiko kiauliaganį. Sėdi žmogus ir veikia. Karalaitis klausia:

— Ko gi tuip verki?

— Kaip neverksi,— sako jis,— šiandiens mūsų karalaičių vestuvės. Jauniausią brolį juodu pragaišino, o vyriausiasis jo sužadėtinę veda.

— Klausyk,— prašo jaunikaitis,— duok man savo drabužį. O pats imkis mano. Aš esu tas jauniausias brolis, eisiu pažiūrėti vestuvių.

Persirengė kiauliaganiu ir patraukė namo. Sėdi vyriausias brolis, džiaugiasi. O kieme kareiviai susirinkę viens su kitu galynėjasi — kas įtemps jaunylio lanką. Niekas to padaryti nestengia.

---

[1] **Gvelešapis** —fantastinė būtybė, žmogaus priešas.

— Duokite lanką mano kiauliaganiui,— šaukia vyriausias brolis ir pats juokiasi,— gal tas įtemps...

Jaunylis paėmė strėlę, įtempė lanką ir šūktelėjo;

— Į jauti ar į karvę?

Sužadėtinė pažino savo mylimąjį, prasidžiugo jos širdis.

— Į jautį, kuo čia dėta karvė?— sušuko ji.

Jaunylis paleido strėlę ir nudėjo vyriausią brolį, paskui vedė sužadėtinę ir karaliavo sau.

^^*įt* lauką, paskui užsėjo. Vienas — vieną pusę, kitas — antrą, o trečias — vidurį. Užaugo javai — geresnių nė būti negali! Siūbuoja, plaukia kaip jūra, o artojų širdys džiaugsmu netveria. Tik staiga visas dangus aptemo, debesys susigrūdo, pasipylė kruša. Lauko kraštai sveiki liko, o vidurį visą išplakė, visus grūdus su žemėm sumaišė.

Atėjo artojas, pamatė suniokotą savo lauką, širdis jam apmirė. Žodžio netaręs, tik atsidusęs, pasiėmė piautuvą ir keliauja kitur laimės ieškoti.

Ėjo ėjo, tokį turtuolį priėjo. Turtuolio laukas — per šimtą dienų nenuplausi.

Artojas klausia:

— Ką duosi, jei tuos javus perdien nupiausiu?

— Pusę derliaus,— sako tas.

Artojas iki pusiaudienio suko šiaudus pėdų ryšiams. Vidudienį pasiėmė piautuvą ir piauna. Piauna ir stato pėdus, piauna ir stato, ir kiaurą dieną Šitaip, visą derlių nuo didžiulio lauko nuėmė ir surišo, tik vienas pėdas liko. O saulė jau visai arti laidos.

Artojas atsistojo, nusiėmė kepurę ir maldauja saulę:

— Nenusileisk dar, palauk truputį, va tik vieną pėdą surišiu.

Nepaklausė saulė artojo, nusileido. Surišo jis ir tą paskutinį pėdą, ateina šeimininkas. Nustebo, kad visi javai nupiauti, ir sako:

— Ką gi, eime dalintis, kaip sutarta.

— Ne,;—sako artojas,—nesiseka man, nepadariau kaip buvom sulygę,— va šitą pėdą surišau, saulei nusileidus. Tu — sau, aš — sau,— ir nudrožė.

Kiek jis ten ėjo, tiek — pataikė pas tokį karalių ir parsisamdė ketverius metus avis ganyti. Susitarė: jei per ketverius metus nė vienos avies vilkas nenuneš, nė viena nuo maro nekris,— žodžiu, jei jokios žalos joms nebus, tai visas perpus pasidalins, o jei ne — piemeniui nieko neklius, tuščiom rankom paliks.

Piemuo ir išginė avis į ganyklą. Ketverius metus jis vaikšto paskui jas, ir plaukelis nė vienai nenukrito. Šit jau gena pas šeimininką dalintis, tik kur buvęs, kur nebuvęs, atbėgo vilkas, čiupo vieną avelę ir nusitempė į mišką. Parvarė avis. Šeimininkas apžiūrėjo, pasidžiaugė, kad gerai įganytos, ir *jau* dalins bandą per pusę, bet piemuo nesutiko, metė lazdą ir keliauja sau — nepadarė, kaip buvo sulygę, prarado vieną avelę.

Kiek ten ėjo, tiek — priėjo upę. Sėdo atsikvėpti. Žiūri, nusileido iš dangaus trys saulės dukros, subrido į upę ir maudosi. Ir tokios jos gražios— gražesnių niekur nepamatysi.

Atsistojo jis, prisėlino prie saulės dukterų, griebė vieną ir leidosi bėgti. Bėgo bėgo, pribėgo lauką, ten pasistatė lūšną, ir gyvena abudu. Tik jau labai neturtingi. Ničnieko neturi. Vyras nė darbo kokio neieško, sako:

— Kad ir kur ėjau, kad ir ko ėmiausi, nesiseka ir nesiseka. Kam dar be reikalo vaikščioti?

O saulės duktė turėjo žiedą, kuris visus norus išpildo. Padavė ji tą žiedą vyrui:

— Šit mano kraitis. Padėsi jį ant žemės — atsivoks stalas, padėsi ant stalo — atsiras valgymų ir gėrimų, nuimsi žiedą nuo stalo — viskas dings. Štai ir visas mano turtas.

Apsidžiaugė vyras. Laimingas ir linksmas gyvenimas juodviem prasidėjo. Tik va panoro vyras pasikviest į svečius karalių. Pati atkalbinėja:

— Sėdėk sau. Ne juokas karalių kviestis. Vieną žiedą teturi ir nori jį nustebinti? Žiūrėk, kad ir to neprarastum!

Užsimetė vyras, nors tu ką:

— Ne ir ne, turiu pasikviesti. Tegul ateina, tegul pamato, kaip laukininkai gyvena, tegul žino, kad ir mes galim karalių priimti.

Kartą atsikėlė jis ir nuėjo karalių į svečius kviestis. Nunešė dovanų, ką turėjo, ir meldžia:

— Padarykite malonę, teikitės pas mus papietauti.

Karalius nusijuokė:

— Kas tu toks ir kokie tavo pietūs?— O paskui pridūrė:—Aš tai neisiu pas tave, bet, jei nori, galiu savo tarėjus pasiųsti.

Pasišaukė tarėjus ir sako:

— Eikite pažiūrėti, ko jis mane į svečius kviečia, ar jis turi ką, ar tik šiaip iš manęs juoką daro?

Eina tasai laukininkas, vedasi tarėjus su visa palyda. Tie praalko kelyje. Nušovė fazaną ir siunčia tarną kur iškepti. Tas priėjo lūšną, kepa fazaną, bet šit vidun įžengė saulės duktė, tarnas dabar žiūri žiūri, akių atplėšti negali. Viską užmiršo, neprisimena, nei ko čia atėjo, nei ką daro. Visas fazanas jam ant iešmo anglimi virto.

Nunešė tą apdegusį paukštį ir duoda tarėjams.

Tie kad supyks:

— Kam taip susvilinai fazaną?

Tarnas sako:

— Lūšnoje radau moteriškę, visai man galvą apsuko. Nei aš ką mačiau, nei supratau, taip ir sudeginau.

Subruzdo tarėjai su visa palyda. Sėdo ant žirgų, nurūko. Nori kuo greičiau pamatyt tą gražuolę.

Atjojo, nulipo nuo žirgų netoli lūšnos. Laukininkas paėmė žiedą, apėjo visus žirgus, ir visiems ant galvų maišai su avižom atsirado. Apėjo dar kartą — tušti maišai dingo.

Atsistojo, padėjo žiedą, stalas atsivokė. Plaukia ir plaukia visoki valgymai ir gėrimai tai daugybei svečių, ir vis nauji, vis nauji.

Tarėjai stebisi: nei namo, nei tarnų, ir iš kur viskas randasi? Paskui atėjo saulės duktė, tarėjai visai pametė galvas. Gražiai pamylėjo svečius saulės žentas ir paleido.

Grįžo tarėjai, karalius ir klausia:

— Kaipgi jus vaišino tas mano valdinys?

Tie apsakė, kaip juos vaišino ir kaip visi valgymai be ugnies buvo taisyti, o jo pati — tokios dar niekas nėra regėjęs.

— Tik jums, valdove, reikėtų ją turėti,— pasakė.

— Kaipgi ją atimsi?—klausia karalius.— Prie ko prisikabinsi?

Tarėjai sako:

— Pasišaukite jį ir liepkit iš saulės atnešti auksinį kailį. Laukininkas išeis, gyvas tikrai nesugrįš, šit ir liks jums pati.

Karalius tučtuojau pasišaukė laukininką ir liepia:

— Nueik ir atnešk man iš saulės auksinį kailį.

Saulės žentas nuliūdo, grįžo ir skundžiasi pačiai:

— Karalius liepė iš saulės atnešti auksinį kailį.

Pati jį ramina:

— Ko gi dabar graužiesi? Reikėjo anksčiau galvoti, dabar tatai nepadės, geriau į kelią leiskis.

Davė jinai tokį ženklą giminėms parodyti ir išsiuntė.

Saulės žentas iškeliavo.

Ilgai jis ėjo, daugel šalių praėjo, visą žemę, visus kraštus. Ir atsidūrė ten, kur saulė ir mėnuo gyvena.

Saulė jau buvo iškilusi pasaulio šviesti, o mėnuo namie. Jisai pasitiko žentą, pažino jį iš duktės duoto ženklo, apsidžiaugė, gražiai priėmė. Ir nuėjo močios nudžiuginti.

— Mūsų žentas apsilankė.

Jiedu ėmė klausinėti, ko tasai atkeliavęs.

Žentas išporino, kas jam nutiko, ir mėnuo sako:

— Greitai saulė sugrįš. Tik tu jos ugnies neištversi, sudegsi.

Pavertė jį adata ir įsmeigė į stulpą.

Vakarop saulė ir namie.

— Žmogaus kvapą užuodžiu,— jinai sako.

— Ką tu!—papyko mėnuo.— Kokio žmogaus? Pati vaikščiojai po pasaulį, tikriausiai ir atsinešei tą kvapą.

Paskui klausia:

— Ar nesudegintum žento, jeigu jis iš tiesų mus aplankytų?

— Oi ne,—davė žodį saulė,— norėčiau pamatyti, kas per žmogus mūsų žentas.

Mėnuo adatą vėl atvertė į žmogų.

Pasveikino saulė žentą ir klausia, ko tas atkeliavęs.

— Karalius nori iš manęs atimti tavo dukterį. Išgirdo, kad tu auksinį kailį turi, ir pasiuntė parnešti, jei tuščiom grįšiu, pačios daugiau neregėsiu.

— Nesirūpink,— nuramino jį saulė,— eime į sodą, kolei kas pailsėsi.— Ir nusivedė.

Tasai sodas buvo stebuklingas. Vieni medžiai jau vaisiais nukarę, antri dar žydi, trečių tik pumpurai skleidžiasi, o ketvirtų jau lapai krinta...

Labai patiko svečiui sodas, vaikšto, gėrisi juo, atsistebėti negali.

Saulė sako:

— Pabūk čia, pailsėk, o pietus tau paduos vilkas ir Elijas Griausmasvaidis.

Saulės žentas išalko, atsisėdo, laukia pietų.

Atbėgo vilkas, atnešė stalą. Atėjo Elijas Griausmasvaidis, padavė valgymų ir gėrimų.

O saulės žentas rankoje lazdą turėjo. Pasišaukė jis vilką į šoną ir sako:

— Prisimeni, prieš ketverius metus aš bandą ganiau, per visą tą laiką ir plaukelis nė vienai nenukrito, o tu staiga atbėgai dalybų dieną ir nusinešei avelę. Kodėl taip padarei?

Ir kad ims tvoti jam su lazda. Mušė mušė, kol širdis atlėgo.

Paskui pasišaukė Eliją Griausmasvaidį:

— Prisimeni, aš turėjau lauką, jau ir javai sužėlė, subrendo, o tu paleidai krušą ir visus grūdus su žemėm sumaišei. Kodėl taip padarei?

Ir kad ims dabar Eliją Griausmasvaidį vanoti, apkūlė gerai, paskui dar per akis šėrė ir apžlibino. Pats sėdo ir pietauja. Pavalgęs atsistojo, vaikšto ir daužo viską, vaismedžius iš pašaknų iškirto, sodą suniokojo. Pyktį išliejo ir atsisėdo ilsėtis.

Vilkas ir Elijas Griausmasvaidis nubėgo saulei skųstis.

Atėjo saulė, žiūri — sodas taip nusiaubtas, kad ir priešui širdis suvirpėtų.

— Kodėl taip padarei?— klausia ji.

— Turėjau tik vieną lauką,— sako žentas,— ir visą jį Elijas Griausmasvaidis su kruša išdaužė; ketverius metus piemenavau, plušau, o vilkas mano visą darbą niekais pavertė, šimto dienų piovimą perdien sudorojau ir rikes sustačiau, liko tik vieną pėdą surišti, o tu nusileidai, kad ir kaip maldavau, visą mano triūsią pragaišinai!

Saulė, nieko negalėjo pasakyti, davė jam auksinį kailį ir išleido.

Parnešė jis karaliui tą auksinį kailį.

Karalius nebeturi vilties gauti jo pačią. Pasišaukė tarėjus ir klausia:

— Kaip dabar bus?

Tie sako:

— Siųskite ji j aną pasaulį, tegul atgabena žiedą, kur jūsų motina išsinešė.

Karalius pasišaukė laukininką ir liepia:

— Nueik į aną pasaulį, atgabenk žiedą, kur mano motina išsinešė.

Saulės žentas grįžo pas pačią ir skundžiasi:

— Karalius mane siunčia į aną pasaulį, nori tave atimti.

Pati jam davė obuoliuką ir sako:

— Paridenk šitą obuolį ir eik iš paskos, nuves jis tave kur reikia.

Laukininkas paėmė obuolį, parideno ir nuėjo iš paskos.

Obuoliukas ritosi ritosi ir nusirito į tokią laukymę. Laukymėje elnias stovi, ragais dangų parėmęs.

— Sveikas!—sako jam keleivis.

— Ir tu būk sveikas!— atsako elnias.— Kur keliauji, kas čia tave atvedė?

— Einu j aną pasaulį. Turiu iš karaliaus motinos žiedą paimti ir jam parnešti.

— Gal ir man kokių žolių gausi. Matai, vos ragus bepakeliu — tokie užaugo.

— Gerai,— sutinka saulės žentas ir drožia toliau.

Priėjo tokią uolą, žiūri — stovi pririštas jautis. Nei jis vandens turi, nei pašaro kokio, o pats stiprus ir storas, rodos, ir kailis sutruks.

Saulės žentas nustebęs klausia;

— Ko tu toks storas, juk nei pašaro, nei vandens neturi.

— Ten einančių daug mačiau, o atgal nė vieno,— atsakė jautis.— Grįši — papasakosiu.

Patraukė toliau ir atsidūrė stebuklingoj pievoj. Žiūri — kaip jūra banguoja kvapni sultinga žolė, upeliai per ją čiurlena, o vidury stovi pririštas jautis. Pats toks liesas, šonkaulius gali suskaityti.

Saulės žentas nustebęs klausia:

— Ko tu toks liesas, juk tiek žolės ir vandens aplinkui?

— Ten einančių daug mačiau, o atgal — nė vieno,— atsakė jautis,— grįši — papasakosiu.

Keliauja toliau ir žiūri — ant kirvio guli vyras su pačia, guli sau, puikiai išsitenka, dar ir vietos likę. Saulės žentas nustebęs klausia:

— Kaip jūs čia dviese ant kirvio sugulę ir dar vietos likę?

— Ten einančių daug matėm, o atgal nė vieno,—atsakė vyras su pačia,— grįši — papasakosim.

Drožia toliau. Kiek ėjęs, kiek nėjęs, žiūri — guli vyras su pačia ant buivolo-odos, stumdosi, barasi; pasislink, duok vietos!

Saulės žentas pasisveikino ir klausia:

— Kas gi jums — ant buivolo odos gulit, ir jums dar ankšta, neišsitenkat?

— Ten einančių daug matėm, o atgal — nė vieno,— atsakė vyras su pačia,— grįši — papasakosim.

Žygiuoja toliau. Žiūri — senė prisirinkusi kiaušinių ir iš jų bokštą krauna. Sudeda, kiek pakyla nuo žemės, bokštas sugriūva, kiaušiniai pabyra, o ji vėl renka, savo bokštą krauna.

Nustebo jis ir klausia:

— Ką tu čia, moč, darai? Kur tai matyta, kad iš kiaušinių kas bokštą krautų?

— Eik, grįši — papasakosiu,— atsakė senė.

Saulės žentas traukia toliau paskui obuoliuką.

Eina, žiūri — stovi senė prie molio krosnies. Į tą krosnį šauna baltus kaip vata papločius, o ištraukia juodus kaip žemė. Nustebo jis ir klausia:

— Kaip čia yra, šauni tokius baltus papločius, o ištrauki juodus?

— Ten einančių daug mačiau, o atgal — nė vieno,— atsakė senė,— grįši — papasakosiu.

Saulės žentas žengia toliau.

Žiūri — nuo vieno prarajos krašto lig kito žmogus išsitiesęs, o juo tarsi tiltu visi eina, trempia kojomis.

— Kas gi tau? Ko čia guli kaip tiltas?—klausia jį.

— Ten einančių daug mačiau, o atgal — nė vieno,— atsakė žmogus,— grįši — papasakosiu.

Saulės žentas drožia toliau.

Taip priėjo karaliaus motiną ir sako:

— Jūsų sūnus prašė grąžinti žiedą, kur išsinešei.

Karaliaus motina atidavė jam žiedą ir sako:

— Še, paduok mano sūnui ir pasakyk: „Būk tu prakeiktas, kad nė čia per tave neturiu ramybės, tegul paties tarėjai tave ir suėda!"

Tada jisai klausia:

— Eidamas mačiau-elnią, kuriam ragai lig dangaus išaugę, vos pakelia juos, gal patartumėt, kaip jam pagelbėt?

Karaliaus motina ir sako:

— Tegul gegužės vandens atsigeria, palengvės.

Padėkojo jai saulės žentas, pasiėmė žiedą ir pasuko atgal.

Priėjo tą žmogų, kur kaip tiltas gulėjo, ir tas sako:

— Anam pasaulyje aš tiltą sergėjau. Nieko per jį be mokesčio neleisdavau. Nė pavargėlio nesigailėjau, iš visų mokestį plėšiau, va už tai dabar taip kenčiu.

Paskui priėjo tą moteriškę, kur papločius kepė, ir toji sako:

— Anam pasaulyje buvau labai godi. Kai papločius kepdavau ir kokį vargetą ar alkaną keleivį pamatydavau, pati galvą kišdavau į krosnį, vos akių neišsidegindama, kad tik nereiktų jų pagailėti ir kokį kąsnį duoti. Va dabar ir kankinuosi — kad ir kokį paplotį pašaunu, vis juodą žeme virsta.

Toliau priėjo senę, kur iš kiaušinių bokštą krovė. Ji sako:

— Aš anam pasaulyje kiaušinius vogdavau, šit dabar taip kenčiu.

Saulės žentas leidosi toliau savo keliu. Kiek ėjęs, kiek nėjęs, atsidūrė prie vyro ir pačios, kur ant buivolo odos gulėjo ir vietos mažai turėjo. Tie sako:

— Mudu anam pasaulyje nemylėjome kits kito, visur mums buvo per ankšta, štai ir kankinamės dabar — atsiskirti niekaip negalim, nors ir baisiai vienas kito nekenčiam.

Paskui priėjo vyrą ir pačią, kur ant vieno kirvio išsiteko. Tie ir sako:

— Mudviem ir ten buvo gerai, ir čia gražiai sugyvenam. Mylinčiam vyrui ir pačiai kirvio *gana,* kad tik skirtis nereikėtų, vienam be kito būti.

Priėjo tą jautį, kur žydinčioj lankoj badu dvėsė. Tas ir sako:

— Blogai tarnavau savo šeimininkui, jokios naudos iš manęs jis neturėjo, užtat taip kenčiu.

Priėjo jautį, kur ant plikos uolos *sotus* ir storas stovėjo. Tas ir sako:

— Aš ištikimai tarnavau savo šeimininkui ir su kitais jaučiais jungą darniai traukiau, todėl ir anam pasauly buvo gerai, šeimininkas neskriaudė, ir čia, nors nieko neėdu, vis tiek sotus esu ir storėju.

Pagaliau priėjo elnią ir sako jam:

— Išgerk gegužės vandens, palengvės tau.

Elnias išgėrė gegužės vandens, ir nukrito jam ragai.

Saulės žentas sugrįžo pas karalių, atnešė motinos žiedą, o podraug ir prakeikimą.

[illegible] tie vienu mirk,

Visi karaliaus turtai atiteko saulės žentui ir jo pačiai - saulės duk-

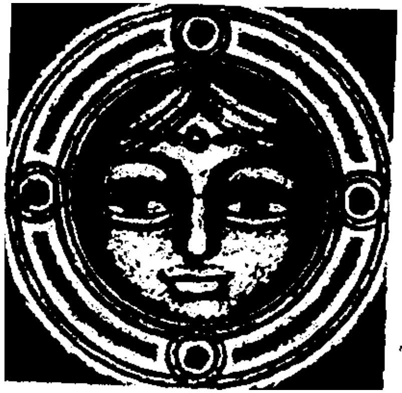

A *• » ° ® ^ *

'H * -4* j • - . *~ . *****

1 <M-A/.vi Vy.ftV \ r'"-

& H.

IT!! •• •

Laukų mergelė

Qal ir buvo, gal ir ne

Rai&as *strazdas sučiulbėjo,*
Visi žmonės pralinksmėjo.

Gyveno toks turtuolis, turėjo jis tris dukteris ir tik vieną sūnų. Atėjo metas *seniui* mirti, pasišaukė sūnų ir sako:

— Mano vaike, likimas padėjo man šį turtą užgyventi. Ir pats dirbau, ir žmones spaudžiau, taip ir jus auginau. Dabar jau baigiasi gyvenimas šiam pasauly, mirštu ir prašau tave savo tris seseris ištekinti. Jaunikių neieškok, kas pirmas pasirodys, tam ir atiduok.

— Nesuk sau galvos, tėve,— atsakė sūnus,— tu gyvenk, o seserimis aš gebėsiu pasirūpinti.

Tasai turtuolis numirė, ir jį sūnus sulig papročiais palaidojo. Prabėgo kiek laiko. Kartą sūnus sėdi prie trobos ir žiūri — toli toli eina kažkas. Ejo ėjo, atėję, nei sušilęs, nei atvėsęs, prašo:

— Leisk už manęs vyriausiąją seserį.

Sūnus prisiminė tėvo liepimą ir sako:

— Gerai, žmogau, leisiu, tik pasisakyk, kuo tu vardu. Kas esi ir kur, koks tavo amatas? Juk turėsiu tave aplankyti — ar priešo skria džiamas, ar šiaip iš draugystės. O gal tu vagis ar plėšikas. Išleisiu už vęs seserį, o tu imsi ir parduosi vergijon.

— Ne kalbėtis atėjau,— tarė svečias,— nei vardo, nei pavardės nes kysiu. Jei nori — leisk, jei ne — tai lik sveikas!—ir jau trauks tolia

Sūnus pagalvojo: „Ką gi, aš čia niekuo dėtas, tokia tėvo valia",— vedė vyriausiąją seserį ir atidavė.

Prabėgo dar kiek laiko. Ateina kitas žmogus ir prašo:

— Leisk už manęs viduriniąja seserį.

Sūnus ir šitą klausia:

— Kas tu, žmogau, iš kur kilęs, kur keliauji, kuo vertiesi? Juk turė Į svečius ateiti, ar nuo priešo apgynimo ieškoti, ar varge pagalbos p šyti. Cia mano sesuo, vienas kūnas ir kraujas, nelengva man su skirtis.

— Nei aš tau vardą sakysiu, nei savo kilmę. Jei nori — leisk, jei ne einu sau, o tu likis,— atrėžė svečias.

Ką daryti broliui? Atidavė jam viduriniąja seserį, tik tiek pasiguo kad tėvo valią išpildė.

Dar po kiek laiko ateina trečias žmogus ir prašo jauniausiąją ses į žmonas. {

Brolis ir jam taip pakalbėjo, taip išklausinėjo, o tas atsakė taip p kaip ir aniedu.

Ką daryti broliui? Atidavė ir jauniausiąją seserį, likosi vienas.

Nuliūdo jaunikaitis: „Ir tėvo netekau, ir seseris nežinia kur išleidau" nuėjo į tamsų rūsį, užsidarė ir sėdi, nei dienos, nei nakties neregėdama Sėdi ir sėdi ten vienas.

Sužinojo tatai karalius.. Pasišaukė tarėjus ir liepia:

— Raskite žmogų, kuris tą jaunikaitį iš tamsos į šviesą išvestų, ta ir taip jam atsilyginsiu.

Rado tokią senutę.'

. — Aš jį išvesiu į dienos šviesą, tik duokite man dvi dešimtis vaik

—• Nors ir šimtą!—tie atsakė senutei ir davė jai vaikų.

Laukia. O senutė padavė vaikams kamuolį, atvedė ant to rūsio sto ir liepė žaisti lig nakčiai. Tie žaidžia, laksto, triukšmauja, trepsi. Ker kentė jaunikaitis savo rūsyje, neiškentė, iššoko laukan ir puolė gaudy vaikus. Sargai jį pamatė, sučiupo ir nuvedė pas karalių. Tas klausia jaunikaitį:

— Ko tu rūsyje užsidarei?

— Turėjau tėvą ir jį palaidojau,— paaiškino jaunikaitis.— Turėjau tris seseris ir jų netekau — atidaviau tokiems žmonėms, apie kuriuos nieko nežinau: nei iš kur kilę, nei kur gyvena, nei ką veikia.

— O kieno valia taip pasielgei?— paklausė karalius.

— Tėvo valia: jis liepė be kalbų atiduot seseris tam, kas pirmas ateis ir paprašys.

— Tai jeigu tokia tėvo valia, be reikalo graužiesi. Jei tavo tėvas ne-, būtų proto turėjęs, nebūtų tiek turto užgyvenęs. Neverk, neliūdėk, savo širdies pagailėk — ateis laikas, pamatysi ir seseris, ir jų vyrus!

Karalius paskyrė jį savo kariuomenės vyriausiu ir šalia savęs pasodino. Kartą išjojo visi medžioti. Staiga žiūri — laukuos mergelė nuo žolės ant žolės skrajoja, tai ant vieno žiedo nutupia,.tai ant kito. Tokia ji daili, tokia lengva — gražesnės nei gyvos nesutiksi, nei sapne nesusapnuosi. Visi apstojo ją, gaudo, o ji pakyla, viršum galvų paskrenda, nutupia ir vėl su žiedais žaidžia.

Vaikosi ją kareiviai ir jų vyriausias drauge, bet kur tau pagaus! Suplasnoja ji, nulekia, toliau nutupia ir juokiasi sau.

Nusiplūkė vyrai, žirgai visiems išgriuvo, tik vyriausias dar laikosi. Lekia mergelei iš paskos, žirgą gena, kolei ir tas krito. Mergelė praskrido ir dingo. Jaunikaitis apsidairė — nei josios, nei kareivių, nei pažįstamų vietų, nei kokio sodžiaus, nei trobos, nei žmogaus. Atsisėdo ir verkia.

Atskrido prie jo ta Laukų mergelė, nutūpė ant žiedo ir sako:

— Kaip tau ne gėda — sėdi ir verki, argi tu ne vyras? Stokis, apsidairyk, pasaulis didelis, ko sėdi rankas sudėjęs ir raudi nelyginant moteriškė?

Jaunikaitis atsistojo, nubraukė ašaras, apsidairė ir žiūri — toli toli balta trobelė stovi. Nuėjo prie tos trobelės. Ogi tikri karaliaus rūmai. Priešais upeliukas teka, is *jo* sidabriniu loveliu vanduo bėga. Jaunikaitis atsisėdo ant kranto pailsėti. Sėdi pavargęs, išalkęs. Iš trobos išėjo tarnaitė su ąsočiu rankose. Jaunikaitis paprašė ąsočio vandens atsigerti. Tarnaitė ir padavė. Jaunikaitis atsigėrė ir įmetė ąsotin savo žiedą. Tarnaitė pasisėmė vandens ir nunešė poniai. Toji išgėrė, ir iš ąsočio žiedas iškrito. Moteriškė pamatė jį ir sušuko:

— Kas tau žiedą davė?

— Niekas nedavė, ten prie upelio sėdi jaunikaitis, paprašė vandens atsigerti — gal jis įmetė, daugiau niekas negalėjo taip padaryti,— atsakė tarnaitė.

Tuojau pasiuntė atvesti jaunikaitį. Tasai atėjo ir savo vyriausiąją seserį pamatė. Apsikabino juodu, pasibučiavo.

Sesuo klausia, kaip jis čia atsirado.

Brolis apsakė, kad laukuos mergelę pamatė.

— Jos grožis mane pakerėjo, puoliau vytis, o ji per jaučių kinkinį šokuoja, vijausi vijausi, žirgą nuvariau, bet nepavijau. Likausi vienas, ir šit vargais negalais tavo trobą radau, laukuose būtų mane varnai sulesę.

— Vargas man, broliuk,— sako sesuo,— sunkus dalykas Laukų mergelę pagauti. Jei lengva tatai būtų buvę, mano vyras ją būtų į žmonas paėmęs, ne mane. Laukų mergelės toks likimas: kai tik kas pagaus ją, ji bematant numirs.— Sesuo paslėpė brolį. Bijo, kad vyras, Erelis, ką pikta nepadarytų. Vakare parskrido Erelis. Žmona jam sako:

— Mano brolis į svečius atėjo, ar neskriausi jo?

— Kaip tai skriausiu? Nądažnai tokio svečio sulaukiu. Kviesk jį greičiau.

Brolis įėjo, juodu apsikabino, pasibučiavo. Išsikalbėjo vienas su kitu, Erelis klausia:

— Kaip tu pas mus patekai?

Tas viską papasakojo.

— Nepyk, brolau,— sako Erelis,—-jei būtų buvę galima sugauti Laukų mergelę, kam man būtų reikėję tavo sesers? Bet nelengva tatai padaryti. Geriau palik ją, nesielvartauk, rasim tau kitą žmoną, o ją užmiršk.

— Ne,— sako brolis,— mirsiu, bet jos nepaliksiu! O tave, svaini, paprašysiu man žirgo nepagailėti, dėkingas būsiu.

— Dėl žirgo nesirūpink,—atsakė svainis,— mano kaimenių pilni laukai, imk kokį nori, tačiau vis dėlto paklausyk manęs — mesk iš galvos tą sumanymą.

— Nemesiu — geriau jau galą gausiu, ją bevaikydamas! —atkirto brolis.

— Tai aš tau duosiu žirgą, kuris per jaučių kinkinį šuoliuoja.

Brolis prisiminė, kad ir Laukų mergelė per jaučių kinkinį šokuoja, ir apsidžiaugė. Paėmė žirgą, sėdo ant jo, atsisveikino su šeimininkais ir nurūko vytis Laukų mergelės.

Netrukus ją pačią pamatė. Mergelė lekia nuo jaunikaičio, o tas iš paskos genasi. Jo žirgas per vieną jaučių kinkinį šuoliuoja, o mergelė per du šokuoja. Atsiliko jaunikaitis.

Bet, matyt, jis patiko Laukų mergelei: pabėgusi nutupia ant žolės, žiedų nektarą kaip vandenį geria, žiedadulkes kaip duoną valgo ir laukia jo. Tam priartėjus, purptelia ir vėl nuskrieja. Gena jaunikaitis žirgą, lekia Laukų mergelei pavymui. Krito žirgas, liko jaunikaitis vienas, atsisėdo ir verkia iš apmaudo. Tada atskrido mergelė, nutūpė šalia ir sako:

— Koks tu vyras? Ko čia dabar verki? Ar ne gėda tau? Tiktai verkt kaip moteriškė ir temoki. Stokis, apsidairyk į šalis, pasižiūrėk — pasaulis didelis, gal rasi kur pagalbos.

Jaunikaitis liovėsi verkti, apsidairė ir išties tolumoj trobą pamatė. Nuėjo. Ogi ten viduriniojі sesuo begyvenanti, už Paškundžio ištekėjusi. Brolis seseriai viską apsakė. Toji tarė:

— Mesk iš galvos tą sumanymą! Ir tavo svainis ne mažiau narsus, ir jis Laukų mergelę vaikėsi, bet nė pats giltinės sūnus jos nepavytų!

Vakare grįžo namo Paškundžis. Jaunikaitis ir jam viską papasakojo. Svainis jo nepagyrė:

— Jeigu ją taip lengva būtų buvę pagauti, kam man būtų tavo sesers reikėję?—tarė jis.— Nežudyk savęs tuščiai.

•— Geriau man duok žirgą,— prašo' svečias.

Paškundžis jam davė tokį žirgą, kuris per du jaučių kinkinius šuoliuoja. Jaunikaitis atsisveikino su seseria ir svainiu, sėdo ant žirgo ir nurūko.

Lekia mergelė, per tris jaučių kinkinius šokuoja, o jaunikaičio žirgas tik per du šuoliuoja. Jaunikaitis atsiliko, krito ir šisai žirgas, liko jis vienas — nei žmogaus, nei kokio būsto aplinkui.

Nuliūdo, atsisėdo ir verkia. Nežinia kiek jam verkus, atskrido prie jo' Laukų mergelė, atsitūpė ant žolės ir juokiasi. Paskui jau pyktelėjo:

— Stokis, jei esi vyras, o jei ne, tai ir gyventi nevertas!

Jaunikaitis atsistojo,, apsidairė aplinkui, žiūri — tolumoj troba. Nuėjo, o prie jos upelis teka, atsisėdo, laukia, gal kas ąsotį atneš — vandens atsigerti. Atėjo tarnaitė, atsinešė ąsotį ir pastatė po auksiniu loveliu. Jaunikaitis paprašė atsigerti. Tarnaitė padavė ąsotį, jis atsigėrė ir įmetė žiedą. Tarnaitė nusinešė vandens. Ponia atsigėrė, ir iš ąsočio žiedas išriedėjo. Ponia klausia:

— Kur tu žiedą gavai?

– Niekur, tik prie upelio jaunikaitis paprašė vandens atsigerti, gal jisai įmetė.

– Tuojau pat jį čionai atvesk,— paliepė ponia.

Jaunikaitis atėjo, juodu apsikabino ir pasibučiavo. Tai buvo jauniausioji sesuo.

Sesuo klausia, kaip jis čia atsidūrė. Jis ir apsakė,viską, kaip buvo.

– Vargas tavo seseriai,— tarė jinai,— jei taip lengva būtų Laukų mergelę pagauti, manęs tavo svainiui nebūtų reikėję. Ją būtų į žmonas parsivedęs, ne mane. Laukų mergelės niekas nesugauna, jei kas sugautų, jai gyvenimas baigtųsi.

Sesuo paslėpė brolį.

Vakare sugrįžta Gvelešapis ir klausia:

— Cia nieko nebuvo?

Žmona atsakė:

– Nieko.

Paskui pridūrė:

— Ką tu darytum, jeigu mano brolis ateitų?

— O ką aš darysiu, apkabinčiau ir pabučiuočiau.

Tada sesuo atsivedė brolį, svainis su juo pasibučiavo.

— Kaip tu čia atsiradai?—klausia svainis.— Koks vėjas atnešė?

Brolis nusipasakojo savo bėdą ir rūpestį.

— Ak, kad aš galą gaučiau! Kam tu ėmeisi šito dalyko? Jeigu būtų buvę lengva tą mergelę pagauti, tavo sesers nebūčiau vedęs. Geriau mesk ja. iš galvos ir grįžk namo.

– Ne,— atsakė brolis,— dabar jau-vėlu taip kalbėti. Nepaliksiu jos, nors ir.žinočiau, kad pražūtis laukia. O jeigu man gera linki, svaini, tai duoki žirgą; kad tuojau pat galėčiau ją vytis.

— Menkas daiktas' žirgą duoti, nors dvidešimt, nors triskart po dvidešimt žirgų imk,— sako svainis,— bet dar kartą tau; sakau: tuščiai josi.

Ne ir ne. Brolis pasiėmė tokį žirgą, kuris per tris jaučių kinkinius šuoliuoja, atsisveikino su svainiu ir seseria, leidosi vytis tą savo mergelę. Kiek jojęs, atsidūrė svetimuos, nežinomuos kraštuos. Žirgas šuoliuoja per tris jaučių kinkinius, o mergelė — per keturis šokuoja. Krito ir trečias žirgas. Jaunikaitis atsisėdo ir verkia. Aplink nei žmogaus, nei kokio būsto. Svainiai toli, kur tu juos rasi. Nieko nebėra, neturi nė į ką pagalbos kreiptis, ir vilties jokios. Priėjo Laukų mergelė, atsisėdo šalia jaunikaičio ir sako:

— Vėl tu verki, netgi manęs nesigėdini! Argi tu vyras! Stokis, apsidairyk į šalis, ar bloga, ar gera pamatysi — pasinaudosi! .

Susigėdo jaunikaitis, atsistojo ir eina. Žiūri — trys velniai pešasi, vienas kitą baigia užplumpyti, ir niekas jų neišskiria, jokios gyvos dvasios aplinkui. Jaunikaitis ir klausia:

— Ko pešatės, velniai, ko nepasidalinate?

— Turime,— sako vyriausias velnias,— tokį kilimą; jeigu sėsi ant jo ir pasakysi: „Ei kilime!", jis nuneš kur panorėsi. Turime dar šukas. Kad ir kokia stati uola būtų, pasakai: „Ei šukos!", beregint iš jų kopėčios pasidaro, ir tokios, kad gali jomis kaip lauku vaikščioti. Dar turime tekėlą. Jeigu jį jūron panardinsi ir pasakysi: „Ei tekėle!"—kad ir kokia gili ji būtų, visą ligi galo išgeria. Va tą kilimą, šukas ir tekėlą dalinamės, niekaip pasidalinti negalim, todėl ir pešamės. Gal padėtumei mums?

— Gerai,—sako jaunikaitis,— padalinsiu. Sit paleisiu tris strėles —kas pirmas atneš strėlę, tam kilimas, kas antras — tam šukos, kas trečias — tam tekėlas.

Velniai apsidžiaugė: va čia tai teisingai nuspręsta.

Jaunikaitis paleido strėles už devynių kalnų. Velniai nubėgo, dingo iš akių—jaunikaitis sėdo ant kilimo, pasiėmė šukas, pasiėmė tekėlą, šūktelėjo: „Ei kilime!" ir nuskriejo greičiau už vėją. Nurūko vytis savo Laukų mergelės,

O Laukų mergelė lekia, skuba, bet kilimas jau baigia privyti. Praskrido jie visus laukus ir pievas, prie aukštų uolų atsidūrė.

Laukų mergelė šoktelėjo ir perlėkė per uolą.

„Ei šukos!"—tarė jaunikaitis, ir į uolą atsirėmė kopėčios kaip geras laukas. Kilimas nuskriejo kopėčiom, jaunikaitis vėl baigia privyti mergelę. Taip jie didžiulę jūrą pasiekė, mergelė puolė į ją ir plaukia. ,,Ei tekėle!"—tarė jaunikaitis ir panardino jį jūron. Ta bematant išdžiūvo. Jaunikaitis dabar jūros dugnu nusivijo, jau visai šalia mergelės, net už skraistės ją sučiupo, tik toji išsisuko ir į tėvo namus įlėkė. Jaunikaičio rankose skraistė teliko.

Laukų mergelė pripuolė prie tėvo.

— Kas tau, mano dukra; nuo ko bėgai?— paklausė tėvas.

Jinai viską papasakojo — taip ir taip, vijosi jaunikaitis, ligi pat slenksčio atsivijo, sugaut nesugavo, tik skraistę nuplėšė.

Išėjo tėvas, apkabino jaunikaitį ir pabučiavo.

— Kokio žento laukiau, tokį ir radau!

Pakvietė jaunikaitį į trobą, su garbe jį priėmė.

O tos mergelės likimas toks buvo:, jeigu ją kas pagaus — tai ji mirs, o jei bus toks narsuolis, kad lig namų atsivys, tas jos vyras bus. Jaunikaitis vedė Laukų mergelę, parsigabeno į savo šalį. Juodu ir dabar gyvi, ir ne sykį žmonės regėjo, kaip ji nuo žiedo ant žieclo skrajoja.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta,
Elasa, melasa,
Ąsotis midaus kabėjo,
Kas pasakos klausė, kas sekė —
Burnon privarvėjo.

Trys broliai ir balandė

Gal taip buvo, gal ir ne — gyveno trys broliai. Du vyresnieji sugalvojo nusikratyt jauniausiuoju. Šit ir sako jam:

•— Pažiūrėsim, kas iš mūsų stipriausias: paleisim strėles, kas greičiau atneš, tas ir laimės.

Paleido jie strėles, bet jau taip toli, nė nematyt. Eina ieškoti.

Eina jaunėlis, ieško, niekur nėra tų strėlių.

Nežinia po kiek laiko jis priėjo tokią karalystę.

Žiūri, senutė begyvenanti. Jaunėlis ir prašo:

— Priimk mane nakvynėn.

Labai apsidžiaugė senutė, įsivedė į trobą, klausia:

— Kas čia tave atvedė, sūneli?

Viską jai apsakė jaunėlis, o paskui dar pridūrė: vesti norėčiau.

Tada senutė tarė:

•— Cia netoli yra ežeras, tenai trys balandės atskrenda maudytis. Nueik prie to ežero, pasislėpk, čiupk jauniausios balandės sparnelį ir neatiduok, kol ji pažadės tekėti už tavęs.

Nuėjo jaunikaitis, pasislėpė prie ežero.

Atskrido balandės, nusimetė plunksnas, subrido į vandenį, maud

o jis prisėlino, čiupo jauniausios sparnelį ir paslėpė.

Balandės išsimaudė, išlipo. Dvi vyresniosios pasiėmė savo plunksna

nuskrido, o jauniausioji liko.

Ir šūktelėjo jinai:

— Kas tu, atsiliepk!

Jaunikaitis neatsiliepia.

Dar kartą šūktelėjo balandė.

•— Atsiliepk, sesuo aš tau būsiu.

Jaunikaitis neatsiliepia.

— Ko gi tu nori?—klausia balandė.

— Tekėk už manęs,— atsako jaunikaitis.

Balandė sutiko, jaunikaitis išėjo iš slėpynės, nusivedė ją į trobel

gyvena sau su jauna pačia.

O pats eina pas karalių, dirba, taip ir manosi.

Šit vieną kartą tas jaunikaitis sako karaliui:

— Duokite man kambarį.

— Va,— sako karalius,— devyni kambariai, išsirink bet kurį ir gyve

Jaunikaitis nusivedė pačią ir apsigyveno su ja devintam kambary.

Karaliaus tarėjai pamatė balandę, negali atsistebėti jos grožiu.

Ateina pas karalių ir sako:

— Kokia jūsų pati? Va to jaunikaičio pati — tai bent gražuolė!

— Ką čia niekus kalbat, jo pati gražesnė už mano?—supyko karaliu

— Gražesnė,— tvirtina tarėjai.

•— Tai ką gi jam padaryti?-—klausia karalius.

Rūmininkai jį pamokė.

— Va ant kalno miškas auga — liepkit jam per dieną visus medži

nukirsti ir į rūmus sunešti. Jei nespės — atimkite pačią.

Karalius pasišaukia jaunikaitį ir liepia:

— Nukirsk per dieną visus medžius ir sunešk į rūmus, jei nespėsi

pačią atimsiu!

Nuliūdo jaunikaitis, grįžta namo.

Pati klausia:

— Ko toks nuliūdęs?

Vyras jai viską apsakė.

Toji ramina:

— Eik miegoti, manim pasikliauk.

Žengė į kiemą, pasuko ant piršto žiedą, ir išdygo priešais ją visi vyresniųjų seserų kareiviai.

Balandė sako:

— Nukirskite per dieną visus to miško medžius ir į rūmus suvežkite.

Kareiviai nurūko, visus medžius nukirto ir suvežė į rūmus.

O vakare jaunikaitis užsivertė ant nugaros šakų ryšį, nuėjo pas karalių, numetė ant žemės ir sako:

— Duokite man naują drabužį — seną sudėvėjau.

— Atneškite jam,— paliepė karalius.

Tarnai nubėgo, atnešė drabužį.

Antrą kartą pas karalių atėjo tarėjai ir sako:

— Kokia jūsų pati? Va to jaunikaičio pati — tai bent gražuolė. Jūsiškė galėtų jai tarnaitė būti, rankas mazgoti, ir tai būtų didelė garbė.

Karalius įtūžo:

— Ką čia kalbat, jo pati gražesnė už mano!

Nusprendė:

•— Paimkite jį į medžioklę, paleisim į priekį ir nugaluosim.

Ir sako jaunikaičiui:

— Josi su karalium į medžioklę!

Grįžta jis namo ir sako pačiai:

— Aš į medžioklę su karalium josiu.

— Aiman! Tavo žirgą jie paleis į priekį, nugaluos tave. Pažabok žirgą devyniom kamanom ir devyniais pavadžiais, pakabink balno kilpas po pūdą ir jok.

Pati dar davė vyrui žiedą, tarydama:

— Kai tik nutaikys j tave strėles, mesk žiedą į viršų, auksiniu kamuoliu jis pavirs, sugauk jį, paduok karaliui ir jok šalimais.

Taip ir padarė jaunikaitis.

Kai tik nutaikė į jį strėles, metė žiedą, virto jis auksiniu kamuoliu, tada pagavo jį ore, prišoko prie karaliaus ir padavė. Padavė ir joja šalimais.

Ką gi darys karalius?

Pasišaukia jis jaunikaitį ir sako:

— Matai tą lauką, suarsi jį, suakėsi, užsėsi, išravėsi, nuimsi derlių, iškulsi grūdus, sumalsi, atveši miltus ir sukrausi juos mano rūmuose. Jei viską per dieną nuveiksi — gerai, jei ne — galas tau.

— Gerai,— sutiko jaunikaitis,— jūsų valia.

Grįžo namo.

— Ko toks nuliūdęs?—klausia pati.

— Kaip neliūdėsi? Karalius liepė vienam suarti va tą lauką, suakėti, užsėti, išravėti, nuimti derlių, iškulti, sumalti grūdus, suvežti ir sukrauti miltus rūmuose. Ir tik per dieną. Jei visko nenuveiksiu — galas man.

Pati žengė už vartų, pasuko žiedą, sulėkė visi seserų kareiviai.

Balandė jiems ir liepia:

— Suarkit, suakėkit, išravėkit tą lauką, nuimkit derlių, iškulkit, sumalkit grūdus ir miltus suvežkit į rūmus.

Viską padarė balandės seserų kareiviai, suvežė miltus į rūmus. O jaunikaitis užsivertė paskutinį maišą ant nugaros; nuėjo į rūmus ir numetė jį prie durų.

Karalius nustebo, nežino nė ką daryti.

Tarėjai vėl atėjo ir sako:

— Kokia jūsų pati? To jaunikaičio pati tai bent!

Karalius supyko, šaukia:

•— Kaip, jo pati gražesnė už mano! Ką su juo daryti, kaip jį pragaišinti?

Tarėjai sako:

— Tegul atneša nežinia ką, o jei neatneš — liepkite užmušti.

Karalius pasišaukia jaunikaitį:

— Atnešk man nežinia ką, jei neatneši — liepsiu tave užmušti!

Jaunikaitis sugrįžta namo dar liūdnesnis.

— Kas tau,— klausia balandė,— ko toks nuliūdęs, ką tau karalius sakė?

— Ogi liepė atnešti nežinia ką, jei neatnešiu, užmuš mane. O kas tas nežinia kas ir kur jį surasti?

Balandė žengė prie vartų, pasuko žiedą. Sulėkė visi vyresniųjų seserų kareiviai.

Balandė liepia:

— Sužinokite, kas tai per daiktas nežinia kas ir kur jis yra?

Niekas nežino, kas tai per daiktas ir kur jis yra.

Tik žiū — šokuoja šluba varlė, nuo kitų atsilikusi.

Balandė ištiesė jai ranką, varlė užšoko. Balandė ir klausia:

— Nors tu, varlyte, pasakyk, kur ieškoti nežinia ką.

Varlė ir sako:

— Tokia senė žino — nueik pas ją, pamokys.

Jaunikaitis nuėjo pas tą senę ir prašo:

— Gal pasakysi, kas tai per daiktas nežinia kas ir kur jį rasti?

Senė jam padavė ratą, parodė miške šventyklą ir tarė:

— Eik prie tos šventyklos, rasi jūrą, paridenk į ją šitą ratą, pasirodys tiltas, tuo tiltu prieisi šventyklą ir šauk: „Sese, pasikliauk, sese, pasikliauk!" Tada atsilapos durys.

Keliauja jaunikaitis, priėjo jūrą, metė ratą, pasidarė tiltas, tuo tiltu priėjo šventyklą ir šaukia:

— Sese, pasikliauk! Sese, pasikliauk!

Visą mėnesį jis taip šaukė.

Pagaliau atsilapojo durys, išėjo senis ir įsivedė jaunikaitį į vidų.

Tasai žengė šventyklon. Baisu jam.

Senis ramina:

— Nebijok, sūneli. — Paskui jį pamaitino, leido pailsėti, padavė Tarumbalą ir sako:

— Saugok Tarumbalą, pamesi jį — vargas tau!..

O Tarumbalą — toks daiktas, kurio *nematai, bet* kuris viską išpildo, ką tik paliepsi.

Eina jaunikaitis, nešasi Tarumbalą, namo grįžta.

Sutinka jis pirklį, tasai vargonėlius turi.

O tie vargonėliai tokie, kad pasuki rankeną, ir kareiviai pasipila.

— Sėskim, papusryčiausime drauge,— sako pirklys jaunikaičiui.

Susėdo,

Jaunikaitis šūktelėjo,

— Tarumbalą, vandens!

Atsirado vanduo, liejasi jiems ant rankų, prausia, o iš kur jis, kas jį atnešė — nematyti.

— Tarumbalą, kepsnį!

Ir viskas gatava atsiranda, o iš kur — nematyti.

Pirklys nustebo ir klausia:

— Pasimainykim: aš tau duosiu vargonėlius, o tu man Tarumbalą.

— O kas iš tavo vargonėlių?—klausia jaunikaitis.

— O va kas! — sako pirklys ir pasuko vargonėlių rankeną — pasipylė iš jų gausybė kareivių.

— Mainomės?—klausia pirklys.

— Mainomės!— sako jaunikaitis.

Pasiėmė tuos vargonėlius ir eina. O pirklys galvoja, kad tą Tarumbalą turi, tai jam ir tarnaus.

Eina jis, eina, pavargo, atsisėdo po medžiu ir sako:

— Tarumbalą, vandens!

Bet vandens nėr ir nėr.

Pirklys galvoja — ko gi ji manęs neklauso?

O Tarumbalą jau seniai pas jaunikaitį, jam ir tarnauja.

Jaunikaitis valgyti užsimanė:

— Tarumbalą, keptą vištą!

Bemat atsirado kepta višta.

Gerai prisikirto, pailsėjo ir traukia toliau.

O karalius jau išsivedė balandę, galvoja — negrįš jaunikaitis, pražus. Taisosi su ja tuoktis, tik įžengia į rūmus jaunikaitis. Pamatė, kas čia darosi, kad suriks:

— Nagi, Tarumbalą, lietaus ir kuo smarkesnio!

Staiga iš dangaus pliūptelėjo liūtis, ir jau tokia baisi — rodos, viską nušluos.

Jaunikaitis pasuko vargonėlių rankeną — išdygo pulkai kareivių. Užpuolė tie karalių ir jo rūmininkus, visus išgalabijo.

Ir karalystė jaunikaičiui atiteko, ir pati balandė su juo liko.

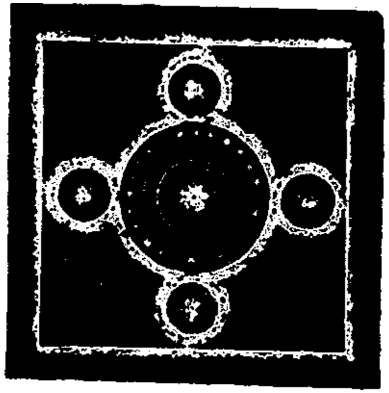

Žirgas Lurdža

/ juodu neregėto grožio dukterį. Slėpė ją toli, aukštam bokšte, nei patys matė, nei kitiems rodė.

Toje karalystėje gyveno sena burtininkė, prilipo jinai prie karalienės:

— Nebemyli tavęs karalius. Pagalvok, kaip jo meilę susigrąžinti.

— Ką gi man daryti,— klausia karalienė,— ir ar laikas mums apie meilę galvoti. Ir kaip čia priversti vėlei save mylėti?

Ne, senė neatstoja:

— Pragaišinkite savo dukterį, tai vėl mylėsitės.

Ir įkalbėjo karalienę. Nuėjo ta pas vyrą, susitarė, ir pasišaukė juodu dukterį — pragaišins.

Duktė eina pas tėvus, džiaugiasi, kad ją prisiminė, juk nė kartelio jų nemačiusi.

Susitinka ji žirgą Lurdžą, tasai sako:

— Ko tu džiaugiesi, pas tėvus eidama, jie' tave pragaišini sugalvojo. Žiūrėk, kai tik įžengsi, sakyk: „Žinau, tėve ir motina, ką sugalvojot, ir ne man prieštarauti, tik išpildykit mano paskutinę valią — aprenkite prieš mirtį vyriškai ir duokite žirgą, noriu nors kartą pajodinėti, pasidairyti, kas pasaulyje dedasi". Jeigu leis, išėjusi sėsk ant manęs, o dėl visa kita jau manim pasikliauk.

Mergaitė nuėjo pas tėvus, viską pasakė, kaip žirgo liepta, tie ir .leido. Tada vyriškais drabužiais apsirengė, plaukus po kepure. paslėpė, pasiėmė rimbą ir nuėjo pas-savo žirgą.

Žirgas liepia:

— Sėsk, supliek mane tris kartus, tik taip, kad trys rėžiai mano odoje, o tavo rankoje liktų, ir kuo tvirčiau laikykis.

Mergaitė užšoko ant žirgo, sušėrė jam rimbu kartą, antrą, trečią — ir nurūko tasai.

Skrieja skrieja žirgas, jau devynis kalnus praskriejo. O ten karalaitis medžioja. Pamatė jis mergaitę, ta juk vyriškais drabužiais apsirengusi, ir pasikvietė į svečius..

Gerai pavaišino ją karalaitis, miegoti paguldė.

Emė jis galvoti: ar tik čia ne mergaitė, jaunikaitis toks gražus nebūtų, ir sako motinai:

— Cia ne jaunikaitis, motin, o mergaitė.

O motina:

— Ne, sūneli, ką tu!

O jis vis savo:

— Ne, čia mergaitė, mergaitė.

Tada motina sako:

— Gerai, eikite judu jptynių, tada lengvai pamatysi, ar čia jaunikaitis, ar mergaitė.

Kitą dieną karalaitis sako mergaitei:

— Šiandien eisim jotynių.

Mergaitė, nuėjo pas savo žirgą ir sako:

— Karalaitis mane kviečia jotynių, o koks džigitas iš manęs?

Tasai ramina:

— Nebijok, tik tvirtai balne sėdėk. Kai išjosjm — sudrožk kartą rimbu, kad man oda, o tau ranka nusiluptų, dėl visa kita manim pasikliauki.

Išjojo.

Mergaitė sudrožė savo žirgui rimbu, tasai nuskriejo, pasičiupo dar karalaitį ir jo žirgą: karalaitis prieky, žirgas užpakaly. Palekiojo taip, pasismagino ir atgal grįžo.

Ateina jaunikaitis pas motiną:

— Na kaip?—klausia ji.

— Gerai joja, už mane geriau.

— Aš tau sakiau, kad čia jaunikaitis, kur tau mergaitė taip gerai jotų?— sako motina.

O karalaitis vis save.

— Ne, čia mergaitė.

— Na, gerai,— sako motina,— veskis į mūsų iždą, žiūrėk, kas svečiui labiau patiks, taip sužinosim, ar čia jaunikaitis, ar mergaitė.

Karalaitis atėjo pas mergaitę ir kviečia:

— Eime į mūsų iždą, gal tau kas patiks.

O mergaitė žirgui: taip ir taip, ką daryti?

Žirgas Lurdža ir sako:

— Nieko, eik su juo, tik į šalis nesidairyk, o kai įžengsi, pasisuk, ten už durų kalavijas karo. Nusikabink jį nuo sienos ir sakyk: ak, gražumėlis, ašmenys seni, o makštys kokios! Ir persijuosk jį per petį.

Mergaitė taip ir padarė: tik įžengusi į iždą, į šalis nė nedirstelėjo, pasisuko, pamatė kalaviją ir šūktelėjo:

— Ak, tai kalavijas, ir ašmenys seni, ir makštys kokios!

Nukabino nuo sienos ir persijuosę.

Karalaitis nuėjo pas motiną, viską apsakė.

— Na matai, kad čia ne mergaitė,— sako motina.

— Ne ir ne,—tvirtina sūnus,— netikiu, mergaitė ji, ir šventa.

Motina sako:

— Tada pasikviesk ją vyno išgerti. Jei nemokės gerti, vadinasi mergaitė.

— Gerai,— sutiko sūnus.

Nuėjo jis pas mergaitę ir sako:

— Eime vyno gerti, pažiūrėsiu, kuris daugiau pakels.

Mergaitė nubėgo pas žirgą ir klausia:

— Ką gi man daryti, Lurdža? Kviečia mane jis vyno gerti, o aš nė lašo burnoj nesu turėjusi.

Žirgas tarė:

— Pasakyk, jam: „Gerai, galim, tik aš pratęs, kad žirgas man už kėdės stovėtų". Kad ir kiek tostų būtų, paėmusi ragą viena sau kartok: „Aš geriu, o Lurdža girtėja".

Taip ir padarė. Mergaitė geria, vis kartodama: „Aš geriu, o Lurdža girtėja!" Ir sėdi sau, sakytum nė lašo neragavusi.

Va jau ir paskutinis tostas — namų pašlovinimas, mergaitė ir užmiršo pasakyti: ,,Aš geriu, o Lurdža girtėja". Dabar ir pati apsvaigo.

Susisuko jai galva, nugeibo vargšė už stalo ir užmigo. Nuo galvos kepurė nukrito, ant pečių plaukai išdriko.

Tarnai nurengė ją, paguldė į lovą, visus vyriškus drabužius paslėpė ir padėjo auksu austą moterišką apdarą.

Iš ryto pabudo gražuolė, žiūri, nėra, jos vyriškų drabužių, tik moteriškas apdaras guli.

Pravirko jinai, bet kitaip jau nebus! Apsirengė, nuėjo pas savo žirgą, rauda, sielvartauja:

— Ką gi man daryti, kas dabar bus?

O Lurdža sako:

— Ko- tu verki? Tekėk už karalaičio, geriau ir nereikia.

Susituokė juodu, gyvena sau ramiai ir laimingai.

Praėjo kiek laiko. Susiruošė karalaitis į svečius pas kitą karalių joti,

— Duok man savo žirgą,— paprašė jis pačią.

Gražuolė ir sako:

— Jis man už gyvybę brangesnis, bet ne už tave. Imk, tik arklininkams pasakyk, kad neerištų jo, kad laisvą laikytų.

Ir karalaitis išjojo.

O ji susilaukė nuostabaus auksaplaukio sūnelio.

Uošvis ir uošvė pasiuntė žygūną su džiugia žinia: „Tavo pati susilaukė auksaplaukio sūnelio".

O žygūno kelias ėjo per tos gražuolės tėvų karalystę.

Tie pasišaukė jį, išklausinėjo, kur ir ko joja.

Žygūnas parodė laišką. Tuodu paėmė, suplėšė *jį* ir parašė kitą.

„Tavo pati susilaukė lyg šuniuko, lyg kačiuko",— parašė ir padavė žygūnui. Tas ir nunešė karalaičiui. Perskaitė jis ir nuliūdo, parašė atsakymą: „Ko susilaukė, to, sergėkit pačią, kolei sugrįšiu".

Dievo rūstybė ant žygūno krito — jisai vėl pro tą karalystę namo pasuko.

Pasišaukė jį karalius su karaliene, paėmė laišką, sudraskė ir kitą parašė. „Tris dienas krosnį kūrenkit, paskui meskit į ją mano pačią su vaiku".

Žygūnas ir parnešė laišką.

Uošvis su uošve rauda, sielvartauja, bet ką gi padarysi.

Užkūrė krosnį ir kaitina.

Trečia naktis sutemo, laikas mesti vargšę į krosnį. O karalaičio arklininkai vedžiojo vedžiojo žirgą Lurdža, pavargo, pririšo už kojos ir paliko.

Sit tarnai pakėlė gražuolę ir vaiką su visa lova ir neša į krosnį, o Lurdža pajuto kažką negera, daužosi, draskosi, atplėšė koją, ir liko ji pririšta. Žirgas nurūko trimis kojomis; Atlėkė jis, motiną su vaiku jau krosnin bekišant, čiupo abudu su visa lova ir nunešė toli į kalnus.

Lurdža padėjo savo naštą ant aukštos kalvos ir sako gražuolei:

— Aš tau ne tarnas su trimis kojomis. Nugaluok mane ir sakyk: „Mano žirgo teisumo ir dorumo vardu tebūnie čia šventovė, verta jo ištikimybės!"

Moteriškė rauda rauda, vietos sau nerasdama: „Kaip aš savo ranka tave galuosiu!" O Lurdža nenusileidžia, vis savo ir savo. Taip ir padarė, kaip liepta, ir sako: „Mano žirgo teisumo ir dorumo vardu tebūnie čia šventovė, verta jo ištikimybės!"

Kaip sakė, taip ir atsitiko.

Iš vargšo Lurdžos radosi daili šventovė, tik žiūrėk į ją ir džiaukis.

Čia ir namas gyventi, ir šaltinis. Pamatė tą šventovę visoki žvėrys ir gyvūnai, subėgo, stojo tarnauti motinai ir vaikui.

Auga bernaitis, aplink jį laksto vilkas, lokys, lapė, elnias, stirna, nuo kokios bėdos sergsti...

O karalaitis grįžo namo, klausia, kur pati su sūnum. Tėvai ir apsakė gavę jo laišką, bijoję priešgyniauti, tai ir įkūrę krosnį. O kai jau taisęsi marčią su vaiku deginti, kažin kas juos pačiupęs ir nusinešęs.

— Ne, ne,—sako sūnus,—tai jūs man kokias kvailystes rašėte, o aš prašiau saugoti juos, kolei sugrįšiu.

Suprato jie didžią klaidą padarę, verkia, krūtinę daužo. Visam mieste gedulas. Karalaitis vaikšto nei gyvas, nei miręs, graužiasi, rauda, šviesios dienos nemato.

Karalius žiūrėjo, žiūrėjo į tą baisų sielvartą, nebeištvėrė, pasiėmė geležinę lazdą, apsiavė geležinius kalamanus[1] ir išėjo ieškoti marčios ir anūko.

Ejo ėjo, ilgai ėjo ir priėjo tą upelį, prie kurio motina su sūnum gyvena.

Ir mato —bėga ąsočiu nešinas bernaitis, o su juo elnias ir stirna. Bernaitis jį pamatė ir ėmė šaukti:

— Senelis eina, mano senelis eina!

Susigraudino senis, širdis ėmė smarkiau plakti, stovi ir verkia.

Bernaitis pasisėmė ąsotį vandens, o senis priėjo, įmetė į jį žiedą ir sako:

— Kai mama prausis, parversk ąsotį, kad žiedas išriedėtų.

Bernaitis nubėgo šaukdamas:

— Mama, senelis atėjo, mūsų senelis atėjo.

Motina prausiasi, bernaitis parvertė ąsotį, žiedas tiesiai jai ant rankų išriedėjo.

Pažino jinai uošvio žiedą ir pakvietė svečią į vidų.

Senis jai viską papasakojo, įkalbinėja, maldauja grįžti. O ji nenori:

— Ne, neisiu aš pas jus. Jau buvau, vos krosnyje nesudeginot. Neisiu.

Ir įžengė ji į šventovę, atsistojo toj vietoj, kur buvo žirgo galva, ir tarė:

— Mano Lurdžos teisumo ir dorumo vardu sujunk šį namą su mano vyro namu, miestą su miestu.

Ir iš tiesų namai išsirikiavo viens paskui kitą, susijungė du miestai.

Vyras su pačia dabar laimingai gyveno, užmiršo ir tą negandą, kuris buvo juodu ištikęs.

Bėdą ten palikau,
Laimę čia pasikviečiau,
Pelus ten išbarsčiau,
Grūdus čia atsinešiau.

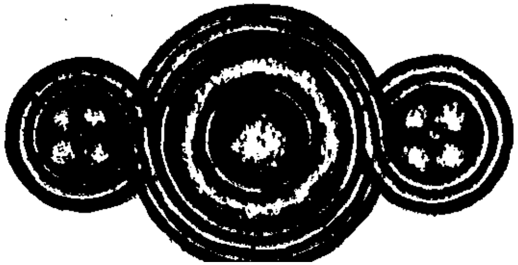

---

[1] **Kalamanai** — **vyžas primenantis apavas.**

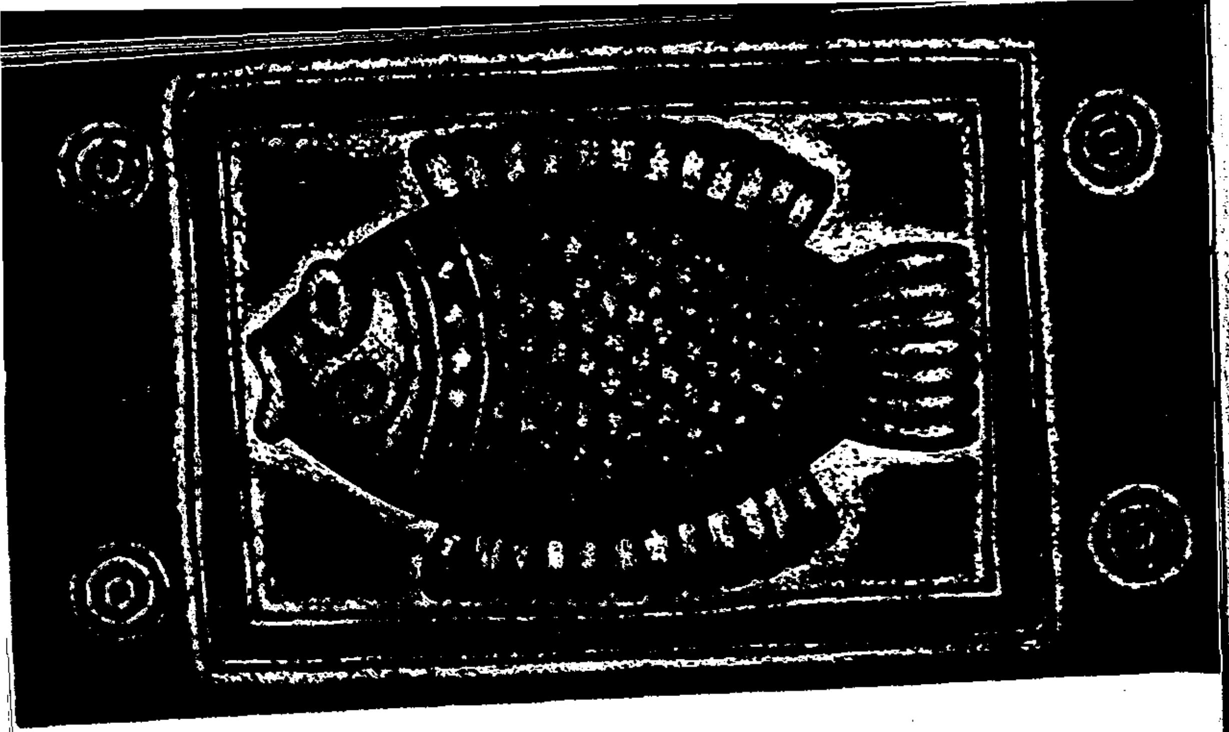

Penki' broliai ir sesuo

ną seserį. Visi ją mylėjo, labiau nei patys save.

Išleido jie tą seserį už vyro, bet ta netrukus liko našlė su dviem sūnumis. Tada broliai parsivedė ją į savo namus su abiem vaikais ir lepina, popina — ta nei savo našlystės nejaučia, nei vargo kokio, visko į valias — ir drabužių, ir valgio.

Tik brolių pačios jai pavyduliauja, pyksta, kad vyrai taip myli ir paikina seserį.

O jeigu jau sykį pavydas širdin įsigavo, tai tik viena ir tegalvoja — kaip juos visus sukiršinti. Tai vienaip našlę apkalba, tai kitaip, niekaip negali brolių su seserimi supykdinti, tie myli ją, nors tu ką.

Šit kartą brolienės paėmė geriausią jautį, kurį broliai labiau už kitus mėgo, nusivedė į tvartą ir sukapojo. Išėjo ir sako:

— Va ką jūsų mylima sesuo padarė — sukapojo geriausią jautį!

Broliai nė antakio nepakrutino.

— Sukapojo tai sukapojo, tegul ant jo krenta visos sesers nelaimės.

Pyksta brolienės, kad jų gudrybė nepavyko, ėmė ir papiovė geria
žirgą. Papiovė ir suvertė kaltę seseriai:

— Va ką jūsų mylima sesuo padarė, geriausią žirgą papiovė!

Broliai ir dabar nesileido apgaunami.

— Ką gi, papiovė tai papiovė. Kad tik mes būtume sveiki gyvi, o
vulys lieka gyvuliu! Užgyvensimi

Visai įširdo brolienės. Negirdėtą piktadarystę sugalvojo, kad tik a
kratytų tos nekenčiamos našlės. Ir šit vidurnaktį, kai visi miegojo,
riausioji atsikėlė, prisėlino prie savo miegančio vaiko ir nugalavo l
lėje, o peilį slapta įkišo našlei į kišenę.

Išaušo rytas. Visi savo darbais užsiėmę. O nebegyvas vaikas guli
klode užklotas, sakytum miega.

Saulei patekėjus, vyriausiasis brolis kažin ko įėjo į kambarį, žiūri,
kas dar guli, tai ir sako pačiai:

— Pažiūrėk, ar neserga, labai jau ilgai miega.

O pati:

— Ne, kas jam gali būti, tegul miega, gaila žadinti.

Dar kiek palaukė, vaikas nepabunda, nutraukė antklodę: žiūri — n
gyvas.

Suriko motina, parkrito tarytum nualpusi, visi sušokę ją gaivina. A
peikėjo ji ir kad ims dejuoti, rypuoti, plaukus nuo galvos rautis ir
tinę daužyti.

Puolė ieškoti nusikaltėlio.

Motina sako:

— Visus apžiūrėkite, pas ką bus peilis, tas ir kaltas.

Ir našlė čia. Verkia, rankas grąžo, kad sūnėno neteko, ir nežino, k
nelaimė jos dar laukia.

— Apžiūrėkim, brangioji, paieškokim, gal rasim, kas kaltas,— prit
vargšelė.

Apžiūrėjo visus, nieko nerado, o kai našlę pakratė, iš kišenės ištra
peilį. Širdis apmirė nelaimėlei, rauda ji, prisiekinėja nekalta esanti,
kas gi ja patikės?

Vyriausioji brolienė ėmė šaukti, vyrą užsipuolė:

— Va, akly nelaimingas, dabar supratai, kokią seserį turite? Kai
garbstėte, niekuo netikėjote. Viską jai dovanodavot. Ir jautį ji sukap
ir žirgą papiovė, viskas jai kaip nuo žąsies vanduo, va dabar ir sūnų
pražudė. Raukis sau plaukus ir šauk, nelaimės nebeatšauksi!

Įpykę broliai apakino seserį ir išvarė nelaimingą neregę. Nuvedė prie tokios upės, toli nuo namų ir paliko ten drauge su jos sūnumis.

Neregė sėdi ant kranto, verkia, sielvartauja, glausdama savo vaikus našlaičius. Ir vargšai nei *valgio neturi,* nei stogo viršum galvos.

Ką daryti? Vaikai pasidarė meškerytes ir gaudo žuvis.

Užkimba žuvelė, ištraukia, palaiko viršum ugnies ir suvalgo. Taip ir gyvena. Tik jie druskos neturi, tai vaikai ir sako motinai:

— Va tenai piemenys avis gano, nueisim paprašyti, gal duos mums druskos.

Motinai sutikus, vaikai nubėgo, gavo druskos ir atnešė.

Motina sako:

— Duokite, vaikeliai, pažiūrėsiu, ar čia druska, ar kas kita.

Padavė, tik ji nemato; paėmė, paragavo — tikrai druska. Sako:

— Taip, vaikeliai, čia druska. Apibarstykite žuvis ir kepkitės.

Šit kartą meškeriojo vaikai. Užkibo jiems didelė žuvis.

Apsidžiaugė abudu:

— Jos vienos visi *trys* pavalgysim.

Jau skrosti ją susiruošė, o žuvis prašneko:

— Paleiskite mane, atsimokėsiu už gera.

Vaikai nustebo, išsigando, nubėgo pas motiną ir sako:

— Motut, mes sugavome didelę žuvį, o ji žmogaus balsu kalba, prašo paleisti, žada geru atsimokėti, ką daryti? Ar paleisti ją, ar iškepti?

Motina nustebo ir sako vaikams:

— Paleiskite.

Vaikai nunešė žuvį ir paleido į vandenį, o ji ir sako:

— Stovėkite čia, kur mane paleidot, laukite, kol sugrįšiu.

Ir nuplaukė.

Vaikai stovi ir laukia.

Praėjo kiek laiko. Žuvis vėl pasirodė, priplaukė prie jų, išmetė ant kranto dvi akis ir sako:

— Pridėkite motinai, praregės jinai.

Sulig tais žodžiais plekštelėjo uodega vandenyje ir nuplaukė.

Vaikai paėmė akis, nunešė motinai, pridėjo, ta ir praregėjo.

Apsidžiaugė ji, apglėbė vaikus, bučiuoja.

Jie ir įsikūrė prie to upelio. Pasistatė trobelę ir gyvena.

Paaugo sūnūs, dirba, prakaituoja. Pamažėliais ir pora jaučių įsitaisė. Aria ir sėja. Ir toks derlius jų didelis, ne tik patys sotūs, bet ir lieka dar. Parduoda — nusiperka, ko reikia, gyvena be jokio stygiaus.

Šit tos našlės tėviškėje, kur jos broliai pasiliko, javai neužderėjo. Prasidėjo badas. Broliai sutarė duonos ieškoti.

Išgirdo jie, kad ten ir ten žmonės turi grūdų parduoti. Vyriausias brolis pasiėmė pinigų, išvažiavo jų pirkti.

Atvažiuoja pas savo seserį, iš kur jis galėjo žinoti, o ir būtų nepatikėjęs, kad ji gyva su savo vaikais našlaičiais.

O sesuo jį pažino. Širdis ėmė smarkiau plakti vargšelei.

Brolis nusipirko grūdų kiek reikia, prisėmė jam, krauna.

O motina pasišaukė vyresnįjį sūnų, padavė žiedą ir sako:

— Čia tavo dėdė, sūneli. Šitą žiedą nematomis įmesk jam į šlepetę.

Bernaitis paėmė žiedą ir nematomis įmetė į dėdės šlepetę.

Susikrovė tas visus grūdus į arba ir važiuoja iš kiemo. Motina pakėlė triukšmą, siunčia sūnus, kad brolį pavytų.

— Sustabdykite arbą,— šaukia ji,— mano žiedas dingo, tikriausiai jis pavogė, niekas kitas.

Jos brolis prisiekinėja, dievagojasi:

— Va dangus ir žemė liudininkai, nieko aš neėmiau, jokio žiedo nemačiau.

Ne, netiki juo sūnūs..

— Gausite grįžti, žodžiu netikina, eime, pažiūrėsim, ar neturite žiedo.

Ką daryti? Sugrįžo, o sesuo jį kaip svetimą sutinka, priekaištauja:

— Kaipgi čia dabar? Mes jus priėmėm garbingai, grūdų, pripylėm, o jūs dar žiedą pasiglemžė!, argi gražu?

Vargšas prisiekinėja:

— Garbės žodį duodu, kad niekados nieko nevogiau.

— Ne, taip niekas nedaro. Pakratykite jį, ar neturi mano žiedo,— paliepė motina.

Pakratė. Ir iškrito tas dingęs žiedas iš šlepetės. Išbalo jis, bet ką čia padarysi.

— Dievaži, aš nekaltas,— sako jis,— bet jūsų rankose esu, darykite su manim ką norite.

- Tai va, broli,— sako jam sesuo.— Kaip tu nepavogei šito žiedo, nors jį pas tave radom, taip ir aš nepaliečiau sūnėno, tavo pačios tai darbas.

pririšo žirgui prie uodegos ir paleido.

Tenai *juoda, čionai balta,*
Ten pasėta, čia sumalta.

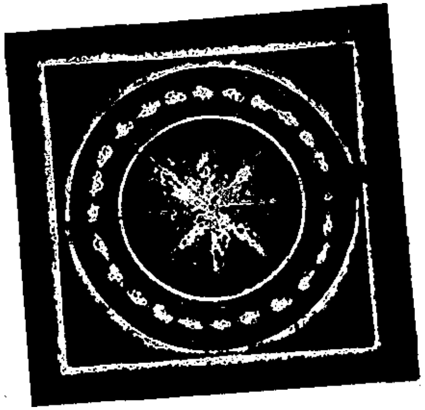

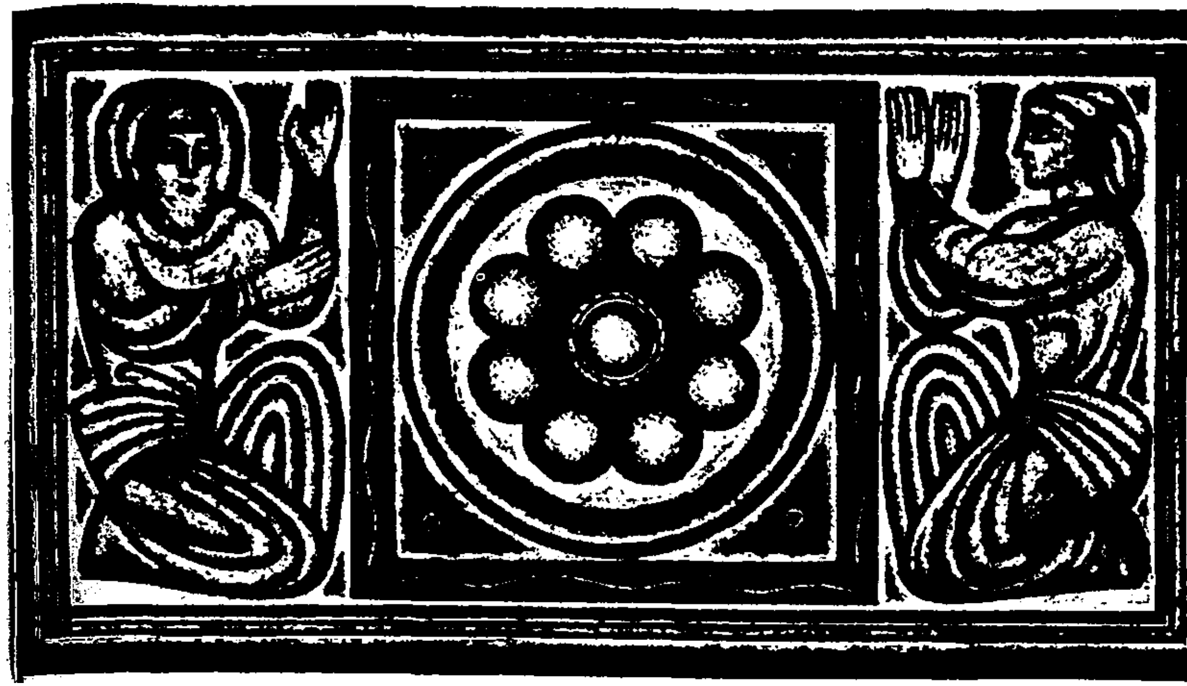

Pasaka apie vargšą ir tris karžygio granatus

Gal taip buvo, gal ir ne — gyveno vargšas. Nieko jis neturėjo — nei trobos, nei kiemo. Ką daryti? Nuėjo į mišką, susipynė iš šakų lūšną ir apsigyveno joje.

Prisirenka ryšelį sausų šakų, nuneša į miestą, parduoda, nusiperka duonos, taip ir manosi.

Kartą jis nuėjo į miestą, nunešė malkų.

Pardavė, nusipirko duonos, grįžta atgalios. Įsikišo tą duoną užantin, kiūtina savo lūšnon, susigūžęs iš šalčio.

O kelias eina pro karaliaus rūmus.

Pamatė jį karalaitė ir sako tėvui:

— Žiūrėk, tėve, velnias eina!

Tėvas pasižiūrėjo, mato — ne velnias, o vargšas, supyko ant dukters:

— Cia visai ne velnias, o žmogus!

— Ne, koks čia žmogus — ir juodas, ir apiplyšęs,—sako duktė,— velnias čionai, velnias!

Tėvas su dukteria susiginčijo. Įširdo tėvas, šaukia:

— Jeigu taip, tučtuojau man už jo ištekėsi, o jei ne, galvą tau nuimsiu.

Išsigando karalaitė, tarė sau: geriau jau tekėti, negu mirti.

Susirišo kiek gero į ryšulį, bėga vargšui iš paskos ir šaukia:

— Žmogau, palauk!

Atsigręžė vargšas, nepatikėjo, kad gali jį šaukti tokia gražuolė, žengia sau ir atgal nežiūri.

Vargšas įėjo į savo lūšną, ir ji iš paskos.

Tas ir klausia:

— Ko tau reikia?

Karalaitė sako:

— Tu mane vesti turi.

Išsigando vargšas — kam jam tokia pati, kuo gi ją maitins,— ir sako:

— Matai, kaip aš gyvenu: parduodu šakų ir nusiperku kriaukšlę duonos, o kuo aš tave maitinsiu?

O jinai:

— Nebijok, aš ir save, ir tave išmaitinsiu.

Paskui sako:

— Se mano audimo skepetaitę. Imk ją ir nunešk į turgų. Jei kas pristos— sakyk: kaina ant jos išausta; parduok ir parnešk pinigus.

Vargšas paėmė skepetaitę ir nunešė į turgų.

Ir pristojo prie tos skepetaitės vienas pirklys. Vargšas sako:

— Kaina ant jos išausta.

Patiko pirkliui skepetaitė.

— Eime, namuos pinigus sumokėsiu,—sako jis.

Nusivedė vargšą namo, davė jam daug pinigų, dar pavalgydino jį ir paleido.

Vargšas parnešė pinigus.

Pati nuaudė kitą skepetaitę, joje taipogi kainą išrašė, padavė vyrui ir sako:

— Nunešk turgun ir šitą.

Išėjo jis, nunešė. Nešiojo nešiojo, niekaip negali parduoti.

Galop vienas žmogus ėmė lygauti:

— Pinigų aš neturiu, jei nori, už ją tris patarimus duosiu.

— Ne,—sako vargšas,— už patarimus neparduodu,— ir parsineš
petaitę namo.

Pati klausia:

— Niekas nesiderėjo?

— Ne, vienas siūlė tris patarimus, bet aš neatidaviau,— sako vyr

Supyko pati:

— Eik tuojau pat, susirask tą žmogų ir atiduok skepetaitę už tuo
patarimus.

Vėlei nuėjo jis į turgų. Ieško ieško to žmogaus, surado ir sako

— Atiduosiu skepetaitę už tuos tris patarimus.

— Eime,— sutiko žmogus.

Nusivedė jį į namus ir sako:

— Pirmas — niekad žodžio netark neapgalvojęs. Antras — jei
kokį žmogų norint tave nugaluoti, neskubėk jam tą patį daryti, pri
tikrai įsitikink, ar teisybė. Trečias — būsi prie upės, prieis žmogus
klaus, ar čia yra brasta, o tu numosi ranka ir atsakysi— yra, gird
sai bris ir nuskęs; negerai šitaip, turi sakyti — nežinau, brolau, pat
sižiūrėk. Stai mano trys patarimai.

Tas žmogus dar apdovanojo vargšą ir paleido.

Parėjo jis namo, viską papasakojo pačiai. Ta ir sako:

— Žiūrėk, viską gerai įsimink, pravers. O dabar eik kur nors di
Uždirbsi pinigų — parneši, nusipirksim jaučių jungą ir pradėsim gyv

Išėjo vargšas, traukia į miestą. Kelyje susitinka tris pirklius.

— Sveikas,— labina pirkliai.

— Sveiki,— atsako vargšas.

— Gal eitum pas mus bernauti?

— O kodėl ne, galiu.

Tris dienas ir tris naktis jie keliavo, niekur vandens neužtaikė.

Tada pasuko taku į kalną, už kurio tarpeklyje vanduo buvo.

Pirkliai savo bernui padavė ąsotį:

— Ten tarpeklyje vanduo, atneši.

Jie vargšą į mirtį pasiuntė, už tą vieną vandens ąsotį jis dabar
turi.

Priėjo prie vandens, žiūri — gražuolis karžygys stovi ir žaidžia
varle, smaginasi.

Tasai karžygys pamatė vargšą ir klausia:

— Nagi, brolau, pasakyk, kas gražesnis — aš ar šita varlė?

O varlė šokinėja jam ant peties, žaidžia.

Vargšas jau norėjo sakyti, kas ant liežuvio pakliuvo, bet prisiminė pirmą patarimąMr ėmė galvoti, net tris žingsnius pasitraukė. Galvojo galvojo ir išsigando: „O ką, jei nepatiks karžygiui, kai pasakysiu, kad jis už varlę gražesnis? Ims ir nudės mane! Ne, čia tikriausiai kas nors yra.

G* tasai ragina:

— Sakyk, ko gi tyli?

Vargšas dar pagalvojo — ne, geriau pasakysiu, kad varlė gražesnė.

— Varlė gražesnė!— tarė jisai.

Karžygiui to ir reikėjo. Sulig vargšo žodžiais plyšo varlės oda, ir iš jos žengė neregėto dailumo gražuolė.

Karžygys apsidžiaugė, bučiuoja vargšą, glėbesčiuoja.

— Kiek žmonių nugalavau, kol išgirdau tokį atsakymą ir užkeiktą gražuolę iš burtų išvadavau! Dabar eik ir visiems apskelbk: gali semtis vandens kiek tinkami, išeinu iš čia.

Atsisveikindamas karžygys jam dovanojo tris stebuklingus granatus ir auksinį diržą.

— Imk šituos granatus, pravers tau,— pasakė.— O diržą tegul tavo pati užsijuosia, auksaplaukio sūnaus susilauks.

Atsisveikino ir nuėjo su savo gražuole.

Vargšas susivyniojo į skudurą tuos granatus ir auksinį diržą ir pasiuntė žmogų, kad pačiai nuneštų, paskui prisisėmę vandens ir nunešė pirkliams. Tie nustebo, kad gyvas grįžo, klausia:

— Ar ten buvo kas prie vandens?

— Buvo ir nuėjo,— atsakė vargšas,— dabar vandens visi gali semtis.

Glėbesčiuoja tie vargšą, stebisi.

O vargšo pati tuo metu jai siųstą ryšelį gavo.

Perlaužė granatą — ir iš vienos jo pusės išaugo gražus miestas su rūmais ir sodais.

Išleido ji į laukus žirgų kaimenes, avių ir jaučių bandas, piemenų nusamdė. Gyvena, vyro laukia.

O vargšas atitarnavo suderėtus metus. Už gerą darbą pirkliai jam dar pinigų davė ir paleido.

Nebereikia jiems tarno: vandens yra, dėl jo ir samdydavo bernus.

Vargšas grįžo namo, ieško savo lūšnos.

Žiūri — ganosi jaučių bandos. Klausia piemenis:

— Kieno tos bandos?

Tie ir pasako jo vardą.

Įsižeidė jis, netgi pyktelėjo, galvoja šaiposi iš jo, bet, nieko netaręs, drožia toliau.

Sutiko avių bandas, klausia, kieno jos, ir vėl savo vardą išgirdo. Priėjo mišką, žiūri — nebėra lūšnos, o jos vietoje didžiuliai rūmai. Emė ir nuėjo į tuos rūmus.

— Kur tokia ir tokia moteris gyvena?—klausia jis apie savo pačią.

— Mūsų ponia? Va ten, ant kalvos, anuose rūmuose,'—atsako jam žmonės.

Vargšas stebisi, nieko nesupranta.

Iš visų pusių apspito tarnai, klausinėja, ko jam reikia, gal darbo ieško, ar neitų bernauti?

— Taip,— atsakė jis,— eičiau.

Visi tik suklego, sušurmuliavo. Vieni sako:

— Mums jo nereikia.

Kiti:

—• Reikia.

O vienas senis žąsininkas ir pasišovė:

— Aš jį paimsiu žąsis ganyti.

Pasamdė.

Taip mėnuo praėjo. Dirba tasai vargšas," žąsis gano.

Sit vieną kartą jis sako seniui:

— Norėčiau ponią pamatyti.

— Aš nedrįstu pas ją eiti,— sako senis,— nebent mergaitę nūsiųstume?

Nusiuntė mergaitę, pamokė:

— Sakyk poniai: vienas žmogus pas mus jau mėnuo dirba, nori jus pamatyti.

Mergaitė pasakė.

Ponia išėjo į balkoną, galvoja — galgi jos vyras grįžo, liepė tarnams jį atvesti.

Eina jis, svarsto — kas čia bus.

Iš viršaus ji pamatė vargšą, pažino, tarnams paliepė:

— Imkite jį ant rankų ir neškite, žiūrėkit, kad koja žemės neliestų.

Tarnai atbėgo, pakėlė jį ant rankų, valiuoja, bet slapčiom žnaibo, pyksta-^ kodėl paprastam žąsiganiui tiek garbės.

Pastatė jį priešais ponią.

Ji paleido visus tarnus, aprengė vargšą, išpuošė.

Paskui įsikibo į parankę, vaikšto su juo.

Tarnai išsigando, sužinoję, kad čia šeimininkas, galvoja — išvaikys dabar visus. O jis nepyksta ir nevaro nė vieno. Nuėjo, po.kambarius dairinėjasi.

Žiūri — vienam kambary lopšys su auksaplaukiu vaikeliu. Įtūžo jis, čiupo durklą, puls pačią, tik staiga toptelėjo antras to žmogaus patarimas. Emė galvoti ir prisiminė, kaip pasiuntė pačiai auksinį diržą ir ką sakė tasai karžygys.

Dabar suprato, kaip pati susilaukė auksaplaukio sūnelio.

Ateina pati ir sako:

— Va čia viskas tavo uždirbta: meni, kaip man atsiuntei tris granatus ir auksinį diržą. Šitas miestas ir rūmai atsirado iš vienos to stebuklingo granato pusės. O dar du ir pusė ligi šiol sveiki: jie tokie brangūs, niekas nė iškeisti negali.

Vargšas apsidžiaugė. Gyvena jie taip linksmai ir laimingai.

Vienąkart pati tarė:

— Pakviesk mano tėvą.

— Gerai,— sutiko vyras.

Iš kaimenės atsivedė baltą žirgą, sidabro balną ir pakinktus uždėjo, su balta čerkese tarną aprengė ir pasiuntė jį kviesti karalių:

— Nei kam nors kelyje, nei pačiam karaliui nesakyk, kad esi mūsų tarnas. Tik viena pranešk: jūsų žentas siuntė mane jus į svečius pakviesti.

Tarnas nujojo pas karalių ir sako:

— Jūsų žentas siuntė mane jus į svečius pakviesti.

Karalius tik nusijuokė ir sako:

— Kaip tau, tokiam narsuoliui, ne gėda perduoti to nelaimingo vargšo žodžius? Kaip jis drįso mane, karalių, kviestis?!

Tarnas parjojo ir viską apsakė.

Kitą dieną iš kaimenės paėmė sartą žirgą, aukso balną jam uždėjo, tarną auksiniais drabužiais aprengė ir pasiuntė pas karalių.

Atjojo tarnas ir sako:

— Didis karaliau! Jūsų žentas prašo jus teiktis į svečius atvykti.

O karalienė ragina:

— Važiuokim, pasiimsim tarnus, valgių, išsikviesim laukan, pinigų duosim, vis dėlto jis mums žentas.

Parjojo tarnas, pranešė šeimininkams:

— Taip ir taip, karalius su savo valgiu atvažiuoja.

Karalius važiuoja, mato avių bandas, klausia:

— Kieno jos?

Piemenys pasako žento vardą.

Važiuoja toliau, žiūri — ganosi žirgų kaimenės. Klausia:

— Kieno tos kaimenės?

Ir vėl išgirsta žento vardą.

Karalius apžvelgė tas kaimenes, liepė mesti visus valgius, kur į kelionę pasiėmė, namo grąžino ir tarnus, sako:

— Matyt, praturtėjo žentas, gėda pas jį su savo valgiais ir tarnais gautis.

Atvažiavo, neregėtą miestą pamatė, o vidur jo — rūmus, kurių balkone duktė su vyru vaikšto.

Karalius ir karalienė užlipo aukštyn, apkabino dukterį ir žentą, bučiuoja.

Duktė priekaištauja:

— Ko jus nenorėjot pas mus važiuoti — negarbe sau palaikėte?

Įžengė į salę.

Stalai lūžta nuo valgių, ir dar kokių — karalius nė ragaut niekada neragavęs.

Po pietų duktė tėvą prašo:

— Iškeisk mums pinigus.

Atnešė du granatus ir dar pusę ir sako:

— Sit, jei gali, išmainyk.

Du granatus karalius šiaip taip išmainė, o pusės jau nebestengė, pinigų neužteko.

Karalius palaimino žentą, užkabino jam savo ženklą ir viešpatauti pasodino.

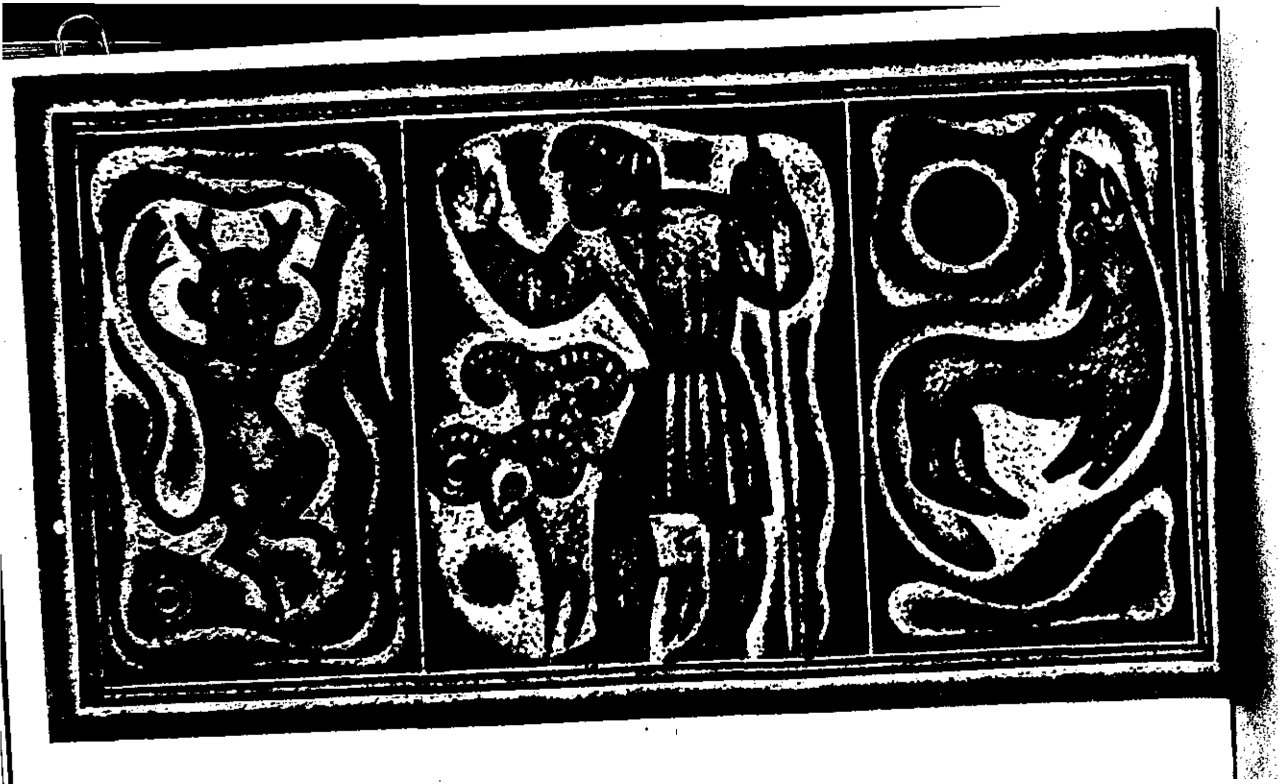

Velnio kamanos

Jr buvo, ir nebuvo taip gyveno toks labai turtingas ir šykštus [žmogus.

Jis! turėjo baisybę gyvulių, o turto nė nesuskaičiuosi. Bet iš šykštumo nei valgė, nei gėrė. Ir žmoną su vaikais badu marino.

Piemenų nelaikė— bijojo, kad tie kokios avies nesuvalgytų, patsai ir ganė savo bandas. Tame krašte pagavo gyvuliai kristi, ir tada jis gailėjosi sau bent vieną avį pasirėžti, taip visos ir pražuvo tuščiai. Jo namuose nei kaimynas, nei tolimas svečias nesilankydavo.

Šit kartą tasai šykštuolis gena į lauką avis. Žiūri —bėga vilkas, neša mažą velniuką. Šykštuoliui pagailo velniuko, perbėgo jis vilkui kelią, nusiėmė nuo peties šautuvą ir iššovė. Vilkas metė velniuką ir nubėgo, o tasai sako:

— Tu mane iš mirties išgelbėjai, eime pas tėvus. Jie tau atsidėkos.

Velniukas neatstoja, kalbina šykštuolį. Ką daryti—paliko avis paganui, patsai nuėjo su velniuku.

Velniukas bėga, vos paskui jį spėja šykštuolis. Baisiais skardžiais čiasi, šliaužia, visai iš jėgų išsimušė, krenta, o velniukas jį ir stumi traukia, ramybės neduoda.

Kepurnėjasi jie, ropoja, ir šykštuolis jau nesidžiaugia su veln prasidėjęs — kad prakeiktasis kur nenusitemptų, nepragaišintų. O niukas vis bėga, jį paragindamas ir pamokydamas.

— Mano tėvai turi daug turto, jie tau siūlys gausybę aukso ir s ro, o tu, žiūrėk, neimk, sakyk: atiduokite tiktai mano gerą.

Pagaliau nusigavo prie velnio būsto.

Velniukas papasakojo, kaip jį vilkas nešė ir šitas aviganis išva nuo mirties išgelbėjo. Apsidžiaugė velniai, priėmė šykštuolį, nus į namus, parodė vieną kambarį, pilną aukso, sidabro bei kitokių ir sako:

— Šit, sūneli, rinkis, ką nori. Prisidėk, nešk kiek pakeli.

Šykštuoliui net širdis apsalo, jau puls, prisikimš kišenes ir užant lobio, o velniukas jam merkia, girdi, reikalauk savo.

— Imk,— sako velniai,— kiek nori.

Kankinasi šykštuolis, nežino, ką daryti, tyli be jokio žodžio.

— Imk, ko gi tu lauki?— klausia velniai.

Ne, tyli šykštuolis, nieko neima, žiūri į velniuką.

— Ko gi tu nori? Sakyk,— viską išpildysim, nieko tau nepagail

— Atiduokite mano gerą,-— pagaliau ištarė šykštuolis.

' Velniams tatai nepatiko. Subruzdo jie, ėmė kuždėtis, bet ką darysi. Priėjo vienas velnias prie šykštuolio ir tekštelėjo jam kartel sprandą.

Šykštuolis sukniubo, ir jam iš burnos kamanėlės iškrito, o velnia siduso, paėmė jas ir įsikišo.

Staiga šykštuolis tartum praregėjo, apsidairė — kas jam atsitik kaip čia pateko? Pasižiūri — ogi ir basas, ir plikas, visas vienų sku Sarmata pasidarė aviganiui, net prieš velnius nebesmagu.

Apsisuko ir kulniuoja savo keliais.

Eina, galvoja. Prisiminė šeimą, kaip žmoną ir vaikus badu ir marino. Ir gėda jam dabar, ir skaudu. Tik dabar suprato, kaip šyk be reikalo ir save, ir artimuosius kankino.

Atėjo prie savo bandų. Liepė paganui papiauti gerą aviną, į na mėsos nunešti. Paprašė dar žmonai pasakyti, kad geresnių drabuži gabentų. O pats tokį žmogų pasiuntė į miestą savo šeimai apdaro pirkti. Ir namo neina, gėdijasi toks skarmalius pasirodyti.

mos sunaudotas.

4*it*

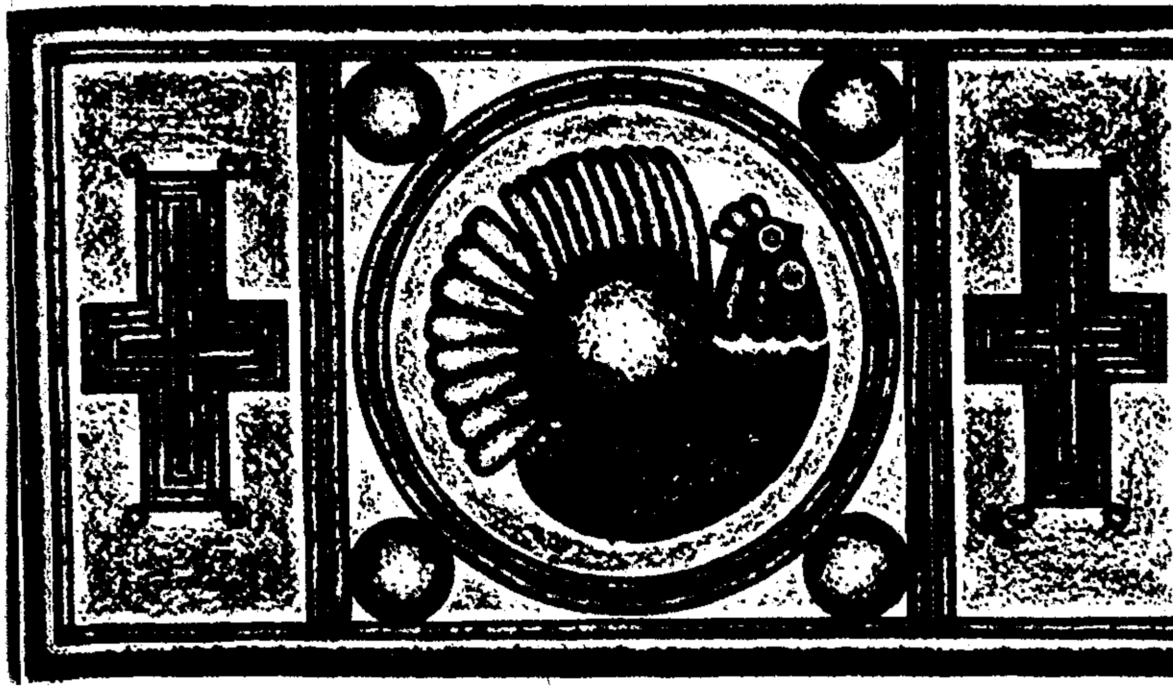

Trys broliai—trys karaliai

Jf al taip buvo, gal ir ne—vienoj karalystėj gyveno neturtėlis /' su pačia, ir jiedu turėjo tris sūnus.

Vyras nueina į mišką, prisirenka žagarų, šakų, sukrauna ant asilo, nugabena į miestą ir parduoda. Taip ir maitino pačią ir vaikus.

Kartą vasarą vaikai paprašė tėvą:

— Tėve, pasiimk mus į mišką.

Tėvas nenorėjo jų imti, bet tie įsiprašė.

Tik nuėjo, vaikai išlakstė, ėmė ieškoti paukščių lizdų.

Vyriausiasis sūnus įsiropštė į aukštą medį ir lizde rado du labai dailius kiaušinius. Berniukas paėmė juos, parodė tėvui ir sako:

— Tėte, nuneškim šituos kiaušinius į turgų, parduosim ir turėsim pinigų.

Tėvas abejoja:

— Kas gi pirks tuos kiaušinius, sūneli?

Ne, neatstoja berniukas, prašo.

Tėvas pagalvojo: „Gal iš tiesų kas nupirks, nors kaip kokį žaislą",— ir sutiko.

Kitą dieną neturtėlis išėjo į turgų. Nunešė malkų, paėmė ir tuos kiaušinius. Pardavė malkas, išsiėmė iš krepšelio kiaušinius, laiko rankoje, perėjo turgų kartą, kitą. Niekas nė nepažiūri į juos. Tik vienas pirklys pamatė. Ir pagalvojo: „Kam tas žmogus kiaušinius nešioja? Ir kas juos pirks? O gal jie užginti ar kokią galią turi?" ,

Ėmė derėti:

— Už kiek parduosi kiaušinius? /

O neturtėlis galvoja: „Kam pirkliui tie kiaušiniai, matyt, dėl juoko paklausė",— ir atsako:

— Palik ramybėj, nepirksi jų.

O pirklys galvoja: „Tikriausiai labai brangūs". Ir spiria:

— Tu manai, kad aš pinigų neturiu? Sakyk, kiek prašai?

— Et, liaukis, ko be reikalo deriesi, juk žinau — ne pirkėjas tu!— atkerta neturtėlis.

Pirklys pagalvojo: „Matyt, netiki, kad pinigų turiu". Išsitraukė visą pluoštą ir įmetė neturtėliui į krepšį.

— Na, duokš!

Tada jau neturtėlis ėmė galvoti: tas pirklys nekvailas, tuščiai pinigų nemėtys. Tur būt, iš tiesų brangūs tie kiaušiniai, tai ir skuba pasiglemžti.

' — Atstok, neparduodu — ko čia prikibai?—tarė jis ir nuėjo namo.

Pirklys šoko neturtėlį vytis. Vis didesnę kainą siūlo. Ne, tas neparduoda. Parsinešė namo ir sako pačiai:

— Se tuos kiaušinius, kai višta ims. kvaksėti, padėk ir juos, pažiūrėsim, kas išsiris.

O pirklys susirado tokį bebarzdį apgaviką, davė jam asilų, apkrautų valgiais ir drabužiais, ir pasiuntė į tą kaimą, tarydamas:

— Nugabenk viską tam neturtėliui. Žiūrėk, pinigų neimk, iškeisk į tuos kiaušinius.

Bebarzdis ir nuvarė asilus su visu geru, atginė juos prie neturtėlio trobos.

Tas išeina, derasi, o bebarzdis sako:

— Aš ne už pinigus parduodu, tik į tuos kiaušinius mainau.

_ Ne,—sako neturtėlis,—jei nori — parduok, o kiaušinių negausi.

Taip ir išėjo apgavikas, nieko nepešęs.

Bebarzdis suka galvą —už ką gi mano šeimininkas tiek gero duoda? Matyt, tų kiaušinių galia didelė. .

Ir ryžosi tuos kiaušinius pasigrobti, apsigyveno šalia neturtėlio trobos, vilioja jo pačią:

— Ko tu susidėjai su juo, senu ir pavargėliu, tekėk už manęs.

Ne, nenori ji, neklauso bebarzdžio.

Tuo laiku višta atsitūpė viščiukų perėti. Pati prie kitų kiaušinių padėjo ir tuos du.

Kitą dieną žiūri—visi kiaušiniai žvilga, skaidrūs kaip stikliukai.

Neturtėlis išsinešė tuos stikliukus, varto, nesupranta, kas čia galėtų būti, labai jie blizga, stačiai žėri.

Paėmė tris ir nunešė į miestą auksakaliui:

— Gal nori pirkti šituos stikliukus?

Auksakalys pažiūrėjo — ogi deimantai, apsidžiaugė ir sako:

'— Ar nori už visus du tūkstančius?

Neturtėlis pagalvojo, kad tas kvailu jį laiko, nusijuokė ir sako:

— Nagi, duok!

Auksakalys suskaičiavo jam du tūkstančius, neturtėlis padavė tuos stikliukus, bėga namo, džiaugsmu netverdamas.

Ir baigėsi jo vargai. Pasistatė naują trobą, gyvena kaip inkstas .taukuose.

Kiek tik" kiaušinių padeda šalia tų dviejų, bemat visi brangakmeniais pavirsta. Tas neturtėlis juos vis neša ir parduoda.

Netrukus iš tų kiaušinių išsirito du balandžiai.

Visi juos žiūri, popina.

O bebarzdis neturtėlio pačiai ramybės neduoda, dar tebevilioja.

Dabar ji turtingai ir prašmatniai gyvena, ir darbų nedaug turi. Todėl ir leidosi įkalbama, nuo vyro nusigręžė.

O bebarzdis sako:

— Nevesiu tavęs, jei nepapiausi tų balandžių ir neduosi man suvalgyti.

Ta ir liepia tarnaitei:

— Papiauk tuos balandžius, iškepk ir atnešk į stalą.

Tarnaitė papiovė, iškepė, bet davė juos suvalgyti vaikams — trims neturtėlio sūnums. O šeimininkei dvi vištaites atnešė.

Bebarzdis pažino ir sako:

— Čia ne balandžiai!

Seimininkė pasišaukė tarnaitę:

— Kur balandžiai? Kur juos padėjai?

Tėvas pagalvojo: ,,Gal iš tiesų kas nupirks, nors kaip kokį žaislą",— ir sutiko.

Kitą dieną neturtėlis išėjo į turgų. Nunešė malkų, paėmė ir tuos kiaušinius. Pardavė malkas, išsiėmė iš krepšelio kiaušinius, laiko rankoje, perėjo turgų kartą, kitą. Niekas nė nepažiūri į juos. Tik vienas pirklys pamatė. Ir pagalvojo: „Kam tas žmogus kiaušinius nešioja? Ir kas juos pirks? O gal jie užginti ar kokią galią turi?"

Ėmė derėti:

— Už kiek parduosi kiaušinius?

O neturtėlis galvoja: „Kam pirkliui tie kiaušiniai, matyt, dėl juoko paklausė",— ir atsako:

— Palik ramybėj, nepirksi jų.

O pirklys galvoja: „Tikriausiai labai brangūs". Ir spiria:

— Tu manai, kad aš pinigų neturiu? Sakyk, kiek prašai?

— Et, liaukis, ko be reikalo deriesi, juk žinau — ne pirkėjas tu!— atkerta neturtėlis.

Pirklys pagalvojo: „Matyt, netiki, kad pinigų turiu". Išsitraukė visą pluoštą ir įmetė neturtėliui į krepšį.

— Na, duokš!

Tada jau neturtėlis ėmė galvoti: tas pirklys nekvailas, tuščiai pinigų nemėtys. Tur būt, iš tiesų brangūs tie kiaušiniai, tai ir skuba pasiglemžti.

— Atstok, neparduodu — ko čia prikibai?—tarė jis ir nuėjo namo.

Pirklys šoko neturtėlį vytis. Vis didesnę kainą siūlo. Ne, tas neparduoda. Parsinešė namo ir sako pačiai:

— Se tuos kiaušinius, kai višta ims kvaksėti, padėk ir juos, pažiūrėsim, kas išsiris.

O pirklys susirado tokį bebarzdį apgaviką, davė jam asilų, apkrautų valgiais ir drabužiais, ir pasiuntė į tą kaimą, tarydamas:

— Nugabenk viską tara neturtėliui. Žiūrėk, pinigų neimk, iškeisk į tuos kiaušinius.

Bebarzdis ir nuvarė asilus su visu geru, atginė juos prie neturtėlio trobos.

Tas išeina, derasi, o bebarzdis sako:

— Aš ne už pinigus parduodu, tik į tuos kiaušinius mainau.

— Ne,— sako neturtėlis,—jei nori — parduok, o kiaušinių negausi.

Taip ir išėjo apgavikas, nieko nepešęs.

Bebarzdis suka galvą — už ką gi mano šeimininkas tiek gero duoda? Matyt, tų kiaušinių galia didelė.

Ir, ryžosi tuos kiaušinius pasigrobti, apsigyveno šalia neturtėlio trobos, vilioja jo pačią:

— Ko tu susidėjai su juo, senu ir pavargėliu, tekėk už manęs.

Ne, nenori ji, neklauso bebarzdžio.

Tuo laiku višta atsitūpė viščiukų perėti. Pati prie kitų kiaušinių padėjo ir tuos du.

Kitą dieną žiūri — visi kiaušiniai žvilga, skaidrūs kaip stikliukai.

Neturtėlis išsinešė tuos stikliukus, varto, nesupranta, kas čia galėtų būti, labai jie blizga, stačiai žėri.

Paėmė tris ir nunešė į miestą auksakaliui:

— Gal. nori pirkti šituos stikliukus?

Auksakalys pažiūrėjo — ogi deimantai, apsidžiaugė ir sako:

— Ar nori už visus du tūkstančius?

Neturtėlis pagalvojo, kad tas kvailu jį laiko, nusijuokė ir sako:

— Nagi, duok!

Auksakalys suskaičiavo jam du tūkstančius, neturtėlis padavė tuos stikliukus, bėga namo, džiaugsmu netverdamas.

Ir baigėsi jo vargai. Pasistatė naują trobą, gyvena kaip inkstas taukuose.

Kiek tik kiaušinių padeda Šalia tų dviejų, bemat visi brangakmeniais pavirsta. Tas neturtėlis juos vis neša ir parduoda.

Netrukus iš tų kiaušinių išsirito du balandžiai.

Visi juos žiūri, popina.

O bebarzdis neturtėlio pačiai ramybės neduoda, dar tebevilioja.

Dabar ji turtingai ir prašmatniai gyvena, ir darbų nedaug turi. Todėl ir leidosi įkalbama, nuo vyro nusigręžė.

O bebarzdis sako:

— Nevesiu tavęs, jei nepapiausi tų balandžių ir neduosi man suvalgyti.

Ta ir liepia tarnaitei:

— Papiauk tuos balandžius, iškepk ir atnešk į stalą.

Tarnaitė papiovė, iškepė, bet davė juos suvalgyti vaikams — trims neturtėlio sūnums. O šeimininkei dvi vištaites atnešė.

Bebarzdis pažino ir sako:

— Cia ne balandžiai!

Seimininkė pasišaukė tarnaitę:

— Kur balandžiai? Kur juos padėjai?

Tarnaitė išsigando, teisinasi:

— Tik išėjau iš kambario, vaikai ir suvalgė.

Pati sako bebarzdžiui:

— Ką dabar daryti? Vaikai suvalgė tuos balandžius.

— Nugaluok' vaikus!—sako bebarzdis — Jei taip padarysi — vesiu tave, jei ne — išeinu ir manęs neberegėsi.

Tarnaitė viską nuklausė, vaikų jai pagailo, tai ir sako:

— Kuo greičiau bėkite iš namų, kad jūsų nepražudytų.

Berniukai išsigando ir pabėgo.

~ Nežinia po kiek laiko priėjo kryžkelę. Trys keliai priešais juos. Sustojo, galvoja, kuriuo pasukti?

Vyriausias sako:

— Eime į dešinę.

Vidurinysis sako:

— Eime tiesiai.

O jaunėlis sako:

— Mes trys, ir keliai trys — visi skirtingais ir eikim laimės išmėginti, o paskui vėl kits kitą surasim.

Broliai atsisveikino ir nuėjo kiekvienas savo keliu.

Eina vyriausias brolis. Atsiduria tokioj karalystėj. Žiūri, kalvio troba. Ir prašo tą kalvį:

— Tėve, pavargau ir išalkau, duok man pavalgyti ir pailsėti. Už viską tau atidirbsiu.

O kalvis buvo bevaikis, apsidžiaugė tokiu geru jaunikaičiu, šaukiasi pačią:

— Duok jam* pavalgyti ir pailsėti, matyt, likimas jį mums atsiuntė senatvei.

Apsidžiaugė ir pati, nusivedė, pavalgydino ir paguldė miegoti. Tris dienas ir tris naktis jisai pūtė.

Ateina ji trečios dienos rytą, galvoja — pažadins, nutraukia antklodę, o jis guli visas auksu ir brangakmeniais nubarstytas.

Tai tie balandžiai turėjo tokią galią: kas juos suvalgo, tas visados guli auksu ir brangakmeniais nubarstytas.

Pati pasišaukė vyrą, parodė. Jiedu nurinko visą tą turtą ir paslėpė.

Taip kasnakt jie rankiojo auksą ir deimantus, o jaunikaitis nieko nė nežinojo.

Vidurinysis brolis priėjo kitą karalystę. Žiūri, pirklys eina.

— Aš alkanas ir pavargęs, pamaitink mane ir leisk ^šiandieną pailsėti, paskui tarnausiu tau, kaip paliepsi,— sako jis.

Jaunikaitis patiko pirkliui, galvoja, pravers. Parsivedė ji namo ir liepia pačiai:

— Duok jam valgyti ir paguldyk miegoti. Rytoj jį paimsiu Į darbą.

Rytą jaunikaitis neprasibunda.

Pirklio pati nueina, nori pažadinti, nutraukia antklodę ir žiūri — guli jis visas deimantais nubarstytas.

Pasišaukė vyrą, parodė.

Jie surinko visą tą turtą ir paslėpė.

Paskui pažadino jaunikaitį, pavalgydino, dailiai aprengė. Gyvena jis taip, o tie kasnakt surenka iš jo lovos deimantus ir paslepia. Apie tai nė vidurinysis brolis nežino.

Ir jaunėlis ėjo ėjo, nežinia po kiek laiko priėjo karalystę. Tenai rado senutę našlę ir paprašė:

— Motin, esu alkanas ir pavargęs, kiek jau dienų vienas traukiu. Duok man pavalgyti ir lig rytojaus pamiegoti, o paskui tau tarnausiu, kaip tik paliepsi..

Senutė jį priėmė, pamaitino, paguldė miegoti.

Ryte neprasibunda jaunikaitis.

Senutė išsigando — kas jam? Priėjo, o jis visas brangakmeniais nubarstytas. Surinko ji tuos'turtus ir paslėpė. Paskui pažadino, pasiuntė malkų.

Taip ir gyvena jaunėlis. Dirba senutei, o ta kasnakt deimantus surenka ir jaunikaičiui nieko nesako.

Sit kartą to miesto karalius paskelbė:

— Įsakau visiems valdiniams sueiti į mano rūmus. Paleisiu balandį, ant kurio jis nutūps, tam atiduosiu vienturtę dukterį, tam ir karalystę pavesiu.

Visi susirinko, kaip buvo įsakyta. O senutė išsigando, kad balandis ant to jaunikaičio nenutūptų, kad ji visų jo turtų neprarastų. Uždarė jį ir sako:

— Sėdėk namie, neišeik, kad ir kažin kas būtų!— ir pati nuėjo pažiūrėti, kas ten dėsis.

Susirinko žmonės, išėjo karalius, paleido balandį.

Balandis apskriejo visą minią, nė ant vieno nenutūpė, nuskrido prie senutės trobos, sukasi, sklando virs stogo.

Karalius pasiuntė tarnus sužinoti, kas atsitiko.

Atėjo karaliaus tarnai, žiūri — sėdi toj troboj uždarytas jaunikaitis. Pranešė karaliui.

Tasai liepia:

— Atveskit jį pas mane!

Atvedė.

Karaliui jaunikaitis patiko, atidavė jam savo dukterį ir pasodino viešpatauti.

Jaunėlis dabar turtingai gyvena, sužinojo ir tai, kad naktį jo lovoje brangiųjų akmenų randasi. Toji karalystė tapo visoje žemėje turtingiausia ir galingiausia.

O vidurinysis brolis, kur pas pirklį gyvena, dirba kas pakliūva. Kartą jis pabunda anksčiau, nei paprastai, žiūri — visa lova vienų brangakmenių. Surinko jisai tą turtą ir paslėpė rūsyje. Kai baisybę brangakmenių jau turėjo, tarė sau:

— Eisiu pasipiršti karaliaus dukteriai.

Nuėjo pas karalių, sako:

— Atiduokite man savo dukterį.

— Ką gi,— sutinka karalius,— atiduosiu, tik pastatyk man bokštą, kuris būtų visos mano karalystės vertas.

— Gerai,— tarė jaunikaitis, nuėjo, pasiėmė savo brangakmenius ir auksą, pastatė bokštą — tik žėri visas! Nueina pas karalių ir sako:

— Teikitės pažiūrėti.

Pažvelgė karalius, nustebo: iš tiesų ne tik jo karalystę, bet dar daugelį ir kitų galėtum nupirkt už tokį bokštą.

Ir atidavė viduriniajam broliui savo dukterį, tas ėmė karališkai gyventi.

O vyriausias pas tą kalvį vis būna. Kartą jis sužinojo, kad karalystėje yra neregėta gražuolė. Ateina pas kalvį ir sako:

— Aš noriu vesti tą gražuolę, išpiršk man ją.

— Ne, sūneli — sako kalvis,— ta mergaitė — burtininkė. Kas tik jai pasipiršo — gyvas negrįžo. Tenai, aplink jos rūmus, žmonių galvos ant stulpų pamaustytos. Visus ji pražudė, kas tik jos rankos paprašė.

Jaunikaitis galvoja: kas čia galėtų būti, kaip jinai juos žudo?

Ir slapčia išdrožė iš namų. Nuėjo pas tą gražuolę. Tik žengė prie rūmų terasos, jinai pamatė, išėjo, viskas aplinkui nušvito.

Gražuolė sako:

— Žinau, ko atėjai. Tik geriau keliauk sau — matai, kiek jaunikaičių, ir visi karalių sūnūs, čia galvas padėjo? Negi tu gausi, ko jie negavo?

O jaunikaitis sako:

— Vis tiek be tavęs man nėra gyvenimo, sakyk, ko prašai?

Tada ji tarė:

— Gerai, duosiu tau tris darbus. Padarysi — aš tavo, o ne — galvos neteksi.

— Duok,— sutiko jaunikaitis.

— Pirma — per šitą upę nutiesk aukso tiltą, tik tokį, kad galėčiau juo vaikštinėti.

Nuliūdo jaunikaitis, pareina namo ir sako kalviui:

— Taip ir taip, ji reikalauja per upę nutiesti gryno aukso tiltą.

Kalvis sako:

— Tai nieko, tu — patsai auksas, žiūrėk, kiek turtų mes pririnkom per tą laiką. Ką čia tiltą, nors visą miestą iš aukso statyk!

Ir gerasis kalvis apsakė, kaip iš jo lovos tiek aukso pririnko.

Nutiesė tiltą iš gryno aukso. Baigė, jaunikaitis nuėjo pas gražuolę ir sako:

— Teikitės pažiūrėti, tiltas gatavas!

Gražuolė tarė:

— Kad tiltas gatavas, pati matau, bet ar jis mane išlaikys?

Nuėjo ji, pavaikščiojo tuo tiltu. Tiltas kaip tiltas, ir visas gryno aukso.

— Gerai,— tepasakė ji,— o dabar eik ir atnešk man tuos baltus akmenis, kur ant ano kalno matyti.

Sugrįžta jaunikaitis pas kalvį, skundžiasi, kad ji tų akmenų prašo.

— O!—tarė pirklys su pačia,— vargas mums, tu pražūsi! Lig tų kalnų niekas nenusigauna, o jei nusigauna — gyvas nelieka.

Vis dėlto jaunikaitis patraukė į tuos kalnus.

Ėjo ėjo, žiūri — lokys. Jaunikaitis išsitraukė kalaviją, nori nukirsti jį, o tas prašneko:

— Neužmušk manęs. Ir aš kadaise buvau žmogus, užsimečiau vesti burtininkę, o ji pavertė mane lokiu, šit ir bastausi dabar po miškus.

Pagailo jo jaunikaičiui, bet kuo jam pagelbėti?

Nuėjo drauge. Susitinka elnią.

Lokys tarė:

— Ir čia žmogus, jį taip pat burtininkė pražudė.

Nuėjo visi trys drauge.

Atsidūrė miške, lokys jaunikaičiui parodė aukštą medį ir sako:

— Įlipk į tą medį, nusilaužk šaką, išsipiauk lazdą, suduok man per nugarą ir pasakyk: žmogumi vėl atvirsk. Aš ir vėl pasidarysiu žmogus.

Jaunikaitis įlipo į medį, išsipiovė lazdą, sudavė lokiui, pasakė:

— Žmogumi vėl atvirsk, kaip esi buvęs!

Lokys atvirto žmogum ir liepia:

— Suduok dabar elniui.

Jaunikaitis sudavė elniui, pasakė:

— Žmogumi vėl atvirsk, kaip esi buvęs!

Elnias atvirto žmogum.

Jie apsidžiaugė, apsikabino, išsibučiavo, ir tas, kur buvo lokys, sako:

— Be reikalo eini tų akmenų, nenusigausi lig jų, o jei nusigausi — vis tiek nepaimsi. Tuos akmenis saugo erelis, nieko prie jų neprileidžia. Geriau grįžtam pas burtininkę, aš jai suduosiu su šita lazda, paversiu Į asilę, o tu nueisi į jos kambarį, ten rasi kilimą ir pasiimsi. Sėsi ant to kilimo, jis tave nuneš prie tų akmenų, prisirinksi ir parsineši.

Taip ir padarė. Sugrįžo į miestą, pakeliui nusipirko krepšį obuolių. Patraukė į gražuolės burtininkės rūmus, sakytum obuolius pardavinėja.

Išėjo jinai tų obuolių derėti, jaunikaičio bendrininkas sudavė jai su lazda ir šūktelėjo:

— Pavirski asile!

Gražuolė pavirto asile, o jaunikaitis žengė į rūmus, išsinešė kilimą, sėdo ant jo ir nulėkė prie tų kalnų.

Pamatė erelis — skrenda kažkas su burtininkės kilimu. Galvoja: tikriausiai ji pati siunčia. Išnešė ir padavė jaunikaičiui tris didelius akmenis.

Jaunikaitis atskrido atgal pas draugus, tie mėgina nuimti nuo kilimo akmenis, bet niekaip nestengia.

Tada jaunikaitis tarė burtininkei asilei:

— Nieko iš tavęs nebenoriu, vėl atversiu į moterį, tik nuimk nuo kilimo akmenis.

Jinai sutiko. Jaunikaitis kepštelėjo asilei su lazda, toji vėl virto gražuole, priėjo, nuėmė tuos akmenis.

Visi trys drauge sėdo ant kilimo, ir jaunikaitis sako:

— Skrisk, kilime, nunešk mus pas brolius.

Kilimas nulėkė ir visus tris atnešė pas vidurinįjį brolį.

Apsidžiaugė broliai, išsibučiavo, gerai papuotavo. O paskui keturiese sėdo ant kilimo ir nuskrido pas jauniausią brolį. Papuotavo ir čia į valias, ir visi drauge tėviškėn leidosi.

Atskrido trys broliai, nuėjo pas to krašto karalių ir sako:

— Cia mūsų motina gyvena. Ji išvarė tėvą ir ištekėjo už bebarzdžio apgaviko, o mus norėjo pražudyti. Mes norim nubausti juodu kaip dera.

Karalius neprieštaravo ir liepė abu nugaluoti — ir bebarzdį, ir jo pačią.

O vyriausiasis brolis užmiršo ir galvoti apie burtininkę, vedė karaliaus dukterį ir pats karaliumi tapo.

Broliai surado savo tėvą, paskui išvažinėjo kiekviens į savo karalystę, ir visi laimingai gyveno.

Bototina ir šeši jo broliai

' vo vardu Bototina. Atėjo metas jiems, vesti. Patraukė visi ieškoti sau pačių. Eina eina, perkopė tokį aukštą kalną. Susitinka devą.

— Sveiki!—palabina devas.

— Sveikas!— atsako broliai.

— Kur keliaujate?

— Mes septyni broliai, ieškom septynių nuotakų, norime vesti.

— Aš turiu septynias dukteris, eime — atiduosiu jas.

— Iš tavęs nieko nenorim,— atrėžė broliai ir keliauja toliau.

Ėjo ėjo, perkopė dar vieną kalną, susitinka devą.

— Sveiki!

— Sveikas!

— Kur keliaujate?

— Mes septyni broliai, ieškom septynių nuotakų, norime vesti.

— Aš turiu septynias dukteris, eime — atiduosiu jas.

— Iš tavęs nieko nenorim,— atrėžė broliai ir keliauja toliau.

Nežinia kiek ten ėję, perkopė dar vieną kalną, susitinka devą.

— Sveiki!

— Sveikas!

— Kur keliaujate?

— Mes septyni broliai, ieškom septynių nuotakų, norime vesti.

— Aš turiu septynias dukteris, eime—atiduosiu jas.

Broliai pagalvojo: ,,Gal čia mūsų likimas". Ir sutiko. Priėjo devo būstą. Pavakarieniavo, atsigulė.

Visi užmigo, išskyrus Bototina. Ir devas nemiega, vartosi. Atsikėlė jis ir šaukia:

— Kas miega, kas nemiega?

— Aš nemiegu,— atsiliepė Bototina.

— Kas tau neduoda miegoti?

— Tavo jaučių riaumojimas.

Devas išpiovė visus jaučius. Atsigulė. Bototina nemiega, Devas pagalvojo: „Na, dabar visi miega". Atsikėlė ir šaukia:

— Kas miega, kas nemiega?

— Aš nemiegu,— atsiliepė Bototina.

— Kas tau neduoda miegoti?

— Tavo karvių mykimas.

Devas išpiovė visas karves, tik vieną paliko. Toji karvė iš vieno spenio sviestą davė, iš kito pieną, iš trečio — grietinę, iš ketvirto — maconįAtsigulė. Bototina vis nemiega.

Devas atsikėlė ir šaukia:

— Kas miega, kas nemiega?

— Aš nemiegu,— atsiliepė Bototina.

— Kas tau neduoda miegoti?

— Tavo vištų kudakavimas.

Devas atsikėlė ir nukapojo visoms vištoms galvas. Bototina savo brolius suguldė į devo dukterų lovas, o tas — į brolių lovas. Devas atsikėlė ir šaukia:

— Kas miega, kas nemiega?

Bototina tyli, tarsi kietai miegotų, jokio garselio. Devas priėjo, nugalavo visas savo dukteris — galvojo, kad čia broliai. Atsigulė ir miega.

Bototina atsikėlė, pažadino brolius:

— Kelkitės, broliai, bėgam — devas visus pragaišins.

' **Maconis — rūgštus pienas.**

Atsikėlė tie, išėjo ir dar devo karvę išsivedė.

Rytą devas atsibudo, šaukia dukteris:

—" Kelkitės, dukrelės, ugnį kurkite, virsime Bototina ir jo brolius.

Dukrelės nesikelia. Devas prieina, žiūri — visos nebegyvos, o Bototina su broliais seniai išbėgę ir dar jo karvę išsivedę. Ir leidosi vytis. Prisiveja bėglius, o tie jau anapus ašutinio tilto.

— Ei Bototina, tavo laimė, kad tiltą perėjai. Ar dar grįši?

— Grįšiu kaip žentas ir valdovas,— atsakė Bototina;

Bototina stojo bernauti pas karalių. Tas išgirdo apie savo berno sukrumą, pasikvietė jį ir liepia:

— Bototina, eik pas devą, parneši iš jo kilimą.

— Tik duokite man ylą ir adatą,— paprašė Bototina.

Ir iškeliavo. Atėjęs pas devą, palindo po jo gultu ir bado. Kriokuoja devas, vartosi kaip ant iešmo. Nebeištvėrė, atsikėlė.

— Tai sukandžiojo prakeiktos blusos, eisiu išpurtyti kilimo. ,

Paėmė jis kilimą, išsinešė pastogėn, išmušė ir pakabino vėdintis. Bototina to ir telaukė — čiupo kilimą, ir tiek jį matysi.

Devas atsibudo, žiūri — kilimo nėra.

— Tai nenaudos Bototinos darbas!—ir nurūko pavymui.

Devas jau baigia privyti bėglį, o tas jau anapus ašutinio tilto.

— Ei Bototina, vėl mane apmovei. Na, palauk, dar ateisi!—sušuko devas.

— Ateisiu kaip žentas ir valdovas —atsiliepė Bototina.

Nunešė karaliui kilimą. Tasai apsidžiaugė.- •

— Tai vyras mūsų Bototina! Tai gudruolis! Nagi dar kartą nueik pas devą, atnešk man jo katilą.

— Tik duokite akmenį,— paprašė Bototina. Ir iškeliavo. Atėjęs pas devą, palindo po jo gultu ir stuksena.

— Na, čia jau tu, Bototina!—sušuko devas.— Dabar nepabėgsi, galas tau.

— Galas tai galas, ką gi padarysi!—sako Bototina.—Tik pririšk mane prie sijos viršum durų, apačioj katilą padėk, pernakt pilnas taukų pribėgs — ir taukų turėsi, ir aš. nepabėgsiu.

Devas patikėjo, pasigviešė tų taukų. Pririšo Bototina prie sijos, pastatė po juo katilą, pats atsigulė ir užmigo. Bototina atrišo virvę, nulipo, užsivertė katilą ant pečių ir tiek jį matysi.

Devas pabudo iš ryto — nei katilo, nei Bototinos, suriaumojo ir leidosi vytis. Baigia privyti Bototina, o jis jau anapus ašutinio tilto.

— Ir dabar mane apmovei, Bototina! Na, palauk, dar ateisi!

—- Ateisiu kaip žentas ir valdovas!

Bototina nunešė karaliui katilą. Tasai džiaugiasi, kad tokį gerą berną turi, ir vis jam maža.

— Ei Bototina,. atvesk man patį devą.

Bototina galvoja, bet kaip karaliaus nepaklausysi?

— Tik duokite dailidės įnagius,— tarė jis.

Davė jam kirvį, plaktuką ir piūklą — visa, ko reikia, ir iškeliavo Bototina devo atvesti. Ateina, o devas skrynias kala.

— Duok, aš sukalsiu, o tu lįsk vidun, pažiūrėsi, ar tvirta,— sako Bototina.

Devas sutiko. Bototina sukalė skrynią. Tasai įlindo, pasitempė — į šipulius skrynia subyrėjo. Bototina sukalė kitą skrynią, tvirtesnę, ir ta neatlaikė. Sukalė trečią, dar tvirtesnę. Devas įlindo, tamposi — nieko nepadaro, o Bototina užvožė dangtį, užkalė, užsivertė ant nugaros — bėga. Devas pyksta, draskosi, o Bototina skuodžia sau.

Devas prašo jį:

— Pasakyk, kai eisim per ašutinį tiltą.— Ir galvoja: ,,Gerai pasirąžysiu, numesiu jį".

Bototina perėjo tiltą ir sako:

•— Sit mes ant ašutinio tilto.

Devas daužosi, dangtį kilnoja, o Bototina jau nešasi toliau.

Bėgo bėgo Bototina — atbėgo pas karalių, pastatė skrynią ir sako:

— Duokite man ilgas ilgas kopėčias.

Davė. Pasistatė Bototina tas kopėčias prie baisiai aukšto bokšto, užlipo ant jo, užsitraukė kopėčias ir sako karaliui:

— Va dabar atidarykite skrynią.

Kai tik atidarė tą skrynią, įsiutęs devas iššoko. Iš pradžių prarijo karalių, paskui visus jo rūmininkus. Ieško Bototinos, o tas sėdi bokšto viršūnėje ir šaiposi. Devas žiūri, širsta.

— Kaip tu ten užsikorei, Bototina?

— Ogi prisinešiau glėbius šieno, uždegiau jį, įšokau į liepsną,— ji mane ir užnešė.

Devas nubėgo, tempia šieną kupeta po kupetos, visą kalną sukrovė, uždegė, įšoko į liepsną ir supleškėjo.

O Bototina nulipo nuo bokšto, visa karalystė jam atiteko; atsivedė savo brolius, ir visi drauge laimingai gyveno.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

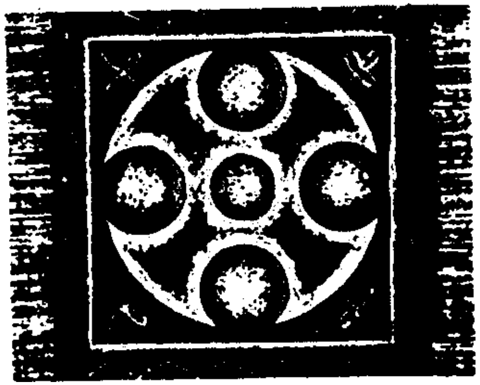

Našlaitis Čakuča

C

^ ^ ^ J f al taip buvo, gal nebuvo — gyveno vyras su pačia ir
* sūnų, vardu Čakuča.

Netrukus numirė Cakučos motina, o tėvas po savaitės kitą pars

Pikta pamotė bernaičio nemaitina, nerengia, vis vandens atnešti
o kai atneša; išpila jį ir šaukia:

— Drumzlinas.vanduo, skaidraus parnešk.

Sit kartą jis eina vandens ir žiūri'—grumiasi dvi gyvatės, juo
raudona. Tik, matyt, juodoji stipresnė; raudonoji leidosi bėgti, c
vytis, tuoj tuoj pavys.

Įsirangę ji į Čakučos ąsotį ir liepia:

— Kai pamatysi juodąją gyvatę, sakyk, kad aš už devynių kaln
sidanginusi.

Atšliaužia ta juodoji, klausia:

— Ar nematei gyvatės?

Čakuča sako:

— Mačiau, bet ji jau už devynių kalnų nusidanginusi.

Juodoji gyvatė nušliaužė už devynių kalnų, o raudonoji išlindo iš ąsočio ir tarė:

— Se tau mano žvynelį, jei ko panorėsi, išsiimk jį ir sakyk, viskas išsipildys.

Padavė jam žvynelį ir nušliaužė.

Čakuča pasisėmė vandens, eina namo ir galvoja: „Kad taip mano pamotės skrynia pilna audeklų būtų, kad nė dangtis neužsidarytų".

Sugrįžta, žiūri — pilna skrynia audeklų, nė dangtis neužsidaro.

Čakuča sako:

— Motin, nors dabar pasiūk man kelnes ir marškinius.

Toji perpyko, vėl vandens išvarė:

— Skaidraus' atnešk, šitas drumzlinas!

Eina berniukas, neša vandenį ir galvoja: „Kad visos pamotės geldos duonos kepalų kaupinos būtų."

Sugrįžta, žiūri — pilnos geldos duonos.

Čakuča sako:

— Motin, duok nors dabar riekę duonos!

Pamotė perpyko, šaukia:

— Išvaryk kiaulę iš tvarto.

Tas išvarė ir patraukė kur akys veda.

Nežinia kiek ten ėjęs, tokį sodžių priėjo.

Žmonės pagailėjo našlaičio, pavalgydino, pagirdė, tas ir žengė toliau.

Priėjo kitą sodžių. Žiūri — neregėta gražuolė. Čakuča pagalvojo: „Tai kad šita gražuolė bemat sūnaus susilauktų, kad jis pasakytų: „Cia tėtė", kai aš įeisiu".

Ir tikrai gražuolė sūnaus susilaukė.

Ateina Čakuča. Tik pravėrė duris, vaikelis ir šaukia:

— Cia tėtė, tėtė!

Perpyko gražuolės tėvas, kad suriko:

— Eik man iš akių su tuo vyru, jeigu pati išsirinkai — ir išvarė dukterį.

Gražuolė išėjo paskui Čakučą.

O jis drožia nė neatsigręždamas.

Gražuolė jį prašo:

— Palauk, aš su vaikeliu, nespėju.

Ne, jis nelaukia, eina sau.

Čakuča drožia priekyje, o gražuolė su vaikeliu iš paskos.

Gerokai kelio sukorė lig vidurdienio. Karšta.

Čakuča pagalvojo: „Kad čia stovėtų šakota guoba, kad jos paunksnėj pasilsėti galėtume".

Ir tikrai atsirado šakota guoba. Čakuča su pačia atsigulė paunksnėj ir miega.

Išaušo rytas, Čakuča pagalvojo: „Kad turėčiau žirgą, kuris per minutę nulėktų tiek, kiek kitas per metus".

Atsirado žirgas, ir dar koks! Čakuča jį pasižabojo, sėdo ir nujojo.

Joja per laukus ir šaukia:

— Ir šiapus mano, ir anapus mano!

Nulipo nuo žirgo, galvoja; „Kad šitam lauke sodas augtų, kad vieni medžiai tik žydėtų, antrų pumpurai megztųsi, o trečių jau vaisiai noktų".

Atsirado sodas — vieni medžiai tik žydi, antrų pumpurai mezgasi, trečių jau vaisiai noksta: tarnai juos skina ir krauna.

Čakuča nujojo į kitą lauką ir ten taip pat pagalvojo, ir ten viskas išsipildė.

Paskui puikių rūmų su tarnais panorėjo — irgi išsipildė.

Tada gražias vestuves iškėlė ir laimingai su pačia gyveno.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

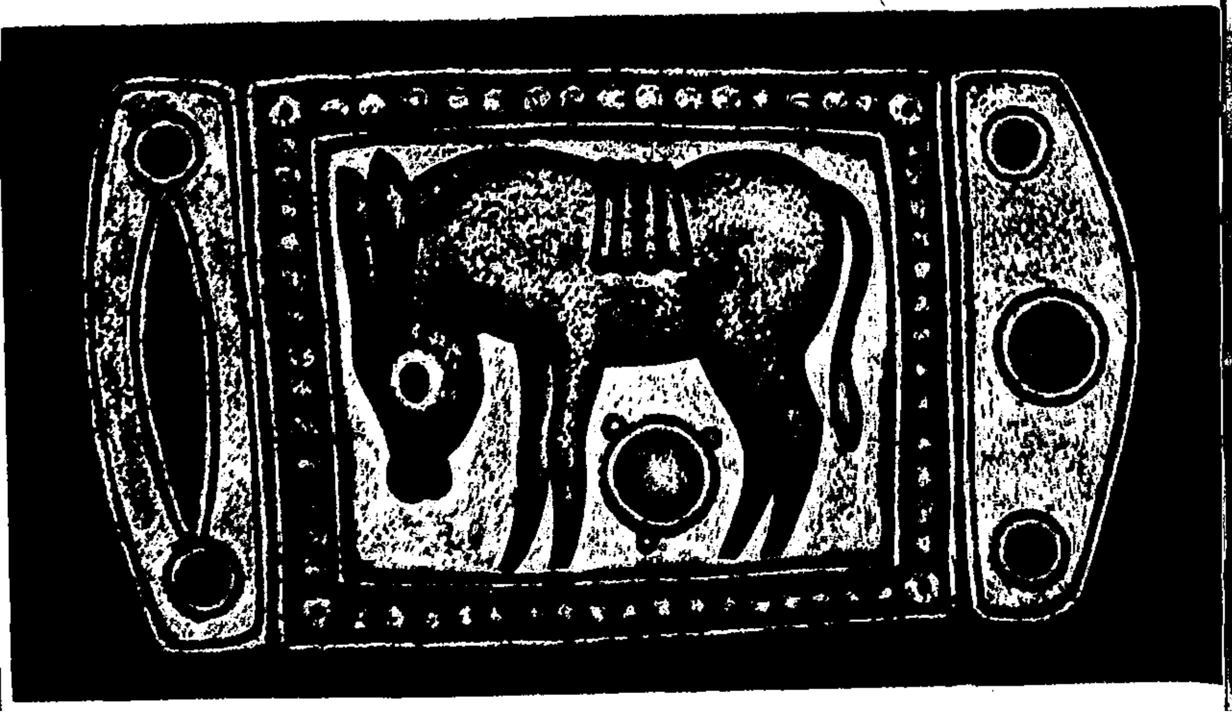

Pavargėlio sunūs

Gal taip buvo, gal ir ne — gyveno toks pavargėlis. Jis turėjo pačią ir sūnų. Labai sunku pavargėliui—.ir pats neturi ką valgyti, ir šeimą kuo maitinti.

Sit ir pasiryžo jis mirti.

Kartą iškeliavo iš namų, pasakęs pačiai ir sūnui, kad nelauktų.

Ėjo ėjo nežinia kiek, sutinka žmogų.

Tasai klausia:

-L- Kur trauki?

— Palik mane,—atsakė pavargėlis.—Noriu galą pasidaryti.

Keleivis ėmė jį prašyti:

— Nereikia, nesidaryk galo.. Stai turiu dūdelę, padovanosiu tau,— ir atidavė.

Pavargėlis vis tiek drožia mirties ieškoti.

Nežinia kiek ėjęs, sutinka dar vieną keleivį.

Tas ir klausia, kur traukiąs.

— Mirti — atsako pavargėlis.

— Ne, nesidaryk galo,— prašo keleivis.—" Sit aš turiu kepurę, pad
nosiu tau,— ir atidavė.

Jis vis tiek eina ieškoti mirties. Nežinia kiek ėjęs, vėl sutinka ke

Tas klausia:

— Kur trauki ir ko?

— Mirti noriu, mirties ieškau,'—sako pavargėlis.

— Nedaryk šitaip, žmogau,— prašo ir tas keleivis.—Sit aš turiu
šį, imk jį sau — tik liaukis mirties ieškojęs.

Pavaragėlis paėmė krepšį, pagalvojo ir grįžo namo.

Praėjo kiek laiko, ir numirė tasai pavargėlis.

Jo pati ir sūnus liko vieni. Dideliam skurde gyvena. Viso lab
vištelę turi. Motina prirenka kiaušinių, sūnus nuneša, parduoda,
nos nusiperka — taip ir manosi.

Kartą sūnus ir sako motinai:

— Motuše, reikia man krepšį nusipirkti, pinigus išmėtau.

— Sit, sūneli,— sako motina,— tavo tėvo krepšys, paimk jį, kam
nigus be reikalo leisti.

Berniukas paėmė krepšį, pardavė kiaušinius, susibėrė pinigus, o
ėmė juos skaičiuoti — dvigubai daugiau rado.

Nustebo bernaitis. Paėmė tuos pinigus, vėl subėrė į krepšį, išbėrė
ri — trigubai daugiau.

Dabar jis suprato, kas čia per krepšys. Paslėpė kuo geriau, niekam
sako, kokia jo galia, įberia sau pinigų — dvigubai daugiau pasiima.
ir gyvena motina su sūnum be jokio vargo.

Kartą sūnus sako:

— Motuše, eisiu nusipirkti kepurės.

— Ne,— sako motina,— še tau tėvo kepurę, nešiok, kam be re
pinigus leisti.

Bernaitis paėmė kepurę, užsidėjo ir pasidarė nematomas.

Jis nustebo, apsidžiaugė, paslėpė kepurę, niekam nesakęs, koki
galia.

Panoro jis nusipirkti dūdelę, tada motina padavė jam tėvo dūdel

Pasiėmė jis, išėjo į laukus pašvilpauti.

Kai tik papūtė tą dūdelę, aplinkui jį išdygo kareiviai, stovi, la
įsakymo.

Bernaitis nustebo, supratęs kas čia per dūdelė, apsidžiaugė. Paleid
reivius ir paslėpė dūdelę, niekam nesakęs, kokia jos galia.

Kartą sugalvojo prisirinkti daugiau pinigų, atsisėdo, pasiėmė tėvo krepšį. Įberia pinigų, išima — dvigubai, vėl įberia — trigubai, dar įberia — keturgubai daugiau pasiima. Šitaip susirinko daugel pinigų ir sako motinai:

— Motuše, aš išeinu, nežinau, kada grįšiu. Še tau pinigų, kolei kas užteks.

Motina prašo jį pasilikti, tik jis neklauso; susiruošė, atsisveikino ir išėjo.

Nežinia kiek ten ėjęs, atsidūrė vienoj karalystėj.

Rado tokią senutę, pasiprašė nakvynės.

Ta įsivedė trobon. Išsikalbėjo juodu, ir jaunikaitis klausia:

— Kas čia pas jus gero, kaip gyvenate?

— Et sūneli — sako senutė.— Ką tau gero pasakysi? Mūsų karalius turi dukterį — neregėtą gražuolę, bet ją į žmonas atiduos tik tam, kas jo rūmus auksu apipils.

Apsidžiaugė jaunikaitis, tatai išgirdęs.

Kitą dieną nuėjo į rūmus, liepė pranešti apie save karaliui.

Karalius jį priėmė.

— Leiskite už manęs savo dukrą —prašo jaunikaitis.

Karalius sako:

— Ką gi, jei užversi visą šią salę auksu,—leisiu.

Jaunikaitis sutiko, tik paprašė savaitę laiko.

Pasiėmė savo krepšį, deda į jį pinigus ir ima. Per savaitę ir pripylė sausakimšai salę aukso.

Atėjo neregėta gražuolė ir sako:

— Pagal susitarimą aš jau tavo, ir jokia galybė mūsų neišskirs, tik pasakyk, jei mane myli, iš kur šitiek aukso gavai? Juk mes matėm — nei su jaučiais, nei su mulais nevežei, kaip jis čia atsirado?

Jaunikaitis nenori sakyti, tačiau įkalbėjo gražuolė. Nebeištvėrė jis, papasakojo apie savo krepšį. O toji čiupt tą krepšį ir išvarė jaunikaitį.

Nuliūdo jis. Eina, suka galvą, kaip gražuolę už apgavystę nubausti. Nuėjo į laukus, pasiėmė savo dūdelę, papūtė, ir atsirado baisybė kareivių. Surinko juos visus ir nužygiavo į rūmus.

Neregėta gražuolė pamatė kareivių pulkus, išsigando, išėjo pas jį juokdamasi:

— Kam tau tie kareiviai? Juk aš tavo, tik šiaip norėjau tave pakamuoti.

Jis patikėjo, paleido kareivius ir žengė į rūmus.

Prisėdo prie jo gražuolė:

— Juk žinai, kad aš vien tavo, už jokio kito netekėsiu, tik pasakyk, iš kur tiek kareivių gavai?

Jis nė kalbėti nenori.

O jinai:

— Na ko mums nuo vienas kito slėpti, juk mudu visada drauge, sakyk.

Nebeištvėrė tas, pasakė.

Atėmė ji tą dūdelę ir lauk jaunikaitį išvarė.

Jisai perpyko. Suka galvą, kaip už tą apgavystę nubausti.

Užsidėjo savo kepurę, pasidarė nematomas, pasiėmė ylą, prasigavo į gražuolės kambarį ir ėmė badyti ją, kankinti.

Ta ir maldauja:

— Nebekankink manęs, žinau, kad čia tu. Aš pajuokavau, kur geresnį už tave rasiu, nekainuok manęs, pasirodyk.

Ne, jis nesirodo.

— Brangusis mano, mielasis, — prašo ji, — pasigailėk manęs, pasirodyk, juk čia tu, aš žinau.

Nebeištvėrė jaunikaitis, nusiėmė kepurę.

Gražuolė nusišypsojo ir klausia:

— Jeigu myli mane, sakyk, kaip tu čionai prasigavai?

Jaunikaitis nesutinka, nenori sakyti, bet gražuolė įkalbėjo jį, prispyrė.

Tada atėmė ir kepurę, vargšą šalin išvarė.

Nuliūdo jis. Suka galvą, kaip už apgavystę atsimokėti. Eina, nė pats nežino, kur eina.

Po kiek laiko atsidūrė tokiam lauke. Žiūri — trys žmonės pešasi, kažko nepasidalina.

Prieina ir klausia:

— Ko jūs pešatės, ko nepasidalinate?

— Mes visi trys radom šitą kilimą. O jis nepaprastas: sėdai ant jo ir neša, kur paliepsi. Todėl ir pešamės, nežinom, kaip kilimą pasidalinti.

Jaunikaitis sako:

— Va aš turiu ylą. Aš ją toli numesiu, o jūs bėkite, kas greičiau atneš, tas laimės, tam ir atiteks kilimas.

Ir nusviedė ylą. Visi trys šoko jos ieškoti, o jaunikaitis sėdo ant kilimo ir sako:

— Skrisk, kilime, į karaliaus rūmus!

Kilimas pakilo, ėmė skristi ir nunešė jį tiesiai į rūmus.

Gražuolė pamatė jaunikaitį, pripuolė, juokiasi:

— Ak brangusis! Kaip aš tavęs pasiilgau! Kaip gerai, kad grįžai!

O tas čiupo ją, nusinešė ant kilimo ir sako:

— Nešk mus į pačią girios tankynę!

Kilimas pakilo ir vienu mirksniu nunešė juos į neįžengiamos girios tankynę.

Gražuolė jį glosto, vynu girdo. Jaunikaitis ir užmigo, o ji nustūmė vargšą ant žemės ir liepė kilimui nešti į rūmus.

Kilimas pakilo ir nunešė.

Jaunikaitis pabunda, žiūri — nei kilimo, nei gražuolės nebėra, o jis guli vienas tankioje girioje.

Ką daryti? Atsistojo ir eina — nė pats nežino kur.

Kiek paėjo, žiūri — sodas. 2engė vidun — vynuogės auga.

Emė jis valgyti tas vynuoges, prisivalgė baltų, nusiskynė raudonų, bet tik suvalgė kelias uogas ir staiga pavirto asilu. Išsigando, neišmano, ką daryti, vėl čiupo baltųjų vynuogių, suvalgė — žmogumi atvirto.

Ir suprato, koks čia dalykas. Galvoja, pravers tos vynuogės — atkeršys klastingajai gražuolei.

Jis prisirinko kuo daugiau tų raudonųjų vynuogių, pasiėmė dar kiek baltųjų ir keliauja į rūmus.

Atėjo, vaikščioja prie durų ir šaukia:

— Gardžių vynuogių, gardžių vynuogių!

Neregėta gražuolė išgirdo, siunčia tarnaitę tų vynuogių nupirkti.

Tarnaitė atėjusi klausia:

— Po kiek vynuogės?

O jis ir sako:

— Pirma paragaukite, kokios jos, susiderėsim.

Jis padavė tarnaitei raudonų vynuogių, toji suvalgė ir pavirto asilu. Jaunikaitis užmetė jai kamanas, pririšo prie tvoros ir vaikščioja šaukdamas:

— Gardžių vynuogių, gardžių vynuogių!

Gražuolė nesulaukia tarnaitės, siunčia antrą. Ir ją tas pat ištiko.

Gražuolė pasiuntė trečią, ketvirtą, penktą, taip iš eilės visas devynias. Nė viena negrįžo, tada žengia pati.

Išėjo, klausia:

— Po kiek tavo vynuogės?

—- Paragaukite,-^- sako jis,— susiderėsim.

Padavė jai vynuogę ir kuo greičiau užmetė kamanas, kad nepabėgtų. Pririšo prie tvoros, nuėjo pas karalių ir sako:,

•— Girdėjau, naujus rūmus statotės.aš turiu dešimt asilų, imkite mane plytas gabenti.

Karalius sutiko. Jaunikaitis su tais asilais gabena plytas, varo juos, daugiausia ant tos neregėtos gražuolės krauna, muša ją ir dar pats atsisėda.

Nusiplūkė asilai, jau vos kojas velka, o daugiausia tai gražuolei kliūva. Nesigaili jos jaunikaitis, visą naštą jai krauna.

Baigė darbą, gavo pinigų, nuėjęs į rūmus, pasiėmė savo krepšį, kepurę ir dūdelę, paskui ir varosi savo asilus namo.

Gražuolė jį prašo:

— Atversk mane žmogumi, visą gyvenimą tau tarnausiu!

Jaunikaitis neklauso, netiki. *

Nuvargo gražuolė, nusiplūkė.

Tada jaunikaitis davė jai baltųjų vynuogių, ji ir vėl moterimi virto. Ir paleido namo, tik atsisveikindamas pasakė:

— Čia tau pamoka, kad iš žmonių nesityčiotum!

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.
Elasa, melasa,
Ąsotis midaus kabėjo,
Kas pasakos klausė, kas sekė —
Tam džiaugsmo linkėjom.

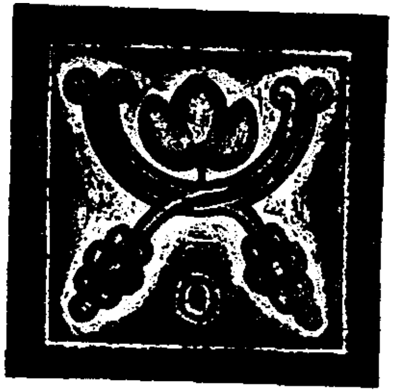

Aukso taurė

Vienoj šaly gyveno vyras su žmona. Ir tas vyras, išeidamas į"karą, sako jai:

— Tu susilauksi sūnaus, ir jis bus našlaitis.

"Iš tiesų moteriškė susilaukė sūnaus ir pavadino ji Našlaitėliu.

Va jau penkiolika metų sukako sūnui, o motina per tą laiką nė karto nenusijuokė, nė karto nenusišypsojo.

Sūnus klausia:

— Motuše, ko tu niekuomet nesijuoki?

— Ak sūneli, ne juokas man galvoj.

O sūnus:

— Motuše, baigėsi tavo vargai, dabar aš už tave dirbsiu.

Tada motina nusijuokė:

— Mano brangusis, dabar tai ir juokas man tiks.

Sūnus išėjo laimės ieškoti.

Patekėjo saulė, ir jaunikaitis priėjo kalnus. O ten gyveno du broliai plėšikai.

— Ko tau?—šaukia plėšikai.

•— Nieko, ne piktuoju einu pas jus. Ar tarno nereikia?

— Reikia. O kiek tu norėsi?

— Man penkiolika metų, tai ir mokėkite penkiolika rublių. Se
dabar duokite, aštuonis — gale mėnesio.

Tie davė septynis rublius, jisai nunešė motinai ir sako:

— Še tau, motuše, o aštuonis dar gale mėnesio atnešiu.

Ir nuėjo atgalios pas plėšikus. Tie pavalgydino jį, pagirdė ir sak

— Eime^ parodysim, ką turėsi daryti.

O jie turėjo šešiolika žirgų. Vienas toks smarkus — penkių me
pririšo, penkerius metus paleisti negali, bijosi.

— Štai tau katilas, štai vanduo, o'štai ugnis. Pasisemk vandens
girdyk žirgą, tą, kur pririštas, tik žiūrėk, kad nesuspardytų —
smarkus.

Ir išėjo plėšikauti. O Našlaitėlis nuėmė nuo ugnies katilą, priėjo
žirgo, atrišo jį, pažabojo, užšoko ir nudūmė plėšikams pavymui. Pris
išplakė abudu su rimbu ir nušuoliavo atgal.

Vienas plėšikas ir sako:

— Čia mūsų žirgas.

O kitas:

— Ar iš proto išsikraustei? Kas jį pažabos?

Sugrįžo, žiūri — ir žirgas vietoje, ir katilas, viskas kaip buvo. Ats
miegoti.

Iš ryto vienas plėšikas išsivedė du žirgus, kitas pasislėpė namie

O Našlaitėlį pasiuntė vandens parnešt iš šaltinio. Jis ir nematė, ka
vienas namie likosi.

Grįžo, galvoja, kad abudu išjojo. Pavalgė, paskui paėmė tą katilą
ugnies nukėlė, žirgą atrišo, pažabojo, užšoko ir nurūko.

Žiūri tas plėšikas, o jis jau trisdešimt metų plėšikauja, net sudr
visas: „Matai, ką tas jaunikaitis išdarinėja? Kas bus, kai užaugs?"

O Našlaitėlis atskriejo ir pamatė — su dviem žirgais joja plėšikas
prato jis, kad dabar viskas aikštėn iškilo, ir ėmė galvoti: „Galas
nepaliks gyvo".

O plėšikai patys bijosi. Neišmano, ką daryti, kaip su juo pasi

Sako jam:

— Nubėk, Našlaitėli, vandens į šaltinį.

Va kol Našlaitėlis sugrįš, turi būti nuspręstas jo likimas: gyven
mirti.

Vyresnysis plėšikas pasiūlė:

— Nugaluokime jį.

O jaunesnysis:

— Ne, padarykime savo vyriausiu.

Pasišaukė Našlaitėlį ir sako:

— Būk mūsų vyriausias, o mes paskui tave eisim į ugnį ir vandenį.

Našlaitėlis pagalvojo, padėkojo ir sutiko.

Sutarė jie tą nakt papuotauti.

Padavė Našlaitėliui taurę, o toji taurė tokia: vyno pripilsi — auksinė pasidaro, vandens pripilsi — sidabrinė.

Taurė vyriausiam priklauso.

Išaušo rytas, Našlaitėlis įsidėjo taurę kišenėn.

Praėjo mėnuo.

Našlaitėlis ir sako broliams:

— Duokite man aštuonis rublius, motinai nunešiu.

— Ir mūsų pinigai — tavo, ir visas mūsų turtas tavo. Ir tavo motina — mūsų motina.

Našlaitėlis išsivedė tą smarkųjį žirgą, pažabojo ir sako broliams:

— Laukite manęs po trijų dienų, ketvirtąją grįšiu.

— Iš vietos kojos nežengsime,— atsakė plėšikai.

Našlaitėlis parjojo namo. Įlėkė į kiemą, nušoko nuo žirgo.

— Štai, motuše, pinigus tau atnešiau.

Pas motiną pagyveno tris dienas ir sako:

— Aš rytoj vidudienį išjoju. Prikepk man duonos kelionei.

Motina prikepė duonos ir tešlainių visokių, papuotavo juodu prieš atsisveikindami. Išaušo ir ketvirtos dienos rytas.

Brėkštant Našlaitėlis išjojo iš kiemo.

Patekėjo saulė, tvanku pasidarė. Našlaitėlis sustojo prie upelio, nubalnojo žirgą, paleido jį, išsiėmė vištą, duonos, dairosi — ar ko nepamatys, vienam nesmagu valgyti. Žiūri — keliu važiuoja trys arbos[1], paskui jas eina senas pirklys. O arbos to pirklio.

— Eikš, tėvai, drauge pavalgysim,—kviečia Našlaitėlis, o jo viskas jau pasidėta, tik išsitraukė taurę, pripylė vyno ir sako:

— Už mūsų susitikimą.—Išgėrė ir pirkliui padavė.—Dabar tu gerk.

O senis pasičiupo taurę ir įsikišo užantin.

— Mano!—šaukia.

---

[1] **Arba — dviratis arba keturratis vežimas.**

Kaip tyčia pasipainiojo pristavas su visais savo dvylika sargybinių.

Pirklys užsimojo. Našlaitėlis nebeištvėrė, sudavė jam. Pirklys suriko, o pristavas klausia:

— Ko tu muši seną žmogų?

Pirklys šaukia:

— Vieną taurę turiu ir tą nori iš manęs atimti.

— Čia mano taurė,— sako Našlaitėlis.— Aš dar tokių turiu.

Sargybiniai paėmė iš jų taurę. Našlaitėliui davė tris mėnesius laiko, liepė už save atvesti du įkaitus: jei per tuos tris mėnesius atneš dar dvi tokias taures — pakars pirklį už melagystę, o jei neatneš — pakars jo įkaitus.

Pasirašė Našlaitėlis, pasirašė ir pirklys.

Vakarop jis parjojo pas brolius, tie pribėgo, padėjo nuo žirgo nulipti. O našlaitėlis liūdnas.

— Ko toks nuliūdęs?—klausia broliai.

— Pavakarieniaukim,— tarė Našlaitėlis — paskui sužinosit.

Pavalgė, Našlaitėlis papasakojo jiems viską.

— Jūs turite už mane joti,— sako.

— Ko gi tu graužiesi? Jok, ieškok taurių. Pasimatysim, viskas gerai baigsis.

Našlaitėlis ir išjojo, ieško taurių.

Jojo jojo, ryte prijoja tokį sodžių, žiūri — sėdi senutė našlė ir verpia.

— Dėl visų motinų meilės leisk man pailsėti, pavargau labai. Užmigsiu, dūzgiant tavo rateliui,—prašo ją Našlaitėlis.

Senutė sutiko. Jis atsigulė ir užmigo.

Staiga girdi: verkia, rauda senutė.

Našlaitėlis pabudo — jau vidudienis, klausia:

— Ko tu verki? Jei aš tau netinku, sakyk — išeisiu.

— Ne, sūneli, va toje šventykloje auksiniam grabe guli mūsų karaliaus sūnus. Kasnakt po žmogų sergsti tą grabą, tik dar nė vienas gyvas negrįžo. Šiandien mano vienturčio sūnaus eilė — tai ir verkiu, kad daugiau jo neberegėsiu.

— Neverk, aš už jį nueisiu,— sako Našlaitėlis,— tiktai liepk iki saulėlydžio prie šventyklos durų sukrauti tris šimtus plytų ir duok man išgerti vyno, o tu gulkis ir miegok ramiai.

Vakare jis nueina, plytos jau sukrautos.

Našlaitėlis žengė į šventyklą, pakėlė tą grabą drauge su numirėliu, padėjo į nišą po kupolu, pats apačioj atsisėdo ir laukia.

Viršuj numirėlis, apačioj Našlaitėlis.

Jau žmonės gulti eina, žvakes užpučia, o į šventyklą įskrenda balandis.

— Kaip laisva šiandien, niekas nesergsti — tarė balandis ir pavirto mergaite, bet jau tokio gražumo — viskas aplinkui nušvito.

Mergaitė pasikėlė į viršų prie numirėlio, pasiėmė du rimbus ir sū vienu sudavė jaunikaičiui — tasai atgijo. Praėjo naktis, o iš ryto mergaitė sudavė su kitu rimbu — jaunikaitis vėl nebegyvas. Tada Našlaitėlis šoko ir pačiupo ją. Toji aukštyn nuskrido, ir Našlaitėlis drauge. Laiko ją, nebepaleidžia. Mergaitė išsigando. „Pražuvau" — galvoja. Numetė rimbus ir išlėkė.

Našlaitėlis apsidžiaugė, pasiėmė tuos rimbus. Tai bent pasisekė!

Išėjo iš šventyklos, jį senutė našlė pasitinka, džiaugiasi, kojas bučiuoja.

— Motin, duok valgyti — prašo Našlaitėlis.— Aš visas šlapias, nors gręžk. Smarkiai grūmiausi. Nueik ir pasakyk karaliui, kad galiu jo sūnų atgaivinti.

Senutė nueina pas karalių. Tasai apsidžiaugė be galo.

— Tik atgaivink jį,' gausi ką panorėsi. Kad ir visą karalystę. Aš tavo tarnas,— sako jis Našlaitėliui.

Nueina į šventyklą.

Našlaitėlis sudavė su rimbu — karalaitis atgijo. Veda jį į rūmus, džiaugsmui galo nėra.

Ne karalaitį visi glėbesčiuoja, o Našlaitėlį.

— Sakyk, kuo tau atsidėkoti?—klausia jį rūmininkai.

Našlaitėlis parodė taurę ir klausia: .

— Gal turite tokią taurę? Duokite man.

— Ne, tokios taurės neturime,— sako tie.

— Ką gi, neturit tai. neturit,—tarė Našlaitėlis ir iškeliavo.

Ėjo ėjo, atsidūrė kitoje karalystėje. Žiūri —žmonės visi pliki vaikšto.

Našlaitėlis stebisi:

— Kas čia dabar? Kur tai matyta?

Tos šalies karalius ir paaiškino jam:

— Va matai anapus jūros karalystę? Jie drabužių neturi kur dėti, supūdo, o pas mus javai genda, niekais eina.

— Tai ko. nesimainot, neatsigabenat drabužių?

— Viskas jūroje žūsta.

— Aš nuplauksiu, atvešiu,— pasišauna Našlaitėlis.

— Jeigu atveši, prašyk ko nori,— sako karalius.

Pakrovė laivus, nuplaukė.

Stovi Našlaitėlis, žiūri į jūrą. Ir šit išsikiša iš" vandens ranka, o ant jos aukso grandinė. Jis sudavė per ranką, iš vandens išniro moteriškė. Bet kokia!—viskas aplinkui nušvito. Našlaitėlis ją čiupo, laiko, nepaleidžia. Vargais negalais ištrūko, tik Našlaitėlio rankoje tą grandinę paliko.

Laivai perplaukė jūrą ir grįžo atgalios su drabužiais.

Visi džiaugiasi.

— Ką tau už tai duoti?

— Ar turite tokią taurę?—klausia Našlaitėlis.

— Ne, neturim,— atsako jam žmonės.

— Tokia jau, matyt, mano laimė,—tarė Našlaitėlis ir drožia toliau.

Praeina visą tą karalystę, žiūri — kelias visas gluosniais nusodintas. Ant vieno gluosnio aukštai daili mergaitė su auksiniais bateliais sėdi. Jinai pasišaukė jaunikaitį:

— Išgelbėk mane, iš bėdos išvaduok, tavo žmona būsiu.

— O kaip tave nukelti?

— Prieik, atsistosiu ant pečių ir nulipsiu,— sako ji.

Jaunikaitis priėjo. Mergaitė kai spyrė ir suvarė jį į žemę. Šitaip ji daugelį jau pražudė. Tačiau Našlaitėlis ištrūko, stvėrė ją. Mergaitė nuskriejo, tik vienas auksinis batelis jo rankose liko.

Traukia toliau Našlaitėlis. Žiūri — sodas, o sode — trobelė. Prie tos trobelės senutė sėdi.

— Ką čia veiki, motin?—klausia Našlaitėlis.

— Taigi va, sūneli, ar matai ten pilį? Toje pilyje trys sesės gyvena, joms ir tarnauju. Bet aš ne kokia našlė bekampė, turiu ir trobą, ir šeimą, o jos mane pavogė ir verčia tarnauti.

— Ar negalėčiau tų mergaičių pažiūrėti, tik taip, kad jos manęs nematytų?— klausia jaunikaitis.

— Kodėl ne, galima,— sako senutė.— Eime.

Ir nuvedė jį į tą aukštą pilį.

O ten stovi stalas, gardumynais nukrautas. Viskas vakarienei parengta. Senutė paslėpė jį po stalu ir paliko.'

Ateina trys sesės.

— Tai jau vakarieniaukim,— sako jos.

Susėdo už stalo.

— Ką. gi, skelbkime tostus,— tarė vyriausioji sesuo. Pamilau ašai karaliaus sūrių, o tėvai mane užpykdė, tai ir nugalavau jį. Dabar kasnakt atgaivinu, o prieš rytą vėlei numarinu. Tik va toks jaunikaitis radosi ir įveikė mane. Jisai dar jaunas, kai paaugs, vienas prieš septynias karalystes žygiuos. Išgerkim į jo sveikatą!

Kita sako:

— Aš vieną karalystę badu marinau, kitą — šalčiu. Įveikė mane toks jaunikaitis, netgi aukso grandinę iš manęs atėmė. Ką gi, tikrai jam sekasi, duok" dieve sveikatos!

O trečioji sako:

— Ko čia stebėtis? Matyt, tas jaunikaitis ir man nuo kojos batelį nutraukė. Ir jis teatneša jam laimę, išgerkime į jo sveikatą.

Tada išlindo iš po stalo Našlaitėlis ir sako:

— Ką gi, įpilkite ir man išgerti, jums padėkoti.

— Ko tu čia atėjai?—klausia, jį sesės.

Našlaitėlis žiūri, o ant stalo tokios taurės, kokių jis ieško.

— O va šitokių taurių,— atsako jis.

Vyresniosios sesės liepia jaunėlei:

— Eik, atnešk jam bent keturiasdešimt taurių.

Našlaitėlis paėmė visas keturiasdešimt ir nešasi.

Joja pro tą karalių, kuriam laivą- išgelbėjo ir drabužių gavo, ir sako:

— Se taurę nuo manęs atminimui.

Joja pro tą karalių, kurio sūnų atgaivino, ir sako:

— Sit ir jums dvi taures.

O pats galvoja, kada išjojo, kiek dar laiko liko, kad įbrolių nepražudytų. Pasirodė, kelio dar devynios dienos, o iki sutarto laiko keturios beliko. Ką daryti, kaip įkaitus išgelbėti?

Ir klausia jį karalius, kurio sūnų išgelbėjo:

— Ko tu toks liūdnas?

— Kaip nebūsi liūdnas, du broliai dėl manęs žūsta, .vėluoju, devynios dienos kelio dar liko.

— Neliūdėk — ramina karalius,— per devynias valandas tave nugabensiu, o dabar puotauk sau, aš. viską padarysiu.

Karalius pasišaukė Paškundžę.

— Kur jį nešti?—klausia Paškundžė.

Pasakė.

— Per tris valandas nurūksiu,— sako Paškundžė, tik duokite man gerai paėsti.

Nuėjo, suėdė devynis jaučius ir sako Našlaitėliui:

— Prisirišk virve kuo stipriau. Žinok, su kiekvienu mano švilptelėjimu vėjas pakyla, net bukmedžių šakos lūžta, kai jie daužosi vienas į kitą.

Našlaitėlis kuo tvirčiau prisirišo. Pakilo Paškundžė, skrenda kaip orlaivis.,

O tenai įbroliams plėšikams jau ir akys užrištos, tuojau kars.

Staiga atskrido Paškundžė, kai smogė su sparnu, nubloškė broliams nuo akių raiščius.

Visi trys įbroliai vienas kitą pamatė, iš džiaugsmo amo neteko.

Teisėjas liepė tuojau pat pirklį nugalabyti ir visą jo turtą broliams atiduoti.

Našlaitėlis sako:

— Nereikia mums jo turto, išdalinkite našlėms ir našlaičiams.

Ir aš ten buvau, smagiai puotavau. O kai sugrįžau... rodos, ir niekur nebuvęs.

Ežvano žiedas

Sunūs paaugo ir sako:

— Motin, aš noriu vesti.

— Gerai,—sutiko motina.

Tik jam nė viena mergaitė netinka. Motina sako:

— Eik prie upės ir kasdien mesk į ją po grūdą, dvidešimtą dieną rasi sau pačią.

Sūnus vaikšto prie upės ir kasdien meta į ją po grūdą.

Dvidešimtą dieną motina pasimirė: Sūnus ją palaidojo sulig papročiais.

Nuėjo prie upės, įmetė dvidešimtą grūdą, ir iš vandens išlipo mergaitė.

Nusivedė ją namo ir gyvena.

Kartą jis sako:

— Nebenoriu čionai gyventi. Kelkimės kur į kitą karalystę.

Pati atsisakinėja, nenori. Vis dėlto ją įkalbėjo.

Persikėlė į kitą karalystę.

Pati sėdi kieme, dirba. Ateina tos šalies karaliaus tarėjas, pamat

Moteriškė patiko jam didžiai, tai nuėjo pas karalių ir kursto:

— Mačiau gražuolę, neseniai pas mus įsikūrusio varguolio, pači kad jūs tokią turėtumėt!

— Ką tu, — sako karalius, — turiu aš ir pačią, ir dukterį. O ir ka atimsi iš vyro?

Tarėjas neatstoja:

— Ką nors sugalvosim, ko jis neišpildytų, ir atimsim.

— Ką gi sugalvosi?

— O va ką: tegul atneša tokius kiaušinius, kad iš jų išsiristų visi saulio paukščiai ir žvėrys.

Kitą dieną jie pasišaukia jaunikaitį:

— Jei gausi tokius kiaušinius, paliksim tau pačią, o jei ne — atim

Jaunikaitis nuliūdo. Grįžo namo, pasipasakojo.

Pati tarė:

— Už ką tu mane pražudei, juk sakiau, kad nereikia keltis. Ką mums daryti?

Paskui pagalvojo ir liepia:

— Eik prie tos upės, kur mane radai, triskart motiną pašaukę ka lips iš vandens, prašyk baltosios vištelės kiaušinių.

Jaunikaitis nuėjo prie tos upės ir pašaukė:

— Anyta, anyta!

Ir išlipo ji iš vandens.

Žentas sako:

— Jūsų duktė prašo baltosios vištelės kiaušinių.

Anyta nuėjo, atnešė du kiaušinius. Padavė žentui; Tas ir keliauja

Naktis jį sutemo. Įsiropštė į medį, tik vieną kiaušinį išmetė. Kiau nukrito, sudužo, ir iš jo pasipylė viso pasaulio paukščiai ir žvėrys lakstė po giria. Jaunikaitis nustebo. Išlipo iš medžio, patraukė nar eina ir pats savim netiki.

Parnešė karaliui kiaušinį. Karalius sudaužė jį, ir pasipylė iš jo pa čiai ir žvėrys. Tarnai tvorą aplinkui aptvėrė, visi žiūri, gėrisi.

Piktavalis tarėjas sako karaliui:

— Dar ką nors sugalvosim, ko jis nepadarys, ir atimsime pačią.

— Ką gi mes sugalvosim?—klausia karalius.

— O va ką: tegul atneša tokią vynuogių kekę, kad visa mūsų kar menė pavalgytų, kad iš likusių būtų galima sulčių išspausti ir į v statines supilti.

Pasišaukė jie jaunikaitį ir liepia:

— Atnešk tokių vynuogių, kad vienos kekės visa mūsų kariuomenė pavalgytų, o iš likusių dar būtų galima vyno išspausti.

Jaunikaitis nuliūdo, viską pačiai apsakė.

Pati vėl jam priekaištauja:

— Nenorėjau aš čia keltis, bet ką dabar darysi? Nueik prie tos upės, pašauk motiną ir sakyk: „Duokite man vynuogių kekę".

Jisai atsistojo, iškeliavo. Nueina prie upės ir šaukia:

— Anyta, anyta!

Toji išlipo iš vandens, klausia:

— Ko tau?

— Duktė prašo duoti vynuogių kekę.

Motina suprato, kad dukrai kažin kas negera atsitiko, ir klausia:

— Kam jai tos vynuogės?

— Nežinau,— paaiškino žentas,— prašė, o kam nesakė.

Anyta nuėjo, atnešė vynuogių kekę ir padavė. Keliauja jis, vynuoges neša. Praalkęs suvalgė vieną uogą ir sotus!

Jaunikaitis nustebo, pats savim netiki.

Nunešė. Karalius davė savo kareiviams tas vynuoges, visi prisivalgė, dar vynui liko.

Tarėjas vėl kala karaliui:

— Atimkim iš jo pačią.

— Kaipgi ją atimsi?— klausia tas.

— O va kaip: liepk jam atvesti tokį vaiką, kuris keturiolika kalbų mokėtų ir su tavo tarėjais jomis šnekėtų.

Karalius pasišaukė jį ir liepia:

— Jeigu atvesi tokį vaiką, kuris keturiolika kalbų mokėtų ir jomis su mano tarėjais šnekėtų, paliksim tau pačią, o jei ne—atimsim.

Jaunikaitis nuliūdo, grįžo pas pačią, viską apsakė.

Pati vėl jį bara, kad neklausė, bet ką dabar darysi — pamokė:

— Eik prie tos upės, pašauk motiną ir. sakyk mano vardu: „Ar martelė nesusilaukė vaiko?" Jei susilaukė, tegu laikinai jį mums duoda.

Jaunikaitis nuėjo prie upės ir šaukia:

— Anyta, anyta!

Toji išlipo iš vandens, klausia, ko reikia.

— Duktė prašo laikinai duoti martelės vaiką, jeigu jau susilaukė.

Anyta tarė:

— Palūkėk, sūneli, tuoj susilaukt turėtų.

Anyta nuėjo, o jis stovi. Gan ilgai gavo stovėti. Pagaliau išlipo su naujagimiu anyta.

Vos tik pamatė vaikelis jaunikaitį, ir sako:

— Sveikas, dėde, kaip gyveni?

Jis nustebo, kad naujagimis taip kalba, Patraukė juodu namo, o tas vaikelis kaip didelis šneka. Taip ir parėjo.

Vaikelis pamatė tetą ir sako:

— Labas, teta, kaip tavo sveikatą?

Nuvedė jį pas karalių. O ten jau keturiolika tarėjų sėdi, ir visi iš skirtingų kraštų.

Įėjo tas vaikelis, su kiekvienu jo kalba šneka. Visi stebisi. Vaikelis su visais pakalbėjo ir išėjo drauge su dėde. Paskui atsisveikino dėdę ir tetą ir nudrožė namo.

Tarėjai nenurimsta:

— Dar ką nors sugalvosim.

Sugalvojo, pasišaukė jaunikaitį:

— Jeigu atneši Ežvano žiedą — gerai, o jei ne — atimsime pačią.

Tasai sutinka.

— Gerai, tik duokit devynis mėnesius laiko ir prie mano pačios ką palikite.

Davė jam karaliaus dukterį. Nuvedė jis ir paliko karalaitę prie pačios.

Toji vyrui davė savo žiedą, kad jos nepamirštų, ir pamokė:

— Žirgą iš karaliaus pasiimk.

Jaunikaitis nuėjo, pasiėmė, žirgą ir išjojo.

Joja joja, visus apie Ežvano žiedą klausinėja. Ne, niekas nežino, kur tas žiedas auga.

Taip aštuonis mėnesius prasibastė, o devintą sutinka tokią senutę. Jinai ir sako:

— Ežvano žiedą saugo viena gražuolė, o kaip ją rasti, ana tie trys broliai pasakys,— parodė senutė ir nukiūtino.

Nueina jaunikaitis, šaukia jauniausiąjį brolį. Iškiša galvą to brolio pati, jis pasisako, ko norįs. Toji kad ims šaukti ant vyro, kad ims bartis, Iškretena vyras, žilas, susikūprinęs, jaunikaitis ir klausia:

— Sakyk, kaip rasti gražuolę, kuri saugo Ežvano žiedą?

O tas:

— Vidurinysis brolis pasakys.

Nueina pas antrą brolį. Iškiša galvą brolio pati, jis pasisako, ko norįs. Toji kad ims šaukti ant vyro, kad ims bartis. Iškreteno vyras, žilas; susikūprinąs, jaunikaitis ir klausia;

— Sakyk, kaip rasti gražuolę, kuri saugo Ežvano žiedą?

O tas:

— Vyriausias brolis pasakys.

Nueina pas vyriausiąjį. Iškiša galvą pati, sako:

— Miega jis, kai pabus — pasakysiu, o žadint nežadinsiu.

Jisai nustebo: anos dvi pačios šaukė ant vyrų, barėsi, o šita ir žadinti bijosi. Atsisėdo, laukia.

O laikas eina. Tiktai savaitė beliko.

Galų gale pabudo trečiasis brolis, pati jam pasakė, tas ir išėjo. Jaunikaitis nustebo — vyriausias brolis ir jaunas, ir gražus, o jaunesnieji tikri seniai — tai pati jį taip saugo, net žadinti bijosi.

Vyresnysis brolis ir sako:

— Ta gražuolė gyvena bokšte, o į tą bokštą nėra jokių durų. Kai ji išeis ant stogo ir išleis savo plaukus iki pat žemės, tu pasergėk ir kuo stipriau juos ant rankos apsivyniok; su plaukais tave ir užsikels į viršų, tada ir prisiek būti jos vyru, kitaip pražudys tave, gyvo nepaleis.

Jaunikaitis nuėjo ir atsistojo po bokštu.

Gražuolė išleido plaukus. Tik jis neišdrįso, pabijojo. Ir antrąkart ji išleido plaukus, ir trečią. Tada jaunikaitis čiupo juos ir apsivyniojo apie ranką. Patraukė gražuolė savo plaukus ir užkėlė jį į viršų. Vos nenukrito, tik visomis jėgomis išsilaikė.

Gražuolė jį priėmė, pavaišino. Papuotavo jiedu gerai, jaunikaitis ir prisipažino:

— Aš, tiesa, prisiekiau tau būti vyru, bet jau turiu pačią, jos gelbėti ir atėjau.

Gražuolė sako:

— Tai kas kad turi, ir aš būsiu tavo pati.

Jaunikaitis apsakė, kaip karalius nori iš jo pačią atimti, kam jam Ežvano žiedo reikia, kad sutartas laikas jau visai baigiasi.

O toji gražuolė beturinti vėjo žirgų.

Ji atsistojo, nuskynė Ežvano žiedą, padavė jaunikaičiui. Paskui sėdo abudu ant žirgų, ir gražuolė sušuko:

— Lėkite į tokią ir tokią karalystę.

Kaip vėjas jie nuskriejo. Atrūko, o jau ir laikas — devyni mėnesiai — tik kelios minutės beliko, tuoj tuoj išves varguolio pačią pas karalių.

Jis priėjo prie trobos, beldžia. O karalaitė galvoja, kad čia jau tėvas atėjęs, sako:

— Palauk, tėve, ko nekantrauji, dar kelios minutės, gal jie suspės.

Ne, tas beldžia, nelaukia.

Niekas neatidaro. Jaunikaitis supyko, išmušė langą ir įmetė žiedą, kur pati buvo įdavusi.

— Čia aš sugrįžau!— šaukia.

Moterys apsidžiaugė, duris atidarė.

Jaunikaitis nunešė karaliui Ežvano žiedą.

Karalius ir tarėjai nustebo, kad jis stengė žiedą gauti ir gyvas sugrįžti, nebežino, ką ir sugalvoti.

Jaunikaitis parėjo namo, o gražuolė jam sako:

— Vis tiek karalius neduos tau ramybės. Eik ir pasakyk jam: jei lig ryto per šią upę pastatysiu tokį tiltą, kad ir tu, ir tavo kariuomenė, ir tarėjai su visais savo namais ir sodais tilptumėt, tai paliki man pačią, o jei ne — pasiimk ją.

Jis nuėjo ir pasakė karaliui, kaip gražuolė pamokė.

Iš ryto gražuolė permetė per upę savo plauką. Nusidriekė ant to plauko tiltas su namais ir sodais.

Išėjo karalius su savo tarėjais ir kariuomene. Vaikšto po tiltą, linksminasi, puotauja.

Gražuolė kiek palaukė ir truktelėjo savo plauką. Tiltas sugriuvo, visi į vandenį sukrito ir paskendo.

O gražuolė, jaunikaitis ir jo pati nuėjo sau namo.

Paskui jis tą gražuolę už vyro išleido. Gerai pasilinksminę jos vestuvėse, vyras su pačia grįžo į savo senąją vietą ir ramiai, laimingai gyveno.

Seniūnė lapė ir karalaitis

Sit karalius sako jam:

— Sūnau, noriu tave apvesdinti.

— Gerai,—sutiko sūnus,—tik aš noriu vesti Rytų karaliaus dukterį. Jokios kitos neimsiu.

— Ne,—tarė tėvas,—Rytų karalius neturtingas, kam tau jo duktė, aš rasiu turtingą karalaitę.

Sūnus atsikalbinėja:

— Nenoriu kitos, turtingos, tiktai ją vesiu.

Karalius supyko:

— Tu mano sūnus ir turi elgtis pagal tėvo valią.

— Ne, nieku gyvu,—užsispyrė, tas ir ryžosi iš namų išeiti.

Paėmė žirgą, burką, šautuvą, sėdo ant žirgo ir išjojo.

Atjojo prie Čančcharelo uolų, prie Alalčichos ir Alalkalakos sienos. Uolos viršūnėje ereliai lizdus suka, papėdėje — šalti šaltiniai trykšta. Rado tenai urvą, įvedė žirgą, pririšo. O pats išėjo medžioti.

Taip kasdien jis traukia į medžioklę ir po elnią nušauna. Tik viso elnio vienas nesuvalgo. Ką suvalgo — suvalgo, kitką išmeta.

Tatai suuodė alkana lapė, prisėlino, ėda.

Ir erelis atskrido tos mėsos, ir katinas iš kažin kur atsigavo. Atbėgo ir kiškis. Susidraugavo jie visi, ėda, vaikščioja sau.

Lapė ir sako:

— Pašaukime lokį su vilku, juk ir jie alkani. Tegul ėda — mėsos daug.

Pašaukė lokį ir vilką. Ryja tą mėsą, kaulus graužia, visi sotūs.

O lapė gudruolė sugalvojo — reikėtų seniūną išsirinkti, tai dar susikivirčysim, gerklę vienas kitam perplėšim. Sušaukė ji visus bendrus ir sako:

— Turime išsirinkti seniūną. Ką jisai kam paskirs, kad ir mažą kąsnelį, to ir gana, o šitaip negalima, susipešime. Kaip galvojate, ar gerai bus?

— Labai gerai,— atsakė bendrai.

Lapė pati vylėsi seniūne būti ir vilkui apsimesdama siūlo:

— Tu būk seniūnas.

— Ne,— nesutinka vilkas,— aš nesusidorosiu, kai imsiu dalinti, sau daugiau pasiskirsiu — supyksite jūs, dar mane visai išvarysite.

— Gerai. Loky, būk tu seniūnas,— siūlo lapė.

— Ne, ne,— sušuko visi,— geriau būk pati.

— Ką gi,— sutiko lapė,— tik žiūrėkite, klausykite manęs kaip reikiant!

— Gerai, gerai!—ėmė šaukti žvėrys.

— Jei gerai, tai klausykite: kaip jūsgalvojate— va mes turim mėsos į valias, negi ji iš dangaus krinta? Taigi ją jaunikaitis, kur gyvena urve, mums duoda. Reikia jam atsidėkoti.

— Ką gi mums daryti? — klausia žvėrys.

— O va ką — atvesime jam į žmonas Rytų karaliaus dukterį.

— Kaipgi ją atvesti?—klausia žvėrys.

— O va kaip,— sako lapė. — Lokys, vilkas ir erelis eis į karaliaus rūmus. Lokys ir. vilkas įsikinkys į plūgą ir ars tam karaliui žemę. Karalius nustebs, pagalvos — matyt, ir žvėrys manęs bijosi ir man tarnauja. Pašaukite žmoną ir dukterį — tegul pasižiūri, koks aš didis karalius. Karaliaus duktė išeis į balkoną, o erelis — tegu jis viršum rūmų sklando — pamatys ją, nusileis, pakels į orą ir nusineš. Taip ir atgabensite ją mūsų bičiuliui.

Seniūnės įsakymą reikia vykdyti.

Gražuolė pamatė kubilą ir klausia:

— Motin, koksai čia kubilas?

— Nežinau, dukrele, eime pažiūrėti,— vilioja burtininkė.

Priėjo, pažiūrėjo, kažin kas guli viduje.

Gražuolė klausia:

— Kas gi ten viduj? Paimk.

O burtininkė:

— Ak dukrele, strėnas man gelia, aš nepasieksiu. Geriau tu paimk.

Gražuolė priėjo, pasilenkė, burtininkė ją šast įstūmė, įsiropštė į kubilą ir nuskrido.

Taip ir pargabeno tėvams gražuolę.

Toji apsakė, kur buvo ir kaip visą tą laiką gyveno.

Dabar palikime juos ir grįžkim pas karalaitį ir lapę seniūnę.

Grįžta iš medžioklės lapė — nėra gražuolės. Klausia ji katiną:

— Kur ji?

O katinas:

— Nežinau.

Emė galvoti lapė — ar ta senė jos nenuvedė pas tėvą. Supyko ji, apkūlė ir lokį, ir vilką, ir erelį — kad nesužiūrėjo, blogai sergėjo. Paskui liepia:

— Pašaukite katiną.

Atvedė jie katiną.

Lapė sako:

— Nueisi pas tą Rytų karalių, prasigausi pas gražuolę, ji pamatys tave, pažins ir pasakys: „Katinėli mielasis, kaip čia patekai, kurgi tavo šeimininkas?" O tu parbėgsi ir viską mums apsakysi. Tik žiūrėk — gerai įsimink — ar glosniai tave priims, ar neglosniai.

Katinas nubėgo pas Rytų karalių, prasigavo į rūmus.

Gražuolė pamatė katiną, pažino:

— Cia juk mūsų katinėlis! Mielasis, kaip čia patekai? Aš tau mėsytės atnešiu,— ir nuėjo.

Apsidžiaugė katinas, nė mėsos nelaukia, atgal nukūrė.

Parskuodė, pranešė lapei, kaip ir kas buvo.

Ta pasišaukia: erelį ir sako:

— Dabar tavo eilė. Skriski prie rūmų, pasergėk, kada gražuolė į balkoną išeis. Karalaitė pažins ir tave, pasikliaus, pasisodink ją ant nugaros ir lėk.

Nuskrido erelis ir sklando, viršum rūmų.

Gražuolė jį pamatė, erelis žemiau nusileido, ji beregint pažino, susirišo kelionei ryšelį ir išėjo. Erelis nutūpė, pasisodino karalaitę ant nugaros ir pakilo aukštyn.

Sugrįžo į tas uolas, prie urvo nulipo gražuolė. Karalaitis apsidžiaugė, savo mieląją vėlei pamatęs.

O lapė sako savo bičiuliams:

— Taip nedera, broliai, reikia mums juos pasaugoti. Tu, vilke, eisi įCichorius, tenai sergėsi, tu loky,—į mišką, tu, kiški, — Į laukus, tu, ereli, — sklandysi ore kaip orlaivis ir stebėsi, ar ko nekėslauja priešai.

O.Rytų karalius sušaukė kareivius ir traukia prieš žentą. Jisai jau žino, kur juodu yra, pati duktė papasakojo. Priėjo Čichorių laukus, stovyklą sau įsitaisė. Karaliui buvo pastatyta juoda palapinė.

Pamatė vilkas, be kvapo nukūrė pas lokį.

— Karalius su kariuomene eina atsiimti gražuolės, greičiau bėk pas lapę.

Lokys nubėgo pas lapę:

— Karalius atžygiuoja su kariuomene!

Visi susirinko: lapė, lokys, vilkas, erelis, kiškis ir katinas.

Susirinko, jau ir vakaras temsta.

O tasai lokys buvo visų lokių karalius, vilkas — vilkų, ir erelis, ir kiškis, ir katinas — visi karaliai.

Šit lapė, kaipo seniūnė, ir sako lokiui:

— Šimtą tūkstančių lokių tu atvesi.

Vilkui:

— Tu šimtą tūkstančių vilkų.

Ir ereliui, ir kiškiui, ir katinui tą patį pasakė.

— Ligi vidurnakčio kad visi būriai man būtų,— įsakė lapė.

Vilkas nudūmė į Gomarečio miškus, ėmė kaukti, šaukti savo valdinius. Tie subėgo. Dvigubai daugiau, negu lapės liepta. Ir lokys saviškius Ciaičio miške surinko, erelis prie Tamsiųjų uolų nuskrido, o kiškis nukūrė į Kizlakio pievas."Katinas nunėrė arčiau, į Chizabavrį, savo katinus sukniaukė.

Skirtu laiku visi atvedė būrius prie negyvenamo Sachirio kaimo.

Lapė užsilipo ant kelmo, kalbą išdrožė:

— Muškite visus, žmogienos.neėskite, tiktai arklieną, prie kurios palapinės mane pamatysit, tos nelieskite.

Visi vadai būriams perdavė lapės įsakymą.

Išsirikiavo, patraukė į mūšį.

Nuskrido erelis, sklando virš rūmų, o vilkas ir lokys įsikinkė į plūgą, aria. Išėjo karalius, išėjo ir karalienė su dukrele. Kai tik pamatė ją erelis, tartum akmuo krito, pasičiupo mergaitę ir nusinešė. Žvėrys atvedė gražuolę prie urvo, paliko ją ir nuėjo.

Jaunikaitis grįžo iš medžioklės, žiūri —sėdi kažin kas jo urve.

Nustebo ir klausia:

— Kas tu?

— Aš Rytų karaliaus duktė,— sako mergaitė.

— Tai laimė!—apsidžiaugė jaunikaitis.—Juk aš dėl tavęs ir iš namų išėjau, ir čia gyvenu ilgėdamasis. Kas gi tave čia atvedė?

Gražuolė jam viską apsakė.

Jaunikaitis stebisi:

— Tai mano žvėrys tave čia atvedė.

Jisai džiaugiasi, dar daugiau mėsos savo geradariams pameta.

Lapė vėl sušaukė bičiulius:

— Ar žinote, kad jie žmonės ir negali ant plikos žemės miegoti?

— Ką gi mums daryti?—klausia žvėrys.

— O štai ką,— tarė lapė,— eikite į Achalcichą. Tu, vilke, leisiesi bėgti per miestą, visi puls vytis, paliks krautuves, o tu, loky, įsigausi vidun, išsirinksi kuo geriausio brokato ir išsineši.

Vilkas kad sustugs:

— Vai, užvaikys mane šunys, sudraskys!

Lapė šaukia:

— Ak, tu pats šuo, užmiršai, kaip alkanas lakstei? O.dabar atsiėdei nelyginant kiaulė, pasitarnauti nenori? Sudraskys, tai sudraskys, tau taip ir reikia!

Išsigando vilkas.

— Ką gi, eime,— sako jis lokiui.

Išėjo. Mieste vilkas pasileido lakstyti po turgų, visi puolė jį vaikyti, o lokys įsigavo į turtingesnę krautuvę, užsivertė ant nugaros didžiulį brokato ritinį ir bėga. Žmonės ir lokį pamatė. Kas paskui vilką, kas paskui lokį — taip nei vieno, nei kito nesugavo.

Žvėrys atėjo, atnešė brokatą, padėjo urvan.

Dabar juos palikime, grįžkime pas Rytų karalių.

Jisai pagarsino įsakymą: „Kas grąžins man dukterį, gaus tiek aukso, kiek patsai sveria."

Tokia sena burtininkė pasiėmė lazdą, atklibėjo pas karalių ir sako:

— Aš atvesiu tau dukrą.

— Gerai,— tarė karalius,— šit auksas — pusę duodu dabar, kitą pusę gausi, kai atvesi.

Burtininkė tarė:

— Tik duokite man vyno kubilą.

Davė jai kubilą. Jinai paėmė, išsmalavo iš vidaus, iš lauko, paskui susigavo gyvatę, sėdo.į kubilą, užsimojo ta gyvate kaip rimbu, pakilo ir nuskriejo.

Kubilas atlėkė prie Čichorių kaimo, visai tų Čančcharelo uolų papėdėje. Burtininkė išlipo, savo rimbą — tą gyvatę — numetė į kubilą, pasiėmė lazdą, eina, dejuoja.

O karalaitis medžioja. Pamatė senutę, pagailo jos ir labina:

— Sveika, motin, kas tu tokia, iš kur?

— Sveikas, sūneli,— atsako senutė.— Aš buvau Aspindzos pirtyje, pati esu iš Chizabavros, tik va visi mūsiškiai nuėjo, atsilikau, jau nebežinau nė kur traukti, kaip iki namų nusigauti, juk aš sena, silpna.

Tada ir sako tas senutei:

— Ką"gi, eime pas mane.

— Kur tu gyveni, sūneli?

— Ana va, Čančcharelo uolose.

Burtininkė apsidžiaugė, sako:

— Gyvenk, sūneli, ilgai ir laimingai, kad manęs, senutės, pasigailėjai!

Pasodino jis senutę ant žirgo, o tas jaučia priešą, neina, gulasi. Jaunikaitis muša žirgą, sukruvino visą. Pakluso žirgas, eina, klumpa.

Taip ir parsigabeno jaunikaitis burtininkę. Žmona pyksta:

— Kam tau šimtametės senės prisireikė?

— Nieko, žmona,— sako vyras,— leisime jai pernakvoti, o paskui pažiūrėsim.

Ir likosi burtininkė. Ji pakaitino vandens, davė gražuolei nusiprausti, patarnauja jai.

Toji džiaugiasi ir sako vyrui:

— Tegul gyvena pas mus.

O vyras:

— Ko gi tu vakar pykai, nenorėjai, o dabar tau patiko?

Ką čia daug pasakosi, pritapo senutė, pasiliko ją gražuolė.

Sit vyras išėjo medžioti, o ir visi žvėrys išlakstė. Gražuolė su senute liko vienos dvi, tada burtininkė sako:

— Eime pasivaikščioti.

Ir nusivedė gražuolę iki tos vietos, kur savo kubilą buvo palikusi.

kė.

Jeriau tu paimk,
įsiropštė į kubi-

eniūnę.
katiną:

į. Supyko ji, ap-
i sergėjo. Paskui

, ji pamatys tave,
turgi tavo šeimi-
ūrėk — gerai įsi-

? Aš tau mėsytės

a gražuolė į bal-
ink ją ant nuga-

Gražuolė jį pamatė, erelis žemiau nusileido, ji beregint pažino, susirišo kelionei ryšelį ir išėjo. Erelis nutūpė, pasisodino karalaitę ant nugaros ir pakilo aukštyn.

Sugrįžo į tas uolas, prie urvo nulipo gražuolė. Karalaitis apsidžiaugė, savo mieląją vėlei pamatęs.

O lapė sako savo bičiuliams:

— Taip nedera, broliai, reikia mums juos pasaugoti. Tu, vilke, eisi į Čichorius, tenai sergėsi, tu loky, — į mišką, tu, kiški, — į laukus, tu, ereli, — sklandysi ore kaip orlaivis ir stebėsi, ar ko nekėslauja priešai.

O Rytų karalius sušaukė kareivius ir traukia prieš žentą. Jisai jau žino, kur juodu yra, pati duktė papasakojo. Priėjo Cichorių laukus, stovyklą sau įsitaisė. Karaliui buvo pastatyta juoda palapinė.

Pamatė vilkas, be kvapo nukūrė pas lokį.

— Karalius su kariuomene eina atsiimti gražuolės, greičiau bėk pas lapę.

Lokys nubėgo pas lapę:

— Karalius atžygiuoja su kariuomene!

Visi susirinko: lapė, lokys, vilkas, erelis, kiškis ir katinas.

Susirinko, jau ir vakaras temsta.

O tasai lokys buvo visų lokių karalius, vilkas — vilkų, ir erelis, ir kiškis, ir katinas — visi karaliai.

Sit lapė, kaipo seniūnė, ir sako lokiui:

— Šimtą tūkstančių lokių tu atvesi.

Vilkui:

— Tu šimtą tūkstančių vilkų.

Ir ereliui, ir kiškiui, ir katinui tą patį pasakė.

— Ligi vidurnakčio kad visi būriai man būtų, — įsakė lapė.

Vilkas nudūmė į Gomarečio miškus, ėmė kaukti, šaukti savo valdinius. Tie subėgo. Dvigubai daugiau, negu lapės liepta. Ir lokys saviškius Čiaičio miške surinko, erelis prie Tamsiųjų uolų nuskrido, o kiškis nukūrė į Kizlakio pievas. Katinas nunėrė arčiau, į Chizabavrį, savo katinus sukniaukė.

Skirtu laiku visi atvedė būrius prie negyvenamo Sachirio kaimo.

Lapė užsilipo ant kelmo, kalbą išdrožė:

— Muškite visus, žmogienos neėskite, tiktai arklieną, prie kurios palapinės mane pamatysit, tos nelieskite.

Visi vadai būriams perdavė lapės įsakymą.

Išsirikiavo, patraukė į mūšį.

Karaliaus kariuomenę prie Cichorių laukų prisivijo, iki aušros visus sudorojo. Žmones galabija, žirgus ėda. O lapė prie karaliaus palapinės vaikštinėja.

Žvėrys sutriuškino priešus, paleido savo būrius.

Išeina iš palapinės karalius, žiūri — nebėra jo kariuomenės.

Lapė sako karaliui:

— Ką tu galvojai? Prieš ką susiruošei kariauti?

Karalius maldauja:

— Tik parodyki žentą, paskui gali mane ir užmušti.

— Prašom,— sako lapė.

Ir nuvedė jį prie urvo.

Įeina karalius ir sako žentui:

— Sūnau mano, važiuojam iš čia. Kam judviem uolose vargti.

— Paklausiu seniūnę lapę,— atsakė jaunikaitis.

Pakalbėjo su ja.

— Gerai,— toji sutiko,— eikite.

Ir išėjo: karalius, jaunikis su nuotaka, paskui juos lapė, vilkas, lokys, erelis, kiškis ir katinas.

Gyvena taip: vilkui kasdien duoda po aviną, lokiui — po jautį, ereliui — po žąsį, lapei — po keptą kalakutą, katinui — po dubenėlį pieno.

Pagyveno pas karalių kokias dvi savaites. Ir tas sugalvojo pragaišinti žentą. Tatai suuostė lapė. Atsigulė, apsimeta mieganti, o paskui sako:

— Sapnuoju — rodos, atėjo mano senelis ir senelė, pyksta, kad pas juos į aną pasaulį nenukeliauju, kad neaplankau. Reikės eiti ir aplankyti.

— Kaipgi tu į aną pasaulį nusigausi?—klausia karalius ir jo tarėjas.

— O va kaip: atvežkite dvi arbas sausų malkų, sukraukite laužą ant grendymo, aš į tą laužą įlįsiu, o jūs ir padekite. Pakils liepsna, ir su dūmais į dangų nuskrisiu.

Taip ir padarė.

Sukrovė laužą, lapė įlindo, tie ir padegė. O lapė tuo tarpu išsirausė duobę, atsigulė, iš viršaus žeme apsibarstė.

Plykstelėjo liepsna, į dangų pakilo dūmai, karalius ir jo tarėjas žvalgosi pro žiūroną: ar neša tie dūmai lapę? Tačiau nieko nematyti.

Po kiek laiko lapė išlindo iš po pelenų, nusipurtė ir nuėjo pas karalių. Pasisveikino ir porina:

— Tavo senelis ir senelė pyksta, kad nė karto jų neaplankai.

Karalius sako savo tarėjui:

— Ką gi, jei lapė svečiavosi pas saviškius, kodėl aš negalėčiau senukų aplankyti?

Atvežė dvi arbas malkų, sukrovė laužą ant grendymo, karalius ir jo tarėjas įlindo į jį ir liepia:

— Padekite.

Taip ir supleškėjo karalius ir jo tarėjas.

Tada lapė tarė jaunikaičiui:

— Sėskis į sostą. Nuo šiol tu karalius. Viešpatauk, kaip pridera.

Jaunikaitis sėdo į sostą ir karaliauja.

O lapė, vilkas, lokys, erelis, kiškis ir katinas gyvena, jokio stygiaus nežinodami.

Krito girnosna grūdai,
O pabiro miltai.
Jūs išeisit, mes paliksim,
Ar besusitiksim?

Trys broliai

Jfvveno trys broliai. Jie buvo labai neturtingi. Pats jauniausias / iš jų buvo ir pats geriausias.

Kartą broliai iš kukurūzų išsikepė po paplotį ir išėjo ieškoti laimės. Praalkę jie tarė jaunėliui:

— Dabar suvalgykim tavo paplotį, o paskui mes su tavim pasidalinsime.

Jaunėlis sutiko, ir visi trys pasidalino jo paplotį.

Paskui, kai jaunėlis panoro valgyti ir paprašė brolių, tie nieko jam nedavė, apmušė ir šalin nuvarė.

Jaunėlis vienas leidosi keliauti. Vaikščiojo vaikščiojo ir priėjo tokį lauką. Jame stovi sena pilis, o šalia auga figmedis ir drebulė. Jaunikaiti," priėjo prie figmedžio, prisivalgė vaisių, atsigulė ten pat ant žemės ir užmigo.

Tąnakt prie pilies atėjo lokys, vilkas ir šakalas.

Šakalas sako:

— Ko gi mes tylime, pasipasakokim ką nors.

Lokys ir pradeda:

— Aš turiu ką pasakoti. Trapezunde visi trokšta be vandens, prie sienos auga platanas, jei kas jį iškastų, tuojau ir atsirastų va

Vilkas tarė:

— Karaliaus vienturtis sūnus serga: kas diena silpnėja ir neauga, kas negali jam padėti. Bet karaliaus bandoje yra viena avis be d jei kas į tos avies kailį susuktų ligonį, jis tučtuojau pasveiktų ir augti.

Šakalas užbaigė:

— Prie šitos drebulės šaknų užkastas lobis. Kiekvieną rytą, tekant lei, trys pelės jį išneša viršum džiovinti. Jei kas tatai žinotų ir nugalabintų, visas turtas jam atitektų.

Jauniausias brolis viską gerai girdėjo ir įsiminė.

Ryte lokys, vilkas ir šakalas nuėjo.

Kai tik patekėjo saulė, išlindo trys pelės ir išnešė lobį džiovinti. nikaitis nugalabino peles ir gavo didžiuli turtą. Pasistatė sau puikiu mus, apsigyveno juose, o paskui patraukė į Trapezundą. Ten sus miesto vyresnybę ir, jai sutikus, paleido vandenį. Ir čia gavo daug gių dovanų.

Po to nukako pas karalių jo sūnaus gydyti. Priėjo prie rūmų ir dvariškiams:

— Noriu matyti karalių.

Tie pranešė."

— Tikriausiai koks alkanas žmogus, pavalgydinkite jį,— paliepė ralius.

Bet jaunikaitis dvariškiams tarė:

— Aš nenoriu nei valgyti, nei gerti. Atėjau išgydyti karalaičio.

Pranešė karaliui, tasai liepia:

— Jis, tur.būt, pinigų nori, duokite jam.

Bet jaunėlis savo:

— Man nei pinigų, nei nieko kito nereikia. Sakau jums, noriu išg karalaitį.

Dabar jį su didele garbe nuvedė pas karalių.

— Valdove,— pranešė jis,—tavo bandoje yra viena avis be dė liepk ją atvesti.

Atvedė tą avį. Jaunėlis papiovė, į jos kailį įvyniojo ligonį, tas pe vaitę ir pasveiko, ir užaugo, pasidarė jaunikaitis su.ūsais ir barzda. ralius be galo apsidžiaugė, dosniai apdovanojo savo sūnaus gelbėtoj

Jaunėlis sugrįžo namo ir gyvena savo rūmuose.

Kartą pas jį atėjo broliai. Jis gerai priėmė, pavalgydino, pavaišino ir sako:

— Kodėl jūs mane išvarėte? Aš nepykstu ant jūsų. Tada negerai pasielgėt, o aš nežuvau, ir viskas man laimingai baigėsi.

Broliai jį klausia:

— Kaipgi tu taip praturtėjai?

Tas visą teisybę pasakė, gausiai juos apdovanojo, ir broliai išėjo. Nudrožė prie tos pilies, prisivalgė figų ir sugulė ant žolės. Atėjo lokys, vilkas ir šakalas.

Sakalas sako:

— Ko gi mes tylime? Pasipasakokime ką nors!

Lokys ir pradeda:

— Trapezunde vandens nebuvo, o dabar į valias.

Vilkas tarė:

— Vienturtis karaliaus sūnus, kur sirgo ir neaugo, dabar jau barzdotas vyras.

Sakalas užbaigė:

— Lobį, kur buvo užkastas po šita drebule, kažkas paėmė ir peles nugalabino. Reikia apsižiūrėti, ar čia nėra žmogaus, kad ir mums ko neatsitiktų.

Puolė ieškoti. Rado brolius ir sudraskė abudu.

Ir liko pasaulyje vienas jaunėlis, pats laimingai gyveno ir kitiems dar padėjo.

Pasaka apie devą, kuris norėjo malūnininko sūnų pragaišinti

r buvo, ir nebuvo — gyveno toks karalius, turėjo vienatinę dukterį. Tėvas laikė ją aukštam bokšte, nieko artyn neprileisdavo.

Netoli gyveno valstietis malūnininkas. Jis taipogi vienturtį sūnų turėjo.

Numirė tas malūnininkas, ir sūnus liko našlaitis. Greitai ir motina dienas pabaigė.

O jaunikaitis auga ne metais, bet dienom.,

Karalaitė žiūri pro pilies langą, vis mato jaunikaitį. Patiko jai tas valstiečio sūnus, tiktai bijosi tėvo — karaliaus.

Mergaitė galop pasiryžo ir numetė laiškelį jaunikaičiui.

Tas pagalvojo, paskui paėmė ilgą virvę, pririšo ant galo akmenį ir švyst pro langą. Karalaitė sučiupo virvę, pririšo prie stalo kojos. Jaunikaitis užsiropštė, ir gyvena juodu tame bokšte. Kai laikas tėvui ateiti, jis pasislepia. Tačiau karaliui įtarimas kilo.

Duktė susigodėjo ir sako jaunikaičiui:

— Reikia mums bėgti.

Juodu nusileido virve, ir valstiečio sūnus žmoną nusivedė į savo lūšną.

Tarnai karaliui pranešė, kad bokšte dukters nebėra.

Tasai išsiuntinėjo žygūnus į visas puses jos ieškoti. Taip ir sužinojo, kad gyvena malūnininko sūnaus lūšnoje.

Karalius liepė septyniems savo dvariškiams dukterį ir tą jaunikaitį paimti ir atvesti.

Dvariškiai nuėjo. O malūnininko sūnus kieme, prausiasi. Pamatę jį, dvariškiai atbėgo, nori sučiupti. Tasai šoko lūšnon, atsinešė kardą ir iškapojo visus, tik vieną gyvą paliko.

— Eik ir pasakyk karaliui, kad daugiau nieko nesiųstų,— tarė. — Ji man žmona ir gyvens čionai.

Karalius supyko, liepė dvylikai dvariškių pasiimti ginklus ir vėl eiti. •Tie nueina, nori jaunikaitį sučiupti, bet kur tau. Jis išsitraukė kardą, vienuolika dvariškių užkapojo, dvyliktą gyvą paliko.

— Eik ir pasakyk karaliui, kad nieko daugiau nesiųstų,— tarė.

O žmona prašo vyrą:

— Geriau išeikime iš čia, vis tiek tėvas neduos ramybės.

Tasai sutiko. Susikrovė savo gerą, iškeliavo.

Jaunikaitis paleido strėlę — kur ji nukris, ten ir gyvens.

Strėlė nuskriejo už devynių aukštų kalnų, nukrito prie devynių brolių devų būsto.

Devai pamatė kieme įsmigus strėlę, subėgo traukti iš žemės, bet nė pajudint negali.

Ateina jaunikaitis su savo žmona.

Pasižiūrėjo į juos devai ir sako:

— Sit mums vakarienė.

Jaunikaitis ištraukė savo strėlę, nusilenkė devams. O tie stovi, stebisi — juk devyniese strėlės nė pajudinti nestengė, o jis viena ranka ištraukė.

Nusprendė:

. — Pažiūrėsim, ar iš tiesų jis toks stiprus.

' Devai turėjo tokį katilą, kur valgį sau virė. Visi devyni sukimba ir tai vos ant ugnies pastato.

Devai liepia jaunikaičiui:

— Nuimk tą katilą nuo ugnies.

Tas priėjo, čiupo, vienu mirksniu nukėlė.

Devai pamatė, kad jaunikaitis stiprus, kad nepajėgs nugalėti, ryžosi su juo gražiuoju gyventi. Ir vis dėlto nebeištvėrė, susiginčijo su jaunikaičiu dėl kažko, muštynes sukėlė. Malūnininko sūnus aštuonis devus nugalavo, o devintas duobėj pasislėpė ir gyvas liko.

Visas devų turtas juodviem su žmona teko.

Gyvena abu sau ramiai ir gražiai.

Sit netrukus jaunikaitis panoro eit į medžioklę, tai sako žmonai:

— Žiūrėk, kol tris kartus nepasibelsiu, neatidaryk durų, kad kas svetimas neįsibrautų.

O devas viską girdėjo.

Jaunikaitis išėjo medžioklėn, tasai išlindo iš savo duobės, prie durų ir beldžia tris kartus, kaip buvo tartasi.

Vis dėlto ji suprato, kad čia ne vyras, neatidaro durų.

Devas maldauja:

— Jei nenori durų atidaryti, nors pirščiuką iškišk pro rakto skylutę.

Ji iškišo pirščiuką, o devas kad griebs dantimis. Iš skausmo suriko vargšė.

— Atidaryk duris,—-sako devas,— jei ne, pirštą nukąsiu.

Nebeištvėrė ji, atidarė,

Devas įėjo.

Vakarop grįžo jaunikaitis. Pasibeldė. Jinai įsileido, bet devas spėjo pasislėpti.

Iš ryto tas vėl eina į medžioklę.

Liko devas ir žmona vieni, jisai ir sako:

– Turime mes tavo vyro atsikratyti.

– Kaipgi jo atsikratysi?—klausia žmona.

Devas pamokė:

— Kai tik sugrįš, apsimesk serganti. Jis paklaus, kas tau ir kas gali tave išgydyti. Tu ir'sakyk, kad yra toks šernas ir tik jo kepenys išgydytų: ,,Jei atneši tas kepenis, gerai, jei ne — numirsiu, aš." Kai nueis to šerno medžioti, tai ir žus. Atsikratysime jo.

Jaunikaitis grįžo iš medžioklės. Įeina vidun, žiūri — guli žmona paslika, dejuoja, miršta.

-- Kas tau?—klausia jis.

Žmona sako:

— Girdėjau, yra toks šernas, jeigu atneši jo kepenų — pasveiksiu, jei ne — numirsiu.

O tasai šernas girioje gyvena, po ąžuolu.

Jaunikaitis išėjo, įlipo į tą ąžuolą, sėdi. Šernas pajuto žmogaus kvapą, puolė prie savo ąžuolo, žiūri — žmogus įsilipęs.

Šernas įsibėgėjo, prilėkė, griebė dantimis ąžuolą, kamieną perpus perkando, antrą kartą griebė, iš piktumo nepataikė, suleido iltis į šaknis ir iš vietos pajudėti negali.

Jaunikaitis nulipo ant apatinės šakos, dūrė šernui su kardu, bado jį, erzina, žiūri — ištrauks iltis ar ne. Traukia šernas, traukia, niekaip ištraukti negali.

Tada jaunikaitis nušoko, nuritino šernui galvą. Per pusę perkirtęs, pasiėmė kepenis ir nuėjo.

Sugrįžta, beldžiasi.

Devas pasislėpė, o žmona atidaro duris.

Jaunikaitis išvirė šerno kepenis, davė suvalgyti žmonai, toji pasveiko.

Iš ryto jaunikaitis vėl eina medžioklėn. Devas išlindo, pamokė žmoną apsimesti sergančia ir pasakyti vyrui, kad tik elnio kepenys ją išgydys.

— Nueis jis to elnio medžioti ir galą gaus, atsikratysime jo.

Sugrįžo jaunikaitis iš medžioklės, žmona vėl dejuoja:

— Kas tau?—klausia vyras.

— Parnešk man elnio kepenų, jei parneši — pasveiksiu, o jei ne — numirsiu,— sako žmona.

Išėjo jis to elnio medžioti.

Nežinia kiek ėjęs, atsidūrė prie tokio kalno. Priešais laukas, o jame dvylika piovėjų neatsitiesdami žolę piauna.

Jaunikaitis šaukia:

— Dieve padėk!

Piovėjai neatsako.

Sušuko antrą kartą:

— Dieve padėk!

Tiktai vienas atsiliepė:

— Kas čia bepadės! Jei lig vakaro nenupiausim visos žolės ir trijų kupetų nesukrausim, ateis elnias ir mus nugaluos.

Jaunikaitis sako:

— Eikšekite čionai.

Tie atėjo. Pasodino juos, klausia, kaip ir iš kur turi tas elnias pasirodyti. Viską sužinojo, paėmė iš piovėjo dalgį, nupiovė žolę, vieną kupetą sukrovė toj pusėj, iš kur elnias ateina, antrą — viduryje, o trečią — gale, ir pats po ja. palindo.

Sit ir elnias. Sužiaumojo vieną kupetą, antrą, priėjo prie trečios. Iššoko jaunikaitis, paleido strėlę ir nušovė elnią.

Sudorojo jį, kailį nulupo, kepenis pasiėmė ir namo patraukė.

Žmona atidarė duris, jis įėjo, išvirė kepenis, davė žmonai, toji pasveiko.

Jaunikaitis vėl išėjo medžioti, o devas ir sako žmonai:

— Dar kartą apsimesk serganti, o kai paklaus, kas. tau, sakyk, kad tik gyvybės vanduo tave išgydys. Jis nueis to vandens, o iš ten nebegrįš.

Pareina jaunikaitis namo, o žmona vėl serga.

— Kas tau?— klausia.

— Ak, — sako žmona, — jei parneši gyvybės vandens — pasveiksiu, o jei ne — numirsiu.

Iškeliavo jis ir sutiko žirgą. O tasai žirgas stebuklingas, jis ir sako:

— Be manęs tenai nenueisi. Sėskis, nunešiu.

Jaunikaitis apsidžiaugė.

Sėdo ant žirgo. Joja joja, žiūri — uola: tai prasiskiria, tai susiglaudžia. Žirgas liepia:

— Sudrožk man tris kartus, tik taip, kad trys rėžiai liktų.

Kai tik prasiskyrė uola, jaunikaitis tris kartus sudrožė žirgui, tasai stojo piestu ir pralėkė pro ją, tiktai uodegą nutraukė.

Joja toliau. Žiūri — dega didžiausias laužas, nei apeisi, nei apjosi.

Žirgas tarė:

— Sudrožk man iš kitos pusės, tik taip, kad trys rėžiai liktų.

Jaunikaitis sudrožė, žirgas stojo piestu ir pralėkė pro laužą.

Šitaip prijojo vietą, kur gyvybės vanduo trykšta.

Jaunikaitis iškabojo žirgą, paleido pasiganyti, priėjo prie gyvybės vandens, nusiprausė, atsigėrė, atsigulė pailsėti ir užmigo.

O netoliese stovi didelė didelė troba. Ir ten gyvena mergaitė žynė su septyniom savo mokytinėm.

Ji pajuto, kad atėjo koks jaunikaitis, siunčia vieną mokytinę pažiūrėti, kas jis toks.

Atėjo mergaitė, pamatė jaunikaitį. Gražus jis, akių atitraukti negali. Galvą pametė, stovi, žingsnio žengti negali — kaip apžavėta. Žynė pasiuntė kitą mergaitę, trečią, ketvirtą. Nė viena negrįžta.

Visos septynios, tik pažvelgusios į jaunikaitį, apstulbsta, nė pajudėti nestengia. Nuėjo pati žynė. Nuginė namo mokytines, pažadino jaunikaitį ir sako:

— Paties žmona su devu nori tave pragaišinti, negrįžki pas juos.

Jaunikaitis netiki. Pasiėmė ąsotį gyvybės vandens, sėdo ant žirgo ir nujojo.

Parjojo, beldžia. Devas vėl pasislėpė, o žmona duris atidaro. Išgėrė ji to vandens, pasveiko.

Kai kitą dieną jaunikaitis išėjo medžioti, devas ir sako žmonai:

— Nepragaišinsimė tavo vyro, jei nesužinosi, kur jo galia.

Jaunikaitis grįžo, o žmona jį pasitiko ir prašo neatstodama:

— Pasakyk man, kur tavo galia?

Jis nusijuokė ir sako:

— Pirštuose.

— Nagi apvyk juos virve, pažiūrėsim, ar sutraukysi?

Žmona apvijo virve vyrui pirštus. Tas tik pajudino juos, sutraukė virvę,

— Kurgi tavo galia?—vėl klausia žmona.

— Pečiuose,— sako jaunikaitis.

— Nagi, sėskis į šitą katilą, pasirąžyk, sulaužyk jį,— prašo žmona.

Tik atsisėdo jis f katilą — o to katilo didelio būta,— devas iššoko, užvožė dangtį, gerai užkalė. Devas užsivertė katilą ant pečių, nunešė iki uolos, paleido žemyn į prarają, kurios dugno neįžiūrėsi, ir patraukė namo. O prarajos dugne upė, ir teka ji pro tą vietą, kur gyvybės vandenį sėmė, kur ta žynė gyvena.

Žynė pasišaukė mokytines:

— Eikšekite, upėje kažkas plaukia, pažiūrėkite.

Mokytines nuėjo, ištraukė į krantą katilą, atitempė žynei. Nuėmė jos dangtį, ogi jaunikaitis jau nebealsuoja, visas sudaužytas.

Žynė pašlakstė jį gyvybės vandeniu ir atgaivino. Jaunikaitis atsistojo ir sako:

— Aš tavim nepatikėjau, o gryną teisybę sakei. Eisiu dabar, atsiskaitysiu su jais, o kai grįšiu, susituoksim ir gyvensim drauge laimingai.

Taip ir padarė.

Paskui grįžo pas tą žynę ir vedė ją. Dideles vestuves iškėlė. Ir aš jose buvau, vyną gėriau ir vieną mokytine per žmoną gavau.

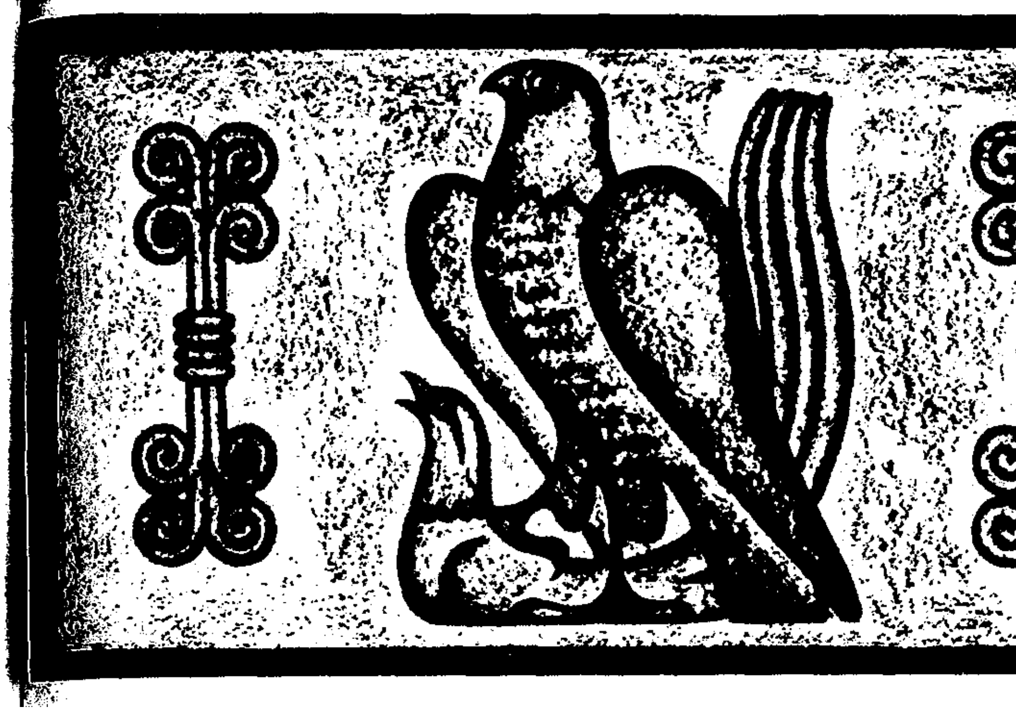

Meistras ir mokinys

J1^^ itą kartą gyveno žmogus ir turėjo sūnų. Prie jo pristojo p
sako:

— Išmokyk sūnų amato. Nenoriu, kad jis liktų toks nemokša, ka

Neduoda pati ramybės, gavo vargšas paklusti. Pasiėmė jis sūnų traukė ieškoti kokio meistro.

Priėjo juodu šaltinį, žmogus pripuolė prie vandens, gėrė gėrė, atsigėrė, pakėlė galvą ir sušuko:

— Ak, kaip gera!

Staiga iš vandens iššoko velnias žmogaus pavidalu ir klausia:

— Kam tu mane šaukei? Akapgeras — tai aš.

— Aš tavęs nešaukiau, tik pasakiau: ak, kaip gera.

— Vis tiek, tai kokios bėdos tave spiria?

Žmogus jam viską ir apsakė. Velnias tuoj pasisiūlė:

— Duokš man savo sūnų mokiniu. Metus laiko jį mokysiu. Po ateisi — jei pažinsi jį — gerai, nepažinsi — tai ir liks mano.

Velnias turėjo daug tokių mokinių. Per metus juos taip pakeisdavo, kad tėvai nepažindavo savo vaikų, ir jie visadai likdavo tarnauti velniui.

Nieko apie tai nežinodamas, žmogus sutiko, paliko sūnų velniui ir grįžo namo.

Prabėgo metai. Nueina jis sūnaus atsiimti. O velnio namie nėra. Kieme daugybė sūnaus amžiaus jaunikaičių, bet saviškio tarpe jų nemato. Nuliūdo žmogus. „Jau, tur būt, nebepažinsiu",— pagalvojo jis.

Staiga prieina vienas jaunikaitis ir sako:

— Tai aš, tėve. Tuojau ateis šeimininkas, visus pavers karveliais. Kai skrisime, aš lėksiu priekyje, o kai grįšime, mažumą atsiliksiu. Šeimininko paklaustas, kur tavo sūnus, parodyk mane.

Apsidžiaugė tėvas ir laukia meistro.

Atėjo tas, pavertė visus mokinius karveliais. Pakilo jie į orą, o sūnus pats pirmas skrenda. Grįžta karveliai atgal, sūnus ėmė ir atsiliko.

— Na, kuris tavo sūnus?— klausia velnias.

Tėvas bemat parodė paskutinį.

Užpyko velnias, suprato, kad sūnus tėvą pamokė, bet ką dabar darysi, teko jį atiduoti.

Eina juodu namo.

— Tai ko gi tave išmokė meistras?—klausia tėvas.

Sulig tais žodžiais sūnus strykt į spygliuotą krūmą, ir iš ten išsirito aukso kiaušinis. Šoko vytis senis kiaušinį, o jis — į spyglius, ir negali jo paimti. Išlindo sūnus iš krūmo, tėvas ir sako jam":

— Matyt, neturi laimės, šit visai arti buvo aukso kiaušinis, tik įsirito tarp spyglių.

Sūnus ir vėl šoko į krūmą, o iš jo klupinėdama išbėgo aukso višta. Senis ėmė ją vytis, bet nepavijo, o sūnus šit jau grįžta.

— Et, neturi laimės,— atsiduso tėvas.

Ir staiga žiūri—bėga aukso kiškis. Puolė jį gainioti, kiškis taipogi į krūmą, o iš ten jau sūnus beišeinąs. Senis supyko:

— Ko gi tave mokė tas meistras? Kai laimikis po ranka — tavęs nėra, kai tasai dingsta, tu atsirandi.

— Nepyk, tėve,— tarė sūnus.— Ir aukso kiškis, ir višta, ir kiaušinis — tai vis aš buvau.

Apsidžiaugė senis, ir juodu patraukė toliau. Išėjo į lauką. Mato, bajorai medžioja. Vieno kiškio vaikyti paleido daugybę kurtų, o tie vis tiek nepagauna. Sūnus "ir sako tėvui:

— Tu eik į mišką, išvaryk kiškį, aš pasiversiu kurtu ir bajorų akyse jį sugausiu. Bajorai pristos prie tavęs — prašys mane parduoti, tu ilgai nesutik, kuo daugiau užsiprašyk — mokės, kiek norėsi. Paskui aš nutaikysiu progą, pabėgsiu ir tave pasivysiu.

Taip ir padarė: tėvas nuėjo į mišką, išvarė kiškį, sūnus pasivertė kurtu, nurūko paskui jį ir bajorų akyse taip mikliai sugavo, kad tie džiaugsmu nebesitvėrė. Puolė jie prie senio šaukdami: „Nori nenori, parduok šunį!"

Tėvas ilgai spyriojosi, bet kai jau labai įkėlė kainą, sutiko, paėmė pinigus ir atidavė šunį. Bajorai pasirišo jį ir nusivedė.

Paskui bajorai pabaidė kitą kiškį ir paleido savo naująjį kurtą, tas nukūrė kuo toliau ir, dingęs šeimininkams iš akių, vėl atsivertė jaunikaičiu.

Sūnus greitai prisivijo tėvą.

Eina juodu, nešasi pinigus, bet sūnui vis maža, šit ir sako jisai:

— Aš pasiversiu žirgu, tu sėsk raitąs, jok į miestą ir parduok mane, tik viena neužmiršk — neatiduok raibakiui žmogui, o jeigu atiduosi, tai tik be kamanų, kitaip galas man.

Pasakyta — padaryta. Sūnus pasivertė dailiu žirgu, tėvas sėdo ant jo ir nujojo į miestą. Apipuolė žirgą pirkėjai, o labiausiai raibakis derasi: tiek aukso pasiūlė, kad, regis, visą žirgą apipils. Nebeištvėrė senis, pardavė raibakiui. Tasai čiupo už kamanų, o tėvas neduoda. Raibakis, o čia būta paties velnio, pakėlė triukšmą: „Kaip tai, už tokią.kainą ir žirgas be kamanų!"Ką darysi, gavo atiduoti ir kamanas. Velnias sėdo ant žirgo, pavarė jį: ne joja, o skrenda iš džiaugsmo, kad taip lengvai mokinį susigrąžino. Parlėkė namo, nuvedė žirgą į arklidę ir užrakino.

Nuliūdo mokinys, mato — pagalbos nėra iš kur laukti. Laikas eina, o nieko sugalvoti negali. Kartą tamsoje jis pamatė saulės spindulį, pasižiūrėjo —ogi sienoje siauras plyšelis. Pasivertė jis pele ir išlindo. Tatai pamatęs, šeimininkas kate pasivertė, ėmė vytis pelę. Bėga pelė, paskui ją katė, tuoj tuoj pagaus, bet pelė pasivertė žuvele ir pliumpt į vandenį. Šeimininkas pasivertė tinklu — ir paskui ją. Plaukia žuvelė, tinklas jai kelią pastoja; tada žuvelė pasivertė fazanu ir į dangų pakilo. Šeimininkas — paskui jį, pesliu pasivertęs.

Skrenda fazanas, peslys prisivyti baigia, jau jau ir nagus suleis. Mokinys pasivertė raudonu obuoliu ir lept stačiai karaliui į krepšį. O velnias — peiliu karaliaus rankose. Kai tik karalius ketino obuolį piauti, mokinys grūdais pabiro. O velnias — pasivertė perekšle su viščiukais ir ėmė lesti tuos grūdus. Kai jau paskutinį grūdelį norėjo kaptelti, mokinys adata pasivertė. Beregint į ją siūlas pralindo ir apsivijo aplinkui. Tada adata drykt į ugnį. Siūlas sudegė, o ji išėjo tokia, kokia buvo.

Taip mokinys nugalavo savo piktą mokytoją. Išsivadavęs iš velnio, jaunikaitis grįžo pas tėvą, ir juodu laimingai sau gyveno.

Apie auksaplaukį jaunikaitį ir mergaitę

Gyveno toks žmogus su trimis dukterimis. Motinos jos nebeturėjo, tik dideliai piktą pamotę. Vyro dukros tai pamotei buvo kaip krislas akyje.

Kartą ji apsimetė serganti, sako vyrui:

— Jei dukteris pragaišinsi — aš pasveiksiu, jei ne — numirsiu.

Senis suka galvą: kaip tų dukrų atsikratyti? Galvojo galvojo ir nusprendė:

— Eime, vaikai, pasirinksime obuolių, aš žinau gerą obelį.

Išėjo, tėvas pasiėmė kilimą. O po obelim buvo iškasta gili duobė. Senis uždengė ją kilimu, iš viršaus pabarstė lapų, įlipo į obelį ir šaukia dukrelėms:

— Aš krėsiu obuolius, o jūs susiimkite rankomis, visos drauge atbėkite ir rinkite.

Senis papurtė obelį, dukrelės susiėmė rankomis, atbėgo, žengė ant to kilimo, ir visos trys drauge su obuoliais duobėje atsidūrė. Senis išlipo iš medžio ir nugūrino namo. O mergaitės sėdi duobėje ir verkia. Išalko vargšės, tada jauniausioji ir sako:

— Tegul mano viena ranka virsta kirstuvu, kita kastuvu.

Viena jos ranka virto kirstuvu, kita kastuvu. Kirstuvu ji rausia žemę, kastuvu semia; kasė kasė ir prisikasė karaliaus arklides. Arklidėse žirgai stovi, razinas ir migdolus ėda. Mergaitė priėjo, pati pavalgė ir seserims paėmė. Taip ji ir landžiojo į karaliaus arklides, nešė razinas ir migdolus.

Sulyso žirgai. Arklininkai pranešė karaliui:

— Žirgus šeriame razinom ir migdolais, o jie vis liesėja ir liesėja.

Karalius pastatė sargus, tie žiūri— atėjo mergaitė ir žeria sterblėn iš ėdžių razinas ir migdolus. Sučiupo ją, veda.

— Kur vedate?—paklausė jaunėlė sesuo.

— Pas karalių.

— Tai palaukite, paimsiu seseris, visas drauge galėsite vesti.

— Gerai.

Visas tris seseris nuvedė pas karalių, tos viską apsakė.

Karalius klausia vyriausiąją:

— Ką tu moki daryti?

— Aš tokį kilimą nuausiu, visa tavo karalystė galės susėsti ir dar vietos liks.

— O ką tu moki?— karalius klausia viduriniąja.

— Aš tokius pietus pataisysiu, kiaušinio lukšte jie tilps, o visi tavo žmonės bus sotūs.

— O tu?—paklausė karalius jaunėlę.

— Su manim susilauksi auksaplaukių vaikelių — berniuko ir mergaitės,— atsakė toji.

Karalius vedė jauniausiąją, o vyresniąsias atidavė tarėjams.

Po kiek laiko karalienė susilaukė auksaplaukių vaikų. Vyresniosios pavydi. Paėmė jos tuos vaikus, vietoj jų padėjo šuniukus, o auksaplaukius įmetė į malūno ratus ir pranešė karaliui:

— Tavo žmona susilaukė šuniukų, o ne auksaplaukių vaikų.

Karalius supyko.

— Paimkite ją, pririškite prie vartų: tegul praeiviai spiaudo į veidą.

Vargšę moteriškę pririšo prie vartų, visi spiaudo jai į veidą.

O malūnininkas išgirdo vaikų verksmą. Ateina—ogi ratuose įstrigę vaikai — berniukas ir mergaitė.

— Likimas man nedavė vaikų, tai nors juos įsūnysiu,— tarė sau malūnininkas, paėmė auksaplaukius, pastatė jiems trobą ir ten įkurdino.

Vienąsyk karalius iškėlė puotą ir sukvietė visus valdinius—vyrus ir moteris. Atėjo ir auksaplaukiai — brolis ir sesuo. Kas tik eina pro vartus, visi spiaudp tai moteriškei į veidą. Atėjo auksaplaukiai ir pabučiavo ją.

Susirinko svečiai, susėdo, kalbasi. Auksaplaukis jaunikaitis atsistojo ir sako karaliui:

— Ta moteriškė, kur prie vartų pririšta,— mano motina, o tu, karaliau, mano tėvas.

Karalius netiki.

Jaunikaitis paėmė nuo stalo sausą vynuogės šakelę ir sako:

— Jei visa tai teisybė ir ta moteriškė mano motina, sužaliuos ši šakelė ir ant jos vynuogių kekė rasis.— Paskui paėmė keptą fazaną ir tarė:— Jei tai teisybė ir tu, karaliau, mano tėvas, atgis šis fazanas, užskris ant šitos šakelės ir .sparnais suplasnos.

Sulig tais žodžiais jo rankose sužaliavo šakelė, ant jos radosi prisirpusios vynuogės, o fazanas atgijo, užskrido ant šakelės ir suplasnojo savo dailiais sparnais. Karalius apsidžiaugė, apkabino vaikus.ir ėmė bučiuoti. Tarnai atvedė motiną, aprengė ją karališkais drabužiais, ir visi didžią pagarbą rodė, o piktas seseris pririšo žirgams prie uodegų ir paleido.

Tenai *Juoda, čionai balta,*
Ten pasėta, čia sumalta.
Balną Mcchetoj palikau,
Prie Aragvos — kamanas,
Tegu pergalės sulauks,
Kas gražiai gyvena.

-m

m

Žemė pasiima, kas priklauso

G — — —. _—— — — —

visi turi tėvus, tik jis vienas nieką tėvu pavadinti negali.

— Kodėl visi turi tėvus, tik aš vienas ne? — klausia jis motiną.

Toji atsako:

— Mirė tavo tėvas.

— O ką reiškia — mirė? Ar jis nebeateis pas mus?

— Jis pas mus nebeateis, tik mes visi nueisim ten, kur jis,— tarė motina,—niekas mirties neišvengia.

Jaunikaitis sako:

— Gyvybės ašai neprašiau, bet jeigu jau gyvenu, tai mirti nenoriu. Eisiu paieškot tokios vietos, kur niekas nemiršta. Apėjo jis visą žemę, nuolat klausinėdamas:

— Ar čia yra mirtis?

— Yra,— išgirsdavo atsakymą.

Jaunikaitis nuliūdo: nėra tokios vietos, kur niekas nemirtų. Kartą jis eina per lauką, žiūri — stovi elnias su dideliais šakotais ragais. Jam labai patiko tie ragai, tai ir klausia elnią:

— Ar nežinai vietos, kur niekas nemiršta?

— Tokios vietos nėra,— atsakė elnias, bet kol mano ragai neužaūgs lig dangaus, aš nemirsiu. Jeigu nori, likis su manim ir nemirsi, kol aš būsiu gyvas.

— Ne,— atsakė jaunikaitis,— jei gyventi, tai amžinai, mirti galėjau ir ten, iš kur atėjau.

Traukia jaunikaitis toliau, praėjo lauką, praėjo slėnį, atsidūrė prie kalnų, žiūri — tupi varnas ant uolos, valosi, o pūkus žemyn į gilų tarpeklį meta.

Jaunikaitis klausia tą varną:

— Ar nežinai vietos, kur niekas nemiršta?

— Ne,— atsakė varnas.— Sit aš gyvensiu, kol visą tarpeklį primesiu pūkų, o kai primesiu — mirsiu. Likis su manim ir gyvensi, kol aš būsiu gyvas.

Jaunikaitis pažvelgė į tarpeklį, palingavo galvą.

— Ne,— tarė jis,— jei gyventi, tai amžinai, o mirti galėjau ir ten, iŠ kur atėjau.

Drožia jaunikaitis toliau,, praėjo visą žemę, atsidūrė prie jūros. Pasuko Į pakrantę, nežino kur gautis. Eina dieną, eina dvi — nieko nematyti. Trečią dieną žiūri — kažkas tolumoj žvilga, prieina arčiau — ogi krišroio pilis. Jaunikaitis apėjo ją — jokių durų neranda. Ilgai jis kamavosi, galop įžiūrėjo siaurą plyšelį, susivokė, kad čia ir yra durys, pastūmė jas iš visos sveikatos, atsivėrė. Įeina vidun — guli neapsakomo dailumo moteriškė, pati saulė jai pavydėtų, jei tik pamatytų. Toji moteriškė jaunikaičiui labai patiko, bet ir gražuolės širdis į jį palinko. Jaunikaitis klausia:

— Gražuole, noriu nuo mirties pabėgti. Ar nežinai vietos, kur niekas nemiršta?

— Tokios vietos nėra,— atsakė moteriškė,— kam tau tuščiai ieškoti? Likis su manimi.

Jisai tarė:

— Aš ne tavęs ieškojau, o tokios vietos, kur niekas nemiršta, kitaip būčiau likęs ten, iš kur atėjau.

Moteriškė sako:

— Žemė pasiima, kas priklauso, tu pats nenorėsi būt nemirtingas. Na, pasakyk, kiek man metų?

Jaunikaitis pasižiūrėjo: visa tokia daili, skruostai kaip rožė žydi,— jis visiškai užmiršo mirtį.

— Daugių daugiausia penkiolika,— tarė jis.

— Ne,— atsakė moteriškė,— aš gyvenu nuo pat pasaulio pradžios. Ir niekuomet nebūsiu sena, niekuomet nemirsiu. Tu galėtum pas mane visadaiTikti, tačiau pats nenorėsi — žemė tave ims šaukti.

Jaunikaitis prisiekė niekuomet jos nepaliksiąs.

Ir gyvena juodu drauge. Metai pralėkė kaip akimirka. Daug kas žemėje pasikeitė. Daug pasimirė, pelenais virto, daug ir naujų žmonių atsirado, žemė keitė veidą, o jaunikaitis nė nepastebėjo, kaip laikas lėkė. Moteriškė buvo vis tokia gražuolė, o jis toks pat jaunas. Prabėgo tūkstančiai metų. Jaunikaitis pasiilgo gimtinės, panoro saviškius aplankyti. Ir tarė. jis:

— Noriu aplankyti motiną ir gimines.

. Gražuolė atsakė:

— Jų nė kaulų žemėje nebeliko.

Jaunikaitis nustebo:

— Ką tu? Aš čia kokios trys keturios dienos, kas jiems galėjo nutikti.

O moteriškė:

— Aš tau sakiau — žemė pasiima, kas priklauso. Gerai, eik ir tik save kaltink, kad ir ką patirtum.

Jinai davė jaunikaičiui tris obuolius ir liepė juos suvalgyti, kai ilgesys ims kamuoti.

Tas atsisveikino ir išėjo. £jo ėjo, žiūri — uola, ant kurios varnas tupėjo. Dirstelėjo jis: visas tarpeklis pūkų pilnas ir varnas čia pat.išdžiūvęs guli. Akys aptemo jaunikaičiui, jau norėjo atgalios grįžti, bet nebeleidžia žemė, į save traukia. Eina toliau, žiūri —• lauke elnias stovi, ragai iki dangaus užaugę, o patsai jau miršta. Jaunikaitis suprato, kad prabėgo daug laiko, kai iš namų išėjęs. Žengia toliau, gimtinėje atsidūrė, bet nei giminių, nei pažįstamų neberado. Klausinėja apie motiną, niekas nė negirdėjęs tokios. Vaikšto vienas, ir žmonės jo nepažįsta. Galop sutiko tokį senį, nusipasakojo, ko ieškąs. Tasai ir sako:

— Iš senelių ir prosenelių girdėjau tokią moterį kadaise gyvenus, bet kaip dabar gali būti gyvas jos sūnus?

Pasklido gandas apie jaunikaitį. Ir ko tik apie jį nekalbai Žiūri visi kaip į keisčiausią dalyką.

Klaidžioja vargšas. Ilgesys pradėjo kamuoti. Nuėjo ton vieton, kur kitados jo troba stovėjo, ir rado tik parudusiom samanom apaugusius griuvėsius. Jaunikaitis prisiminė motiną, vaikystę, draugus, ir graudu pasidarė. Tada ryžosi suvalgyti obuolius, kur davė moteriškė iš krištolo pilies. Paėmė vieną obuolį, suvalgė, ir akies mirksniu jam išaugo ilga žila barzda. Suvalgė kitą obuolį — kelius pakirto, strėnos sulinko, ir jis be jėgų sukniubo ant žemės. Guli, negali nei rankos, nei kojos pajudinti. Šūktelėjo pro šalį einantį berniuką:

— Eikš pas mane, berniuk, išimk iš kišenės obuolį, paduok man.

Berniukas išėmė obuolį, padavė, jisai atsikando ir beregint numirė.

Visas kaimas suėjo jo laidoti.

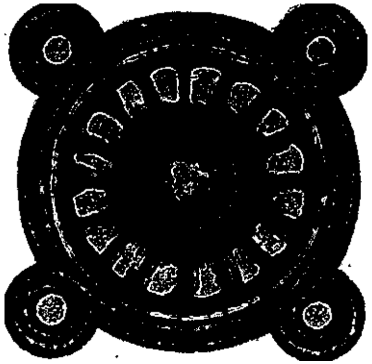

Karalius Muzarbijus

^^^J/iyveno kitados karalius Muzarbijus. Jis tik vieną dukrą turėjo, / daugiau nieko. Kas mielą vakarą lipdavo į aukšlą bokštą ir iš ten šaukdavo siaubingu balsu — norėdavo išgąsdinti devus, kurie buvo apsupę karalystę ir bet kada galėjo įsiveržti į jo žemes, išgalabyti pavaldinius. Devai bijojo Muzarbijaus — girdėdami tą riksmą, nedrįsdavo artintis prie jo karalystės. Šitaip sergėdavo Muzarbijus naktį, o dieną pasiimdavo lanką ir strėles ir, kur tik pamatys devą, tuojau jam nuima galvą kaip kopūstą.

Muzarbijus turėjo piktą pačią, kuri jo nekentė.

Atėjo Muzarbijaus mirties valanda, pasimirė jis. Pati tik apsidžiaugė. Kol buvo gyvas karalius, ji bijojo ir neparodė tos neapykantos, o dabar, kad ir kaip stengdamasi, nebegalėjo džiaugsmo nuo dukters slėpti. Tatai pamačiusi, duktė ir sako:

— Nelaimė mus ištiko, tėvas mirė. Ką vienoms čia daryti? Ne šiandien, tai ryt įsiverš devai, ir .mes prapuolę. Geriau į kalnus eikim ir ten leiskim likusias dienas.

Nepatiko tie žodžiai motinai, ir jinai tarė: j

— Aš jau sena, man vis tiek, ar mirtis, ar devai nusineš. Tu, dukrel daryk kaip žinai, o man jau neverta niekur savo senų kaulų tampyti.

Duktė atsakė:

— Ne, ir tu turi keliauti. Apsirenk ir eime, jeigu* ne, tavo akyse ga lą pasidarysiu.

Motina išsigando šių žodžių. Jodvi apsirengė ir patraukė į kalnus. K galėjo pasiimti—.pasiėmė, kitką paliko. Kalnuose rado urvą ir apsigy veno jame. Niekas nežinojo, kaip ir kur jos pasislėpė. Prisirenka žoli šaknų visokių, išsidžiovina saulėje, taip ir maitinasi.

Prabėgo kiek laiko. Vieną rytą duktė išėjo šaknų rinkti. Kol jina vaikščiojo, motina sūnaus susilaukė — pusiau auksinio, pusiau sidabr nio. Motina paėmė jį ir pakišo po dideliu akmeniu. Grįžo duktė, tuoja pamatė kažką atsitikus ir klausia:

— Kas nutiko? Sakyk, jeigu ne, tuojau galą pasidarysiu.

i – Ogi nieko!—atrėžė motina.— Tokio netikėlio sūnaus susilaukia po akmeniu jį pakišau. .

Duktė puolė, pakėlė akmenį, paėmė vaikelį, žiūri — pusiau auksinis pusiau sidbarinis. Mergaitė džiaugsmu nesitveria:

— Tai likimas mūsų pagailėjo.

Auga vaikelis, ir dar koks! Šiandien gražesnis, negu vakar, rytoj gra žesnis, negu šiandien. Į jo veidą, kaip į saulę, negali žiūrėti. Po trij dienų jau vaikščioti pradėjo. Dvylikos dienų medžioti ėmė: paims pa galį, kai paleis, joks paukštis nepasprunka, visus skrendančius numuša Netrukus jisai sako seseriai:

— Padaryk man ką nors, kad šaudyti galėčiau.

Sesuo nupiovė šakelę, surietė lanką, iš savo plaukų templę susuko, už rišo ant lanko ir padavė broliui. Tasai ir traukia medžioklėn. Išeina i ryto, sugrįžta vakare, paukščių ir žvėrių prisišaudęs — ir seserį, ir motin maitina. Jaunikaitis kasdien vis toliau" nuo urvo nueina. Vakarais ja vėliau pareina.

Kartą jis išėjo visai anksti, auštant, nori dar toliau per dieną nusigaut Užkopė jaunikaitis ant tokio kalno, apsidairė aplinkui, žiūri: stovi koki statiniai ir bokštas (o tai jo tėvo bokštas) dangų remia. Nustebo. Niek panašaus ligi tol nebuvo regėjęs. Galvoja, kas čia galėtų būti? Nulipt nuo kalno, arčiau prieiti nesiryžta — saulė jau leidžiasi, suvėluos namo sesuo puls į ašaras.

„Et,— pagalvojo jis,— kas bus, tas bus, turiu pažiūrėti, kas ten.". Bematant nubėgo nuo kalno, priėjo prie vienos trobos — nieko, prie kitos— taipogi nieko, o trečioje prie židinio sėdi senutė. Atsigręžė toji senutė, žiūri — tarpduryje stovi dailus jaunikaitis, ir sako jam:

— Sūneli, matyt, tu žmogaus vaikas, pagailėk savęs. Cia devai šeimininkai, jau visus žmones išgalabijo. Karalystėje tik aš gyva likau, ir mane rytoj suės. Cia Muzarbijaus pilis, mirė jis, nepalikęs įpėdinio, liko tik žmona ir duktė, bet ir jos kaip vandeny prapuolė.

Tada jaunikaitis suprato, kas jis ir kieno sūnus, apsidžiaugė neišpasakytai. Išklausė senutę, kada sugrįš devai, pašoko ir nubėgo į kalnus pas seserį ir motiną. Pakeliui kiek pamedžiojo, parnešė laimikį, o vakarieniaudamas ir klausia motiną:

— Motin, sakyk, iš kur mes atėjome.

— Iš niekur,— atsakė motina.

Sesuo nori broliui viską apsakyti, bet tyli, motinos bijosi. Ir sūnus liovėsi klausinėjęs.

Iš ryto, auštant, jis pašoko ir nudūmė ten, kur vakar buvo. Pamatė jį senutė, puolė prie jo, apkabino, išbučiavo, papasakojo viską, ką girdėjo apie karalių Muzarbijų. Jaunikaitis sužinojo, kad bokšte ir dabar kabo jo tėvo lankas ir strėlės, nubėgo ten, paėmė, atsinešė ir sako senutei:

— Kai pasirodys devas, tu nejudėk iš vietos, sėdėk kaip sėdėjusi,— o pats už durų pasislėpė.

Sit ir devas. Eina — viskas aplinkui griūva. Tik žengė vidun, jau griebs senutę suėsti, o jaunikaitis paleido strėlę ir nunešė devui galvą. Senutė puolė padėti, juodu parvertė devą ir į žemę užkasė. Senutė džiaugiasi, kad gelbėtojas atsirado. O jaunikaitis paslėpė tėvo lanką, pasiėmė savąjį ir nuėjo namo. Grįždamas dar prisišaudė paukščių ir žvėrių.

Kitą dieną jis išėjo antro devo tykoti. Pasislėpė už durų. Senutė ir sako: „Antras devas ateina." Jaunikaitis užsiglaudė ir girdi:

— Ei sene, pasakyk, kur mano brolis?

Senutė tartum negirdi, sėdi nejudėdama.

Tada puolė įpykęs devas, nori sudraskyti senutę. Jaunikaitis paleido strėlę ir nunešė jam galvą. Ir tą užkasė.

Trečią dieną trečią devą nugalabino. Liko tik vienas vyriausias, tasai su dvylika galvų. Žmonės kalbėjo, kad jo niekaip neužmuši. Ketvirtą dieną jaunikaitis atėjo devo tykoti. „Šiandien išsispręs mano likimas",— pagalvojo jis.

Sudrebėjo žemė, suvirpėjo troba. Aplinkui kilo triukšmas, sumaištis.. Jaunikaitis klausia:

— Kas čia?

— Tai vyriausiasis devas eina,— atsakė senutė.

Ir tikrai eina devas, riaumoja, viską niokoja.

— Ei sene, lįsk lauk, sakyk, kur mano broliai, tavo galas atėjo!

Senutė tartum nė negirdi. Puolė devas, išžiojo nasrus, jau praris ją, o jaunikaitis paleido strėlę — visas dvylika galvų nuėmė. Ogi žiūri — devui vėl jos ataugo. Jaunikaitis paleido antrą strėlę ir tas galvas nuėmė, o jos vėl ataugo. Ką čia daryti, kaip tą devą pribaigti? Staiga atskrido paukštelis, atsitūpė ant durų ir užgiedojo: „Pelenų kuo karštesnių." Senutė suprato, pašoko, čiupo keptuvę, pasėmė pelenų ir, kai tik jaunikaitis nuėmė devui galvas, tuojau, užpylė žaizdas. Nebeataugo tos galvos. Ir šitą devą juodu užkasė.

Senutė sako jaunikaičiui: nieko baisaus pasaulyje nebeliko. Iš džiaugsmo užmiršo ji visa, ką pergyveno, bučiuoja jaunikaiti, glėbesčiuoja.

Vakare nuvargęs jaunikaitis grįžo namo. Tik parėjo ir gulė miegoti. Sesuo klausia:

— Kas tave taip nukamavo?

Nieko neatsakė jaunikaitis. Iš ryto jis dar sykį mėgina kvosti motiną:

— Sakyk man, kieno aš sūnus?

Motina tyli, slepia. Tada jaunikaitis apsakė, kur jisai buvo ir ką veikė. Sesuo apsidžiaugė, nebeištverusi sušuko:

— Tu ir esi Muzarbijaus sūnus. Su jo lanku ir strėlėmis devus išgalabinai!

Motina ėmė teisintis: bijojusi, kad devai sūnaus nepražudytų, todėl ir slėpusi.

Jaunikaitis nusivedė seserį ir motiną į savo tėvo rūmus. O kai nusileido saulė, užlipo į bokštą ir garsiai sušuko, net žvaigždės sumirgėjo. Žmonės išgirdo tą šauksmą, nustebo: ar tik Muzarbijus iš kapo nebus prisikėlęs,— o jei ne, tai kas gi jį gali pakeisti?

Kitądien žinia pasiekė visus, kurie slapstėsi kalnuos ar miškuos. Ir susirinko žmonės. Patraukė į rūmus. Nuėję sužinojo, kad Muzarbijaus sūnus atsiradęs ir devus išnaikinęs, apsidžiaugė. Pasiskyrė jį karaliumi ir į namus sugrįžo. Tik motina nesidžiaugia dėl to dvylikagalvio žūties. Sužinojusi, kur jis užkastas, kas rytą ėmė laistyti kapą vandeniu. Trečią dieną iš po žemių balsas pasigirdo:

— Kas manės gailisi, kas laisto vandeniu? Gal pasemsi saują žemių nuo kapo?

Motina pasėmė, žemė prasiskyrė, ir iš kapo išėjo devas. Tada pavertė jį muse ir uždarė į dėžutę. Paskui sūnui atnešė batus, ne didesnius už pirštą, ir tarė:

— Tu į Muzarbijų nepanašus! Jis va kokius batelius avėjo.

Įsižeidė jaunikaitis, kaip jis į tėvą nepanašus. Paėmė batus) nori apsiauti, pakrypo jam koja ir nulūžo. Motina beregint atidarė dėžutę, išleido musę, toji atvirto į devą, ir devas puolė jaunikaitį. Čiupo jį-jaunikaitis, stovėdamas ant vienos kojos, ir sviedė — iki kelių į žemę suvarė. Motina mato, kad sūnus baigia įveikti devą, pribėgo ir pabėrė jam kruopų po kojomis; jaunikaitis paslydo, devas jį stvėrė, parsivertė ant žemės, prispaudė su keliu ir nugalavo. Atsistojo devas, ir juodu su motina užlipo viršun, į bokštą.

Atėjo sesuo, pamatė nebegyvą brolį, nusinešė į tą urvą, kur anksčiau slėpėsi, atsisėdo šalia ir tris dienas, tris naktis verkė, ašaromis jį laistė. Ketvirtą dieną jaunikaitis sujudėjo ir atsipeikėjo, tartum iš miego pabudo.

Ir brolis tarė seseriai:

— Dabar aš einu namo, greitai ir tu sugrįžk.

Sesuo paklausė. Jaunikaitis įsėlino į kiemą ir sako senutei:

— Tu bėk ir šauk: „Muzarbijus eina, Muzarbijus eina!"

Senutė ir šaukia:

— Muzarbijus eina!

Devas su motina išgirdo, šoko laukan iš rūmų. Jaunikaitis įpuolė į bokštą, čiupo savo tėvo lanką, paleido strėlę ir visas dvylika galvų devui nuėmė. Atbėgo senutė, devą nuodėguliais apibėrė. Tas ir suplEškėjo į pelenus. Sugrįžo sesuo, apsidžiaugė, pamačiusi brolį nugalėtoją. O motina užlipo į pačią bokšto viršūnę ir parkrito ten nei gyva, nei mirusi.

Sesuo ir senutė jaunikaičiui tarė: „Nesakėm tau anksčiau, bijojom dėl tavęs, o dabar pasakysim. Tavo tėvas turėjo žirgą, jis stovi pririštas kažin kokiam urve, jei nuo to žirgo nenukrisi, niekas-jau tau nebus baisu."

Muzarbijaus sūnus išsivedė žirgą, kaip paukštis nuskriejo su juo. Žirgas stoja piestu, nori į dangų atsidaužti, o jaunikaitis jam po pilvu pasikabino: žirgas nori į žemę jį sumaigyti, o jaunikaitis ant šono persilenkė; nori į uolą jį sudaužyti — ant kito šono persilenkė. Pakluso žirgas.

Jaunikaitis nuėjo į bokštą, paėmė nedorą motiną, pririšo žirgui prie uodegos ir paleido.

Baigėsi mano pasaka. Vakar ten pabuvojau, šiandien čia atėjau. Tegul jūsų ranka tris obuolius ir tris granatus nusiraško.

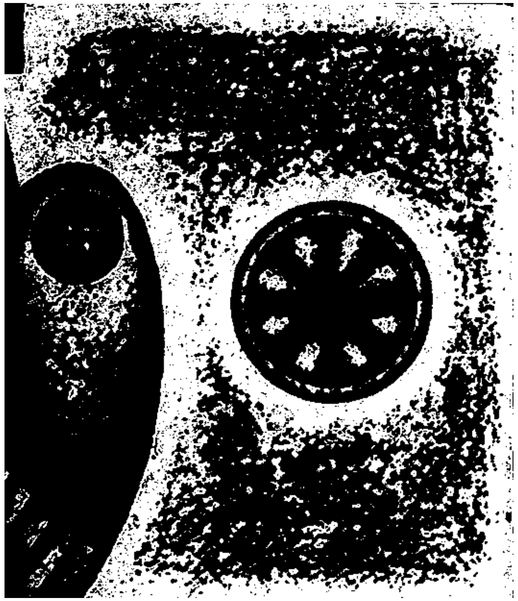

Amiranas

Tankioj, neįžengiamoj girioj, kur medžių viršūnės patį dangų remia, stovėjo aukšta, stati uola. Netoli girios gyveno medžioklis Dardželanas. Jis dažnai traukdavo į tą girią medžioti.

Kartą medžioklis priėjo prie uolos ir tartum išgirdo kur moteriškę šaukiant. Pažiūrėjo jisai į uolą, viš aukščiau ir aukščiau akis kelia, bet viršūnės nematyti — dingsta ji kažin kur padangėse. Medžioklis bando kopti į uolą, tačiau ir tai nesiseka: per stati. Grįžta namo, o ten jo pati labai pikta ir dar šluba. Medžioklis liepė jai valgio pataisyti kelionei, o pats nuėjo pas kalvį ir prašo nukalt geležinių strypų ir kūjį.

Iš ryto įsidėjo valgyti visai dienai, pasiėmė iš kalvio strypus ir kūjį, prie tos uolos patraukė. Nuėjo ir kala strypus į uolą. Kala juos geležiniu kūju ir lipa kaip kokiais laiptais. Baigėsi jam strypai, subuvo geležinis kūjis, o medžioklis jau pačioj viršūnėj. Apsidairė, žiūri — uoloje anga išdaužta, kaip ir durys. Įėjo ten, urvą rado, o jame Dali — nežemiško dailumo gražuolę, apie galvąr,jąiįauksinės kasos susuktos..Dali pamatė medžioklį ir prašo jį grįžti narn^c

— Eik, — sako, — tavo pati raganė. Pratusi ji, kad kasvakar namie būtum, nesulaukusi tavo pėdomis ateis ir pražudys mus.

— Ne,— spiriasi Dardželanas,— mano pati šluba, po namus vos vaikšto, kur ji čia užsikars.

Dardželano pati iš tiesų labai stebėjosi, kad vyras namo negrįžta. Dvi dienas ji palaukė, trečią pasiėmė valgio į kelią ir traukia vyro pėdomis. O tos atvedė ją prie uolos.

Užsirabazdirio į uolos viršūnę ir urvan įėjo. Susiradusi auksines Dali žirkles, nukirpo jai kasas. Susiglemžė tas žirkles ir kasas ir išėjo. Nubudusi Dali pakėlė galvą, kažin kokia lengva ji atrodė. Perbraukė ranka plaukus — nebėra auksinių kasų, ieško žirklių — ir jų nebėra. Nuliūdo Dali ir sako Dardželanui:

— Tu kaltas dėl šitos nelaimės; aš sakiau, kad pražudys mus tavo pati. Baigėsi mano gyvenimas. Klausyk ir daryk viską, kaip pasakysiu. Aš paliksiu tau vaikelį. Paguldysi jį į lopšį ir nuneši prie Jamano upės, padėsi ant kranto. Ten jį ras ir duos vardą tasai, kam skirta. Ir apsakys sūnui viską, ką jis turi nuveikti.

Medžioklis taip ir padarė.

Žmonės ėjo krantu, žiūri — lopšyje guli vaikelis, klausia:

— Kas tavo tėvas ir motina, kas turi duoti tau vardą?

— Nežinau, kas mano tėvas ir motina, o vardą turi duoti pats angelas,— atsakė vaikelis.

Sit ateina angelas ir klausia vaikelį. Tas lygiai taip, kaip ir visiems, at-. sakė. Tris kartus jis paklausė, tris kartus tą patį atsakymą išgirdo. Tada ir davė vaikeliui Amirano vardą. Davė ir durklą, liepė jį užsikišti už aulo ir ištraukti tik pačią sunkiausią valandą; palaimino jis Amiraną, pasakė, kad žemėj jo niekas neįveiks, ir paliko.

Jamano tarnai atėjo vandens, pamatė vaikelį lopšyje, ėmė iš jo šaipytis. Amiranas perpyko, atsistojo, čiupo šaipūnus, stuktelėjo kaktomis, sudaužė ąsočius ir paleido.

Tarnai grįžo namo be vandens, papasakojo Jamanui, kas jiems nutiko. Tasai įširdo, nuėjo prie upės, o kai pamatė vaikelį, apsidžiaugė: ,,Bus mano Usibiui ir Badriui draugas". Paėmė lopšį su vaikeliu ir parsinešė. namo.

Ir Jamano žmona džiaugiasi: galės jis Usibį ir Badrį pasupti. Kitą rytą Jamano žmona išėjo karvių melžti, sūnus paguldė į lopšį, o Amiraną pristatė juos čiūčiuoti, kad neverktų. „Jei nepadarysi, kaip liepiau, vargas tau",— pagrasino.

Kai tik motina nuėjo, Amiranas susirado ylą ir ėmė badyti čia vieną, čia kitą. Vaikai kad sukliks. Motina perpyko ir šaukia Amiranui:

— Mano vaikus žiūrėk kaip reikiant, jei ne, geruoju nesibaigs tau. Žinok, nė pačiam Amiranui nedovanočiau!

Berniukas sumurmėjo:

— O aš ir esu Amiranas.

Jamano žmona tatai išgirdo, apsidžiaugė, metė karves milžusi,„pribėgo prie Amirano, apkabino jį, išbučiavo, pienu nuprausė, kuo ploniausiais, kuo brangiausiais drabužiais aptaisė.

Nuo tol Amiraną ji kaip savo vaikus žiūrėjo. Džiaugiasi Jamanas ir jo žmona, kad sūnūs tokį garsų draugą turės.

Paaugo trys jaunikaičiai, dabar tikri didvyriai, ką tik sutinka — ar iš rytų, ar iš vakarų — su visais stoja grumtis, visus nugali ir išvaro.

Kartą tokie įveiktieji jiems sako:

— Ko prieš mus jėgą rodot? Jei esat tokie narsuoliai, pasiteiraukit, ko jūsų tėvas viena akim aklas, sudorokite jo skriaudiką.

Tatai išgirdę, visi trys nubėgo pas motiną ir klausia prisispyrę: „Papasakok, kaip tėvas akies neteko." Toji nesako, slepia teisybę:

— Jamanas raupais sirgo, tada ir apako. Daugiau, dievaži, nieko nežinau.

Du kartus taip išsisuko motina, o trečiąsyk neištvėrė ir apsakė, kaip buvo:

— Jamanas seniai su vienu devu nesutarė, iš jo duoklės tasai reikalavo. Kai susilaukėme abiejų sūnų, devas atėjo ir liepia vieną jam atiduoti: jei ne, girdi, dešinę, akį paimsiu. Jamanas negalėjo su sūnum skirtis, tai ir atidavė akį.

Tatai išgirdę, jaunikaičiai susiruošė į kelią — su tuo devu kautis. Paprašė jie Jamaną gauti lanką ir strėles iš grynos geležies. Tas ir parūpino. Amiranas paėmė lanką, išmėgino — tas neatlaikė ir sulūžo. Tada Amiranas paėmė trisdešimt svarų geležies, nunešė kalviui ir pats prispyrė jį nukalti lanką pagal savo stiprumą.

Iš ryto visi trys iškeliavo. Ėjo ėjo — laukuos pamatė devą. Tas stebuklingą sodą beturįs, po obelimis ir avių bandos besiganančios. Devas parųatė jaunikaičius ir- šaukiasi:

___Nagi, jei esat narsūs vyrai, numuškit nuo medžio bent vieną obuolį ar bent vieną ant obels užmeskite.

Usibis ir- Badris ilgai stengėsi, nė vieno obuolio nenumušė. Amiranas paleido strėlę, visus obuolius iš vienos pusės nutėškė ir j kitą pusę juos sumėtė.

Devas dar sako:

— Jei esat narsūs vyrai, nors vieną avį nuo žemės prikelkit, o kitą ant žemės paguldykit.

Usibis ir Badris vėl nieko nepadaro. Amiranas iš pradžių užjudino tas avis atsikelti, paskui kai žiebė jas žemėn—vos visos nenusprdgo.

Devas įtūžo, savo avis ir Amiraną drauge trobon suvarė. Duris iš vi"daus užšovė, Usibį ir Badrį vienus kieme paliko. Vakarienei keturias avis išsivirė. Pats mėsą šveičia, kaulus per nugarą seseriai meta, o toji kampe geležine grandine prikaustyta. Devas taisosi miegoti ir sako:

— Šįvakar jau užteks, ryt pusryčiams Amiranas bus.

Sulig tais žodžiais atsigulė.

Devas užmigo, Amiranas priėjo prie jo sesers ir prašo pamokyti, kaip brolį įveikti. Toji ir sako:

— Mano brolio niekaip nenugaluosi, tik su jo kalaviju, kurį jis svieste laiko. Tačiau vienas jo neištrauksi. Mano brolis turi pintą diržą, paimk jį, vieną galą prie kalavijo pririšk, kitą man duok, trauksime abudu, gal ištrauksim. Ėmęs į rankas kalaviją, prieisi prie brolio, tik, žiūrėk, nesmok jam, gana prie kaklo pridėti.

Ir prašo Amiraną prisiekti, kad neapgaus, kad, nudobęs devą, ją išvaduos. Amiranas prisiekė, susirado tą diržą, pririšo prie kalavijo, padavė kitą galą seseriai, ir tempia abudu. Kai kalaviją ištraukė, tas sužvangėjo baisingai, net devas pabudo, tiktai vėl beregint užmigo.

Amiranas pridėjo kalaviją devui prie kaklo, nė užsimoti nereikia. Devas kažin ką pajuto, vartosi, bet jau vėlu, galva nusirito. Taip Amiranas su juo susidorojo. Devo sesuo paprašė Amiraną ją išvaduoti, bet jis sulaužė duotą priesaiką ir ją nugalabino.

Dabar visas devo turtas Amiranui ir jo draugams atiteko. Ką pasiėmė — pasiėmė, visa kita paliko ir toliau iškeliavo.

Ėjo ėjo, priėjo tankų eglyną. Žiūri — uola, o ant jos didžiulis devas gvelešapis stovi ir vilnas verpia. Jo verpstas — eglės kamienas, malūno girnom pamautas. Čia ir buvo tas devas, per kurį Jamanas akies neteko.

Devas pamatė Amiraną ir jo draugus, sušuko:

— Ei, kokios ten musės ropoja? Bemat sukite atgalios, ryte prarysiu.

O Amiranas jam:

— Ak tu,- biaurysta! Per anksti giriesi.

Devas įširdo, metė vilnas ir žemyn nulipo. Ilgai jiedu grūmėsi. Amiranas į devą paleidžia vieną strėlę "už save, dvi — už Usibį ir Badrį.iNusikamavo visi. Devas priėjo prie Amirano, išžiojo nasrus ir prarijo. Prarijo ir drožia sau namo. Usibis ir Badris tenai likosi. Kai devas pro vartus ėjo, Usibis jį pasivijo, čiupo už uodegos ir nukirto. Tik žengė devas trobon, ir pilvą jam susopo.

— Vargas man, moč, pilvą gelia! — suriaumojo devas, pribėgo prie durų staktos, trinasi, nori skausmą numaldyt, tačiau be uodegos nebepastovi, vis griūva ant žemės..Motina mato sūnaus kančias, klausia jį:

— Kas tau, sūneli, ar ko nesuvalgei šiandien?

— Ak moč, trys musės po kojom pasimaišė, vieną ir prarijau.

— Vargas tavo motinai, sūneli, jeigu tu Amiraną būsi prarijęs.

O Usibis ir Badris stovį po langu, girdi, ką motina su sūnum šneka. Juodu šūktelėjo Amiranui:

AmiTone, atsiliepk.
Durklo užauly neslėpk,
Aštrų durklą .trauk greičiau
Ir pamokyk gvelešapį.

Amiranas išgirdo ir pagalvojo: „Iš tiesų, sunkiau vargu ar kada bus!" — išsitraukė durklą ir pasiuto devui vidurius- badyti.

Devas mauroja:

— Oi, tik palik gyvą, jei nori — atrysiu tave, jei nori — išmesiu.

Amiranas įtūžo:

— Ak tu, biaurysta, ak niekdary! Nei tavo atrytas, nei išmestas nenoriu gyventi.

— Gerai, — sako devas, — išimk man du šonkaulius ir išlįsk pro šoną.

Amiranas išrėžė devui visą šoną ir išėjo. Tiktai vienos akies neteko.

— Grąžink man tuojau akį, jei ne — gyvo nepaleisiu! — šaukia Amiranas.

Devas tarė:

— Atpiauk po gabalą kepenų ir plaučių, patepk akies vietą, dar geriau nei lig šiol matysi.

Amiranas atrėžė didelį gabalą kepenų, dar didesnį plaučių, patepė akies vietą ir vėl kuo puikiausiai mato. Devas prašo Amiraną prisiūti šoną. Amiranas jam šoną mediniu dangčiu užtaisė[1].

---

[1] **Jei devo šonas nebūtų medinis, pasaulis žūtų. Mat, saulės užtemimas būna tada, kai devas ją praryja, tačiau saulė pradegina medinį šoną ir vėl sau šviečia.-**

Paskui Amiranas pareikalavo, kad deyas atiduotų ir Jamano akį.. Tas nenori duoti, bet bijo prieštarauti. Tad parodė stulpą ir sako:

— Va šitam stulpe yra dėžė, o joje dar viena, ištrauk ją, ten ir bus Jamano akis.

Amiranas surado akį ir pasiėmė. Palikę devą, patys namo sugrįžo. Sugrįžo, įdėjo Jamanui akį, mažumą pailsėjo.

Amiranas panoro dar su kuo susiremti. Paprašė Jamaną, kad Usibį ir Badrį namie pasiliktų: „Sunkią valandą jie man tik trukdo." Broliai išgirdo, nuliūdo, maldauja Amiraną nepalikti:

— Mes be tavęs gyvent nenorim!

Ką daryti? Ir vėl juos pasiėmė. Ilgai vaikščioję, laukuose tris devus pamatė. Tie jiems ir šaukia:

— Tikri narsuoliai būtumėt, jei kuris iš jūsų stengtų gauti skaisčiosios karaliaus Kekluco dukters Ketės ranką. Daugis jaunikaičių jos trško, bet nieko nepešė.

Amiranas paklausė, kur gyvena karalius Keklucąs, kur jis savo dukterį slepia:

Devai parodė kelią ir sako:

— O savo dukterį Ketę jis laiko bokšte, ir tas bokštas grandinėm prie dangaus prikabintas.

Paliko jie devus ir išdrožė į karaliaus Kekluco šalį. Ėjo ėjo, priėjo jūrą. Didelė ta jūra, plati, nepersigausi. Ir pamatė tenai devę. Amiranas ją klausia, kaip pereiti jūrą. Ta pasakė, kad per.jūrą nesą kelio, bet jeigu pasiimsią ją drauge, padėsianti. Amiranas prisiekė, kad pasiims.

Moteriškė nusikirpo kasą ir kaip tiltą permetė per jūrą. Tuo tiltu perėjo Usibis ir Badris, po jų Amiranas. Paskutinė ėjo toji devė. Kai tik vidurį jūros priėjo, Amiranas savo kalaviju šmaukšt ir perkirto kasą, moteriškė į vandenį įkrito. Šitaip Amiranas antrąkart sulaužė priesaiką.

Ilgai ėjo visi trys, kol sutiko žmogų, vardu Andrerobą. Tasai žmogus buvo baisiai didelis, aštuoniolika porų jaučių vos traukė arba, kurioje jis gulėjo. Andrerobą gyvą laidoti vežė: mirusio nieks iki kapinių nenutemptų, taip ir liktų nelaidotas. Viena jo koja iš arbos nukarusi, žeme velkasi ir kaip plūgas žemę aria. Šitiek žmonių paskui jį eina ir niekaip negali tos kojos į arbą užkelti. Tatai pamatęs, Amiranas su savo lanku užkabino Andrerobo koją ir užmetė į arbą.

Andrerobas nustebo:

— Kas čia toks stiprus, kas mano koją taip. lengvai į arbą užmetė?

Žmonės parodė jam Amiraną. Andrerobas ištiesė ranką Amiranui, bet tas išsigando: „Suspaus jis man ranką su visa jėga ir sulaužys". Emė ir padavė uolos luitą. Andrerobas suspaudė tą luitą, net vanduo ištryško. Ir vėl tiesia ranką Amiranui. Dabar ir tas padavė. Andrerobas paprašė Amiraną pasiimti drauge jo sūnų, kaip brolį jį mylėti. Tas pažadėjo ir prisiekė. Andrerobą nuvežė į kapines, o jo sūnus nuėjo su Amiranu.

Ilgai jie vaikščiojo. Amiranas pavargo, atsigulė ir užmigo. O kol jis miegojo, Andrerobo sūnus plikom rankom du elnius sugavo ir pakabino ant medžio. Amiranas atsibudo, pamatė elnius, klausia, kaip juos sugavęs. Andrerobo sūnus ėmė ir papasakojo. Nepatiko Amiranui, kad šalia jo toks galiūnas auga, jis ir galvoja: „Dar vaikas, o jau ką daro, užaugęs ir mane įveiks". Amiranas ryžosi Andrerobo sūnų nugaluoti. Kaip tarė, taip padarė. Taigi trečiąkart savo priesaiką sulaužė.

Paliko negyvėlį ir toliau keliauja: ieškoti karaliaus Kekluco dukters.

Ilgai vaikščiojo ir pagaliau rado tą bokštą, kur karalaitė gyvena. Amiranas sako Usibiui:

— Pašok, gal pasieksi grandinę ir perkirsi ją su kardu.

Usibis pašoko — nė nepasiekė grandinės. Šoko ir Badris, bet taipogi tuščiai. Tada pašoko Amiranas ir sučiupo grandinę. Užsimojo savo durklu, perkirto ją, ir bokštas nukrito ant žemės. Visi trys suėjo į tą bokštą. Iš pirmo žvilgsnio Amiranas ir karalaitė pamilo kits kitą.

Tatai sužinojo Keklucas, surinko savo kariuomenę ir trim eilėm apsupo bokštą. Amiranas nelabai apsidžiaugė. Liepė jis Usibiui su ta kariuomene kovon stoti.

Usibis išėjo, vieną eilę pralaužė ir sustojo prie karaliaus Kekluco. Karalius papūtė į jį — Usibis pargriuvo negyvas. Antras išėjo Badris, pralaužė antrą eilę, bet kai tik sustojo prie karaliaus, tas papūtė, ir jaunikaitis pargriuvo negyvas.

Amiranas įširdo, ryžosi pats susikauti su karalium Keklucu. Po ilgos kovos ir vėl jisai nugalėjo.

Įžengė Amiranas bokštan pas Ketę, dėl Usibio ir Badrio žūties aimanuoja.

— Aš be jų namo negrįšiu. Ką pasakysiu senukams tėvams, kai nė vieno sūnaus neparvesiu?

Ketė ir klausia:

— Ar pažinsi tu juos tarp kareivių?

— Pažinsiu,— atsakė Amiranas. — Usibio žiedo akmeny saulė išrėžta, o Badrio — mėnulis.

Amiranas ir Ketė išėjo, ieško Usibio ir Badrio. Surado. Ketė paėmė savo skepetaitę, perbraukė jiems per veidus ir atgaivino.

Amiranas džiaugiasi, kad gavo į žmonas Ketę, kad Usibį ir Badrį gyvus namo vedasi. Pasiėmė visą karaliaus Kekluco turtą ir iškeliavo. Sugrįžo pas Jamaną. Tasai apsidžiaugė, kad ir Amiranas, ir jo sūnūs visus nugalėjo. Tik Amiranas jam pasakė daugiau niekuomet neimsiąs Usibio ir Badrio, juk jie negali būti tokie didžiavyriai, kaip jis.

Po to Amiranas vienas į žygius traukdavo. Pasauly nebuvo tokio, kuris būtų galėjęs prieš jį atsilaikyti,— visus priešus Amiranas nurungė ir pragaišino. Žemėje trys devai, trys šernai ir trys ąžuolai teliko. Ir tada patį Amiraną likimas nubaudė, kad tris kartus savo priesaiką sulaužė: jis buvo supančiotas grandinėm ir prikaustytas prie žemėn giliai įkasto geležinio stulpo. Lygiai taip buvo nubaustas ir šuo Kuršą, kuris daugybę taurų išpiovė. Kiaurus metus Amiranas ir Kuršą tampo grandines ir į viršų vis kelia sunkų stulpą. Šit šit jau ištrauks iš žemės ir išsivaduos, bet staiga atskrenda paukštis, nutupia ant stulpo, Amiranas, pykčiu netverdamas, užsimoja grandine. Paukštis nulekia, o stulpas vėl į žemę susmenga. Taip kas metai kartojasi.

Kuršą — erelio šuo. Erelio pačiai kas vasarą su ereliukais išsikala šunytis. Tik jį pamačiusi, patelė čiumpa, aukštai iškelia ir meta į žemę, kad žmonės nerastų ir neprisijaukintų. Ir vis dėlto jį rado vienas medžioklis, užsiaugino. Kuršai iš šonų erelio sparnai. Jis greitas be galo ir vikrus, dviem šuoliais antilopę pagauna, trys šuoliai jam būtų tikra sarmata.

Dabar jis nubaustas už taurus, prikaltas drauge su Amiranu. O svanai sudėję to medžioklio raudą dėl prarasto Kuršos:

Kuršą, mano Kuršą,
Kuršą prarastasis, Kuršą!
Praradau aš tave
Pačiam pačiam vidurnaktį!
Aiman! O kas, jeigu tave
Vedasi pirklys, vedasi pirklys?
Aiman! O kas, jeigu tave
Kadžis pasivogė?
Kuršos snukis ir ausys
Kaip auksas, kaip auksas.
Kuršos akys, akys

Kaip mėnuo, kaip mėnuo.
Kuršos lojimas kaip griaustinis,
Kuršos letenos kaip kluonai,
Kuršos šuolis kaip laukas.
Kuršos valgis, jo valgis —
Duona minkšta ir šviežia.
Aiman! O kas, jeigu tave
Beria pelais, pelais!
Kuršos lakalas, lakalas
Vynas šviežias ir saldus.
Aiman! O kas, jeigu tave
Lakina drumzlinu vandeniu!
Kuršos guolis, jo guolis —
Patalai ir pagalvės.
Aiman! O kas, jeigu tave
Guldo ant skiedrų, ant skiedrų!
Kuršą, mano Kuršą,
Iš viršaus tu lyg liūtas,
Iš apačios lyg fazanas,
Tu didvyris žemėje,
O jūroje — laivas!
Kuršą, mano Kuršą,
Raudu aš tavęs, raudu,
Gedžiu, sielvartauju
Jau metai, jau metai!

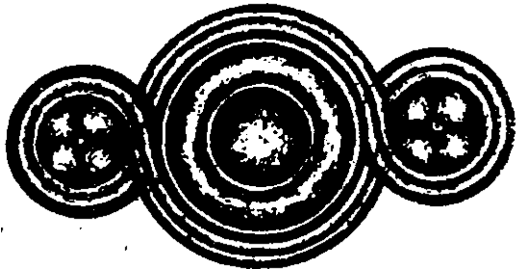

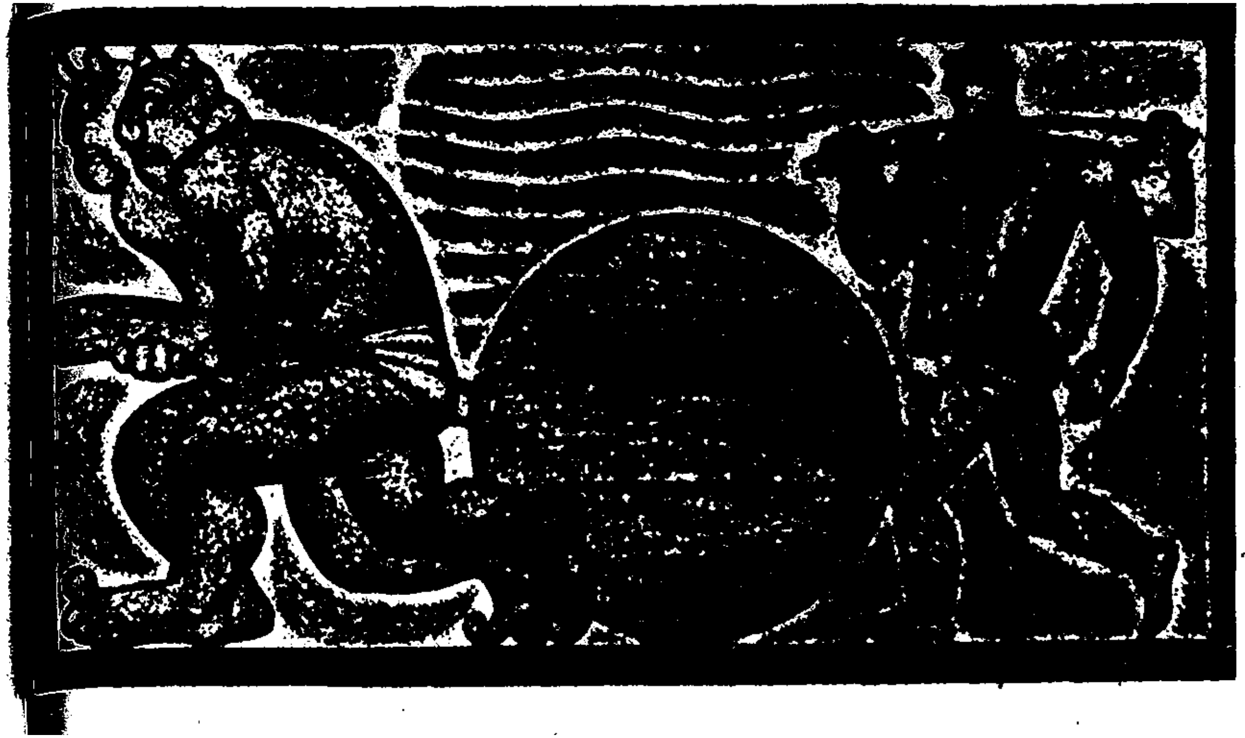

Pasaka apie Varguolį—didį Besotį

It buvo taip, ir nebuvo —

Buvo strazdas šnekutis,
Už visus didžiausias pleputis.

Gyveno vyras su pačia, vargšai ir neturtėliai.

Sit susilaukė jie sūnaus, kuriam davė vardą Varguolis. Tik nėra kuo jo maitinti: toks jis didis besotis pasirodė besąs.

Ką daryti? Nuvedė jį į miestą, gal kas paims pasigailėjęs.

Ir Varguoli priglaudė karalius, sau pasiliko.

Tik tas vaikas baisiai daug valgo, niekaip jo neprimaitina. Kai paaugo, jau visos krosnies duonos ir avino jam nebeužtenka. O kai jaunikaičiu tapo, pasidarė suvis nepasotinamas: vienu prisėdimu sušveičia kelis jaučius, išmaukia tiek pat ąsočių vyno, ir sakytum nė kąsnio burnoj neturėjęs.

Jau ir kepėjai nusiplūkė, jam kepdami, o virėjai—-virdami.

Tatai pabodo karaliui. Pasišaukė jis Varguolį Besotį, davė jam pinigų, plūgą su jaučiais ir paleido į margą pasaulį.

Grįžta tasai Varguolis į tėvų namus, bet ką gi jis ten valgys? Nė dviejų dienų neištvėrė.

Ir vėl nudrožė pas karalių.

Karalius nespėjo pasidžiaugti, atsikratęs tokio ėdrūno, o jis ir vėl čia.

Ką daryti? Pagalvojo pagalvojo karalius ir nusprendė — tik gudrumu reikia jį išprašyti.

O tas Varguolis buvo stiprus, niekas su juo galynėtis nedrįsta.

Karalius jį pasišaukia'ir sako:

— Ant tokio ir tokio ,kalno auga miškas, atnešk iš ten malkų, tiktai kuo daugiau.

O tasai miškas devų, du šimtagalviai jį sergsti.

Ten nei paukštis neskrenda, nei vėjelis nepučia, taip visi devų bijosi.

O Varguoliui nė motais.

— Duokite kirvį,— sako,— nueisiu.

Tarnai atnešė deimanto kirvį. Varguolis trenkė į sieną, į trupinius tas subiro. Atneša kitą, dešimties pūdų, ir tą sutrupino. Galop atnešė dvidešimtpūdį, Varguolis užsimetė jį ant pečių ir nudrožė į devų mišką.

Nuėjo, kerta, bukai ir platanai kaip skiedros krenta.

Devai. išgirdo, bėga pas jį, staugdami iš pykčio.

Varguolis nė antakio nepakrutino.

Atbėgo tie devai, o Varguolis čiupo juos abu, pasikišo po pažasčia, nusinešė, pasikinkė kaip jaučius į arbą, susikrovė nukirstus medžius ir supliekė šimtagalvius.

Su baisiu triukšmu atvažiavo jisai prie rūmų.

Tarnai pranešė karaliui:

— Pažiūrėkit, kiek malkų atvežė Varguolis.

Karalius išėjo, vos nenualpo iš baimės.

— Paleisk juos, paleisk!—šaukia.

Varguolis iškrovė malkas, iškinkė devus, nuėmė nuo jų jungą ir paleido,

— Tik šiukštu, jokiam žmogui žalos nedarykit!—jiems pavymui sušuko.

Praėjo kiek laiko.

Karalius pasišaukia Varguolį ir sako:

— Dabar eisi parnešti gyvybės vandens.

Varguolis nesispiria.

O tą vandenį sergsti du didžiuliai jaučiai. Kai tik pamato ką vandens atėjus, puola iš abiejų pusių, mirštamai nelaimingąjį subado.

Varguolis sako:

— Nueisiu, tik duokite į ką to vandens parnešti.

Tarnai atitempė jam ąsočius, po dvidešimt kibirų talpos, Varguolis trenkė juos vienas į kitą — į dulkes subyrėjo.

— Ar aš koks vaikas?— sako.— Sarmata man su tokiais ąsotėliais eiti, duokite kitus, didesnius.

Padavė didžiulius kibirus.

Ir tuos jisai stuktelėjo vienas į kitą — į šipulius subiro.

Tada jam atnešė du burdiukus iš jaučio odos, po tūkstantį kibirų kiekvieną. Varguolis užsivertė ant pečių ir išėjo gyvybės vandens.

Pamatė jį jaučiai, atrūko, tuoj negyvai subadys. Varguolis kad čiupo juos už ausų, kad prispaudė prie žemės. Paskui išsirovė plataną, užvertė ant jų kaip jungą, dar du medžius suvijo kaip virves, užrišo pilnus gyvybės vandens burdiukus, ir tempia viską tie jaučiai.

Tarnai pranešė karaliui:

— Varguolis gyvas sugrįžo, jaučius pasikinkęs, su jais ir atbogina vandenį.

Tasai pažvelgė į jaučius, ko nenumirė iš apmaudo:

— Aš jau Varguolį vos išmaitinu, dar tuos jaučius turėsiu šerti? Liepkite juos paleisti.

Varguolis nuėmė nuo jaučių jungą, sudrožė lazda keliskart per šonus ir sako:

— Eikite, gyvenkite sau laisvėje.

O karalius vis galvoja, kur išgrūsti tą Varguolį, kaip jį pražudyti.

Vienoje vietoje buvo Elijo Griausmasvaidžio laukas.

Tasai laukas šimtui dienų darbo, aplinkui aptvertas ir visas kviečiais užsėtas.

Karalius sako Varguoliui:

— Nugink mano avis į Elijo Griausmasvaidžio lauką ir ten paganyk.

Varguolis ir nuginė. Suvarė už aptvaro, pats atsigulė ir miega.

Elijas žiūri — po jo lauką avys ganosi, javus ėda. Paleido krušą. Kruša pila ir pila, visas šakas nuo bukmedžių nudaužė, visą bandą išmušė, tik viena avis liko, kažkur po krūmu palindusi.

O Varguolis Besotis miega sau, ir kruša nė kam ko.

Elijas dundena, triukšmą kelia, jaunikaitis nepabunda. Įsisiautėjo Elijas, nužengė nuo dangaus, puolė Besotį ir prispaudė jį prie žemės.

Tada Varguolis atsibudo, apglėbė Eliją, trenkė žemėn ir ant jo atsisėdo.

— Paleisk mane,— ėmė maldauti Elijas.

Besotis nepaleidžia.

— Paleisk mane,— maldauja Elijas.

— Paleisiu, jeigu palaiminsi, kad tiek nevalgyčiau,— sako Varguolis Besotis.

Tada Elijas palaimino Varguolį, kad jam užtektų puskepalio duonos, pusės svaro mėsos ir pusės ąsočio vyno.

Varguolis jį ir paleido.

Dabar jis nuėjo pas tėvą ir motiną, jau nebijojo, kad anuos apvalgys.

Parėjo, pagyveno kiek, tik jam nuobodu namie. Jaunikaitis panoro kur pakariauti, savo jėgas išmėginti.

Ir iškeliavo jis, nežinia po kiek laiko atsidūrė jau kitoj karalystėj.

Žiūri — devas eina, didelį kalną kaip kokį sviedinuką rankose nešasi.

Varguolis sustojo ir klausia:

— Kurgi tu visą kalną, nelyginant sviedinuką, nešiesi?

— Einu galynėtis su Varguoliu Besočiu, kur pas karalių gyvena.

Varguolis paėmė iš jo tą kalną, užsimojo ir nusviedė už trijų kalnų.

— Ar nori būt mano broliu, ar tarnu?—klausia jis devą.

— Broliu,— tas atsako.

Susibroliavo ir traukia drauge.

Eina, žiūri — dar vienas devas bėga, užsivertęs kalną, dukart didesnį už tą, kur pirmasis nešė.

— Kur skubi, bičiuli, ko tą kalną tempi, jei aš vos kalamanus paveiku iš nuovargio?—klausia Varguolis.

— Noriu pasigalynėt su Varguoliu Besočiu, kur pas karalių gyvena.

Varguolis paėmė iš jo tą kalną, užsimojo ir nusviedė už dviejų kalnų.

— Ar broliu nori būti, ar tarnu?— klausia jis devą.

— Broliu!—tas atsako.

Susibroliavo ir traukia drauge.

Eina, žiūri — dar vienas devas neša kalną, dukart didesnį už tą, kur antras nešė. Varguolis jam sako:

— Stok, bičiuli, ko tu tempi tokį sunkumą, jei aš ir be naštos vos kalamanus paveiku, taip pavargau?

— Noriu pasigalynėti su Varguoliu, kur pas karalių gyvena, girdėjau jį labai stiprų esant,— atsakė devas.

— Nebetoli tau ir eiti,— sako Varguolis. Paėmė iš jo kalną, užsimojo ir nusviedė už aukšto kalno.

— Ar broliu nori būti, ar tarnu?— paskui klausia.

— Broliu,— atsako devas.

Susibroliavo, ir traukia drauge visi keturi.

Nežinia po kiek laiko jie priėjo Baltojo devo valdas.

Įėjo į girią. Nei valgyt ką turi, nei ugnies.

Varguolis sako:

— Gaukite kur įmanydami duonos ir malkų.

O'devai bijosi, drebėte dreba:

— Nors ir badu mirsim, bet pas Baltąjį devą neisim.

— Ką gi, pats rasiu,— tarė Varguolis ir drožia.

Pamatė tolumoje dūmus. Patraukė į juos ir atsidūrė prie tokios trobos. Išeina Baltojo devo motina, Varguolis ir sako jai:

— Dėl visų motinų ir vaikų meilės duok man duonos ir ugnies, alkanas esu.

— O kas toks būsi?—klausia toji.— Cia nė paukščiai neskraido, taip visi mano sūnaus bijosi. Kaip tu drįsai čia pasirodyti? Bėk greičiau, gelbėkis, kai grįš jisai iš medžioklės, suės tave.

— O kurioj pusėj tavo sūnus medžioja?—klausia Varguolis.

Senė parodė ir pridūrė:

— Jei spėsi upę pereiti, liksi gyvas, o jei ne—neišsigelbėsi.

Varguolis nuėjo tiesiai ten, kur Baltasis devas medžiojo.

Žiūri — Baltasis devas parjoja. Jam ant vieno peties elnias kabo, ant kito —visas platanas krosniai užsikurti. Joja, murma kažin ką po nosim.

O Varguolis pasislėpė po tiltu, paskui^išsikišęs kad suriks:

— Ei!

Žirgas išsigando, suklupo.

Devas pyksta. Niukina žirgą. Tasai neina, bijosi.

— Ak tu, dykūne,—šaukia jis — ko tu bijaisi? Aš ir Varguolį, kur pas karalių gyvena, nugaluočiau nė nemirktelėjęs.

Tada Varguolis iššoko:

— Nagi pažiūrėsim, kaip tu jį nugaluosi, aš esu Varguolis!

Susikibo Baltasis devas ir Varguolis.

Kiek pasigrūmė, Varguolis pakėlė devą, trenkė žemėn ir užmušė. Paskui pririšo prie žirgo ir pavarė jį pas senę.

— Nagi pasižiūrėk, koks stiprus tavo devas!

Varguolis pasiėmė duonos, ugnies ir keliauja pas įbrolius.

O tie sėdi, jau nebesitiki Varguolį gyvą pamatyti^

Varguolis sugrįžo, laužą visi susikūrė, pasišildė, pavalgė ir traukia toliau.

Ėjo ėjo, priėjo Raudonojo devo valdas.

Sustojo pailsėti. Vėl jie neturi nei duonos, nei ugnies. Varguolis sako:

— Gaukite kur įmanydami ugnies ir duonos.

Devai bijosi:

— Cia tiktai Raudonasis devas gyvena, mes pas jį neisim.

— Gerai, aš pats rasiu,— sako Varguolis.

Nueina pas Raudonojo devo motiną.

— Motin, duok porą kepalų duonos ir ugnies,— prašo.

— Kaip tu atsiradai? Cia žmogaus nė dvasios nėra, visi mano sūnaus bijo,— stebisi senė,— bėk, kol negrįžo, ir žiūrėk: jei spėsi upę pereiti, gal ir išsigelbėsi, o jei užtiks jis tave šiapus — pražūsi.

Davė jam duonos ir ugnies ir paleido.

Varguolis nėjo per upę, šioje pusėje laukia Raudonojo devo.

Atjoja tas, ant peties platanas, žirgui ant strėnų — nušautas elnias.

Raudonasis devas pamatė Varguolį ir šaukia:

— Kas toks būsi? Cia nei paukščiai neskraido, nei skruzdėlės nelaksto — visi manęs bijosi, kaip pats drįsai pasirodyti?

.Raudonasis devas nušoko nuo žirgo, susikibo. Ilgai juodu grūmėsi, vis dėlto Varguolis įveikė devą, trenkė jį žemėn ir užmušė. Persvėrė per žirgą ir pavarė pas senę: „Žiūrėk, kaip niekas tavo sūnaus neįveikia."

Iš elnio išsirėžė mėsos šašlikui ir keliauja pas draugus.

Pasilinksmino jie tą dieną ir dar naktį, o iš ryto nudrožė toliau,

Eina, save išmėginti nori.

Sit atsidūrė tokioj vietoj, žiūri — stovi juodas kalnas, ant kalno juodas miškas, miške juodi paukščiai lakioja.

Sustojo pailsėti.

Varguolis sako:

— Gaukite kur ugnies ir duonos.

O tie vos kvėpuoja iš baimės:

— Matai juodą kalną? Ten gyvena Juodasis devas. Nėra pasaulyje tokio, kuris galėtų su juo susikauti. Kartą pamėginom, vos gyvi likom. Geriau bėkim kuo toliau nuo šitos prakeiktos vietos.

— Ne, broliai, ne man trauktis. O jei nenorit, pats vienas leisiuos.

— Neik,— prašo Varguolį broliai.

Ne ir ne, nuėjo jis vis dėlto.

Žiūri — Juodojo devo motina.

— Motin, dėl visų motinų ir vaikų meilės duok mums pora kepalų duonos ir ugnies,— prašo Varguolis.

— Kas tu?— klausia toji.— Neturiu aš nei ugnies, nei duonos, keliauk iš kur atkeliavęs, sugrįš sūnus ir suės tave.

— O iš kurios pusės jis grįžta?— klausia Varguolis.

Parodė jam motina.

Varguolis įėjo trobon, pasiėmė duonos ir ugnies ir patraukė ton pusėn, iš kur Juodasis devas grįžta.

Priėjo upę, pasislėpė prie tilto.

Atjoja Juodasis devas. Ant pečių elnias ir platanas, dainuoja sau.

Užjojo ant tilto, o Varguolis iškišo galvą ir kad suriks: „Ei!" Žirgas išsigando, klumpa, iš vietos nejuda.

— Ak tu, dykūne,—saukia devas,— kas tave gąsdina? Nuo manęs ir Varguolis, kur pas karalių gyvena, nepaspruktų, ko gi tau bijoti?

— Nagi, pažiūrėsim, kaip nepaspruktų!— sušuko Varguolis ir iššoko.

Susikibo juodu. Ilgai grūmėsi. Netgi Varguolis pavargo. Matyt, ne taip lengva įveikti Juodąjį devą. Bet paskui sukaupė, visas jėgas, trenkė Juodąjį devą žemėn ir užmušė.

Varguolis atsipiovė elnio*mėsos šašlikui ir keliauja pas brolius.

Devai stebisi, kad Varguolis grįžo. Džiaugiasi, savo akimis netiki. .

— Kaip tu gyvas likai?—klausia.— Kaip jį nugalėjai?

Juk dar'niekas nėra nurungęs Juodojo devo.

— Va taip ir įveikiau,— sako Varguolis.

Gerai pavalgė-visi keturi, pailsėjo.

Kitą dieną devai ir sako Varguoliui:

— Šitaip kelio galo nebus. Mes toliau nebeisim, čionai liksimės.

— Gerai,— sako Varguolis,— vienas gausiuosi.

Nuvedė jis devus, vieną sutuokė su Baltojo devo pačia, antrą — su Raudonojo, trečią — su Juodojo. Visus taip apvesdino, įkurdino, o pats į kelią susiruošė.'

— Neužmirškite manęs,— pasakė Varguolis atsisveikindamas.— Sit pakabinsiu čia kardą, o jūs žiūrėkit: jei nuo jo kraujas ims lašėti, žinokite, kad man sunku, ateikite pagalbon.

Nežinia kiek vaikščiojęs, ateina į tokį miestą, žiūri, labai tylu. Ir jokio vyro nematyti, vieni vaikai.

Varguolis apsistojo pas tokią senutę.

— Ko tu čia atsidanginai, sūneli?—klausia ji.

Varguolis viską pasipasakojo.

Geroji'senutė kaip savo-tikrą sūnų ėmė jį žiūrėti.

Sykį mato — senutė glaisto visus savo lūšnos plyšius, kad joks šviesos spindulėlis neprasigautų.

Varguolis nustebo, galvoja, kas čia yra, ir klausia.

— Motin, kodėl šitam mieste vyrų nematyti, vieni vaikai?

— Nežinau, sūneli,— išsisukinėja senutė.— Kažkodėl miršta visi. — Ji nenori teisybės sakyti, slepia, saugo Varguolį.

O tas neatstoja: „Kodėl čia vyrų nematyti?" Senutė nebeištvėrė ir papasakojo:

— Jūroje gyvena toks Geležinis. Savo bokšte jis laiko gražuolę belaisvę. Kai tik ji pasirodo, viską aplinkui kaip saulė nušviečia. Todėl ir plyšius aš užglaisčiau: tu dar jaunas, pamatytum ir pražūtum. O mūsų karalius užsimetęs tą gražuolę gauti, jau seniai su tuo Geležiniu kariauja, bet niekaip jo įveikti negali, užtat ir vyrai galvas padėjo. Jau visus išgalabijo Geležinis, vieni vaikai teliko. Ir niekas jo neįveiks, tik save pragaišins.

— Koks iš manęs vyras,— tarė Varguolis,— jeigu iš jo neatimsiu gražuolės!

Tą naktį pernakvojo pas senutę, o ryte atsikėlė ir nudrožė prie jūros.

Netrukus gražuolė pasirodė, ir viskas aplinkui nušvito. Varguolis priėjo prie bokšto, viršun užlipo. O Geležinio tuo laiku namie nebuvo.

— Kas tu esi, toks narsus jaunikaitis?—klausia gražuolė —Pamatys tave Geležinis, pražudys, gyvas neliksi.

Žiūri ji — Varguolis vaikšto po kambarį, ir kur tik žengia, ten rožės pražysta.

Patiko jisai gražuolei, tik bijosi mergelė — abiem galą padarys Geležinis.

O ta geroji senutė Varguolį pamokė: girdi, paprašyk gražuolę, kad išklaustų Geležinį, kur jo jėga ir kas jį užmušti gali.

Varguolis ir klausia:

— Kur Geležinio jėga ir kas jį užmušti gali?

— Aš nežinau,— sako gražuolė,— jis niekam nesigiria.

Varguolis prašo:

— Pamėgink sužinoti.

Sutiko gražuolė:

— Gerai, tu pasislėpk, aš pati sugalvosiu, ką daryti.

Vidudienį grįžta Geležinis, o gražuolė puola jam ant kaklo, glosto ir klausia:

— Brangusis, tiek mes priešų turime, aš bijau, tavo gyvybei nuolatos gresia pavojus. Sakyk, ko tau sergėtis reikia, kad ir aš žinočiau, tave geriau saugoti galėčiau.

Geležinis sako:

— Nebijok, aš galiu kristi tik nuo savo kirvio, ir tai kertant po pažasčia, šiaip amžinai būsiu gyvas.

Geležinis vėlei iš namų išėjo.

Ir Varguolis išlindo iš savo slėpynės, gražuolė jam davė du kirvius, pasiruošė jis, laukia.

Sugrįžo Geležinis. Susikibo juodu, grumiasi.

Ilgai kovėsi, prakaitas upeliais nuo jų teka.

Vis dėlto Varguolis nugalėjo, smogė jam su kirviu po pažasčia. Kirvis subyrėjo — nenukirto Geležinio. Tada Varguolis čiupo antrą kirvį, smogė iš visos sveikatos ir nudobė Geležinį.

Varguolis užlipo į bokštą ir gyvena, niekur kojos nekelia, nepalieka vienos gražuolės.

Karalius sužinojo, kad Geležinio nebėra ir gražuolė kitam atitekusi. Sušaukė visus savo rūmininkus ir karius, sako:

— Kad ir kas būtų, atveskite man gražuolę.

— Neįveiksim mes Varguolio, jeigu jis Geležinį nudėjo,— aiškina tie,—; nebent gudrumu.

Ateina pas karalių tokia senutė ir sako:

— Didis karaliau, liepk pririšti mane prie lentos ir įmesk jūron, aš atvesiu gražuolę.

Karalius apsidžiaugė. Pririšo senutę prie lentos, paleido į jūrą.

Toji nuplaukė prie bokšto ir ėmė šaukti:

— Gelbėkit, gelbėkit, skęstu, pasigailėkite!

Varguolis pažvelgė iš bokšto, žiūri — jūroje senutė skęsta, ir sako žmonai:

— Einu, ištrauksiu senutę.

— Nereikia,— sako žmona,— dar pražudys ji mus.

— Kuo gali pakenkti nelaiminga senutė,— sako Varguolis,— einu ir ištrauksiu.

— Žiūrėk, bus blogai, tada manęs nekaltink,— atsakė žmona.

Varguolis nepaklausė, nuėjo, ištraukė senutę, atsivedė į bokštą.

Senutė jiems tarnauja, dirba, pataikauja.

Sit kartą ji sutaisė tokių žolių, į vyną primaišė. Paduoda Varguoliui- su žmona pietums. Pati gryną vyną geria, o jauniesiems su tom žolėm pila. Tuodu užmigo kaip negyvi.

O toji senutė buvo" burtininkė. Ji žinojo, kad Varguoliui ant pakaušio auga trys ožkos plaukeliai, niekaip jo nenugalėsi, jei tų plaukelių neištrauksi".

Jinai pritykino prie jaunikaičio, surado tuos ožkos plaukelius, ištraukė, suvyniojo į raudoną skudurą ir įmetė jūron.

Varguolis numirė, senutė surišo jį ir pakabino žemyn galva tuščiam kubile. O miegančią gražuolę, nusinešė į luotą ir nuplaukė pas karalių.

Atgabeno gražuolę, toji. atsibunda, žiūri, nėra jos Varguolio, o pati pas svetimus žmones atsidūrusi. Rauda, graužiasi ir nė į vieną nežiūri. Sėdi ji tamsoje, su niekuo nekalba ir šviesos nemato.

Karalius ją įkalbinėja, dovanomis lenkia, bet viskas tuščiai, niekuo jos širdies nepatraukia.

O tuo metu ėmė lašėti kraujas nuo kardo, kur Varguolis devams buvo palikęs.

— Matyt, brolį nelaimė ištiko,—tarė devai ir tučtuojau į kelią leidosi.

Traukia jie pagal rožes, pražydusias ten, kur Varguolio žengta, taip ir priėjo bokštą.

Įeina, žiūri — jų brolis kubile žemyn galva kabo.

Nuėmė jį, sielvartauja, sau krūtinę daužo. Bet ką čia ašaros gelbės! Devai ir sako:

— Reikia tuos tris plaukelius rasti;

Vienas pasišovė:

— Aš žemėj ieškosiu.

Antras pasišovė:

— Aš danguje ieškosiu.

O trečias:

— Aš į jūros dugną pasinersiu.

Ieško plaukelių žemėje, visi žvėrys ieško — niekur nėra.

Ieško danguje, visi paukščiai ieško — ir tenai nėra.

O trečias devas pasinėrė į jūros dugną.

Nueina jis pas jūros karalių ir sako:

— Sužinok, ar tavo karalystėje kas neprarijo trijų ožkos plaukelių?

Jūrų karalius susišaukia visas žuvis. Plaukia didelės ir mažos, būrių būriai.

— Ar kuri neprarijote trijų ožkos plaukelių?—klausia karalius.

Ne, nė viena tų plaukelių nė nematė.

— Ar visos čia?— teiraujasi karalius.

— Visos, didis karaliau,— sako žuvys,— tik viena labai sena liko pačiam dugne, iš karšaties nebepajuda.

Karalius nuplaukė pas tą žuvį, klausia:

— Ar nematei trijų plaukelių?

Toji atsakė:

— Taip, valdove, vanduo ką tik nešė juos su raudonu skuduru, aš ir prarijau, tik palik mane gyvą, pasiųsk stintas į mano pilvą — išneš.

Taip ir padarė.

Devas paėmė tuos plaukelius, padėkojo ir skuba pas Varguolį.

Suėjo visi trys, pridėjo plaukelius Varguoliui prie pakaušio. Tie prigijo, Varguolis pašoko, trina akis.

— Ak, kaip ilgai miegojau,— tarė jis.

— Dar ilgai būtum miegojęs, jei ne mes,— atsakė devai.

Visi keturi dabar nuėjo gražuolės atsiimti.

Karaliaus rūmus sugriovė, jį patį nugalavo, paėmė gražuolę ir išsivedė.

Varguolis iškėlė didžias vestuves, paskui su savo gražuole ilgai ir laimingai gyveno.

Pasaka apie Elniuką ir Gražuolę Eleną

al taip *buvo,* gal ir ne — gyveno didžiai turtingas karalius. '/ Kartą jis sako savo medžiotojams:

— Eikite į medžioklę ir nušaukite pirmą patiktą žvėrį.

Medžiotojai išėjo ir pamatė laukymėje elnę. Tik nusitaikė, šaus pagal karaliaus įsakymą, žiūri — vaikelis ją žinda. Pamatęs šautuvus, jis apsikabino elnės kaklą ir nepaleidžia.

Medžiotojai nustebo.

Pasiėmė vaikelį, atvedė pas karalių, viską jam apsakė.

O karalius turėjo sūnų, tokio pat amžiaus, kaip tas vaikelis.

Karalius juos kartu pakrikštijo, ir miške rastą vaikelį pavadino Elniuku.

Drauge su karalaičiu auga Elniukas, vienam kambaryje miega.

Kas auga metais, o juodu dienomis. Sukako jiems dvidešimt metų.

Karalius džiaugiasi, kad du sūnus turi.

Kartą abu jaunikaičiai išėjo į lauką su strėlėmis. Karalaitis paleido strėlę, o šalimais senutė su ąsočiu vandenį nešė, toji strėlė ir nunešė ąsą.

Senutė atsisuko ir sako;

— Prakeikti tavęs neprakeiksiu — esi vienintelis sūnus, bet tavo širdy tegul suliepsnoja meilė Gražuolei Elenai.

Elniukas nustebo:

-— Ką ji čia kalba?

O karalaitis nuo tos dienos tik apie tą Gražuolę Eleną galvoja, ramybės nebeturi.

Elniukas jam sako:

•— Tegul mane giltinė griebia, jei neatgabensiu tau Gražuolės Elenos.

Nueina pas karalių ir prašo:

— Tėve, liepk kalviui nukalti geležinius kalamanus ir geležinį lanką su strėlėm. Eisiu ieškoti Gražuolės Elenos.

Tėvas sutiko. Elniukui nukalė penkių pūdų geležinį lanką ir strėles, geležinius kalamanus, ir jis su karalaičiu iškeliavo.

Atsisveikindamas Elniukas.sako:

— Nebijokite, tėve. Kur Elniukas, ten būkite ramus. Laukite mūsų dvejus metus. Jei grįšim, tai su šlove, o jei ne — žinokit, mes jau nebegyvi.

Eina juodu, eina. Atsidūrė tankioj, neįžengiamoj girioj. Žiūri — toje girioje aukšta uola, ant uolos — didžiulė troba. Priešais ją stebuklingas sodas. O toje troboje visi penkiagalviai ir devyngalviai devai gyvena.

Karalaitis prašo:

— Broli, pailsėkime čia truputį, pavargau.

— Gerai, — sutinka Elniukas.

Karalaitis atsigulė ir ėmė snausti.

Elniukas sako:

— Tu gulėk, ilsėkis, o aš eisiu į sodą, atnešiu tau pačių gardžiausių vaisių.

Juodu ne kaip broliai, o kaip tėvas su sūnum, — taip Elniukas draugu rūpinasi.

Elniukas žengė į sodą, priėjo prie pačios geriausios obelies, vaisius skina.

Staiga iššoko devyngalvis devas ir šaukia:

— Kas tu esi, kad drįsai į mano sodą koją kelti? Čia nei paukštis danguje neskraido, nei skruzdėlė žeme nėropoja, visi manęs bijosi!

— Aš — Elniukas! — sušuko jaunikaitis.

Devas pasitraukė.atatupstas. Tiktai suniurzgėjo iš pykčio.

Devai žinojo: kai pasaulyje rasis elnės sūnus, jiems galas.

Išsigando devai, išlakstė, slepiasi, kas kur įmanydamas.

Elniukas išmušė visus devus, tik vienas penkiagalvis gyvas liko — ant aukšto užlindo.

O karalaitis miega sau paunksnėje,

Elniukas išliuobė trobą, nuėjęs pažadino brolį. Ir toji troba jiems liko, ir visas turtas.

Vaikšto juodu sau po sodą, smaginasi.

O penkiagalvis devas — Babachandžomis — tupi ant aukšto, dreba.

Pagaliau pasiryžo, išlindo iš savo kampo, "nulipo žemyn ir maldauja Elniuką:

— Palik mane gyvą, būsiu tau brolis. Tegul visi mūsų turtai tavo būna.

Elniukas nusišypsojo.

Paskui tas penkiagalvis klausia:

— O ko jūs po pasaulį vaikščiojat, sodžių ir miestų lenkiatės?

Elniukas sako:

— Reikalą turime. Jeigu jo nenuveiksim — ir tave, kaip anuos va, nugaluosiu!

Ir papasakojo jam:

— Ieškom Gražuolės Elenos, ir tu drauge su mumis ieškosi.

Babachandžomis turėjo tokią trobelę, užsiverčia ant nugaros ir persineša kur tinkamas.

Devas sako:

— Va sėskitės į šitą trobelę, ir eisim ieškoti Gražuolės Elenos, tik nelengvas tatai darbas. Labai daug kas jos geidauja.

Susėdo ir keliauja.

Taip kokius tris mėnesius bastėsi ir nusigavo iki upės.

— Aš pavargau — skundžiasi karalaitis Elniukui,— pailsėkime.

O Babachandžomis su tokia našta tuo labiau pavargo. Broliai išlipo iš trobelės, susisėdo prie upės, ilsisi.

Elniukas nustebo:

— Ko gi tas vanduo sūrus?

— Tai ne vanduo, o ašaros,— paaiškino Babachandžomis.— Cia viršuj gyvena penkiagalvis devas, jis taipogi trokšta Gražuolės Elenos, tik niekaip jos negauna. Todėl ir lieja ašaras, stačiai upe jos teka.

Elniukas nustebo ir sako:

— Ne aš būsiu, jeigu jos nesurasiu ir savo broliui neatiduosiu.

Jie nuėjo'pas tą devą, Elniukas ir klausia:

— Ar labai nori pamatyti Gražuolę Eleną?

Devas verkia, raudote rauda.

Elniukas pažadėjo:

— Ką gi, parodysim, kai namo vešimės.

Iškeliavo toliau.

Dar kažin kiek mėnesių prabėgo. Keliauja vis. Kur tik sutinka žvėrį, nusišauna, mat, valgyti nebeturi ko. Ir priėjo tokią giraitę. Vis dar nieko apie Gražuolę Eleną nežino.

Elniukas ir sako:

— Eisiu aš, tolumoj kaimelis matyti, paklausinėsiu,, gal ten patars, kur ieškoti Gražuolės Elenos.

Babachandžomis su broliu liko trobelėje. O Elniukas nudrožė.

Žiūri — lūšnoje senutė, tai ir tarė jai:

— Dėl visų motinų meilės pasakyk, kur ieškoti Gražuolės Elenos, kokioje pilyje ji gyvena?

Senutė nustebo. Juk žino, kaip sunku iki Gražuolės Elenos nusigauti, keista, kad jaunikaitis taip paprastai apie ją šneka.

— Ak sūneli,— tarė senutė,— matyt, nieko nesi girdėjęs. Ją persekioja karalius Vėjas, nori pagrobti. Šit kodėl karalaitė devyniom spynom užrakinta, nė saulės spindulio nemato.

Ir vis dėlto ji apsakė, kur yra Gražuolės Elenos pilis. Ten auga didelis sodas, aukšta tvora aptvertas, o tame sode stūkso pilis, joje ir gyvena Gražuolė Elena su savo giminaičiais.

— O kaip prie jos prisigauti?—klausia Elniukas.— Mano brolis nori gaut ją į žmonas.

— Ak, sunkus tai dalykas,— pakartojo senutė.— Daug jinai jaunikių turi, neatiduos niekas jos tavo broliui. Tris mįsles Gražuolė Elena duoda, jei įmins — ištekės, o jei ne — į dulkes sumals narsuolį.

Elniukas nusišypsojo. Ką ji gali sugalvoti, kad mes neįmintume? Ir nuėjo ten, kur savo brolį ir Babachandžomį paliko.

Devas užsivertė ant nugaros trobelę-su Elniuku ir karalaičiu ir traukia.

Atsidūrė prie pilies.

Elniukas nuėjo į priekį.

O Gražuolės Elenos motina — burtininkė, ji galį žmogų ir numarint, ir atgaivint.

Pamatė ji Elniuką, tasai toks šaunus, toks dailus, negali atsižiūrėti.

— Kas toks būsi? Ir kas čia. tave atvedė?

Elniukas sako:

— Kaip draugas atėjau, ne kaip priešas.

— O ko tau reikia?

— Noriu jūsų Gražuolę Eleną vesti.

O Elena turi tris brolius. Visi trys tuo laiku miške medžiojo.

— Pabūk čia,—sako motina.—Palauk brolių, susitarsite, viskas bus gerai.

Elniukas sėdi sode, laukia brolių.

O karalaitis su Babachandžomiu nekantrauja, bijosi, kad karalius Vėjas su Elniuku nesusigrumtų, kad jo nepražudytų. Sutarė juodu eiti pasižiūrėti.

Kai tik sutemo, broliai pasirodė. Vienas neša elnią, kitas — stirną, trečias — medžio kamieną malkoms.

Užuodė jie svetimą kvapą. Klausia motiną:

— Kas čia yra?

— Ne piktuoju jis atėjo, vaikai, nelieskite jo,— užgynė motina.

O tuo laiku Babachandžomis atsivedė karalaitį. Stovi tas, laukia, kas bus.

Broliai stojo elnio mėsinėti. Priėjo Elniukas. Kol jie vieną koją dorojo, Elniukas — pabrauksi ir visą elnią nudyrė. Nustebo broliai.

Sėdo vakarieniauti. Elniukas čiumpa didžiulius mėsos gabalus. Broliai vėl stebisi.

Pavakarieniavo ir sugulė miegoti.

Išaušo rytas, ir Gražuolė Elena sako:

— Jeigu įmins tris mįsles —būsiu jo žmona, o jei ne — galas jam.

Nuvedė karalaitį pas tą gražuolę. Jinai kalba, o jis stovi be žodžio. Tai Gražuolės Elenos motina jį užbūrė, apkvaišino, nelaimingasis nieko,nesumeta, stovi kaip akmeninis.

— Išeik,— pravarė gražuolė karalaitį.

Jis išėjo kaip girtas. Pribėgo Elniukas, klausia:

— Na kaip, ką ji sakė?

— Nežinau, brolau, nieko neatsimenu.

Elniukas supyko. Vėl nuėjo prašyti, kad gražuolė antrąkart priimtų jaunikį.

Jinai sutiko, o jaunikis ir dabar tyli, taip ir išėjo, lyg sapnuodamas.

Elniukas viską papasakojo Babachandžomiui. Susitarė juodu, įprašė gražuolę jaunikį trečiąkart pasišaukti, o jis vėl stovi kaip suakmenėjęs, vėl jį užbūrė senė. Tada Babachandžomis paėmė raštą nuo užbūrimų ir įmetė.į kambarį, kur Gražuolė Elena su jaunikiu šnekėjosi.

Subraškėjo sienos, atsipeikėjo karalaitis. Pamatė Gražuolę Eleną, pribėgo, čiupo jai už rankos ir kad'suriks:

— Tu mario žmona!

Apsidžiaugė Elniukas, apsidžiaugė Gražuolė Elena. Ji žinojo motiną buriant jaunikius, kad nereikėtų dukters už vyro atiduoti.

Išėjo karalaitis su nuotaka, linksminasi.

Sit kitą rytą vaikšto juodu po sodą, o Elniukas čia pat netoliese, žiūri, atsigėrėti negali.

Ir pamatė Gražuolę karalius Vėjas, atlėkė sūkuriu, krito ant jaunikio, susuko jį ir nubloškė žemėn. Paskui čiupo Gražuolę ir nušvilpė su ja į padanges.

Elniukas pamatė savo brolį jau be kvapo, vos nenumirė iš sielvarto, ir Gražuolę Eleną užmiršo. Tik dabar prisiminė, ką jam geroji senutė apie karalių Vėją pasakojo, bet jau per vėlu.

Sėdi Elniukas, apraudа brolį.

Priėjo Gražuolės Elenos motina ir sako:

— Neverk, aš jį atgaivinsiu, tik va Eleną pagrobė, o kaip šitą sielvartą ištverti, nebežinau.

Jinai atsinešė skepetaitę, perbraukė jaunikaičiui per veidą, tas atgijo, atsistojo. Trinasi akis ir sako:

— Kaip aš ilgai miegojau.

Apsidairė — nėra Gražuolės Elenos, verkia, graužiasi: ką daryti, kas dabar bus?

Elniukas nuėjo pas Babachandžomį:

— Karalius Vėjas pagrobė iš mūsų nuotaką, reikia žūt būt ją atimti.

— Tegul mane giltinė griebia, jeigu tau nepageibėsiu,— tarė devas.— Pažiūrėk man į dešinę ausį, rasi ten balną, o kairėje ausyje — kamanas ir rimbą, pažabok mane ir josim.

Elniukas paliko karalaitį Gražuolės Elenos pilyje, pasižabojo Babachandžomį, devynias paspręstes suveržė, devynis žąslus į nasrus įbruko.

— Dabar sėskis, — sako Babachandžomis. — Tris kartus man supliek rimbu, bet taip, kad devyni rėžiai odoje liktų, aš ir nuskriesiu, tik neišsigąsk!

Elniukas atsisveikino su karalaičiu.

— Sėdėk ir lauk, o mes josime Gražuolės Elenos ieškoti.

Užšoko ant devo, tris kartus rimbu sušėrė, tam iš tiesų devyni rėžiai odoje paliko. Devas suvaitojo, sušvilpė, atsispyrė gerai, šoko į viršų, perskrodė debesis ir nuskriejo. Nurūko per dangų ir atsidūrė tokiam lauke.

Lauke senutė. Elniukas ją klausia:

— Kur čia karalius Vėjas gyvena?

Senutė ėmė rypuoti:

— Ak sūneli, kas tave čia atvedė? Suuos jisai žmogaus kvapą, visus mus pragaišins! Kaip tu drįsai čia pasirodyti? Neseniai jis atsinešė mergaitę, neregėtą pasauly gražuolę, toks viesulas buvo, toks staugimas ir švilpimas — viskas aplinkui griūte griuvo.

— Va tos gražuolės aš ir atjojau, — sako Elniukas, — nuvesk mane pas ją.

— Gerai, — sutiko senutė.

O pati dreba, vos alsuoja iš baimės.

Elniukas nulipo nuo devo, paslėpė jo ausyse balną, kamanas ir rimbą, nuėjo su senute.

Devas liko vienas, vaikšto, dairinėjasi, šeimininkauja, visas karaliaus Vėjo vištas išnovijo.

Senutė atvedė Elniuką prie karaliaus Vėjo pilies ir paliko.

Karalius tą rytą buvo išėjęs medžioti, o Gražuolė Elena sėdi viena pilyje ir verkia.

Elniukas priėjo, paspyrė koja duris ir išvertė jas.

— Kaip tu čia patekai? — klausia gražuolė.

Elniukas viską apsakė ir pridėjo:

— Šit ir atėjau tavęs išsivesti.

— Ak, neišsivesi tu manęs! Abudu pražudys prakeiktas karalius Vėjas.

Elniukas nuėjo pas senutę ir prašo:

— Pamokyk, kaip iš čia išvesti gražuolę, kaip nugaluoti karalių Vėją.

Senutė ir pamokė:

— Šitaip sakyk gražuolei: kai jis išeis, tegul vieną trobos kampą papuošia gėlėmis ir pasitinka jį liūdna, tartum jo būtų ilgėjusis.

Taip ir padarė. Kai tik karalius Vėjas išėjo medžioti, Gražuolė Elena prisiskynė gėlių, dėlioja jas kaip vaikas, puošia vieną trobos kampą. Vakarop grįžo karalius, nustebo ir klausia:

— Ko tu čia kaip vaikas gėles dėlioji?

— Ką gi man daryti? — sako ji. — Tavęs namie nėra, aš ir žaidžiu. Pasakytum bent, kur tavo dvasia, vis ne taip liūdna būtų.

— Kam tau, gražuole, mano dvasia?

— Kaip tai kam? Jei žinočiau, bent paglostyčiau, tavęs laukdama. Sakyk, juk aš tavo žmona.

Karalius Vėjas nusileido:

— Gerai, pasakysiu, jei taip.

Nusivedė ją į pastogę ir rodo:

— Va ten, laukymėj, matai elnią? Trys žmonės jam žolę piauna, o jis vienas suėda, ir piovėjai nespėja šerti. Jo galvoje trys dėžutės, tose dėžutėse ir yra mano dvasia.

— Ir niekas negali to elnio nudobti? — klausia gražuolė.

— O jo niekaip nenudobsi, jeigu mano lanko ir strėlių nepaimsi. Tose trijose dėžutėse tupi po paukščiuką. Jei vieną paukščiuką kas nugalabys — iki kelių suakmenėsiu, antrą — iki juosmens, o trečią — numirsiu. Dabar supratai, kur mano dvasia?

Išaušo rytas. Karalius Vėjas ir vėl išėjo, o gražuolė paėmė jo lanką ir strėles, padavė Elniukui, nupasakojo, kaip karalių nugaluoti.

Elniukas apsidžiaugė, paėmė lanką, strėles, nušovė elnią, iš galvos išėmė dėžutes.

Kai tik elnias parkrito, Vėjas pajuto kažką negera.

Nuskubėjo namo.

Elniukas nusuko galvą vienam paukščiukui — sustingo karaliaus Vėjo kojos.

Nusuko antram — karalius vos iki slenksčio nusigavo. Siekia su ranka, šaukia Gražuolei Elenai:

— Išdavei mane?

Jau kabarosis laiptais, o Elniukas trečią paukščiuką sučiupo.

— Še tau už tavo piktus darbus, — riktelėjo jis ir nusuko galvą trečiam paukščiukui.

Karalius Vėjas krito negyvas, o Elniukas priėjo prie Gražuolės Elenos.

— Ką gi, eime.

— Praeik devynis kambarius, — liepia Gražuolė Elena, — dešimtam stovi pririštas karaliaus Vėjo žirgas. Tai ne žirgas, o viesulas, sėsim ant jo ir nuskriesim.

Elniukas išsivedė tą žirgą, pasišaukė Babachandžomį. Paėmė iš jo ausų balną, kamanas ir rimbą, pats ant devo sėdo, Gražuolę Eleną ant to žirgo pasodino. Ir nuskriejo.

Nugabeno jaunikiui Gražuolę Eleną. Vestuves atšventė.

O karalaičio tėvas jau visas ašaras išverkęs, visą savo karalystę juodai aptaisęs. Sielvartauja, rauda dėl žuvusių jaunikaičių. Nebesitiki juos gyvus pamatyti.

Jaunikaičiai baigė puotauti nuotakos pusėje, Babachandžomis užsivertė ant nugaros savo trobelę, keliauja visi.

Keliauja pro tą devą, kur dėl Gražuolės Elenos visą upę priverkė.

Elniukas ir klausia:

— Ar nori pamatyti Gražuolę Eleną?

— Et, mano pone Elniuk, kur aš ją bepamatysiu?

— Žiūrėk,— sako Elniukas.

Kai tik pažvelgė į gražuolę, tučtuojau nuo jos grožio apako, vienu mirksniu sutirpo ir dvasią išleido.

Keliauja toliau.

Pernakvojo jie tų iškapotų devyngalvių devų troboje ir toliau traukia.

Liko dar kokių penkių mėnesių kelias.

Stai jie sustojo prie tokios girios pailsėti.

Staiga naktį atskrido trys balandžiai. Nutūpė ant šakos. Pirmasis ir sako:

— Kai karalius sužinos, kad jo sūnus parsiveža Gražuolę Eleną, pasiųs jam šautuvą dovanų. Tas šautuvas iššaus ir užmuš jį. O kas mus nuklausys ir pasakys, suakmenės ir mirs.

— Tebūnie taip,— patvirtino du kiti balandžiai.

O antrasis balandis sako:

— Kai karalius sužinos, kad sūnus grįžta, išves jam žirgą, sūnus sės ant to žirgo, nukris ir užsimuš.

— Tebūnie taip,— vėl patvirtino balandžiai ir pridūrė: – O kas mus nuklausys ir pasakys, suakmenės ir mirs.

O trečiasis sako:

— Ir dar: kai jie sugrįš, naktį ateis gvelešapis ir pasmaugs abudu — ir karalaitį, ir Gražuolę Eleną, o kas nuklausys mus ir pasakys, suakmenės ir mirs.

Sulig tais žodžiais jie nuskrido, n

Visa tai girdėjo Elniukas. Tyli.

Išaušo rytas. Visi sulipo į devo trobelę, iškeliavo.

Karalius sužinojo, kad grįžta sūnus gyvas sveikas ir dar Gražuolę Eleną parsiveža. Pasiuntė jam šautuvą, o Elniukas puolė į priekį, čiupo jį ir nusviedė toli, nedavė jaunikiui.

Karalaitis nuliūdo: „Tėvas mane pagerbė, šautuvą atsiuntė, o Elniukas jį nusviedė toli."

Tėvas sūnui pasiuntė žirgą. Elniukas ir tą grąžino.

Karalaitis nuliūdo, bet ką padarysi?

Parkeliavo, tėvas, juos pasitiko, pasveikino.

Vestuves atšventė.

Elniukas Babachandžomį paleido:

— Ačiū už tarnybą. Dabar gyvenk sau laisvėje.

Devas išėjo. O Elniukas prasigavo į jaunųjų kambarį, atsistojo už durų, laukia. Tie užmigo, o jis budi. Kurgi miegos? Stovi sargyboje, kardą išsitraukęs laiko, juk žino, kas draugo laukia.

Vidurnaktį ir pasirodė gvelešapis. Sėlina, jau ir nasrus žioja, tuojau puls ant jaunųjų, pasmaugs. Užsimojo Elniukas, nukirto kardu gvelešapį ir po lova pakišo.

Išaušo rytas.

Jaunieji atsikėlė ir nežino, kas naktį dėjosi.

Tarnai atėjo kambario tvarkyti, žiūri — po lova negyvas gvelešapis guli. Karalius įtūžo: kas čia iš mūsų juokus daro?

Galvoja ir šiaip, ir taip. Paskui visą kaltę suvertė Elniukui. Jis ir kelyje karalaičiui pagarbos nerodė: ir šautuvo nedavė, ir žirgą atgal pavarė. Tikriausiai ir čia jo darbas.

Elniukas sako:

— Tiktai gera aš jums norėjau. Nedarykite taip, kad man mirti reikėtų, o jums gyventi ir džiaugtis.

Ne, pyksta visi, spiria pasakyti, kas čia ir iš kur!

— Ką gi,— tarė Elniukas,— pasakysiu. Aš tiek dėl jaunųjų laimės stengiausi, o dabar mane patys žudote. Tąnakt, kai mes lauke nakvojom,— pradėjo Elniukas,— atlėkė trys balandžiai, nutūpė ant šakos ir prašneko. Vienas sako: kai priartės prie namų, karalius sūnui pasiųs šautuvą, tas šautuvas ir nušaus jį. Kas mus išduos, suakmenės.

Sulig tais žodžiais Elniukas lig kelių suakmenėjo.

Visi susiprotėjo, prašo jį:

— Nekalbėk daugiau, nereikia!

— Ne,—tarė Elniukas,—jei pradėjau, tai iki galo. O antras balandis sako: karalius pasiųs žirgą, sūnus nukris nuo jo ir užsimuš...

Iki juosmens suakmenėjo.

— Nekalbėk,— prašo visi,— nereikia!

— Ne,— tarė Elniukas,— reikėjo manim tikėti, o dabar vėlu. O trečias balandis sako: naktį, kai jaunieji nueis į kambarį, gvelešapis juos pasmaugs.

Ir Elniukas visas suakmenėjo.

Verkia, sielvartauja tėvas su sūnum, bet ką čia tai gelbės?

O karalaitis tarė sau: žūt būt turiu grąžinti gyvybę ištikimam draugui.

Jis atsistojo, apsiavė geležinius kalamanus, pasiėmė geležinę lazdą ir išėjo.

Vaikšto, klausinėja visus.

— Kaip atgaivinti mano suakmenėjusį draugą?

Pavargo jis, atsisėdo prie tokios girios kiek pailsėti. Staiga iš tankynės išeina senukas. Karalaitis ir jį paklausė, kaip draugą išgelbėti. Senukas sako:

— Ko tu ieškai? Namie rasi jo išgelbėjimą.

Karalaitis nesupranta, kurgi tas išgelbėjimas. O senukas paaiškino:

— Tu nežinai, kad turi sūnų, auksaplaukį berniuką. Jis ir yra tavo draugo išgelbėjimas. Jeigu jį paaukosi, tavo draugas atgis.

Grįžta karalaitis namo.

— Ką gi,— galvoja,— vaikų dar susilauksiu, o draugo ir brolio nerasiu.

Pareina,, žiūri — lopšyje guli sūnus, kaip mėnulis šviečia. Tviskėte tviska berniuko auksinės garbanos.

Sako jis žmonai:

— Gražuole Elena, taip ir taip mane pamokė.

Toji ir sutiko:

— Kad tik atgaivintume Elniuką.

Padarė viską, kaip senukas liepė.

Elniukas sujudėjo, atsimerkė, atgijo.

Iš ryto Gražuolė Elena prieina prie lopšio. 2iūri — kažkas juda jame. Patraukė užlaidinę, ogi ten gyvas jos vaikelis.

Visi apsidžiaugė.

Karvę ir penkiolika avinų ant iešmų pamovė, iškepė. Keturiolika dienų puotavo, nenuimdami nuo stalo.

Devyni broliai

Vienas žmogus turėjo devynis sūnus; jaunėlis buvo vardu B
tas. Šit visi užaugo ir paprašė tėvą juos apvesdinti.

— .Tiktai rask tokį žmogų,—sako broliai — kad jis turėtų tiek du
rų, kiek mūsų brolių, kitaip nevešime.

— Mano vaikai, būkite laimingi, tik aš bijau, kad nerasiu tokio
gaus. Vis dėlto paieškosiu, padėsiu jums,—tarė tėvas ir iškeliavo.

Ejo ėjo, priėjo vieno devo būstą.

— Ei devai! Kiek turi dukterų?

— Aštuonias,— sako tas.

— Tai nebūsim giminės.

Eina toliau.

Ejo ėjo, priėjo kitą devą.

— Ei devai! Kiek turi dukterų?

— Septynias,— sako devas.

— Tai nesusigiminiuosim.

Eina toliau. Ejo ėjo ir priėjo tokį karalių. Sužinojo, kad jis turi aštuonias dukteris, viena už kitą gražesnes. Galvoja tėvas. Ką daryti? Susigiminiuosi su karalium — vienas sūnus be pačios liks, o jei ne, kur devynias seseris rasi?

„Et, kas bus, tas bus!" — pagalvojo jis ir pasiuntė piršlį pas karalių.

Karalius sutiko, išpuošė visas dukteris vestuvėms, atidavė joms kraičio pusę karalystės ir išsiuntė pas jaunikius. Keliauja tėvas namo, vėža aštuonias karalaites. Šit važiuoja per tiltą, mažumą ant jo užtruko. Staiga iš po tilto išlindo Raudonasis devas, čiupo tą žmogų ir nei priekin, nei atgal praeiti neleidžia.

— Kas tu, ko tau reikia?

— Aš Raudonasis devas, pažadėk atsiųsti man savo sūnų Bulatą, kitaip nepaleisiu.

Ką darysi, nėra išeities — pažadėjo.

Važiuoja tėvas toliau, tyli kaip vandens į burną prisisėmęs — taip nuliūdo, tarsi visus jo devynis sūnus būtų kas pražudęs.

Sūnūs pamatė tėvą, atjojo pasitikti. Visų priekyje Bulatas šuoliuoja.

— Šlovė tau, tėve! Ir pats laimingai grįžai, ir visiems nuotakas parvežei.

Tėvas nieko neatsako. Bulatas nustebo, antrą kartą pasveikino:

— Šlovė tau, tėve! Ir pats laimingai grįžai, ir nuotakas sūnums parvežei.

Ir vėl tėvas nieko neatsako.

Bulatas nuliūdo, eina pas motiną, prašo:

— Motuše, gal paklaustum tėvą, kodėl jis su manim nekalba?

Tėvas atsivedė trobon aštuonias nuotakas.

Motina klausia;

— Kodėl tu su Bulatu nekalbi?

— Et, geriau būčiau kitų sūnų netekęs. Raudonasis devas sustabdė mane ant tilto, pareikalavo Bulato — kitaip neleidžia, todėl man taip sunku, todėl su juo ir nekalbu.

Bulatas stovi už durų ir viską girdi. Tik pasakė tėvas, jis pripuolė ir sako:

— Tėve! Nesigraužk dėl to! Aš tuojau nueisiu pas devą, nieko jis man nepadarys.

Bulatas susiruošė, iškeliavo. O tas laukia jo išsižiojęs. Kai tik pamatė, apsidžiaugė, tartum rojaus vartai prieš jį būtų atsidarę.

— Bulatai, tu nueik...

— Ak tu, toks anoks, galvijau neraliuotas,—pertarė Bulatas,—nieko aš nežinau, niekur neisiu... Leisk pirma atsikvėpti, paskui pažiūrėsim.

Bulatas pailsėjo, ir vėl devas sako:

— Ei Bulatai, karalius turi dukterį, pačią gražiausią, atveski man ją į žmonas.

Bulatas išėjo. Stovi, nežino, ką daryti. Žiūri, kūprina senutė.

— Ei senele, padaryk gerą darbą, pamokyk," kaip pasielgti.

— Pas tą karalių daugis ėjo dukters rankos, bet niekas gyvas negrįžo. Tik tu nebijok, daryk, kaip sakysiu, viskas bus gerai. Kelyje sutiksi tris žmones: vieną, kuris daug valgo, kitą, kuris daug geria, trečią, kuris daug paneša. Visus tris pasiimk, pravers pas karalių.

Bulatas atsisveikino.su senute, toliau nudrožė. Eina per lauką, žiūri — žmogus žemę gabalais ryja ir vis šneka:

— Ak, valgyti noriu, ak, dar noriu!

Bulatas pasikvietė tą žmogų draugėn. Eina dviese.

Ejo ėjo, žiūri — stovi žmogus išžiojęs burną po kriokliu, geria ir vis šneka:

— Ak, gerti noriu, ak, dar noriu!

Ir jį pasikvietė Bulatas. Eina trise. Ejo ėjo, žiūri — žmogus akmenis sau ant nugaros krauna ir vis šneka:

— Mažai, mažai, dar noriu!

Pasikvietė Bulatas ir jį, ir tas eina. Keturiese traukia.

Atėjo pas karalių. Bulatas paprašė į žmonas karalaitę.

Karalius sako:

— Lig vakaro suvalgykit devynis krepšius duonos — atiduosiu dukrą.

Bulatas liepia tam besočiui:

— Tu žemę rijai ir vis šnekėjai: „Valgyti noriu, dar norių" — tai dabar pasirodyk.

Atnešė devynis krepšius duonos. Žmogus kai pristojo, iki vakaro nė trupinio duonos nebeliko.

Bulatas tuoj pas karalių ir vėl prašo duoti dukterį į žmonas.

Karalius sako:

— Dar vieną darbą atliksite — tada jau imkitės dukterį. Turite išgerti pilną kubilą vyno.

Bulatas pristatė tą, kur iš krioklio gėrė. Žmogus pasilenkė prie kubilo, išmaukė visą, nė lašo nepaliko.

Ir vėl pas karalių. Nepatenkintas jis, nenori atiduoti dukters Bulatui, bet ką padarysi. Sako:

— Palauk tris dienas, gausi dukrą.

Bulatas nesutinka.

— Jei duodi, tai duok, o jei ne — mes ir patys pasiimsim.

Bulatas sako draugui, kuris akmenis ant nugaros nešiojo:

— Va kada prireiks tavo pagalbos. Užsiversk ant nugaros karaliaus rūmus ir einam.

Tasai čiupo visus rūmus, užsivertė ant nugaros ir neša. Rūmuose sėdi ir karalius, ir jo dukrelė.

Karalius išsigandęs prašo Bulatą:

— Nors mane palikite, o dukterį jau imkitės.

Bulatas sutiko. Karalius dukrelei daug turto skyrė, palaimino ir išleido.

Eina Bulatas, džiaugiasi. Tik viena jam rūpi, kad karalaitę reikia devui atiduoti. Ir jis nuėjo ne pas devą, o pas tą pažįstamą senutę. Papasakojo — taip ir taip, pamokyk, ką daryti? Senutė sako:

— Mergaitės į devo trobą nevesk, tik pasakyk jam: atvedžiau gražuolę, pasižiūrėk. Jis išeis, o tu bemat nuleisk jam ant galvos girnapusę, kuri viršum durų kabo. Jei sugebėsi, tavo viršus.

Bulatas taip ir padarė. Saukia devui:

— Ei tu, terliau! Atvedžiau karalaitę, štai jinai, pasižiūrėk!

Devas apsidžiaugė, iššoko laukan. Tik jis pro duris, Bulatas paleido grandinę, girnapusė nukrito tiesiai ant devo, su žeme sulygino.

Devo turtą Bulatas padalino į keturias dalis, tris savo draugams atidavė, ketvirtą — senutei, sau gražuolę pasiėmė ir patraukė namo. Visi apsidžiaugė, kai sugrįžo Bulatas, ir ilgai su juo linksminosi.

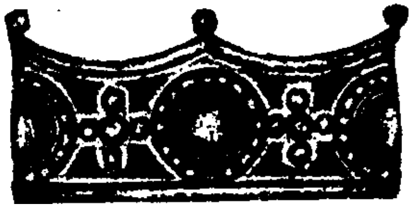

Apie tris plikius melagius

Gyveno trys plikiai melagiai. Kartą jie ėjo ėjo ir priėjo tokią trobą — nei sienų, nei lubų, nei durų.

Užsikūrė ugnį. Ieškojo ieškojo, rado katilą — nei dugno, nei rankenų, nei dangčio. Pripylė jį vandens ir nuėjo ieškoti valgio.

Ėjo ėjo ir rado pastipusį zuikį. Atsinešė, verda.. Mėsa visa išbėgo, liko nuoviras. Sako:

— Kas geriau pameluos, tegul tas ir srėbs.

Pirmas sako:

— Mes turime daug avių, jos ganosi už devynių aukštų kalnų, ir saugo jas daugybė piemenų. O iš ten pas mus atvesti vamzdžiai. Tais vamzdžiais tiesiai į trobą suteka ir pienas, ir sūris, ir sviestas, ir varškė. Viskas savaime pasidaro, o mes tik valgom.

Antras sako:

— Mano tėvas turėjo šimtą bičių avilių. Kasdien mes apeidavom tuos avilius ir suskaičiuodavom bites. Va kartą skaičiuoju aš — vienos trūksta. Nubėgau ieškoti. Ieškojau ieškojau, pamačiau ją tokiam lauke. Žmonės aria, ją į plūgą pasikinkę. Aš nudūmiau namo, pasikinkiau jautį, sėdau ir važiuoju. Atvažiavau, čiupau bitę už ausies, noriu vesti namo. Nutrūko bitės galva ir liko mano rankoje. Išsiėmiau riešutą ir trinu bitės kaklą. Iš to kaklo išaugo didžiulis didžiulis lazdynas. Per metus po tris arbas riešutų nuo jo prisidaužom. Tik įjunko į tą lazdyną varna, varau ją vienąsyk — neskrenda, varau antrą — neskrenda, paėmiau grumstą, paleidau į tą varną. Grumstas įstrigo medyje, didėjo didėjo, pasidarė visas javų laukas, ir dar koks!

Ir lig šiol ariam tą lauką, sėjam, kertam ir po du šimtus kibirų grūdų prikuliam.

— Cia tai niekis,— sako trečias,— va aš jums papasakosiu,- kaip mano, tėvas mano motiną vedė. Juk ir aš vestuvėse buvau. Daugybę svečių prisikvietė. Pataisė pietus, susodino svečius, duoną nešiojam — ogi pusei svečių trūksta* Ką daryti? Aš pašokau, pasižabojau žąsiną, ant nugaros jam užverčiau maišus su grūdais, sėdau ir nurūkau į malūną. Staiga, kur buvęs, kur nebuvęs, vilkas. Puolė ant žąsino ir išgraužė jam visą šoną. Ką daryti? Aš nušokau, prišliaužiau rykščių, užtaisiau žąsinui šoną, sėdau ant jo, nusigavau lig malūno, sumaliau grūdus, vėl sėdau ant žąsino, užverčiau jam ant nugaros visus miltus, bemat namo parpyliau. Užmaišėm tešlą, iškepėm duonos, svečiai nespėjo nė pirmų žodžių pasakyti, o karštus kepalus jau nešiojom.

Va kaip ten buvo.

Visi pripažino trečiąjį geriausiai melavus, tai jam ir kliuvo išsrėbti tą nuovirą be mėsos.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

Eglinis

^^"/' but negalėjo. Vis vaikščiodavo iš vietos į vietą ir prekiaudavo. Kartą pirklys pagalvojo: „Viską čia supirkau, kas arti buvo, važiuosiu kur į tolimas šalis prekiauti." Sukrovė ant mulo auksą ir sidabrą, pasiėmė valgymo ir iškeliavo.-

Šit traukia jis per girią. O toji tanki, neįžengiama, eglės dangų remia. Temsta. Ką pirkliui daryti? Pats jis dar įsiropš į medį, bet kaipgi mulą įkels. Visai sutemo, nors į akį durk. Galvojo galvojo pirklys — ar nakvoti miške, ar į medį įšikarti, ar toliau duotis. Nusprendė iš girios išsigauti. Sušėrė savo mulą rimbu ir varosi toliau. Ejo ėjo, vis dėlto iš girios išėjo.

Žiūri pirklys — siauras keliukas ir jam iš šonų pinučiai.

Nudrožė palei tuos pinučius ir priėjo lūšnelę iš vienų šakų ir stagarų, o aplinkui vis giria.

Pirklys ir šaukia:

— Ei šeimininke!

Išėjo senis, visas sudriskęs.

— Ko reikia?

— Padaryk gerą darbą, leisk pernakvoti.

— Aš ir dviem vos beužtenku vietos, kur dar trečią guldysiu,— nesutinka senis,— ir pati serga, negaliu jos trikdyti.

Ką pirklys darys? Eiti nėra kur, aplink nei kaimelio, nei namelio. Prašo prašo jis senį, niekaip neįsiprašo. Paskui jam penkis auksinius davė — vos palenkė.

— Lūšnoje vietos nėra,— sako šeimininkas,— prieangyje nakvosi?

— Įsileisk, aš bet kur pernakvosiu. Kad tik šią naktį lauke nelikčiau.

Pirklys nuėmė nešulį nuo mulo, pametė jam šiaudų ir žengė lūšnon. O tenai senio pati besilaukianti. Pavakarieniavo jie, Naujus metus sutiko, kits kitą pasveikino ir nuėjo miegoti. Pirklys nuo mulo nusiėmė savo burką ir prieangyje pasiklojo.

Dar nė aušra neprašvito, atbėga senis ir šaukia pirkliui:

— Duok šautuvą, vaikelio susilaukėme.

Pirklys išsitraukė iš po galvos šautuvą ir iššovė, vos ta lūšna nesugriuvo.

— Mergaitė ar berniukas?—paklausė.

— Berniukas,— tarė šeimininkas, paėmė šautuvą ir dar pats iššovė.

Senis išėjo, o pirkliui rytoj ilga kelionė, tai atsigulė dar mažumą pamiegoti. Tik užsnūdo, atskrido du balandžiai ir ginčijasi, kokį likimą tam vaikeliui įrašyti. Vienas balandis sako:

— Jo likimas bus toks: kai sukaks dvylika metų, jis arba iš medžio krisdamas užsimuš, arba vandenyje nuskęs.

Kitas balandis sako:

— Ne, jo likimas bus toks: visi šito pirklio, kur čia guli, turtai jam atiteks.

Ginčijosi jie, ginčijosi, bet antrasis nuginčijo ir įrašė, kad berniuko likimas bus toks: visi šito pirklio turtai — ir auksas, ir sidabras jam atiteks.

Balandžiai baigė ginčą ir dingo. O pirklys viską girdėjo. Ryte atsikelia, šeimininkas jį sutinka, kaip priimta svečią sutikti Naujųjų metų dieną. Tiktai pirklys nuliūdęs, taip nuliūdęs — nė balso neparodo. Jau susiruošė eiti ir sako šeimininkui:

— Vieno dalyko norėčiau tave paprašyti, jei išpildysi — pusę savo aukso ir sidabro atiduosiu, visam gyvenimui tau užteks.

— Ko gi taip prašysi, kad šitiek aukso siūlai?—klausia senis.

Ir paprašė pirklys vaikelio. Pakalbėjo jie, pasiginčijo, žmogus ir sutiko. Tada pirklys atidavė pusę savo aukso, paėmė vaikelį, susisuko į burką ir išsivežė. Ilgai barė pati savo vyrą, kad sūnų pardavė, bet jau per vėlu.

Jojo jojo pirklys, o giria vis tankėja — medžiai vis aukštesni, tokie jau aukšti, kad viršūnės dangų remia. Pirklys išsiėmė maišą, paguldė ten vaikelį, įkėlė į aukščiausios eglės viršūnę ir tvirtai pririšo. „Cia,— galvoja pirklys,— jei ko kito neatsitiks, tai nors ereliai sules." Nulipo žemyn, dar pasižiūrėjo į viršų ir patraukė savo keliu.

Praėjo diena, kita. Sit karalius joja medžioti su visa savo palyda. Jie ir atsibastė į tą girią. Vienas medžiotojas atsiliko nuo kitų, atsidūrė tankynėje, pasižiūrėjo aukštyn — ogi pačioj eglės viršūnėj kabo maišas. Jau norėjo šauti, bet jį tartum kas už rankos būtų sulaikęs. Medžiotojas nubėgo pas karalių ir sako:

— Didis karaliau! Ten ir ten medžio viršūnėje kabo maišas ir jame lyg kažkas verkia.

Karalius tučtuojau pasiuntė kareivius. Tie nuėjo, įsikorė į medį, nuėmė maišą ir atsargiai nuleido žemyn. Atrišo ir rado verkiantį vaikelį. Karalius liepė jį nunešti į savo rūmus.

Medžioklė baigėsi, visi susirinko pas karalių. Kiek žvėrių miške nušovė— visus namo parvilko. O tą vaikelį karalius pasiliko ir pavadino jį Egliniu.

Eina laikas. Bernaičiui dvylika metų sukako. Užaugo jis protingas, karaliaus dešine ranka tapo.

Kartą į tą karalystę atkeliavo pirklys, prie rūmų jį ir tamsa užklupo, tai pasiprašė nakvynės. Rūmininkai įsileido ir gražiai priėmė. Žiūri pirklys: vaikšto bernaitis, o jam visi šaukia:

— Eglini, eikš čia, Eglini, eikš čia!

Pirklys pagalvojo, pagalvojo ir nuliūdo. Paskui klausia:

— Kodėl jį Egliniu vadinate?

Vienas karaliaus tarėjas nusijuokė ir sako:

— Kartą karalius išjojo medžioti. Vienas medžiotojas pačioj eglės viršūnėj pamatė maišą. Tuojau atbėgo pas mus ir pranešė. Karalius nusiuntė žmones, tie iš medžio nukėlė maišą, rado jame vaikelį, paėmė jį į rūmus ir užaugino. Dėl to ir pavadino Egliniu.

Pirklys suprato esant čia tą patį vaikelį, kurį jis iš senio lūšnoje pirko ir eglės viršūnėj su maišu pakabino. Galvojo galvojo pirklys, sugalvojo: „Pasiųsiu jį su laišku namo ir liepsiu nugaluoti, taip ir atsikratysiu."

Pirklys paprašė tarėją, ar nebūtų galima bernaitį su laišku pasiųsti namo. Tarėjas sutiko.

Pirklys parašė: „Kai tik ateis šis jaunikaitis, tučtuojau jį nugaluokite."

Padavė jaunikaičiui laišką ir išsiuntė.

Eglinis išėjo, kelyje sutinka senį.

— Sveikas, vaikeli, kurgi eini?—klausia tas.

— Einu į tokio pirklio namus, nešu va šitą laišką.

Senis paėmė laišką, atplėšė jį ir perskaitė: „Kai tik ateis šis jaunikaitis, tučtuojau jį nugaluokite."

„Negerai",— pagalvojo senis, pagailėjo jaunikaičio ir pasiryžo jį gelbėti.

— Mes taip padarysim,— sako jis,— parašysiu kitą laišką, tu jį ir nuneši pirklio žmonai.

Senis ėmė ir parašė: „Šitą jaunikaitį būtinai su mano dukra apvesdinkit."

Eglinis paėmė laišką ir nudrožė į pirklio namus. Pasitinka jį pirklio žmona. Išsiėmė jis laišką ir padavė. Toji perskaitė, nubėgo, nupirko vestuvinius drabužius ir apvesdino su savo dukrele. Pirklio duktė ir jaunikaitis pamilo viens kitą, jau taip pamilo — atsiskirti negali, drauge vis ir vaikšto.

Praėjo daug laiko. Pirklys pagalvojo: tikriausiai jau seniai Eglinio nebėra,— ir grįžo namo. Tik priėjo, žiūri: ogi tas su jo dukrele po sodą vaikšto. Nuvėrė širdį, tartum perkūnas trenkė, tik jis neišsidavė, buvo meilus ir dukteriai, ir Egliniui. O žmona atbėga jo nudžiuginti: „Kaip liepei, girdi, nedelsdama juos apvesdinau."

Ką daryti? Pyksta pirklys, pyksta, dantimis griežia. Sutemo vakaras. Nueina jis pas tarnus, kur jam kalkes krosnyje dega, ir sako:

— Šiąnakt atsiųsiu žmogų; kai tik ateis, čiupkite jį ir nelaukdami meskit į krosnį.

Sugrįžta namo ir sako žmonai:

— Šiandien niekas neikit prie kalkių krosnies, dar kalkininkai sudegins. Tenai tik Eglinis nueis.

Tatai išgirdusi, pirklio duktė ir sako savo vyrui:

— Tėvas pasiųs tave prie kalkių krosnies, tik tu, žiūrėk, neik, tave sudegins. Pavaikščiok po kiemą, paskui grįžk.

Šit ateina pirklys ir sako Egliniui:

— Nubėk prie kalkių krosnies, pasakyk, kad rytdienai išdegtų kokia dvidešimt pūdų.

Eglinis apsirengė, išėjo — tiktai ne ten, kur pirklys siuntė, o į kiemą, kaip jį žmona pamokė.

Pirklys sumetė — tikriausiai jau Eglinio nebėra ir nuėjo pažiūrėti. Kai tik priėjo, tarnai pagalvojo: čia ir bus tas žmogus, kurį šeimininkas liepė sudeginti,—čiupo pirklį ir tiesiai į krosnį. O Eglinis pavaikščiojo kelias valandas ir grįžo pas žmoną.

Dabar visas pirklio turtas atiteko tam varguolio sūnui Egliniui. Ir gyveno jie sau laimingai su žmona.

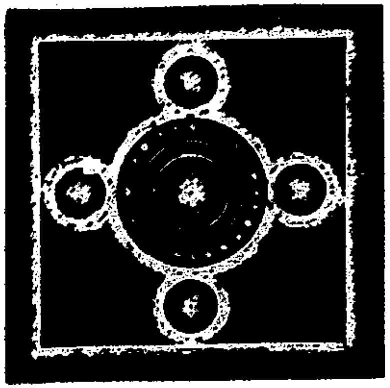

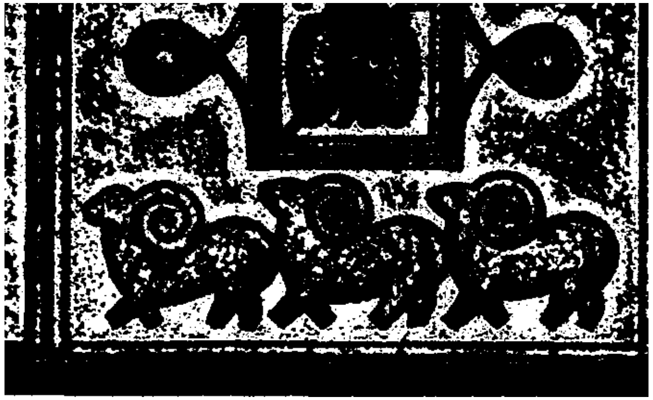

Laimė

\V\. art3 buvo toks gyvulininkas. Doras, darbštus 'ir protingas, nie^kuomet nieko neskriaudė, visos jo kaimenės ir bandos be jokios priežiūros kalnuos ir laukuose ganėsi, nei žvėrys, nei žmonės jų nelietė, taigi priešų visai neturėjo.

Toj pat šaly gyveno tinginys ir dykūnas. Nieko jis nedirba, net pajudėti tingi. Kiti pluša, o tas baigia šonus praguleti, taip ir gyvena skurde, vien likimu skundžiasi.

Sit sutinka jį tasai gyvulininkas. Pasveikinęs neturtėlį, klausia:

— Kaip gyveni, bičiuli?

— Koks čia mano gyvenimas,— ėmė skųstis tas,— vos kojas velku iš bado.

•— Eime pas mane,— sako gyvulininkas,— padirbėsi metus, padėsi man klojime ir vynuogyne, duosiu tau porą gerų jaučių — susiarsi lauką, pasisėsi, sotus būsi.

Tinginys pagalvojo:

„Dar aš dirbsiu jam, plėšysiuos už porą jaučių, geriau nueisiu ir pats pasiimsiu iš bandos. Sako, ganosi jo gyvuliai be priežiūros, kas man neleis?"

Ėmė ir nuėjo.

Užkopė į kalnus, žiūri — gyvuliai pasklidę po ganyklą, o piemenų — nė vieno. Pamatė tokį turtą — širdį iš pavydo suskaudo. Priėjo arčiau, staiga kažkas suskambo, ir nudūmė ta daugybė karvių, jaučių ir avių; bėga, riaumoja, visi gyvuliai į vieną vietą susigrūdo.

Priėjo ir tas tinginys. Žiūri — vidur tų gyvulių stovi mažutis žmogeliukas, o karvės, avys jam gerinasi, viena veidą lyžtelia, kita ranką, o jis glosto jas.

Tinginys nustebo, klausia:

— Kas tu esi, iš kur taip staiga atsiradai?

— Esu šitos kaimenės šeimininko laimė,— sako žmogeliukas,— tik aš ir saugau jo gyvulius, niekam nė prisiliesti neleidžiu.

— O kur mano laimė?— klausia neturtėlis.

— Tavo laimė ant tokio ir tokio kalno, po tokiu ir tokiu krūmu,— sako tasai žmogeliukas.

— O ar rasiu savo laimę, jeigu ten nueisiu.

— Kodėl gi ne, rasi!—padrąsino žmogeliukas.

Nuėjo tinginys, kopė kopė, užkopė į tą kalną. Ieško ieško savo laimės, niekaip neranda. Pavargo, nusiminęs atsigulė po medžiu ir užmigo.

Gerokai jis čia pamiegojo. Pabudo, o saulė jau leidžiasi. Staiga girdi — kažin kas dūsauja.

Atsikėlė jis, ieško — kas čia taip dūsauja?

Žiūri — po krūmu guli žmogus, vieni kaulai ir oda, dejuoja, vaitoja.

— Kas tu esi, ko čia drybsai*—klausia tinginys.

— Aš tavo laimė,— sako žmogus.

— Ak tu, dykūne!—supyko tinginys. — Kokia tu mano laimė, jeigu čia guli ir vaitoji? Aš badu mirštu, o fu nė galvot apie mane negalvoji?

— Gerasis žmogau,— sako laimė,— tu guli ir miegi, ir aš guliu ir miegu. Tu sėdi be darbo, o aš tuo labiau. Stok, pajudink ranką, padirbėk, ir aš tau padėsiu — tada ir stygiaus nebus.

Nuėjo tas neturtėlis. Pradėjo dirbti. Pluša, jėgų negaili. Išbrido iš skurdo, ant kojų atsistojo, vedė, šeimą susikūrė ir be rūpesčių sau gyveno.

Apie akmeninį jaunikaitį

Gyveno pasaulyje karalius. Ilgai jis vaikų, neturėjo, tik į senatvę sūnaus susilaukė. Karalius dreba dėl jo — kad kas bloga akim nenužiūrėtų, nepražudytų. Uždarė jis sūnų aukštam bokšte, ten valgyt ir gert duoda, niekur neišleidžia. Taip ir auga tas karalaitis.

Ir štai jį saulė pamėgo. Pateka iš ryto ir tuojau apšviečia bokštą, pasiunčia karalaičiui pirmąjį spindulį tiesiai į akis ir prižadina. Jaunikaitis atsikelia, apsirengia, nusiprausia, prieina prie langelio, pasižiūri į saulę ir nusižiovauja. Apmaudu dėl to saulei, bet ji myli jaunikaitį ir kenčia.

Ilgai kentė, bet pagaliau supyko, smogė jaunikaičiui ir pavertė akmeniu. Dieną jisai suakmenėja, naktį atgyja.

Sielvartauja karalius, neįžengiamoj girioj pastatė gražią šventyklą, paguldė joje sūnų. Naktį į tą šventyklą atėjo tokia mergelė ir liko pas karalaitį. Po kiek laiko jisai ir sako:

— Eik pas mano tėvą, paprašyk, kad nors į vistininką tave priimtų.

Mergelė nuėjo pas karalių ir paprašė. Įleido ją į tuščią žąsidę, ir ji ten sūnaus susilaukė. Naktį atėjo karalaitis, prisikišo prie plyšio ir klausia:

— Jasaman-gulisaman, kaip tu gyvuoji ir kaip mano sūnus?

— Ant šiaudų tavo sūnus, ir aš ant šiaudų,— atsakė pati.

Su skaudama širdim išėjo karalaitis.

Karalius sužinojo, kad naktį buvo apsilankęs sūnus, liepė marčią pernešti į rūmus, paguldyti ant pūkų ir brokato. Antrą naktį grįžta karalaitis, prisikiša prie durų:

—• Jasaman-gulisaman, kaip tu gyvuoji ir kaip mano sūnus?

— Ant pūkų tavo sūnus, o aš ant brokato,— atsakė pati.

Karalaitis apsidžiaugęs išėjo.

Karalius panoro pamatyti sūnų it liepia marčiai: „Kai ateis vyras, pakviesk jį vidun, paprašyk vandens paduoti."

Trečią naktį ateina karalaitis, prisikiša prie durų:

— Jasaman-gulisaman, kaip tu gyvuoji ir kaip mano sūnus?

— Ant pūkų tavo sūnus, o aš ant brokato,— atsakė pati,— eikš, mums vandens paduosi.

Karalaitis įėjo, pripuolė prie jo tėvai, glėbesčiuoja, bučiuoja.

Išaušo rytas, karalaitis suakmenėjo. Suakmenėjo ir nebeatgyja jau nei dieną, nei naktį. Sielvartauja ir pati, ir tėvai, bet ką dabar padarysi?

O karaliaus vaikaitis ne dienom, bet valandom auga. Kartą, žaisdamas prie upės, sviedė jis akmenį ir sudaužė ąsotį tokiai senutei. Toji atsigręžė.

— Prakeikti tavęs neprakeiksiu, ir taip nelaimingas tavo senelis, bet geriau tu sužinok, kaip savo tėvui pagelbėt.

Galvoja bernaitis. Nueina pas motiną.

— Ko tu nuliūdai, brangusis?—klausia motina.

— Kur mano tėvas?— teiraujasi sūnus.

Motina' nusiminė.

— Sit matai akmenį, čia ir yra tavo tėvas,— ir viską sūnui papasakojo.

Sūnus sako:

— Einu saulės močios ieškoti, piprašysiu pagelbėt.

Ir išdrožė.

Ėjo ėjo, laukuos artojus pamatė: ir plūgai, ir pavalkai, jungai ir visi pakinktai — vienos geležies; pasikinkę devynias poras jaučių, muša, varo, kamuoja gyvulius, nuo pačių prakaitas žliaugia, o naudos jokios.

— Sveiki!—sako karalaitis.

— Sveikas! Kur keliauji?—klausia artojai.

— Ieškau saulės močios.

— Kam?

Jaunikaitis viską apsakė. Artojai puolė maldauti:

— Būk geras, sužinok, koks čia negandas, už ką taip turim kentėti — niekaip žemės neįariam.

— Gerai, sužinosiu,— sutiko jaunikaitis ir traukia toliau.

Ėjo ėjo, žiūri: piemenys avis sergsti, o tos sunkiai bepajuda, visų vilnos iki žemės, vos ją velka, nuo karščio stačiai gaišta.

— Sveiki!

— Sveikas! Kur keliauji?

— Ieškau saulės močios.

Piemenys puolė maldauti:

— Būk geras, sužinok, ką mums daryti, matai—žūstame, suvis velnio vergai pasidarėm.

— Gerai, sužinosiu.

Jaunikaitis pernakvojo pas piemenis, iš ryto toliau keliauja.

Ėjo ėjo, žiūri — elnias. Snukis į žemę įbestas, o ragai iki dangaus užaugę, stovi, negali pajudėti. Jaunikaitis paprašė:

— Leisk tavo ragais į dangų užlipti.

— Gerai,— sako elnias,—tik sužinok, ką man daryti, kaip tuos ragus numesti.

— Gerai, sužinosiu.

Bernaitis užlipo ragais, nuėjo pas saulės močią.

— Ko atėjai pas mane, sūneli?—klausia toji.

Jis ir papasakojo:

— Saulė akmeniu pavertė mano tėvą, noriu sužinoti, kaip jam pagelbėti, pamokyk!

— Tai nesunku, sūneli,— tarė saulės močia,— palauk, sugrįš duktė, išklausiu.

Saulės močia papūtė į bernaitį, pavertė svogūnu ir po suolu numetė.

Sugrįžo saulė. Močia sako:

— Dukrele, kas mielą dieną vaikštai po pasaulį, o nieko nepasakoji, kas ten dedasi.

— Ką gi, papasakosiu. Va toks karalius turėjo vienturtį sūnų, pamilau aš jį, kas rytą, tik patekėjusi, jam pirmuosius savo spindulius siųsdavau, o jis atsikelia, apsirengia ir žiovauja. Kenčiau aš, kenčiau, gyvybę atimt nenorėjau, tai paverčiau akmeniu. Kad kas paimtų vandens, kur aš prausiuosi, pašlakstytų jį — bemat atgytų.

.. .Žemėje dar yra tokie artojai. Visi jų pakinktai geležiniai, devynias poras jaučių į jungą kinko, muša gyvulius, varo, o tie vos vieną plūgą traukia, kur dar ten žemę suars? Jei kas pasakytų jiems, kad viską iš medžio darytų, tik noragus geležinius paliktų, o pakinktus iš diržų ar virvių,— tada gražiai suartų.

.. .Žemėje dar yra tokie piemenys. Jų avys vos vilną pavelka, nuo karščio gaišta. Jei kas jiems pasakytų, kad geležines žirkles įsitaisytų ir dukart per.metus jas kirptų, tai ir vilna praverstų, ir avys pasitaisytų, gerai veistųsi.

.. .Žemėje dar yra toks elnias. Nuo pat gimimo jam auga ir auga ragai, jau iki dangaus užaugo. Jei kas jam pasakytų, kad atsigertų gegužės vandens ir papurtytų galvą, visi ragai nukristų...

Atėjo rytas, saulė atsikėlė, nusiprausė, išėjo,— o saulės močia supylė tą vandenį į ąsotį ir padavė bernaičiui. Nulipo jis elnio ragais žemyn ir pamokė jį:

— Atsigerk gegužės vandens ir papurtyk galvą — visi ragai nukris.

Elnias taip padarė ir numetė ragus.

Paskui jaunikaitis nuėjo pas piemenis ir pamokė juos, ką daryti. Piemenys pasidarė geležines žirkles, nukirpo avis — ir vilna pravertė, ir avys atsigavo.

Nuėjo jaunikaitis pas artojus ir pamokė juos, kaip saulė sakė. Pasidarė jie medinius plūgus, medinius jungus, ašutinius pakinktus, tik noragus geležinius paliko. Jaučiai kad patraukė — visus laukus suarė. Ir artojai dabar sočiai gyveno, ir gyvuliai nesikamavo.

Jaunikaitis parnešė namo saulės vandens, apšlakstė tėvą, ir tas atgijo.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

Varlė nuotaka

* juos vesdinti. Karalius sako:

— Paleiskit strėles, kur jos nuskries, iš ten ir imkite sau žmonas.

Taip ir padarė.

Vyriausias sūnus paleido strėlę, ir nukrito ji vieno karaliaus kieme. Vyriausias sūnus ir vedė to karaliaus dukterį.

Vidurinis sūnus paleido strėlę, ji nukrito karaliaus, tarėjo kieme. Vidurinis ir vedė tarėjo dukterį.

Jauniausias sūnus paleido strėlę, ir jį nukrito į pelkę. Jaunėlis nuėjo, vargais negalais surado savo strėlę, ištraukė ją iš pelkės, ir iš tos vietos iššoko varlė.

Karalaitis supyko, nusviedė varlę, o ji vėl prie jo. Varo ją šalin, tačiau varlė neatstoja. Kad ir kaip širdo karalaitis, ji iš paskos atšokavo į rūmus.

Karalius nenorėjo žodžio laužyti, apvesdino sūnų su ta varle. V niosios nuotakos juokiasi, šaiposi iš svainio, džiaugiasi, kad jam sarmata. Karalaitis tyli, kenčia, bet ką gi jam daryti?

Broliai atsiskyrė, jaunėlis liko vienas su savo varle. Jis paėmė moterį patarnauti: kokia, girdi, iš varlės šeimininkė? Bet kai tik iš vyras išeina, varlė nusimeta odą, pasiverčia dailia mergaite; ir to gražuolė, net visa troba nušvinta. Ima ji suktis po namus, iššluoj tvarko viską, išvalo, užkaičia pietus, paskui vėl įlenda į varlės kiurkso prie židinio.

Taip metai prabėgo. Karalaitis pasišaukia tarnaitę, sako:

— Atsiskaitysime, kiek aš tau už metus skolingas, noriu užmok darbą.

O tarnaitė sako:

— Nieko tu man neskolingas, nieko aš neveikiau, kiaurus met darbo vaikštinėjau.

— Kas gi visą darbą nuveikė, kas mano namus tvarkė?

— O iš kur aš žinau?

Jaunikaitis ryžosi pasergėti, sužinoti, kas čia taip dirba, tai pas

Varlė pagalvojo, kad jis išėjo, nusimetė odą ir tapo gražuole, n sa troba nušvito. Emė suktis jinai, viską sutvarkė, užmaišė tešlą, p duoną ir židinį užkūrė. Tada iš pakampės išlindo vyras, čiupo odą ir įmetė į ugnį.

— Nedegink — sušuko ji, — pasigailėsi!

Bet buvo per vėlu. Vyras su žmona dabar gražiai ir laimingai gy Per visą žemę pasklido gandas-apie tą gražuolę. Ir vyresniosios nuo sužinojo, pyksta, vos nesprogsta iš pavydo.

Netrukus karalius pasikvietė sūnus su marčiomis į svečius. Var siuntė pas vyresniąsias žmogų:

— Popieriaus pristigau suknelei, ar neatsiųstumėt gabalą?

Tos atsakė:

— Mes pačios siuvam suknias iš popieriaus, pačioms trūksta.

Patikėjo jos varle, pasisiuvo popierines suknias, trauks į svečiu karalių.

Varlė vėl siunčia žmogų pas vyresniąsias marčias:

— Ar nepaskolintumėt arklį, asilą ar bent šunį — pas karalių į s joti?

— Mums pačioms reikia ir arklio, ir asilo, ir šuns.

Apsitaisė jos popierinėm sukniom, sėdo: vyresnioji ant kumelės, antroji ant asilo. Ant šuns uždėjo nešulį ir joja pas uošvį.'

O varlė sako vyrui:

— Nujok į mano tėviškę,, sakyk: „Prašom atsiųsti raudoną, mėlyną ir baltą žirgai"

Vyras viską padarė. Ant raudono žirgo sėdo pati gražuolė, ant mėlyno pasodino vyrą, ant balto sukrovė nešulius — ir joja pas uošvį.

Kai liko pusė kelio, varlė iššaukė baisią liūtį. Vyresniosios marčios su savo popierinėm sukniom kiaurai permirko, vos gyvos atjojo, o kai nuėjo pas karalių ir už stalo susėdo, jų suknios išsileido ir suplyšo. Peršlapusios, sugėdintos ir įširdusios vyresniosios marčios davėsi namo, o varlė su vyru dar liko svečiuotis.

Uošviui marti didžiai patiko, ir jis spiria sūnų:

— Užleisk man žmoną.

Tas nė iš tolo. Tėvas sako:

— Jeigu per dieną suarsi ir užsėsi ana tą lauką — gerai, o jei ne — atimsiu žmoną.

Sūnus nuliūdo. To lauko ir per šimtą dienų su šešiom porom jaučių nesuarsi, kaip jis per vieną dieną ir suars, ir užsės? Nueina pas žmoną.

— Ko tu nuliūdęs!—klausia toji.

Vyras papasakojo.

— Sakiau tau, kad odos nedegintum, pasigailėsi! Nieko nepadarysi — keliauk j mano tėviškę ir paprašyk: „Duokit man stebuklingą plūgą." Paimk ir grūdų. Plūgas pats suars ir užsės.

Karalaitis viską padarė, bet tėvas dabar reikalauja surinkti ir atnešti visus grūdus, kur buvo pasėta. „Jei ne — atimsiu žmoną."

Karalaitis sugrįžta vėl liūdnas. Toji klausia:

— Ko nuliūdai, mano brangusis?

Taip ir taip, vyras papasakoja. Žmona sako:

— Eik į mano tėviškę, paprašyk: „Duokite stebuklingąjį kamuolį." Numesk jį į užsėtą lauką, jisai skruzdėlėm pavirs, o tos ir surinks grūdus.

Taip ir buvo. Skruzdėlės surinko visus grūdus, nunešė karaliui, tas suskaičiavo ir apsidžiaugė:

— Vieno trūksta.

— O šit ir ji neša,— sako karalaitis.

Pažiūrėjo — iš tiesų atbėga skruzdėlė šaukdama:

— Nešu, nešu!

Karalius dar neatlyžta:

— Iki auštant aplink pilį išmūryk sieną, jeigu ne — atimsiu žmoną!

Karalaitis vėl liūdnas grįžta. Viską papasakojo. Žmona sako:

— Eik į mano tėviškę, sakyk, kad stebuklingą veidrodį man duotų. Kai gausi, atsuk jį į pilį, aplink ją siena atsiras.

Taip ir padarė. Iš ryto. viskas .gatava. Karalaitis vaikšto šen ir ten ta siena, džiaugiasi.

Karalius sako:

— Jeigu atneši nuo savo motinos mažojo pirštelio žiedą, kurį ji išsinešė į aną pasaulį — gerai, jei ne — atimsiu žmoną!

Nuliūdęs karalaitis grįžta namo. Žmona klausia:

— Kas tau, mielasis?

— Tėvas liepė iš ano pasaulio atnešti mano motinos žiedą, o jei ne — atims tave.

— Eik į mano tėviškę,— tarė žmona. Sakyk: „Duokite skepetą". Permesk tą skepetą per medį ir pateksi į aną pasaulį.

Taip ir padarė karalaitis. Gavęs skepetą, permetė ją per aukštą medį ir atsidūrė aname pasaulyje. Žiūri: boba įkaitinus krosnį, net žiežirbos lekia, o pati ant jos pasilenkusi. Karalaitis nustebo ir klausia:

— Kam tu taip darai?

— Eik, jei sugrįši, pasakysiu. Į ten daug žmonių eina, o iš ten niekas.

Drožia karalaitis toliau, žiūri — vyras su pačia pasitiesę karvės odą, guli ant jos — niekaip neišsitenka.

— Kas jums, kodėl ant tokios didelės odos neišsitenkate?— klausia karalaitis.

— Eik, jei sugrįši — pasakysim. Į ten daug žmonių eina, o iš ten niekas.

Leidžiasi jaunikaitis toliau, žiūri: ant kirvio guli vyras su pačia — net miela žiūrėti.

— Kaip jūs ant kirvio išsitenkate?— paklausė karalaitis.

— Eik, sugrįši — papasakosim. Į ten daug žmonių eina, o iš ten niekas.

Traukia jaunikaitis toliau, žiūri: guli artojas, devynios poros jaučių aplink jį suka, laižo, visą apsėdėjo.

— Žmogau, kelkis,— tarė karalaitis,— kam leidiesi lų gyvulių kankinamas?

— Eik, sugrįši — papasakosiu. Į ten daug žmonių eina, o iš ten niekas.

Varosi karalaitis toliau, pagaliau nusigavo iki motinos.

— Mano, sūnau, kokia nelaimė tave ištiko, kad čionai atėjai?

— Tėvas privertė pas tave ateiti. Jeigu jam nenunešiu žiedo nuo tavo mažojo pirštelio, iš manęs žmoną atims.

— Se, nešk,— tarė motina,— ir taip jam pasakyk: „Nieko iš tavo turtų nepasiėmiau, tik šitą žiedelį, o jeigu ir dėl jo verki, tai imkis, bet podraug ir ugnį su juo. Sudeki joje."

Sūnus paėmė žiedą. Eina pro artoją, kurį jaučiai laižė, tas sako:

— Aš buvau artojų vyresnysis, bet neteisingas: kai reikėdavo mano lauką arti, dar gaidgyste pasikinkydavau jaučius, ir tik prieš naktį iškinkydavau, o kai kitų — priešpiečiais kinkydavau, o pietums jau paleisdavau. Todėl taip ir kamuojuosi.

Eina pro vyrą su pačia, kur ant kirvio gulėjo, tie ir sako:

•— Ir ten mes gražiuoju gyvenom, ir čia taip gyvenam.

Eina pro tuos, kur ant karvės odos neišsitenka, tie ir sako:

— Ir ten mes niekaip nesugyvenom, ir čia barnius keliam.

Eina pro bobą, kur viršum degančios krosnies buvo pasilenkusi, ta ir sako:

— Kai duoną kepdavau, niekam nė kąsnio neduodavau,— šit kodėl taip kankinuosi.

Karalaitis vėl skepetą permetė, ir anas pasaulis užsivėrė.

Atėjo jis pas karalių ir tarė:

— Sit ką motina tau liepė pasakyti: „Nieko iš tavo turtų nepasiėmiau, tik šitą žiedelį, tai imkis ir jį, o podraug ir ugnį, sudeki joje."

Sulig tais žodžiais šoko liepsna, ir piktasis karalius^ supleškėjo.

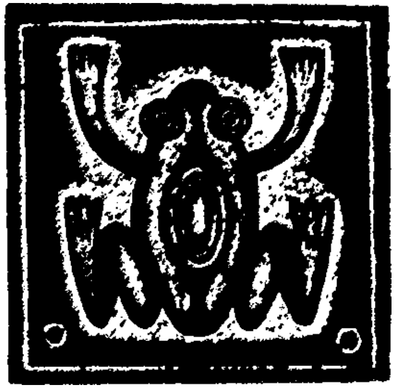

Kaip moteris velnią įveikė

c .

^ J/ ai taip buvo, gal nebuvo — gyveno toks vargšas žmogus. Jis /' buvo ir dailus, ir stotingas, ir protingas, tik turtų jokių neturėjo. Nusisamdę vargšas kiauliaganiu.

Dvidešimt septynerių metų sulaukęs, jisai vedė kito kiauliaganio dukterį.

Pati pasitaikė pikta ir vaidinga — nė priešui tokios nelinkėtum!

Ir vis priekaištauja jam dėl neturto:

— Aš ir tėvo dėl to nemylėjau, o tu dar didesnis skurdžius!

Graužia vyrą, ramybės neduoda.

Rytą vargšas atsikelia brėkštant, eina kiaulių ganyti, vakarop sugrįžta, galvoja: „Nors pati būtų ką valgyt pataisiusi." Kur tau! Ta tik keiksmais jį pasitinka, dar ir su lazda per pečius patraukia.

Liūdi vargšas, vis labiau apie savo dalią ir piktą pačią galvoja.

Kartą jis nuėjo, kaip ir visada, paleido kiaules ganytis, pats ant akmens atsisėdo.

Sėdi, parėmęs galvą ranka, galvoja.

Staiga jį kažkas šaukia:

— Sveikas, bičiuli, ar nežinai, kaip į Chorsko girią nueiti?

Kiauliaganis žiūri — keleivis, o už jo apkrauti kupranugariai.

Kiauliaganis atsistojo, pasiėmė lazdą, rodo:

— Eikite vis tiesiai, kol kelias išsišakos, pasukite į dešinę, stačiai Chorsko girioje atsidursite.

Keleivis jam padėkojo ir davė vieną auksinį.

Sutemo vakaras. Piemuo parginė kiaules į kaimą, pats namo patraukė.

Tik. spėjo trobon. įžengti, pati puolė jį barti:

— Ak tu, dykaduoni, aš visą gyvenimą taip ir badausiu? Trečia diena doro valgio nematau! Nereikėjo vesti, jei negali pačios kaip reikiant laikyti!

Kiauliaganis išsiėmė savo auksinį ir sako:

— Duok man laiko, pačia, laimė į mus atsigręžia, o tu vis rėki! Va šiandien Chorsko girioje radau duobę, pilną šitokio aukso pripiltą. Nueisim rytoj, parsinešim.

— Kaip rytoj!—sušuko pati.— Kelkis dabar, imk kuo didesnį maišą, tu dykaduoni. Dar kitas kas ras, visą auksą be mūsų susems. Ir proto tau dievas nedavė. Tuojau kelkis, eime!

Vyras prašo:

— Leisk pailsėti, aš pavargau, kojų nepakeliu!

Ne, vaidingoji pati nė klausyti nenori, graužia ir graužia vyrą. Ką daryti? Atsikėlė, pasiėmė maišą, kiūtina jai iš paskos.

Ejo ėjo jie, girioje atsidūrė. O toj girioj buvo gili gili duobė, iš viršaus didžiuliu akmeniu užversta.

Vargais negalais jie nuritino tą akmenį, vyras ir sako:

— Aš lipsiu duobėn, pririnksiu aukso ir sidabro, tu iškelsi.

O pati:

— Ar tau užteks proto pririnkti maišą? Tu nė pusės nepririnksi, duobėje paliksi. Duokš maišą, aš įlipsiu, o tu į viršų ištrauksi.

Sulig tais žodžiais čiupo maišą ir liuokt į duobę!

Jis nė mirktelėti nespėjo, pati nukrito gilyn ir nematyti!

Pastovėjo pastovėjo, paskui paėmė akmenį ir užrito ant duobės.

— Va tau ir vieta. Dabar ieškok turtingesnio vyro!—tarė jis ir nuėjo.

Staiga girdi, šaukia kažkas. Vyras nė neatsigręžė, traukia sau.

O ten velnias plyšauja. Toje duobėje jis gyveno. Kai tik toji pikčiurna nukrito, jis išsigando ir rėkia. O kiauliaganis eina sau. Sugrįžo ir gyvena kaip anksčiau, kai dar pačios neturėjo.

Duobėje štai kas dedasi: vaidingoji pati ir velniui neduoda ramybės. Saukia, muša, visus šonus jam atkūlė.

Nebeištveria velnias, užsiropštė aukštyn, išlįsti negali, tai įsikibo į akmenį ir kabo, kad tik galėtų būti toliau nuo tos piktos pačios.

Ji dabar velnio nepasiekia, tik varsto jį akimis ir šaukia, tas vargšas iš baimės rieste susirietęs.

Šitaip trys mėnesiai praėjo.

Kartą kiauliaganis sako sau vienas:

— Eisiu pažiūrėti, kas mano pačiai nutiko.

Patraukė į girią, nuėjo prie tos duobės. Velnias išgirdo kažin ką atėjus, maldauja:

— Kas ten, padaryk gerą darbą, nuritink akmenį, išvaduok mane iš šitos raganos, už tai didelę laimę dovanosiu.

Kiauliaganiui pagailo velnio, nurito akmenį, išleido jį.

Velnias pasišovė:

— Dabar keliausiu pas Rytų karalių, jis turi vienturtę dukterį, apsėsiu ją, pasimaišys jai protas, visi puls gydyti, bet niekas neišgydys. Tu ateisi ir sakyk karaliui: „Aš jūsų dukterį išgydysiu, o už tai atiduosite man ją į pačias." Kai tik į kambarį įžengsi, aš ją paliksiu, karalaitė pasveiks. Tu vesi ją ir karaliausi,— tarė velnias ir išnyko.

Nepraėjo nė pora savaičių, ir pasklido gandas, kad vienturtei Rytų karaliaus dukteriai protas pasimaišė ir niekas jos išgydyt negali, nors ir kaip ją gydo, nors ir kiek daktarų kviečiasi.

Tatai išgirdo ir mūsų kiauliaganis, prisiminė velnio žodžius, susiruošė ir iškeliavo į Rytų karalystę.

Nežinia kiek ten ėjęs, atsidūrė toje karalystėje. įžengė į rūmus, nuėjo virtuvėn ir klausia:

— Kas jus ištiko ir ko visi tokie liūdni?

Tarnai papasakojo jam apie karalaitės ligą.

Kiauliaganis ir tarė:

— Nuveskite mane pas ją, pažiūrėsiu, gal kuo padėsiu.

Tarnai susižvalgė, nusijuokė. O jis vis savo. Tai ir nuvedė pas karalių.

Karalius klausia:

— Tu gali pagydyti mano dukterį?

— "Galiu,— sako piemuo,—tik už tai karalaitę į pačias atiduosite.

— Gerai. O jei neišgydysi — galvos neteksi,— pagrasino karalius.

Kai tik įvedė jį į karalaitės kambarį ir uždarė duris, pasirodė velnias ir sako:

— Šit aš išpildžiau susitarimą, karalaitė sveika, vesi ją ir būsi Rytų karalius. O aš dabar einu pas Vakarų karalių. Jis turi vienturtį sūnų, apsėsiu jį ir išvesiu iš proto. Tu, žiūrėk, tenai nesirodyk, vienu mirksniu tave sudorosiu!

Ir išnyko.

Atėjo karalius, pamatė dukterį sveiką, apsidžiaugė. Didžias vestuves iškėlė ir iš džiaugsmo karalystę žentui atidavė.

Netrukus pasklido gandas, kad vienturčiui Vakarų karaliaus sūnui protas pasimaišė, gydo jį daktarai, visi nusiplūkė, o naudos jokios.

Tas Vakarų karalius pasiuntė žygūną pas Rytų karalių, kad tokius jo žodžius perduotų: „Atsiųsk savo žentą, gal jis išgydys mano sūnų, kaip tavo dukterį išgydė. Už tai jam pusę karalystės atiduosiu. O jei neatsiųsi, karą prieš jus pradėsiu, viską sunaikinsiu,- akmens ant akmens nepaliksiu."

Susimąstė jaunasis karalius. Jis norėtų išgydyti karalaitį, tik velnio bijosi.

Pagalvojo ir nusprendė: „Eisiu. Geriau vienam žūti, negu visą. šalį pražudyti."

Uošvis jį įkalbinėja bent kareivius pasiimti. Žentas atsisakė, vienas išjojo.

Nuvyko pas Vakarų karalių.

Tas jį su didele garbe priėmė, papasakojo, kas ištiko sūnų.

Kai tik kiauliaganis įžengė į karalaičio kambarį ir duris uždarė, pasirodė velnias ir kad ims šaukti:

— Ką aš tau sakiau! Kad nedrįstum čionai ateiti! Neklausei manęs, dabar galas tau!

Jaunasis karalius sako:

— Palauk, leisk, žodį pratarti, aš ne pas jį atėjau, o pas tave: mano pati iš duobės išsigavo ir tavęs ieško.

— Ką?—suriaumojo velnias — Ak, būk bičiulis, sulaikyk ją bent kiek, kol pabėgsiu, kur nors pasislėpsiu!

Puolė jis prie durų ir nurūko, tikriausiai už devynių kalnų atsidūrė.

Karalaitis pasveiko, o kiauliaganis gavo pusę Vakarų karalystės.

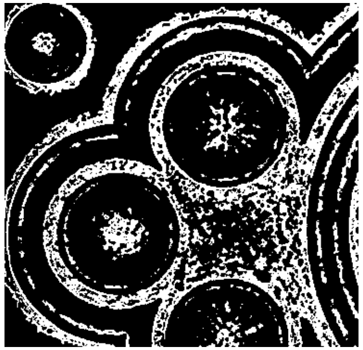

Jaunesnysis brolis

' žiūrimi. Kartą vaikai pamatė ant sienos lanką ir strėles lanko užrašyta: „Nemylėk žmonos, kol ji savo rankomis nenuplau veido."

Prabėgo kiek laiko. Broliai paaugo. Kartą jiedu susiruošė medžiot traukė per mišką ir priėjo rūmus. Kieme stovį didelis katilas. Tam le galį kokius dvylika elnių išvirti. Broliai ten pailsėjo ir sako kitam:

— Kieno tas katilas galėtų būti?

Kalba jie taip, žiūri —trys devai ateina. Tie pamatė brolius ir džiaugė. „Va rytoj ir turėsim ką valgyt!"

Devai atnešė du elnius ir įmetė į katilą. Vakarienę pataisė. B žiūri, o devai jų tartum nemato.

Paskui klausia:

— Ar kaulus valgot, ar mėsą?

Vyresnysis brolis išsigando, o jaunesnysis sako:

— Suvalgysim ir kaulus, ir mėsą.

Devai išgriebė mėsos ir padavė broliams. Jaunesnysis valgo mėsą, o kaulą paleido į devus. Tie išsigando, pasižiūrėjo į jį, dar labiau baimė suėmė, tada sako:

— Kadžių[1] karalius iš mūsų pagrobė gražuolę. Mes jos nebematysime, o judu galėtumėt atsikovoti. Už ją dailesnės žemė motina neturi.

— Į kurią pusę mergaitę nusivedė?— paklausė jaunesnysis brolis.

Devai sako:

— Į vakarus, bet kokiu keliu — nežinom.

— Aš eisiu tos gražuolės ieškoti,— tarė jaunesnysis,— o savo brolį pas jus paliksiu. Žiūrėkite — globokite jį, šeimininku vadinkite.

Ir iškeliavo. Atsidūrė vakarų krašte. Rado ten tokią senutę, pažadėjo jai daug dovanų, jeigu parodys kelią pas pagrobtąją gražuolę. O ta senutė buvo burtininkė. Ji ir tarė:

— Aš pamokysiu, kur gražuolę rasti, tiktai sunku ją išgabenti — trys šimtai kadžių sergsti.

Burtininkė turėjo katę. Tik toji galėjo pas gražuolę pralįsti. Burtininkė ir pasiuntė ją su laišku gražuolei. Katė pralindo, nunešė laišką. Gražuolė apsidžiaugė, nors ir netiki, kad galima iš kadžių išsivaduoti.

Katė atnešė atsakymą: „Aš čia, bet tegul niekas dėl manęs galvos nededa. Vis tiek nepavyks manęs išgabenti."

Jaunesnysis brolis padėkojo burtininkei ir išdrožė.

Senutė jį palaimino:

— Dieve duok pergalę tau ir tavo lankui.

Jaunesnysis brolis priėjo kadžių karalystę. Tik įžengė į ją ir stojo kariauti. Didis buvo karas, vis dėlto laimėjo jaunesnysis brolis. Visus kadžius iškapojo, o gražuolę pasiėmė ir išsivežė.

Praėjo trys mėnesiai. Jaunesnysis brolis vieną dieną pas devus vėluoja, bijosi, kad jie broliui ką bloga nepadarytų. Paleido strėlę, ir ji įsmigo žemėn prie pat devų rūmų.

Visi trys devai puolė prie strėlės, niekaip iš žemės neištraukia. Išsigando:

— Jis visus mus išgalabys.

Paliko savo būstą ir pabėgo. Grįžo jaunesnysis brolis. Išbučiavo vyresnįjį, atidavė jam gražuolę į žmonas ir palaimino.

Praėjo kiek laiko. Karalius sužinojo apie jaunesniojo brolio narsą ir panoro išleisti už jo savo dukrą. Nusiuntė žygūną su laišku ir prašo žentu būti. Jaunesnysis sutiko, išjojo. Pasižiūrėjo į jaunąją — ogi tokia pat graži, kaip ir ta, kur iš kadžių atėmė. Ir karalaitei jaunikis patiko.

Susituokė juodu, jaunesnysis brolis žmoną parsigabeno į devų būstą, kur ir vyresnysis gyveno. Tik jis nemyli savo žmonos, mat, ant jo lanko užrašyta: „Nemylėk žmonos, kol ji savo rankomis nenuplaus tau veido." Žmona nuliūdo, rašo tėvui: „Gyvenam gerai, tik vyras manęs nemyli, ir aš nenoriu daugiau pas jį gyventi."

Karalius dukterį su žentu pasikvietė į svečius. Žmona važiuoja juodai apsitaisiusi. Karalius dabar sugalvojo žentą nugaluoti, o dukterį generolui atiduoti. Kai tik atvažiavo, karalius išsivedė jį pasivaikščioti—savo sodo aprodyti. Viena vieta tam sode geležim aptverta, o ten uždarytas gvelešapis, kuris ėda viską, kas tik po ranka papuola. Karalius atvedė žentą prie tos tvoros; kai tik tas vidun žengė, vartus greitai užtrenkė. O išėjimo iš ten nėra. Grįžo karalius į rūmus ir išleido dukrą už generolo. Netrukus ir vestuves atšoko.

O gvelešapis puolė jaunesnįjį brolį, sudraskyti norėjo. Ilgai juodu grūmėsi. Bet jaunėlis suvarė gvelešapiui strėlę ir perplėšė jį pusiau. Gvelešapis bematant nusibaigė, o jaunesnysis brolis, visas kruvinas ir baisiai pavargęs, krito ant žolės ir užmigo.

Po vestuvių generolas vedasi žmoną į kambarį. Kur buvus, kur nebuvus, pakyšt maža pelytė ir laksto po kampus. Generolas išsitraukė kardą ir puolė ją vaikytis. Gerokai pasiplūkė. Pagaliau visai nuvarė vargšę pelytę ir užplumpino. Džiaugiasi generolas. Pasmeigė ją kardu ir nunešė uošviui — pasigirs, koks vyras. Juokiasi karalius su generolu, džiaugsmu nesitveria. O duktė į dūdas.

— Mano vyras visus kadžius ir devus iškapojo, niekas nesistebėjo, o šitas pelytę nudobė, ir tai visi aikčioja — drąsuoliu vadina. Negyvensiu su tokiu!—pašoko ir nubėgo.

Čiupo iš tėvo raktus nuo sodo, atsidarė vartus ir puolė pas gvelešapį. Žiūri — tasai sudraskytas. Ieško vyro — ogi ir tas guli visas kruvinas ir nekvėpuoja. Atsisėdo šalia ir verkia. Visą naktį išverkė, o ryte nubėgo, atsinešė vandens ir savo rankomis nuplovė jam veidą. Vyras pabudo, pamatė žmoną, išbučiavo. Ji dar labiau ėmė verkti. Tada jaunesnysis brolis papasakojo:

---

[1] **Kadžiai — pasakiškos būtybės, burtininkai.**

— Negalėjau aš tavęs mylėti, kol man veido savo rankomis nenuplovei.

Apsidžiaugė žmona, ir nuėjo juodu drauge pas karalių. Viską jam apsakė, tas tiktai nustebo ir liovėsi pykęs. Po to jaunesnysis brolis su žmona labai gražiai gyveno.

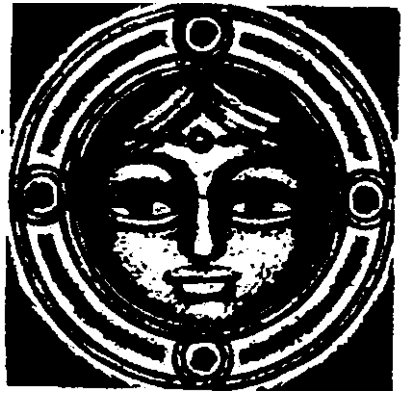

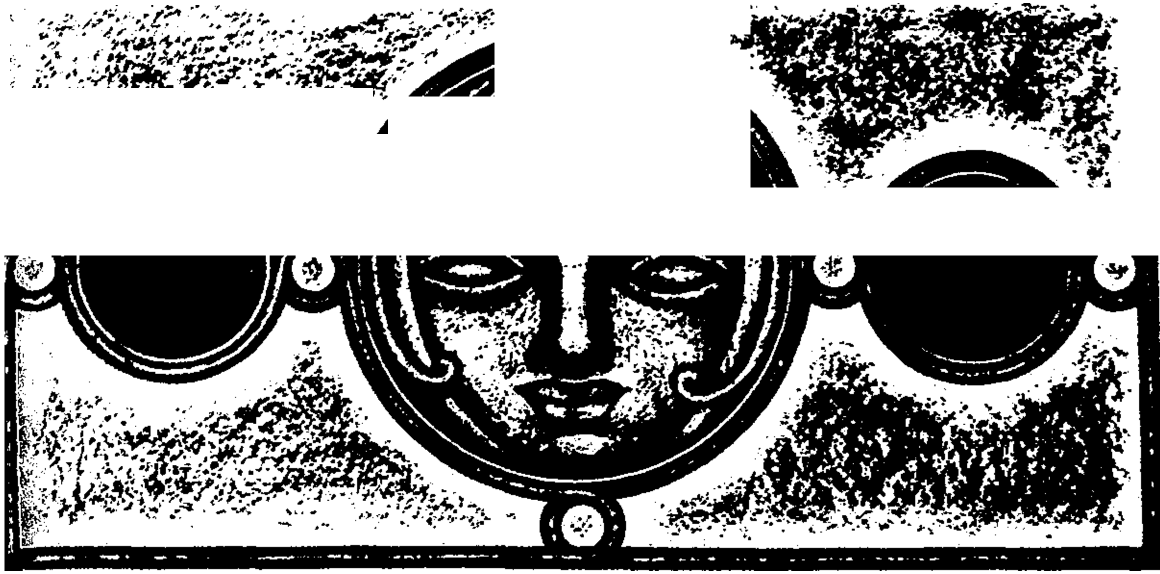

Perlų ašaros

C

JJ al ir buvo, gal ir ne — gyveno pasauly du broliai. Abudu ve- /' dę, tik vienas turėjo vaikų, kitas — ne. Taip ir gyveno jie santaikoje.

Bet šit paaugo jaunesniojo brolio vaikai, o žmona jam ir sako:

— Reikia mums su broliu atsiskirti, seni juodu, kokia nauda iš abiejų!

Vyras supyko:

— Ką tu, žmona, kaip galima! Kur jie, seniai, dings? Kol buvo jauni, kaip jaučiai plūkėsi, dirbo mums ir mūsų vaikams, o dabar, kai nukaršo ir pasiligojo, juos išvarysi?

— Jei neatsiskirsi su broliu, į upę įšoksiu!—sako žmona.

Vyras nuėjo, viską apsakė broliui.

Bevaikis brolis nuliūdo, klausia:

— Kam tau mane senatvėje varyti? Jau ir taip giltinė beldžiasi. Baisią nuodėmę užsitrauksi, tikrą brolį iš namų išvarydamas. Neapvalgysime tavęs, iš savo dalies ne vien senę, visą šeimą išmaitinčiau, ir vaikų neturiu, savo į kapą nepasiimsiu, taviškiams viskas liks!

— Ką man daryti,— sako brolis.— Aš ir pats nenoriu su tavim skirtis, bet va žmona visai užgraužė, grasina į upę šoksianti.

Kas beliko bevaikiui broliui? Jis papasakojo viską žmonai, ir kitą dieną juodu ištraukė į kelią. Ničnieko nepasiėmė, visai tuščiom rankom iškeliavo.

Ejo ėjo ir priėjo giria.

Emė ieškoti toje girioje priebėgos.

Dvi dienas paklaidžiojo, o trečią rado seną apleistą trobelę. įėjo juodu, šeimininkų nematyti, o duonos ir vyno tiek, kad daugeliui metų užtektų. Senis su sene ir kalba:

— Ką gi, matyt, čia bus devo turtas. Sugrįš jisai, suės mus, bent iš kančių išvaduos.

Liko gyventi.

Gyvena .mėnesį, du. Bėga laikas. Jau daug mėnesių — šeimininko nematyti.

Tykiai, ramiai dienas leidžia senis su sene naujoje vietoje, tik kartais nuobodžiauja:

•— Sit numirsime, kas mums akis užspaus, kas palaidos?

Ir va susilaukė dukters, ir dar kokios: nusijuoks — aplinkui rožės, žibutės pražysta, net ligonis pasveiktų nuo jų dailumo ir kvapumo; ims verkti — ne ašaros, o perlai byra.

Taip ir gyvena. Mergaitė verkia,— perlai byra, senis surenka, parduoda, nusiperka, ko reikia.

Seniai su dukrele dabar laimingai, be rūpesčių gyvena. Senis ir pilį dukteriai pastatė.

Bėga laikas.

Dukrelė paaugo, pasidarė tokia gražuolė, tik pažiūrėsi į ją — viską pasauly užmirši.

Kartą išėjo medžioti tos šalies karalaitis. Kiaurą dieną jis su savo tarėjais ir medžiokliais bastėsi, tik vieną fazaną nušovė.

Vakare karalaitis ir sako:

•— Iškepkite kur nors tą fazaną. Čia pernakvosim, o rytoj vėl medžiosim. Juk negrįšim į rūmus su vienu fazanu.

Medžioklis paėmė fazaną ir davėsi ieškoti, kur jį iškepti. Priėjo to senio būstą. Senis maloniai jį priėmė, pavaišino.

Svečias sako:

— Aš karalaičio tarnas, va reikia iškepti jam šitą fazaną.

Senis jau ims tą fazaną ir keps, bet medžioklis neduoda:

— Aš pats turiu jį savo ponui pataisyti.

Užkūrė ugnį, medžioklis pamovė fazaną ant iešmo ir kepa.

Tuolaik įėjo senio dukra.

Medžioklis tik dirst į ją ir negali akių atplėšti. Mergaitė stovi, c žiūri — paukštis ir apdegė ant žarijų.

Ką daryti? Medžioklis nunešė apdegusį fazaną.

Karalaitis pasižiūrėjo ir klausia:

— Ko tas fazanas taip apdegė?

— Mano kaltė, pone,— sako medžioklis,— ten senis taip gerai p kvietė ir jus į svečius. Norėjo ir fazaną duot namiškiams iškepti, t nesutikau, norėjau pats jums pataisyti; O kol kepė, įėjo senio d tokia gražuolė, kad akių atplėšti negali, — užsižiūrėjau, šit ir a paukštis.

Karalaitis su savo tarėjais nuėjo pas senį į svečius.

Senis apsidžiaugė, sutiko su didele garbe.

Viską,, ką tik turėjo, ant stalo padėjo. O kai už stalo sėdo, senis ėmė ąsotį, eina per visus, ant rankų vandenį pila. Priėjo prie ka čio, tas atsisako:

— Neleisiu vyresniam žmogui man vandenį pilti. Tikriausiai yra jaunesnis, tegul tas pila.

Tada ąsotį paėmė- senio žmona, apėjo svečius, o karalaitis ir daba sisako.

Jis norėjo, kad senio duktė vandenį piltų.

Seniai pašaukė dukterį.

Įėjo mergaitė, neša ąsotį vandens, o karalaitis tik pažvelgė į ją stėro ir žado neteko. Mergaitė nusijuokė, į jį žiūrėdama, ir pabir linkui rožės ir žibutės. Nuo tų gėlių karalaitis atsipeikėjo, ir visi s už stalo.

Pavakarieniavo, karalaitis prašo senį, kad leistų už jo savo duk

Senis sako:

— Mano pone, mes nesame verti, bet jeigu jūsų tokia valia, ko g mes begalim norėti?

Karalaitis apsidžiaugė. Tą pat' naktį susižiedavo su gražuole, o iš išjojo pas tėvus su linksma žinia.

Ir tėvai sutinka:

— Jei tau ji miela, tai ir mes neprieštarausim.

Karalius turėjo tokį piktą prižiūrėtoją. .

O tas — biaurią dukterį, tokią juodekšnę. Va tas piktasis prižiūrėtojas norėjo žūtbūtinai savo dukterį išleisti už karalaičio.

Jisai pasišovė parvežti žadėtinę. O prieš sėsdamas į ratus, užpakaly paslėpė ir savo apskretėlę, tą juodą kaip varnas mergšę, drauge nusivežė.

Nuvažiavo, paėmė žadėtinę, vežasi.

Prižiūrėtojas turėjo du ąsočius vandens.

Žadėtinei važiuodamas davė sūraus valgio — mergaitė miršta iš troškulio.

Prašo ji:

— Duokite man nors lašą vandens.

O prižiūrėtojas:

— Kur čia girios tankynėj vandens gausi?

— Duokite vandens, imkite, ką tik norite,— maldauja mergaitė.

— Va nebent akį atiduotum, gaučiau tau vandens,— sako prižiūrėtojas.

— Imkite akį, tik duokite atsigerti,— sutinka mergaitė.

Prižiūrėtojas davė jai ąsotėlį vandens ir paėmė akį.

Mergaitė iki dugno išgėrė visą ąsotėlį, bet troškulio nenumalšino. Vėlei prašo.

Prižiūrėtojas jai davė dar vieną ąsotėli ir paėmė antrą akį.

Paskui ir sako tarnams:

— Žadėtinė pavargo, reikia jai pailsėti, o jūs jokite, nesustokite.

Tarnai nujojo, o prižiūrėtojas sustabdė ratus, išlaipino neregę mergaitę, nuvedė po medžiu, nuvilko visus drabužius, aptaisė jais savo dukterį juodekšnę, pasodino į ratus ir nuvažiavo.

Sugrįžo į rūmus.

O karalaitis dideles vestuves iškėlęs, svečius susikvietęs, laukia nesulaukdamas savo gražuolės žadėtinės.

Ir šit atveža jam ne tą gražuolę, o tikrą pajuodėlę. Nei. rožių, nei perlų, nei žibučių.

Supyko karalaitis — kokia čia išsigimėlė, kas mano gražuolę pakeitė į šitą juodą kaip varnas mergšę'?!

— Kur mano gražuolė žadėtinė, ką tu jai padarei?—šaukia jis prižiūrėtojui,

— Dieve mano,— sako prižiūrėtojas,— čia ir yra. Tik ji labai verkė, su tėvais atsisveikindama, dėl to ir veidas pasikeitė. Atsigaus, tokia pati bus.

Karalaitis netiki. Neprisileidžia juodekšnės.

Taip ir gyvena — žmona sau, .vyras sau.

O neregė mergaitė liko viena girioje. Stovi ji po tuo medžiu, kur prižiūrėtojas iš ratų išsodino, verkia, verkia, sielvartauja. Ne ašaros, o perlai ant jos byra.

Tų perlų pribiro iki. pat kaklo, uždengė jie visą mergaitę.

Prie tos girios, kur ji raudojo, buvo miestas. Mieste gyveno toks varganas senis. Viso jo turto vienas asilas.

Senis nueina į girią, prisirenka sausų šakų, žagarų, sukrauna ant asilo, nuneša į miestą, parduoda, pinigus elgetoms išdalina, vakarop nueina, vėl šakų prisirenka, parsineša, parduoda ir jau sau, ir savo pačiai tuos pinigus išleidžia. Taip ir gyvena gerieji senukai.

Sit karią jis nuėjo į girią, asilą paleido pasiganyti, o pats sausas šakas piausto. Prisirinko, surišo, ieško asilo, o jo nėra.

Senis vaikšto po girią, dairosi.

Žiūri — stovi asilas, spokso j perlų kalną, o tuose perluose iki kaklo mergaitė užrausta.

Senis supyko ant asilo, puolė jį varyti, o mergaitė sako:

— Kas tu, žmogau? Būk man brolis ar tėvas, išgelbėk mane, atkask iš to perlų kalno.

Atkasė ją senis, nuvedė namo, paskui perlus surinko ir juos parsinešė.

Praturtėjo senis. Apavė, aprengė mergaitę, pastatė didelius rūmus ir atskirą menę jai. davė.

Kartą mergaitė sėdi ir girdi: perekšlė kieme už kažin ką supyko ant viščiuko, kaptelėjo jam snapu. Viščiukas cyptelėjo, atbėgo gaidys, ėmė barti perekšlę:

— Ko tu mano vaiką skriaudi?

Mergaitė išgirdo ir nusijuokė. Pasipylė rožės, žibutės, viskas aplinkui pražydo.

Išėjo, senis, nustebo: iš kur tos stebuklingos gėlės, tartum sodas staiga sužydėjo.

Mergaitė sako:

— Tėve, nunešk tas rožes ir žibutes į miestą, kur karalius gyvena. Nešiok, tik niekam neparduok, kad ir kiek už jas duotų. Surask karaliaus prižiūrėtoją. Jis norės nupirkti tas rožes ir žibutes, o tu sakyk: aš neparduodu, tik į akis mainau. Duos jis tau akis — atiduok gėles, o akis man parneši.

Senis nunešė gėles į miestą.

Vaikšto, nešioja, tik niekam neparduoda, nors daugis derisi. Pagaliau „jis užtaikė prižiūrėtoją.

Tas prašo:

— Seni, parduok rožes ir žibutes!

Jis norėjo nupirkti gėles, išbarstyti prie savo dukters ir pasakyti: šit vėl rožės ir žibutės aplink žadėtinę žydi.

O senis sako:

— Aš neparduodu, tik į akis mainau.

Prižiūrėtojas seniui davė vieną akį, pasiėmė gėles, nunešė, išbarstė aplink savo juodekšnę dukterį, tik nieko tai nepadėjo — karalaitis nė iš tolo neina prie tos negražuolės.

O senis parnešė akį gražuolei, ta įsidėjo, sutrynė perlą rožių ir žibučių sultyse, suvilgė, atgaivino akį.

Viena akim mergaitė jau mato, o antra dar akla. Kaip ją gauti?

Mergaitė pasidarė sau grabą ir sako seniui:

— Sit man ant kaklo karoliai, nuimk juos nuo manęs, ir aš numirsiu, o tu nunešk tam prižiūrėtojui ir išmainyk ant kitos akies. Įdėk ją man, paskui paguldyk į grabą, nunešk į tą vietą, kur mane radai, ir palik tenai.

Nuėjo senis pas prižiūrėtoją, išmainė karolius į akį, atnešė, įdėjo mergaitei ir verkdamas nunešė ją į tą vietą, kur pirmąkart pamatė perlų krūvoje.

Gražuolė ten sūnaus susilaukė. Guli tas vaikelis grabe šalia motinos.

O karalaitis liūdi jos ir nė iš tolo prie prižiūrėtojo dukters neina.

Kartą jis išjojo į medžioklę kiek prasiblaškyti. Atjoja į girią. Išgąsdino elnią, tas šoko bėgti. Karalaitis paleido strėlę, bet nepataikė. Nusivijo jis elnią.

Bėga bėga tas, o iš paskos karalaitis.

Staiga elnias pašoko, dryktelėjo per grabą ir dingo. Karalaitis priėjo, pasižiūrėjo — taigi grabe guli jo gražuolė, pažino savo mylimąją.

O jinai guli, tarytum miega. Apkabino ją karalaitis, verkia, ašaras lieja, bet negi tuo pagelbėsi?

Išsiverkė jis, pasiėmė sūnų, kur grabe šalia motinos gulėjo, ir nusinešė į rūmus.

Prižiūrėtojo dukra vaikelį glamonėja, žaidžia su juo, šitaip nori karalaičiui prisigerinti.

Paskui paėmė jį ant rankų, o tas čiupo karolius ir traukia į save, plėšia verkdamas.

Karalaitis supyko, sako juodekšnei:

— Atiduok jam, ko prašo, neerzink.

Ji nusiėmė karolius, padavė mažyliui.

Tasai dar labiau ėmė verkti, nori pas motiną į girią.

Karalaitis pasiėmė jį ant žirgo ir nurūko. Vaikelis tik pamatė motiną, nusiramino, nusišypsojo, rankutėmis sumosikavo.

Karalaitis padėjo jį prie motinos ir žiūri, ką darys. O tas pašliaužė, apkabino motinos kaklą ir užmetė ant jo karolius. Atgijo gražuolė, atsimerkė, pasikėlė, žiūri.

Karalaitis apsidžiaugė, nežino, ką ir bedaryti iš laimės.

Pasisodino ant žirgo ir žmoną, ir sūnų ir nudūmė namo.

Prijojo prie rūmų, šaukia:

— Šit mano žmona, o šit ir sūnus!'

Išėjo pasitikti karalius, karalienė, apkabino, bučiuoja marčią.

Įžengė ji į rūmus, prisiminė viską, .ką iškentėjo, pravirko — ašaros ėmė riedėti— visas grindis perlų pribarstė.

Gražuolė pamatė prižiūrėtojo dukterį juodekšnę, juokas ją dabar paėmė—aplinkui rožės ir žibutės pražydo.

Piktą prižiūrėtoją ir jo dukrą pririšo žirgams prie uodegų ir paleido, o karalaitis vedė savo žadėtinę.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

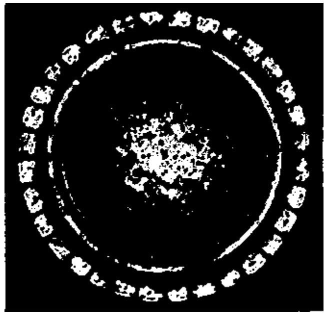

14. Devyni broliai

Taip, ne, niekados

Cyveno karalius ir turėjo medžiotoją.. Kartą tas medžiotojas išėjo į mišką. Ilgai vaikščiojo, ieškojo, nieko nenušovė. Jau namo grįžti ketino, tik va medyje pamatė paukštę, paleido į ją strėlę iš lanko, numušė žemėn, paėmė ir įsikišo užantin. Staiga toji paukštė pavirto dailia mergaite; medžiotojas nustebo, pamatęs šalia savęs gražuolę.

— Kas tu?—klausia.

•— Aš toji paukštė, kur tu pagavai,— sako mergaitė.

— Tai tu turėsi būti mano žmona.

•— Gerai,— sako ji,— tik nevesk manęs pas savo karalių, žinok, atims. Jeigu jau vesi, tai šit ką aš padarysiu: kai prie karaliaus prieisim, pasiversiu labai negražia, tada jis išvarys ir tave, ir mane, ir mes tavo troboj drauge gyvensim.

Medžiotojas sutiko, ir juodu nuėjo pas karalių.

Karalius pamatė ją ir sako:

•— Kas tau ją įbruko, kam tau šitokios reikia?

Medžiotojas sako:

— Aš ją į žmonas paėmiau.

Karaliui tatai nepatiko, jis išvarė ir medžiotoją, ir jo žmoną, bet tik išėjo iš rūmų, jinai vėl atvirto į. gražuolę.

Gerai ir laimingai gyvena sau medžiotojas su jauna žmona.

Praėjo kiek laiko. Karalius sužinojo, kad medžiotojo žmona graž lė, pasišaukė jį ir spiria:

— Arba atiduok savo žmoną, arba gauk man „taip, ne, niekados".

Medžiotojas nuleido galvą, liūdnas sugrįžo namo. Papasakojo žmo ką jam karalius liepė. Toji sako:

— Nueik prie to medžio, ant kurio tupėjau, iš jo šakų šluotą sur pasiimk ją, ji tave ir nuves, kur reikia.

Medžiotojas iškeliavo. Surišo iš šakų šluotą, padėjo ant žemės. Š ta kaip vėjas į priekį nuskriejo, medžiotojas nubėgo iš paskos. Šluot nuvedė į požemio karalystę. Medžiotojas ten rado karaliaus tėva prašo:.

— Tavo sūnus mane atsiuntė atnešti „taip, ne, niekados". Pamok ką daryti.

Karaliaus tėvas sako:

— Eik ir eik tiesiai, prieisi jūrą, persigauk per ją, pamatysi trobą, klausk šeimininką, jisai pamokys, kur rasti „taip, ne, niekados".

Ejo ėjo medžiotojas, priėjo jūrą. Atsisėdo ant savo šluotos, persig per jūrą, išlipo kitame krante. Susieškojo trobą, žiūri — viduje ugnis ga, niekur žmonių nematyti.

Įžengė trobon, pasislėpė, laukia.

Įėjo trys žmonės, vienas šūktelėjo:

— 'Ei tarne, statyk stalą!

Iš kažin kur tarnas atsirado, stalą pastatė.

— Nagi, duokš valgyti ir gerti.

Viską padėjo tarnas. Visi trys pavalgė, atsigėrė ir išėjo.

Medžiotojas pagalvojo: „Kas bus, tas bus, ir aš pareikalausiu iš ta valgyti". Ir šūktelėjo:

— Ei tarne, duok valgyti!

Tarnas atnešė stalą, pastatė, užtiesė jį, padėjo valgio ir gėrimo. M džiotojas pakvietė ir tarną drauge sėstis. Susėdo, geria, valgo. Iš vie taurės geria medžiotojas, iš kitos — tarnas. Abudu pavalgi. Medžiot sumetė eiti, pasiūlė ir tarnui keliauti drauge.

Ejo ėjo — sutiko žmogų su lazda rankoje. Paklausė, kam jam ta laz

— Noriu parduoti,— sako tas.

— O kam ji tinka?

Jei pasakysi: „Užmušk tą žmogų"- užmuš, pasakysi: „Sumušk"— sumuš.

Medžiotojas nusipirko tą lazdą už čiaudulį.

Eina medžiotojas, skuba tiesiai pas savo karalių. Nuėjo. Karalius klausia:

— Atnešei „taip, ne, niekados"?

— Atnešiau,— sako medžiotojas. Ir liepia savo lazdai:—Nagi šok ant karaliaus, užmušti neužmušk, bet taip apdaužyk, kad pats mirties prašytųsi.

Lazda šoko ant karaliaus ir lupa.

Kūlė, kūlė, visus kaulus atkūlė, medžiotojas klausia karalių:

— Ar užteks?

— Taip!

— Gal dar nori?

— Ne!

— Ar atimsi iš manęs žmoną?

— Niekados!

Lazda liovėsi mušti. Karalius sako medžiotojui:

— Vyras tu ir vyriškai pasielgei, būk laimingas su savo žmona.

Gerai apdovanojo medžiotoją ir paleido. Tasai grįžo pas jauną žmoną, viską papasakojo, kaip jam buvo, ir gyvena juodu sau gražiai.

Jei visa tai neteisybė, tegul niekas iš mūsų nesuserga.

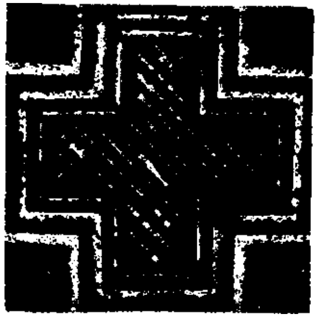

Medžioklis

tfal taip buvo, gąl ir ne — gyveno pasaulyje medžioklis. Kartą ? jis išėjo girion medžioti. Kiaurą dieną vaikštinėjo, nieko neužtaikė — nei žvėries, nei paukščio; taip tuščiom rankom ketino jau namo grįžti.

Prisėdo atsikvėpti ir žiūri —mažas elniukas ganosi. Medžioklis prisitaikė, nušovė elniuką, jau darinės jį, bet kai tik peržengė per jo galvą, ir pavirto į gražią mergaitę. Išsigando medžiotojas, bet ką jis gali padaryti? Liko mergaite.

Mergaitė nusiėmė lanką, pakabino ten pat po medžiu ir nuėjo — pati nežino kur. Trečią dieną atsidūrė prie miesto. Vaikšto po nepažįstamas gatves; nei kur prisiglausti, nei kam savo bėdą išsakyti.

Tame mieste gyveno tokia senutė. Vakare ji pamelžė savo karves ir neša namo pieną. Pamatė mergaitę, nustebo.

— Kas tu esi ir iš kur? Kas tavo tėvai ir kodėl vieną paleido nakčia klaidžioti?

Ta pasipasakojo našlaitė esanti, jokių artimųjų neturinti.

— Priimk mane, gerą darbą padarysi — prašo ji. — Tu — motina, o aš — duktė, ir sveikatos gana turiu, ir proto, viską padarysiu, ką tik liepsi.

Senutė apsidžiaugė, priėmė mergaitę. Ir tokia darbšti ji pasirodė, tokia protinga, apie grožį nėra ko nė kalbėti — gandas apie ją po visą žemę pasklido.

Jaunikių pasipylė — ramybės neduoda. Kartą ta gatve ėjo karalaitis, pamatė gražuolę ir pamilo iš karto. Liūdnas sugrįžo namo. Kad ir ką namiškiai darė, niekaip negali jo pralinksminti. Susirūpino karalius, klausia:

— Mano sūnau, kas tau', koks liūdesys tave graužia?

Karalaitis prisipažino savo meilę, pasakė, kad be tos gražuolės gyventi negalįs. Karalius tuoj pat nusiuntė žmones ją atvesti. Suieškojo tą senutę, atvedė mergaitę į rūmus ir apvesdino su karalaičiu.

Po metų jie sūnaus susilaukė. Kartą gražuolė susigalvojo: „Eisiu pažiūrėti, ar dar kabo mano lankas po tuo medžiu, ar kas nors paėmė."

Slapčiomis išsėlino iš rūmų ir nuėjo. Žiūri — ir elniukas ten pat guli, ir lankas nepaliestas ant medžio kabo. Moteriškė tarė sau: ,,Jei tada peržengiau per elniuko galvą ir pavirtau mergaite, peržengsiu ir dabar,— gal vėl atvirsiu į vyriškį." Peržengė ji elniukui per krūtinę ir pavirto į dailią kumelę. Kumelė šuoliuoja, žvengia, i rūmus atbėgo. Protas jos liko žmogaus, tik kalbėti negali. Tarnai sugavo kumelę, nuvedė į arklidę, pašėrė. Visi ieško karalaičio pačios, negali rasti — tartum žemė būtų ją prarijusi.

Po kiek laiko kumelė atsivedė kumeliuką, o lygaus jam niekur nerasi: iš akių kibirkštys žyra, niekas tokio nėra regėjęs. Kartą karaliaus arklininkas užsimetė pajodinėti, užšoko ant kumelės, sudrožė jai. Kumelė išsigando — nepratusi prie bizūno. Numetė ji tą arklininką ir nurūko, nei dangaus, nei žemės neskirdama. Nušuoliavo į tą girią, peršoko elniukui per kojas ir pavirto į didžiulę, piktą kalę. Kalė nubėgo atgal į rūmus. O ten visi ieško kumelės — ieškojo ieškojo, nerado. Karaliaus vaikaitis pamatė tą kalę, nesiskiria su ja. Po kiek laiko toji kalė atsivedė šuniukų.

Kartą karaliaus vaikaitis sėdo ant kumelio, pasiėmė drauge kalę ir išjojo medžioti. Girioje jis pakėlė kiškį, kalė paskui jį nudūmė. Kiškis bėga, kalė jau baigia privyti. Bėgo bėgo, pribėgo prie to nušauto elniuko. Kiškis peršoko per elniuko uodegą, paskui jį ir kalė — ir vėl į medžioklį atvirto. Tas apsidžiaugė, nusikabino nuo medžio savo lanką ir nuėjo sūnaus ieškoti. O karaliaus vaikaitis palaukė, nesulaukęs nuėjo pėdomis — nenorėjo savo kalės prarasti.

Ieško ieško, žiūri — girioje pilis bestovinti. Vaikaitis klausia, kieno ta pilis, kas joje gyvena ir kodėl pastatyta tokioj tankynėj.

— Šioje pilyje gyvena neregėto gražumo mergaitė,— išgirdo atsakymą.— Jai reikia papasakoti tris nebūtus dalykus,, ir visi jie turi atrodyti gryna teisybė. Mergaitė turi tokį auksinį katilą su auksiniu vandeniu ir auksine mėsa jame. Jeigu kas papasakos tuos tris nebūtus dalykus, auksiniam katile ims kunkuliuoti auksinis vanduo ir auksinė mėsa išvirs. Ir mergaitė ištekės už to žmogaus. O kas negebės kaip reikiant pasakoti, tasai galvos neteks.

Vaikaitis nujojo į pilį, jis žino, kad nestengs papasakoti tokių nebūtų dalykų, kurie tikra teisybė atrodytų. Troško bent pamatyti tą neregėto gražumo mergaitę.

„Kas bus, tas bus, nors pažvelgsiu į ją",— galvoja.

Joja jis susimąstęs, o priešais ateina medžioklis. Žirgas pamatė jį,— sustojo, žvengia, neina toliau, o šuniukai irgi aplink šokinėja. Vaikaitis stovi ir stebisi, ir pyksta, žirgą varo, o tas nė iš vietos. Įširdo, liepia nudėti medžioklį. O tas sako:

— Eime, aš nuvesiu tave pas gražuolę ir pasakysiu tokius žodžius, kad vanduo ne tik katile, bet ir akmenyse ims kunkuliuoti, ir neregėtoji gražuolė tau atiteks.

Jaunikaitis apsidžiaugė, pasiėmė medžioklį, eina. Nuėjo, pasiuntė pas gražuolę žmogų pasakyti: „Iš tokios ir tokios karalystės tokio ir tokio karaliaus vaikaitis nori pasakyti tris žodžius, kad tavo auksiniam katile auksinis vanduo imtų kunkuliuoti ir auksinė mėsa išvirtų."

Medžioklis tarė sūnui:

— Kai nueisim, stokis į šoną, o aš pasakysiu: „Mano ponas pavargo ir liepė man už jį kalbėti."

Jaunikaitis sutiko. Nuėjo jie. Mergaitė liepė svečius atvesti. Tarnai visus palydėjo į pilį, kur laukė jų neregėto gražumo mergaitė su savo tėvu ir artimaisiais. Medžioklis visiems nusilenkė ir sako:

— Va šitas jaunikaitis — mano ponas. Jis labai pavargęs ir liepė man pranešti jums, kas reikia. Jei leisite, papasakosiu.

— Kalbėk, kalbėk!— pasigirdo iš visų pusių.

Medžioklis paėmė vaikaitį už rankos ir sako:

— Kaip manot, ar aš galėjau būti šito jaunikaičio motina?

Po auksiniu katilu užsidegė liepsna. Medžioklis toliau varo:

— O gal sakysite, kad ne aš atsivedžiau šitą žirgą?

Auksiniam katile auksinis vanduo sukunkuliavo. Medžioklis pabaigė:

., — Ar patikėsite, kad ir šituos šuniukus aš atsivedžiau?

Auksiniame katile auksinė mėsa išvirė. Jaunikaitis gavo per žmoną tą neregėto gražumo mergaitę, linksmas vestuves atšoko.

O medžioklis dingo. Ilgai jo ieškojo, tačiau niekur nerado.

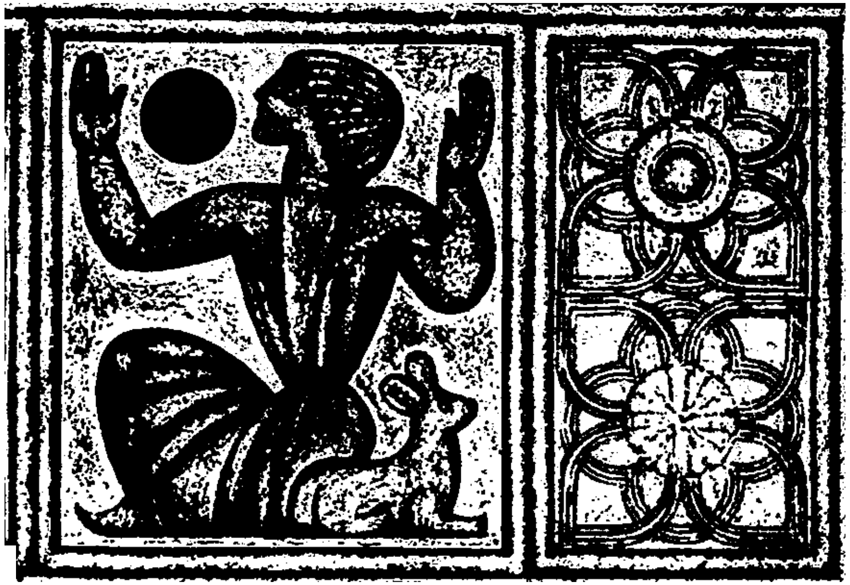

Piemuo ir gyvatė

(P

J/lai taip buvo, gal nebuvo — gyveno vyras su pačia. Labai netur- /' Itingai gyveno. Jie turėjo vienatinį sūnų. Tas ir sako:

— Mieli tėveliai, nieko mes neturime, netgi ko valgyti, eisiu kur į darbą nusisamdyti, bent kąsnį užsidirbsiu.

— Labai gerai,— apsidžiaugė tėvai.

Sūnus iškeliavo; ėjo ėjo, pas vieną turtuolį pataikė ir nusisamdę piemeniu — avis ganyti. Piemuo dorai -tarnavo, šeimininko banda išaugo. Po metų jis prašo šeimininką:

— Paleisk mane kiek namo, eisiu savo senukų aplankyti.

Seimininkas leido, davė jam avių, sviesto, mėsos, sūrio. Piemuo joja namo, joja, žiūri — skersai kelio tyso gyvatė, žirgas vos nesumindžiojo. Nušoko nuo žirgo, paėmė gyvatę, atsargiai padėjo pakelėje ir sako:

•— Ko gi guli ant kelio! Kas nors dar sumindžios ar šiaip užmuš!

Vėlei sėdo ant žirgo ir nujojo.

Sugrįžo namo, kiek pasisvečiavo ir leidosi atgal p.is šeimininką. Joja jis, joja, o gyvatė vėl skersai kelio guli. Nušoko nuo žirgo, atsargiai ją paėmė, padėjo pakelėje ir sako:

— Negulėk ant kelio, nelaimingoji, užmuš tave, negi nenutuoki?

Sėdo ant žirgo ir joja. Girdi — šaukia jį toji gyvatė.

— Ei, palauk!

Piemuo sustojo, prie jo prišliaužė gyvatė ir sako:

— Neišsigąsi — papusiu tau į burną?

Piemuo neišsigando. Gyvatė papūtė, ir jis tapo žiniuoniu — viskas jam suprantama pasidarė:.ir lapų šnaresys, ir vandens čiurlenimas, ir paukščių čiulbėjimas, ir visų gyvulių kalbos — ir jaučių, ir karvių, ir avių.

Piemuo grįžo pas šeimininką, ištarnavo dar metus ir prašo:

—.Paleisk mane, šeimininke, atiduok, ką pas tave uždirbau. Laikas man namo — savo senukus turiu prižiūrėti.

— Eik, — sako šeimininkas, — sviesk į bandą savo lazdą, kas šiapus jos bus — viskas tavo.

Piemuo sviedė lazdą, nuėjo savo bandos atsivaryti ir girdi — sena avis šaukia ėriukui:

— Eikš čia, ko ten užkliuvai?

O ėriukas sako:

— Ak motin, jeigu piemuo žinotų, koks aš esu, — nepaliktų manęs.

Išgirdo tatai piemuo — įsiminė ėriuką. Pasidalino bandą, tas ėriukas šeimininkui atiteko. Piemuo sako:

— Turėjau vieną ėriuką prisipratinęs, mylėjau jį. Jisai tau kliuvo, atiduok man, pasiimk nors visą bandą.

— Imkis savo ėriuką, man negaila, — tarė šeimininkas.

Piemuo pasiėmė ėriuką, atsisveikino su šeimininku, padėkojo jam ir nusiginė avis. Eina su savo banda per vieną sodžių, žiūri: grūdai paskleisti džiovinti, aplinkui paukščiukai šokinėja, vieni lesa tiesiai nuo pakloto, kiti renka, kas ant kelio išbirę.

O šalia sėdi graži mergaitė, grūdus saugoja.

Vienas paukščiukas, kur grūdus nuo pakloto lesė, pakėlė^galvą ir sako savo draugams:

— Ei jūs, kvailiukai, ko nuo žemės lesate? Eikite čia, kol grūdų nesusėmė ir mūsų neišvaikė, kas išbirę — nepabėgs.

Piemuo išgirdo, nusijuokė.

Mergaitė pažvelgė į piemenį, tas į ją, ir abudu vienas kitam patiko. Piemuo nudrožė toliau, sugrįžo namo, pasistatė naują trobą ir sugalvojo vesti. Prisiminė tą mergaitę, kur grūdus saugojo, susirado ir paėmė į žmonas.

Ir gyvena juodu laimingai. Tik greitai apsiniaukė ta jų laimė. Pati prie vyro pristojo: pasakyk, ko juokeisi tada, avis per kaimą gindamas.

Piemuo tyli: jei prasitars — numirs. Tik pati neduoda ramybės: pasakyk ir pasakyk, nors ir žino, kad vyrą į pražūtį stumia.

Piemuo papiovė šešias avis, iškepė duonos, viską paruošė savo šermenims". Ryžosi pasakyti — taip jį pati nukamavo. Galiausiai nuėjo į avidę, o tasai ėriukas kalba:

— Klausykit, ką aš jums papasakosiu.

— O ką? — klausia avys.

— Mūsų šeimininkas sau šermenis rengia — pristojo pati, kad pasakytų tai, ko-kalbėti negalima. Jei pasakys tik — iš ryto numirs. Aš tokiai pačiai taip padaryčiau: paimčiau šakotą lazdą ir duočiau į kailį, kad net gimtą dieną užmirštų.

Piemuo nuėjo, išsiplovė šakotą lazdą, grįžo namo ir ėmė velėti pačią.

Visą savaitę ji lovoj gulėjo, vaitojo: aštuntą dieną ir jūsų, ir musų vargus išsinešė.

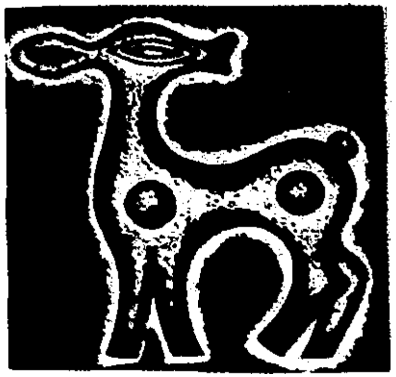

Pasaka apie vagį

" tarnas buvo labai vikrus ir gerai savo darbą išmanė.

Sit kartą jisai nusprendė: „Imsiu ir išmoksiu dar kokį amatą." Galvojo galvojo, ieškojo ir išsirinko vagystę. Paliks kepurę kur karaliaus kambariuose, paskui įsėlina ir išneša.

Karalius pamatė, kaip jis kepurę vagia, pasišaukė jį ir klausia:

— Ei vyruti, ką ten darai?

— Valdove,— atsakė tarnas,— gerai išmokau tau tarnauti, noriu dar vogt išmokti.

— Aš turiu baltą žirgą, — sako karalius, — jei pavogsi jį, gausi du tūkstančius, jei nepavogsi, galvos neteksi.

— Gerai,— sutiko vagis.

Karalius liepė žirgą į arklidę nuvesti, vieną žmogų ant žirgo pasodino, kitam į rankas pavadį įdavė, trečią prie durų pastatė.

Vagis atsikėlė naktį, pasiėmė visokio valgymo ir ąsotį vyno, n sergėtojams ir sako:

— Karalius atsiuntė, pavakarieniaukite ir išgerkite, kad neuž mėt.

Tas, kur prie durų stypsojo, taip ir užmigo stovėdamas, kuris p laikė — nugriuvo su pavadžiu, o kuris ant žirgo sėdėjo, ant žirgo migo.

Vagis numovė žirgui kamanas, drauge su balnu nutraukė žemyn lį, sėdo ir išjojo.

Ryte karalius įeina į arklidę — nėra žirgo. Pasišaukė vagį ir da tūkstančius. Vagis atvedė žirgą.

Karalius sako jam;

— Aš turiu juodus jaučius; jei pavogsi juos — tris tūkstančius jei ne — galvos neteksi.

— Gerai,— sutiko vagis.

Jaučius kalnuose piemenys sergsti. Vagis nuėjo, pasiėmė du vieną batą išpurvino, kitą švarų paliko. Purviną numetė ant kelio riuo piemenys jaučius gerti veda, o švarų prie vandens padėjo. Pa sislėpė. Piemenys veda tuos jaučius, žiūri — batas guli; pakėlė, imti, bet pagalvojo: vienas batas, ir tas visas purvinas, neverta n lyti. Priėjo prie vandens, žiūri — kitas batas, apsidžiaugė, nubėgo to nuo kelio. O vagis jaučius nusivarė.

Piemenys grįžo, jaučių nė kvapo. Puolė šen, puolė ten — nėra. karaliui pranešti: taip ir taip, nelaimė — jaučiai dingo. Karalius s to, kieno čia darbas, pasišaukė vagį.

— Atvesk jaučius, pasiimk savo tris tūkstančius.

Vagis atvarė jaučius, pasiėmė tris tūkstančius. **Trečią** kartą susil

— Jei pavogsi mano žmoną, duosiu pusę karalystės,— tarė karali o jei ne — galvos neteksi.

Vagis paprašė dviejų savaičių laiko. Davė.

O karalius sugalvojo tuo vagiu atsikratyti. Aplink savo rūmus p kareivius ir liepė šauti, kad ir kas pasirodys.

Vagis susiieškojo numirėlį, aprengė jį savo drabužiais, atitempė i statė tarpuvartėj. Kareiviai pagalvojo, kad čia tas vagis, ir pasiuto dyti, visą suskylėjo. Pranešė karaliui, kad vagies nebėr. Karalius džiaugė, liepė palaidoti jį ir visus paleido. O vagis prisėlino prie čiupo karalienę ir nudūmė su ja.

Vagis vedasi karalienę ir susitinka velnią. Velniui karalienė parūpo:

— Parduok!

— Parduosiu, o ką aš gausiu?

— Ką tik norėsi.

— Duok pilną kepurę aukso.

Velnias apsidžiaugė, nubėgo aukso, o vagis iškasė didžiulę duobę, praplėšė kepurę ir ant jos padėjo. Velnias pila auksą, pila, niekaip kepurės nepripila, visą savo auksą sunešė, vos-ne-vos duobę užpylė. Ir nusivedė karalienę.

Karalius grįžo iš laidotuvių — nėra karalienės. Pasišaukė vagį.

— Atvesk žmoną, imk pusę karalystės.

Vagis nuėjo pas velnią, sako:

— Nereikia man tavo aukso! Ten karalienė buvo, grąžink — karalius reikalauja.

— Ne,—sako velnias,— runkimės. Kas laimės — tam ir auksas, ir moteriškė.

— Gerai, o kaip?

— Bėgsime,— sako velnias,— kas greičiau atbėgs, tas ir laimės.

— Sutinku,— sako vagis,— tik kam man pačiam bėgti, aš savo pusbrolį atvesiu.

— Gerai,— nesipriešina velnias,— jei tik rasi tokį, kuris mane aplenktų.

Vagis nuėjo, pasigavo dū zuikius, vieną į užantį įsikišo, kitą į rankas paėmė, glosto ir šneka: „Nagi,, broliuk zuikiuk, bėk, sarmatos nepadaryk."'

— Aš pasiruošęs,— sako velnias,— duokš savo pusbrolį.

— Tu bėk, jis pasivys.

Vagis paleido zuikį, tas šmurkštelėjo į krūmus ir leidosi bėgti. Paskui ji nukūrė velnias. Vagis iš užančio išsiėmė kitą, laiko rankose, glosto ir šneka:

— Vyras, broliuk zuikiuk, nepadarei sarmatos.

Atbėga velnias ir šaukia:

— Šit ir aš, kur tavo pusbrolis?

— Jis jau seniai atbėgęs, tavęs laukia,— sako vagis.

Velnias ėmė ginčytis: .

— Nesutinku, kitaip lažykimės.

— Lažykimės, o kaip?

— Kas garsiau suriks.

— Ar tu iš proto išsikraustei, ko mums rėkti?

Velnias neatstoja, sutiko vagis. Kad sustūgo velnias-^-vos neapkurto mūsų vagis, vos gyvas liko. Dabar reikia vagiui rėkti, jis ir sako:

— Rėkti ne taip reikia, o va taip, kaip aš tau parodysiu. Tik su vata užsikimšk ausis ir akis užsirišk — dar apkursi ar apaksi. Velnias užsikimšo ausis, užsirišo akis.

— Na, laikykis,—sako vagis,—tuojau rėksiu!—Pasiėmė didžiulę lazdą ir kad tvojo velniui per galvą.

— Ai, užteks, nerėk daugiau!—maldauja velnias.

O vagis jam tvoja ir tvoja. Suriaumojo velnias.

— Na kaip, aš išlošiau?—klausia vagis.

— Dar ne,— sako velnias.

— Ko dar tau reikia?

— Pasigalynėkim,—kuris stipresnis, tas pasiims ir auksą, ir karalienę.-

— Gerai,—sutiko vagis — tik aš bijau tave užmušti, šit aš turiu seną dėdę, eime,— jis su tavim galynėsis.

Apsidžiaugė velnias.

— Gerai!

Vagis nusivedė jį prie lokio urvo ir sako:

.— Va jis tenai guli, lįsk pas jį, čiupk už rankos, trauk, jis išeis, ir pasigalynėsit.

Velnias įlindo pas lokį, čiupo jį, traukia; tempia, perpyko dėdulė, pakėlė leteną ir žiebė velniui per žioptus, parsivertė ir lamdo. Kaip reikiant jį apdorojo.

Ir karalienė, ir auksas vagiui atiteko. Nuėjo jisai pas karalių, numetė nuo sosto ir pats ėmė viešpatauti.

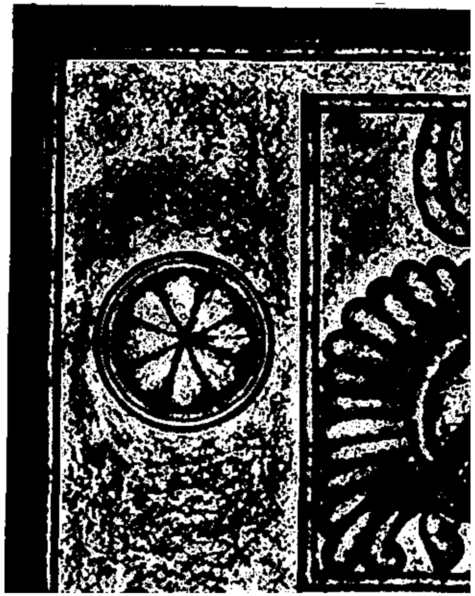

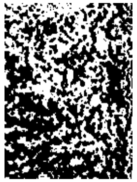

Apie medžiotoją ir jo sunų

^^^Jjl yvenp toks medžiotojas. Vaikų neturėjo, abu su pačia gyveno. / Sit kartą anas išėjo medžioti ir miške išbuvo tris dienas. Ketvirtą dieną medžiotojas nušovė kalnų ožką ir nešasi namo. Susitinka tokį žmogų. Bet tai ne žmogus, o kadžis. Ir pasičiupo jis iš medžiotojo ožką.

Medžiotojas prašo:

— Neatimk!

— Gerai,— sako kadžis,— jei atiduosi, ko nematęs, paliksiu, jei neatimsiu.

Medžiotojas apsidžiaugė — ką jam reiškia tai, ko niekada nematęs. Sutiko.

Grįžta, ogi namie sūnus ką tik gimęs. Prabėgo metai, ir pas medžiotoją ateina kadžis. Medžiotojas pasižiūrėjo, pasveikino jį.

Kadžis klausia:

— Kaip pažadas? Tesėsi ar ne?

— Duosiu, ko tik pareikalausi!—sako medžiotojas.

— Tai duok savo vienturtį sūnų.

Labai sunku medžiotojui, bet ką daryti? Paprašė jis palikti sūnų, kol tas paaugs. Kadžis sutiko ir išėjo.

Kai sūnus paaugo, vėlei atėjo kadžis ir spiria pažadą tesėti. Medžiotojas jau nieko nebegali sakyti ir atidavė sūnų.

Iškeliavo jie, kiek paėjo, ir Kadžis sako medžiotojo sūnui:

— Tu su manim nespėsi. Eik pats mulo pėdomis, ir tas kelias nuves tave kur reikia.

Sulig tais žodžiais nujojo. Jaunikaitis patraukė pėdomis. Ejo ėjo ir priėjo upę. Žiūri jis, kad nepersigaus, o reikia. Atsisėdo prie tos upės ir laukia.

Atskrido trys balandės ir puolė maudytis.

Žiūri į jas medžiotojo sūnus ir džiaugiasi, kaip gražiai jos per upę šen ir ten plaukioja. Galvoja, kad pats taip neperplauktų. Stebeilijo jis, stebeilijo, paskui atsistojo, prisėlino, stvėrė vienos balandės apdarą ir paslėpė.

Balandės išsimaudė ir rengiasi. Dvi apsirengė ir nuskrido, o trečia ieško savo apdaro — neranda. Neradusi ir sako medžiotojo sūnui:

— Žinau, kad turi mano apdarą, grąžink jį, už tai gausi laimę.

Medžiotojo sūnus sako:

— Pervesk mane per upę, tai atiduosiu.

Medžiotojo sūnus atidavė balandei apdarą. Toji apsirengė, pervedė jaunikaitį į kitą pusę ir sako:

— Mano tėvas tasai, pas kurį keliauji, jeigu manim pasikliausi ir jam neišduosi — padėsiu tau ir laime apdovanosiu. Eik ten, nesibijok. Teisybė, tėvas duos tokius uždavinius, kurių neįstengsi atlikti, bet ateik pas mane — aš tau pagelbėsiu.

Balandė nuskrido, o jaunikaitis patraukė savo keliu. Vakarop priėjo trobą. Jos durys — iš kitos pusės. Jaunikaitis apėjo trobą, žengė vidun ir pamatė kadžį, ir toji duktė tenai, ir dar dvi seserys, kur maudėsi.

— Aha, eikš —tarė jam kadžis,—tuojau uždavinį gausi: va čia upė teka, pastatyk per ją tiltą iš gryno aukso, kad visoj mūsų karalystėj tokio nerastum. Ir kad lig ryto viskas būtų padaryta.

Medžiotojo sūnus sutiko, nors ir žinojo, kad niekada jo nepastatys. [Nuėjo pas tą balandę, kur per upę pervedė. Žiūri — ji visai ne balandė, *to* mergaitė.

— Eikš čia, kadžio įsūni,— šaukiasi jį mergaitė,— sakyk, kokį uždavių gavai.

Medžiotojo sunūs viską jai papasakojo. Mergaitė tarė:

— Cia netoli stovi devų rūmai, nueik pas juos, liepk lig ryto per upę pastatyti auksinį tiltą.

Devai ėmėsi darbo. Iš ryto kadžis žvilgterėjo pro langą, žiūri — stovi tiltas, žvilga, akis žlibina. Nustebo kadžis, bet ką jam sakyti? Vėlei pasišaukė medžiotojo sūnų ir davė kitą uždavinį:

— Matai, kieme juodas žirgas ganosi — sugauk jį ir pajodinėk!

Medžiotojo sūnus vėl eina pas mergaitę.

Toji sako:

— Tas juodas žirgas — mano motina. Labai pavojinga su juo joti. Jeigu ir tai įstengsi — niekas nebebus tau'baisu.

Ji davė jaunikaičiui rimbą su plieno bumbulais ir pamokė:

— Pasistenk tik ant jo užšokti, o paskui iš visos sveikatos šventyk su tuo rimbu.

Medžiotojo sūnus išėjo, vaikšto apie žirgą. Tasai taiko griebti jį dantimis, bet jaunikaitis liuokt ant jo ir užšoko. Nurūko žirgas, nuskriejo, į dangų atsimušė, nori numesti medžiotojo sūnų, tik tas po pilvu pasirito. Žirgas nulėkė žemyn ir trenkėsi į žemę, o jaunikaitis šast ir jau ant nugaros sėdi. Skraidė skraidė žirgas — nieko nepadaro. Taigi visus kadžio uždavinius atliko. Tas stebisi:

— Kaip čia jam viskas klojasi, ar tik kas nepadeda? Tikriausiai mario duktė pamoko! — nusprendė ir traukia pas ją, nori teisybę iškvosti. Nuėjo prie dukters kambario ir girdi: „Aš sergu, su niekuo negaliu kalbėti."

Kadžis ir nusliūkino. O mergaitė pasišaukė jaunikaitį ir sako:

— Matyt, tėvas bus viską suuostęs. Gerai mums nesibaigs. Reikia bėgti iš čia, gelbėtis. Eik, sėsk ant mano kilimo, ir skrisime.

Jiedu išskrido, o kambaryje paliko tokią mašiną, kuri viena pati kalba: „Aš sergu, aš sergu!"

Kiek kartų kadžis prieina prie durų, tiek kartų išgirsta, kad duktė serga. Po trijų dienų kadžis išlaužė duris ir įėjo pas dukterį. Ogi nėra jos.

Tuojau išbėgo ir klausia žmoną: ką daryti? Toji sako:

— Sėskis ant šerno ir vykis.

Kadžis sėdo ant šerno ir nudūmė paskui bėglius. Visą dieną vijosi, vakarop žiūri — lekia tiedu su kilimu. Mergaitė pamatė tėvą ir sako:

— Blogi mūsų reikalai! Bet nieko, nusileisim ant žemės, šitą kilimą paversiu daržu, tave seniu, o pati sene pasiversiu, nepažins jisai mūsų.

Kadžis atrūko — tiktai daržas bežaliuojąs, o darže senis su sene b dirbą.

Klausia juos:

— Cia niekas nepraskrido?

— Ne,— tie atsako.

Kadžis grįžo namo, o žmona priekaištauja:

— Tas daržas — mūsų kilimas, senis — tas jaunikaitis, o senė — mū duktė. Bėk tuojau pat — sučiupk juos! '

Kadžis vėl vejasi bėglius. O mergaitė ir jaunikaitis jau skrenda su k limu. Jinai pamatė tėvą — kilimą šventykla pavertė, jaunikaitį — vienu liu, o pati vienuole pasivertė. Atrūko kadžis, klausia:

— Ar niekas čia nepraskrido?

•— Ne,— sako jam.

Kadžis vėl grįžo namo, o žmona jam atrėžė:

— Ta vienuolė — mūsų duktė, vienuolis — tasai jaunikaitis.

Ji pati sėdo ant to šerno ir nudulkėjo paskui bėglius.

Mergaitė ją pamatė ir sako:

. — Mano motina vejasi. Dabar jau neišsigelbėsim! Vis dėlto pavers tave žuvimi, pati pasiversiu į jūros putą, nesurinks visų putų, neprag f.šins mūsų. Tik prakeiks ji mane, o tu, žiūrėk, neužmiršk manęs, nepal

Taip ir buvo. Jaunikaitis pavirto žuvimi, o mergaitė jūros puta.

Motina atlėkė ir šaukia:

— Nepasislėpsite nuo manęs! Tu — va toji jūros puta, o tavo jaunik ^žuvim paverstas, vandeny slepiasi. Tai būk jūros puta trejus metus, t įrnėnesius, tris savaites ir tris dienas, tik po to atvirsi mergaite.

t Sulig tais žodžiais nuėjo. Medžiotojo sūnus nuliūdo, tatai išgirdęs. išėjo iš jūros, pasistatė pašiūrę, ėmė arti ir sėti. Gyvena, laukia sa Įžadėtinės.

Ir išlaukė jos trejus metus, tris mėnesius, tris savaites. Tik trys dien įbeliko, atėjo pas jį trys mergaitės ir sako:

į,, — Išsirink bet kurią į žmonas.

Medžiotojo sūnus galvoja. Jis neužmiršo duoto žodžio, bet vis dė išsirinko vieną mergaitę,

s Parsivedė ir švenčia vestuves.

Tuo laiku ir baigėsi užkeikimo laikas. Išlipa iš jūros mergaitė, k iyo puta pasivertusi. Žiūri-—nėra jos jaunikio. Nuėjo, sugavo pau ir paukštytę padavė vaikams ir liepia:

— Nuneškite tuos paukščiukus ir paleiskite jaunikiui ir nuotakai ant stalo.

Vaikai paėmė paukščiukus ir nunešė. Tie sučerškė, ėmė ginčytis, paukštytė ir sako:

— Palik mane, aš netikiu tavim!

— Kodėl?—klausia paukščiukas.

— Todėl, kad šitas žmogus,— paukštytė parodė jaunikį,— trejus metus, tris mėnesius, tris savaites laukė žadėtinės, o trijų dienų nebeištvėrė ir ją užmiršo.

Medžiotojo sūnus tatai išgirdo, pašoko, nubėgo ten, kur savo žadėtinė pialiko, o ta. prie vartų jį pasitiko. Abudu apsidžiaugė ir antras vestuves iškėlė. , ,

Didi puota buvo, o paskui laimingai drauge jie gyveno. Vakar ten buvau, šiandien jau čia, mūsų sodžiuje.

Apie kiaulę gražuolę

C

^^^Jtf'al taip buvo, gal ir ne — gyveno pasaulyje varguoliai beva
/ kiai vyras su pačia. Visas jų turtas buvo kiaulė. Toji kiau
jiems vandenį nešiojo, ir skalbinius skalbė, ir trobą šlavė, ir indus pl
|vė — visus namų darbus dirbo.

. Sit kartą nuėjo kiaulė į upę skalbti. Ta upė per tankią girią tekė
įp girioje karalaitis medžiojo. Jis pamatė kiaulę, nutykino iš paskos
įtoji prie upės nusimetė kiaulės odą, pavirto gražuole, net visa giria n
Įšvito.

į' Karalaitis stebi ją, sulaikęs kvapą, žiūri į dailias akis. O gražuolė
Jskalbė, ką buvo atsinešusi, vėl įlindo į kiaulės odą ir namo nubėgo. K
ralaitis iš paskos.

J' Kiaulė sugrįžo namo, atėjo ir karalaitis, prašo varguolius:

— Priimkite nakvoti.

| — Neverti mes tokios garbės,— sako jie,— nei valgio mes tau ne
im, nei pakloto.

— Ir valgio, ir paklotą pats turiu,— nuramino juos karalaitis.

Iš ryto jiems už tą kiaulę šimtą rublių siūlo.

— Ne,— nesutinka seniai,— be jos mums ne gyvenimas, neduosim.

Karalaitis pasiūlė du šimtus, tie neatsispyrė, atidavė kiaulę. Karalaitis įsikėlė tą kiaulę į ratus ir nusivežė į rūmus.

Atsivežęs ir sako karaliui:

— Stai mano žadėtinė!

Karalius supyko:

— Ką tu, sūriau, kiaulę vesi? Nedaryk sarmatos nei man, nei sau.

Sūnus neklauso.

— Ne ir ne — toks jau mano likimas.

Ir nuvedė juos į cerkvę tuoktis. Kiaulė stovi be jokio garso, o kas nežino, kokios kiaulės rėksnės! Susituokė, grįžo namo. Karalius sūnui su marčia davė seną kamarą.

— Nieko geriau jūs neverti.

Karalaitis nuėjo su pačia savo kamaron, duris uždarė ir ėmė maldauti ją:

— Nusimesk tą kiaulės odą.

Kiaulė paklausė, nusimetė, vėl gražuole virto.

O karalius pasiuntė tarėjus juodviejų pažiūrėti.

Tarėjai pasižiūrėjo, nuėjo ir papasakojo karaliui.

— Taip ir taip, ji nusimetė kiaulės odą, gražuole virto.

Karalius apsidžiaugė, pasišaukė karalaitį su pačia, palaimino juos, vainikais apvainikavo.

Vienas tarėjas ėmė pavydulia̧ut karalaičiui, galvoja: „Jis iš varguolių parsivežė kiaulaitę ir tokią žmoną gavo. Nueisiu, iš visos bandos pasirinksiu pačią didžiausią, ne tokią gražuolę turėsiu."

Nuėjo, išsirinko pačią riebiausią kiaulę, susiderėjo, prisirišo ją prie balno, vedasi. Kiaulė žviegia iš paskutiniųjų, plėšosi. Ištrūko, nubėgo atgal į bandą. Tarėjas neatstoja, nusivijo ją, pasigavo, vargais negalais parsitempė namo, o į cerkvę, tuoktis, vilkte tą kiaulę nuvilko. Žviegia toji, spardosi, žvakes išvartė ir popą, ir svečius išvaikė. Vis dėlto susituokė su kiaule tarėjas, parsivedė namo, glosto:

— Kiaulyte pupyte, nepyk, nusimesk odą!

O ta žviegia, tarėjas vis tiek prie jos lenda. Tąsyk kiaulė kad padūko, gribšt iltimis tarėją — ir sudraskė.

Taip karaliaus tarėjas kiaulę vedė.

Tenai Juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

Skaisčiaveidis

Vienas karalius turėjo aštuoniolika sūnų. Septyniolika mokėsi ^vienoj mokykloj, *o aštuonioliktas skyrium.

Užaugo tie sūnūs.

Karalius galvoja: „Jeigu ieškosi ir pirši kiekvienam po pačią — jie pasens, kol visus apvesdinsiu; Ąš turiu aštuoniolika sūnų, tikriausiai kas nors turi aštuoniolika dukterų. Paleisiu juos, tegul ieškosi. Jeigu ras — ves ir sugrįš."

Tačiau išsiuntė septyniolika sūnų, davė jiems žirgus, išrengė kaip reikiant, o aštuonioliktam nieko nesakė, namie paliko.

Sužinojo jauniausias brolis — Skaisčiaveidis, apmaudu jam: broliai joja vestis, nors į pabrolius būtų paėmę.

Nuėjo pas motiną ir klausia:

— Kur mano tėvo žirgas ir kardas? *

— Nueik, sūneli, į arklidę ir į ginklinę, pasiimk bet kurį žirgą ir kardą,— sako motina.

— Ne, aš jų nenoriu, tu pasakyk, kur mano tėvo žirgas ir kardas]— vėl prašo sūnus.

— Nueik į ganyklą,— sako motina,— susirask piemenį, suduok jam taip, kad trys rėžiai odoje liktų —parodys tau.

Taip ir padarė Skaisčiaveidis. Susirado tą žirgą, pasiėmė kardą, sėdo ir išjojo brolių vytis.

Išgirdo jie kanopų dundėjimą, atsigręžė ir sako:

— Mūsų brolis Skaisčiaveidis atjoja. Ką gi, nors žirgus pasergės.

Skaisčiaveidis pasivijo brolius ir joja su jais.

Visi dabar drauge. Žiūri — devo troba.

O devo namie nėra, medžioja. Suėjo broliai į vidų, o ten visko į valias: ir valgymo, ir gėrimo ant stalo padėta, sėskis, vaišinkis.

Vyresnieji broliai susėdo, puotauja, jauniausiąjį paliko žirgų sergėti, valgyti tenai nunešė.

Vidurnaktį sugrįžta trigalvis devas, šaukia:

— Kas tu esi? Cia nei skruzdė žeme neropoja, nei paukštis danguje neskraido — visi manęs bijosi, o tu atėjai į mano kiemą, ir dar su Žirgais.

Sulig jo žodžiais Skaisčiaveidžio kardas pats iššoko iš makštų. Ir kabo ore, visai nelaikomas.

Tada Skaisčiaveidis tarė:

— Per toli stovi, negaliu su tavim kalbėti, prieik arčiau, atsakysiu.

Devas puolė Skaisčiaveidį, o tas čiupo kardą, vienu kirčiu nuritino dvi galvas, tiktai viena liko.

Ta trečioji galva sako:

— Nekirsk manęs, nerasi, ko atėjai.

— Kalbėk toliau,— liepia Skaisčiaveidis.

Devas ir kalba:

— Sit raktai, atrakink septyniolika kambarių, aštuonioliktam rasi aštuoniolika neregėtų gražuolių.

— Duokš raktus,— paprašė Skaisčiaveidis.

Paėmė raktus, nukirto devui trečią galvą.

Praėjo visus septyniolika kambarių, žiūri, iš tikrųjų: aštuonioliktame —• aštuoniolika gražuolių. Užrakino jas ir nuėjo sau.

įsismagino, sugulė miegoti, rytą atsikėlė, vėl į kelią ruo-
Mdis jiems nesakė, kad rado aštuoniolika neregėtų gra-

-— nežinia, ilgai ar trumpai, vėl devo troba bestovinti,
-įas apkrautas: duonos, vyno — visko į valias, sėskis ir vai-
-ƒ devo nėra namie, medžioja,
.ejo vyresnieji broliai, puotauja, jaunėliui į kiemą valgyt išnešė.

Vidurnaktį sugrįžta keturgalvis devas, pamatė savo kieme Skaisčiaveidį su žirgais, kad suriks:

— Kas tu esi? Čia nei skruzdė žeme neropoja, nei paukštis danguje neskraido — visi manęs bijosi, o tu dar su žirgais atėjai.

Skaisčiaveidis sako:

— Per toli stovi, negaliu su tavim kalbėti, prieik arčiau, atsakysiu.

O jo kardas vėl ore kabo.

Keturgalvis puolė Skaisčiaveidį.

Tasai čiupo savo kardą, tris galvas vienu kirčiu nurito, tik ketvirta liko, toji ir sako:

— Palik mane, nerasi, ko atėjai.

— Kalbėk toliau!— liepia Skaisčiaveidis.

Galva ir kalba:

— Praeisi septyniolika kambarių, aštuonioliktam rasi aštuoniolika perlų.

Skaisčiaveidis paėmė iš devo raktus, nukirto ketvirtą galvą, žengė į trobą. Praėjo visus septyniolika kambarių, aštuonioliktam rado aštuoniolika perlų. Vėl Užrakino duris ir nuėjo sau.

O broliai nieko nežino.

Išaušo trečias rytas. Jie atsikėlė ir išjojo.

Joja, ieško žadėtinių.

Ir vėl devo būstas bestovįs.

Suėjo-—ir čia, kaip ir anose trobose, stalas apkrautas, ir čia devo namie nėra, medžioja.

Vyresnieji broliai sugužėjo trobon, jaunėlį kieme paliko.

Ir vėl kardas išlėkė ašmenimis į viršų, rankena į apačią — ateina devas.

— Ei Skaisčiaveidi, mažai devų užkapojai, dar ir čia atsibastei?

Skaisčiaveidis sako:

— Per toli stovi, negaliu su tavim kalbėti, prieik *arčiau, atsakysiu.

Devas puolė Skaisčiaveidį. Tas nori kardą pačiupti, nesileidžia kardas paimamas, labai aukštai; Skaisčiaveidis siekia siekia — nieko neišeina.

Devas "sako:

•— Vis tiek tas kardas manęs neims, todėl ir nesileidžia. Juk aš geležinis.

Ir iš tikrųjų tas devas vienos geležies — ką jam su. kardu padarysi?

Iš ryto broliai išeina, žiūri — sėdi didžiulis geležinis devas, o Skaisčiaveidis prieš jį kaip vaikas.

Visi išsigando, kas kur išlakstė, kepures kieme paliko, diržus išmėtė.

Skaisčiaveidis tarė geležiniam devui:

— Paleisk mane.

— Nepaleisiu,— sako devas.

— Arba nugaluok, arba paleisk.

— Nei nugaluosiu, nei paleisiu,— atkirto devas.

Tada Skaisčiaveidis prašo:

— Paleisk mane, tarsiu broliams žodį ir sugrįšiu.

— Gerai,— sutiko devas,— tik negalvok, kad nuo manęs pabėgsi. Aš žinau, kas jūs esate ir kur gyvenate. Jei mėginsi pabėgti, užpulsiu visus ir sudorosiu.

Skaisčiaveidis pasivijo brolius ir sako:

— Štai, broliai, devo troboj, kur pirmą naktį nakvojom, atsirakinkite septyniolika kambarių, aštuonioliktam rasit aštuoniolika neregėtų gražuolių, išsirinkite sau po pačią, o jauniausiąją man palikite,— ir padavė jiems raktus.— O antrojo devo troboj atrakinkit septyniolika kambarių, aštuonioliktam rasite aštuoniolika perlų. Pasiimkite po perlą, tik mano dalį palikite. O aš grįžtu pas geležinį devą: arba jis mane nugaluos, arba jau nežinau kas bus.

Atėjo, vėl atsisėdo šalia devo ir sako:

— Arba nugaluok mane, arba paleisk.

— Nei nugaluosiu, nei paleisiu,— kartoja devas.

— Tai ko tu nori?

— O štai ko,—"sako jis.— Už jūros gyvena neregėta gražuolė, jei atvesi ją man — paleisiu.

— Kaip aš jūrą pereisiu?—klausia Skaisčiaveidis.

— Aš turiu kamanas,— tarė geležinis devas,— kai prieisi jūrą, mesk jas į vandenį, atsivoks žirgas, pats kamanas užsidės. Liepk jam ką nori, viską padarys. Niekur nuo tavęs nesitrauks. Žinok — mano valiai nei paukštis, nei koks žvėris nedrįsta prieštarauti. Kur liepsi, ten ir nuneš.

Skaisčiaveidis nuėjo, sviedė kamanas į jūrą. Išniro jūrų žirgas. Pažabojo, užsėdo, jūra prasiskyrė, ir jis nujojo.

Tik labai buvo pavargęs: juk jau kiek naktų nemiegojęs.

Nusprendė pailsėti, nulipo nuo žirgo, atsigulė, o pavadį rankoje laiko.

Skaisčiaveidis užmigo, o žirgas ištraukė iš jo rankų pavadį ir nubėgo.

Taip ir liko vienas vidury jūros.

Atsibudo, ogi nėra žirgo. Ką daryti?

Žiūri — per jūrą plaukia žmogus žemyn galva, visas jo kūnas kaip kokio žvėries plaukais apaugęs.

Skaisčiaveidis klausia:

— Kaip tu taip ilgai vandeny žemyn galva išbūni?

— Et sūneli, aš prakeiktas, nemirsiu ir neturėsiu ramybės, kol nepamatysiu gražuolės.

— Ką gi, — sako Skaisčiaveidis,— aš tau ją parodyčiau, jos ir joju, tik nežinau, kaip iš jūros išsigauti.

— Aš tave išvesiu,— sako žmogus.

Skaisčiaveidis nuplaukė paskui jį. Taip atsidūrė toj vietoj, kur jūra \ dvi skiriasi. O tenai akmuo guli.

— Apversk tą akmenį,— sako žmogus,—ten dar vienas kamanas rasi; paimk jas, sviesk į jūrą, atsiras dar vienas jūrų žirgas, tik žiūrėk, kad nepabėgtų kaip anas. O man leisk tik pažvelgti į tą gražuolę, jeigu tik ją surasi, tada aš numirsiu, iš šios kančios išsivaduosiu.

Skaisčiaveidis paėmė kamanas, sugavo žirgą, užsėdo ir nujojo.

Atjoja į tokį sodžių. Žiūri — visi užrakinti sėdi.

Mat, kiekvienąsyk, kai ta gražuolė pasivaikščioti eina, sodiečiai turi sėdėt užrakinti, kad niekas jos neparegėtų.

Skaisčiaveidis prieina prie vienos trobos, prašo atidaryti.

O toj troboj senutė našlė gyvena.

Senutei patiko Skaisčiaveidis, įsileido jį ir tarė:

— Aš tos gražuolės žindyvė. Nešioju jai ir valgį, ir visa, ko reikia. Ji gyvena va tame bokšte. Tik dabar jos nėra namie, vaikščioja. O tu eik Į bokštą, atsigulk ir užmik. Kai sugrįš, apsidžiaugs, pati su tavimi eis. O aš paslaptį laikysiu, niekam nesakysiu, kas ją pagrobė.

Skaisčiaveidis nuėjo, išsivedė neregėtą gražuolę, o senutė tik kitą dieną pasakė, kad jos nėra. Tuojau šoko vytis Skaisčiaveidį.

Tasai pamatė, kad vejasi. Nuvedė gražuolę į mišką, paslėpė, pats išėjo, visus vijikus išgalabino, tik vieną gyvą paliko, kad būtų kas papasakoja.

Gražuolę jis atsivedė prie jūros, paėmė kamanas, pasišaukė žirgą, sėdo drauge su ja ir nujojo. Lekia juodu per jūrą, o gražuolė vis gręžiasi —• bijo, kad vėl nesivytų.

— Ko tu bijaisi?—sako Skaisčiaveidis.— Ką sausumoj paėmiau, tą ir per vandenį pernešiu. Dabar jokime, parodysiu tave vienam nelaimingam žmogui, kuris per tave ramybės neturi.

Gražuolė bijosi:

— Kam to reikia! Kad jis mums ko nepadarytų!

Juodu joja ir žiūri — tasai žmogus tiesiai į juos plaukia.

— Štai atgabenau ją!—sako Skaisčiaveidis.

Žmogus pažvelgė ir numirė. Skaisčiaveidis jį palaidojo ir toliau joja.

Išplaukė su ta gražuole į sausumą. Skaisčiaveidis paleido jūrų žirgą, sėdo ant savojo ir nurūko pas devą.

Neregėta gražuolė dabar sako:

— Tu mane apgavai, gabeni pas devą! Tai klausyk, kai nujosime, jis gulės kniūpsčias, tu mane įleisk, o pats sudrožk žirgui. Kiek pajojęs, pasislėpk, o iš ryto, kai devas išeis medžioti, vėl ateisi.

Taip ir padarė. Skaisčiaveidis nugabeno gražuolę, pats sudrožė žirgą ir nurūko. Paskui pasislėpė, o kai devas išėjo į medžioklę, sugrįžo.

Devas parėjo ir sako:

— Tikriausiai čia kur nors yra Skaisčiaveidis.

— Kurgi jis gali būti?—užgynė gražuolė.—Pats matei, kaip su žirgu nudūmė.

— Lyg ir taip...— dvejoja devas.

Kitą dieną jisai medžiojo, o Skaisčiaveidis paleido strėlę ir pataikė į petį. Devas parėjo namo piktas ir-sako:

— Ne, čia kur nors tu slepi Skaisčiaveidį.

— Juk matei, kaip jis su žirgu nudūmė,-^ vėl užgynė gražuolė.

— Lyg ir taip...— dvejoja devas.

Gražuolė tarė jam:

— Sakyk, kur tavo dvasia, juk aš visą laiką viena, nors ją paglostyčiau.

— Sijoje,— sako devas, apgaudinėja ją.

Ji išpuošė siją ir laukia devo.

Sugrįžta tas.

— Kas čia?

— Juk sakei, kad tavo dvasia sijoje, ąš ją ir glostau.

— Ak tu, kvaile,—juokiasi devas.—Žinai, kur mano dvasia? Už jūros gyvena ugninis devas. Jo galvoje skrynelė, skrynelėje du varniukai — jie ir yra mano dvasia. Jei kas juos nugaluos, mirsiu, jei ne —amžinai gyvensiu.

Devas ištraukė į medžioklę. Atėjo Skaisčiaveidis, gražuolė ir sako jam:

— Už jūros, tokioj ir tokioj vietoj, ugninio devo galvoje yra skrynelė, skrynelėje du varniukai, jeigu jų nenugaluosi — geležinis devas amžinai gyvens.

Skaisčiaveidis išjojo už jūros, bet kelias eina per tą karalystę, iš kurios gražuolę išsigabeno.

O ten šit kas dedasi: kaimynas karalius dieną naktį siunčia laiškus gražuolės tėvui, plūsta jį, šaiposi:.

— Koks tu karalius, kokiam perėjūnui leidai išgabenti savo dukterį.

O Skaisčiaveidis parsisamdė pas tą gražuolės tėvą kiauliaganiu.

Viską sužinojęs, jis nueina pas karalių ir pasišauna:

— Aš eisiu kariauti prieš tą kaimyną.

Karalius sako:

— Kaip tu prieš jį kariausi, kvailiuk, jeigu aš su visa savo kariuomene nesiryžtu.

— Tik man duokit,— sako Skaisčiaveidis,— dvylika kareivių ir dvylika palapinių, visa kita pats padarysiu.

Karalius jam davė dvylika kareivių, dvylika palapinių ir paleido.

Atėjo jis su tais kareiviais pas kaimyną.

Karalius viršuje gyvena, apačioj tarpeklis. Tame tarpeklyje jie pasistatė palapines, o Skaisčiaveidis užlipo pas karalių ir sako:

— Eime kariauti dabar, šią pat minutę.

•— Ne, mes nepasirengę,— spyriojasi karalius.

— O jei nepasirengę,— remia jį Skaisčiaveidis,— tai duokit raštą, kad su mumis kariaut negalite.

Karalius davė raštą ir sako:

— Eik, paleisk savo kariuomenę, o pats likis pasisvečiuoti.

Skaisčiaveidis nuėjo, paleido tuos kareivius ir sugrįžo.

Davė jam vakarienės, bet viskas labai pasūdyta, kad naktį troškulys pažadintų. Už durų stovi dvi baidyklės, kurioms iš nasrų ugnis verčiasi. Skaisčiaveidis naktį išeis, galvoja karalius, baidyklės jį ir praris, nenuneš jis to rašto.

Naktį Skaisčiaveidis išėjo vandens, puolė jį tos baidyklės, tik jis nesutriko, nusiavė batus ir švyst vienai ir kitai į nasrus — taip ir uždusino.

Karalius pamatė Skaisčiaveidį gyvą ir sveiką, iš apmaudo nežino, ką ir daryti.

O Skaisčiaveidis atsigulė, miega. Išaušo rytas — nesikelia iš lovos, pyksta.

— Taip jūs svečius priiminėjate? Nakvynę davėt ir batus pavogėt? Kaip aš eisiu basas?

Karalius jam atnešė naujus, bet Skaisčiaveidis neina:

— Cia ne tie! Va kur jūs apsiavę — tie mano batai.

Ką daryti? Karalius gavo atiduoti savo batus.

O Skaisčiaveidis aunasi naujitelaičius karaliaus batus, juokiasi: jo batai buvo seni ir suplyšę.

Išjojo jis atgal, gražuolės tėvui parnešė raštą.

Karalius džiaugiasi, ėmė ir parašė tam savo kaimynui laišką: ,,Koks tu karalius? Pasiunčiau pas tave žygūną, o tu iš jo batus pavogei."

Ką daryti tam karaliui, tyli jis, neatsako.

Dabar gražuolės tėvas tarė Skaisčiaveidžiui:

— Turėjau neregėto dailumo dukterį, tik pagrobė ją, būčiau tau į žmonas davęs.

— Tai aš ją išgabenau,— prisipažino Skaisčiaveidis.

— Kuo tave dar apdovanoti?—klausia karalius.

— Nieko man nereikia,-— sako Skaisčiaveidis, — tik pamokyk, kaip rasti ugninį devą, duok žmonių, kad kelią parodytų.

Karalius jam davė palydovų, tie nuvedė jį ant tokio kalno ir sako:

— Va už to kalno ir gyvena ugninis devas.

Devas pajuto ant kalno žmones, ropščiasi į viršų.

. Visus tris nasrus išžiojęs, ugnį spiaudo — arti prie jo nė neprieik.

Skaisčiaveidis išsitraukė kardą, puolė tiesiai ant devo kaip drugelis ;J ugnį. Užsimojęs nuritino dvi galvas, trečioji sako:

— Palik mane, nerasi to, ko atėjai. Mano galvoj skrynelė, joje du **Ivarniukai,** jie ir yra geležinio devo dvasia.

p Skaisčiaveidis nukirto ir trečią galvą, paėmė skrynelę, tuojau nusuko įgalvą vienam varniukui, o kitą pasiėmė, girdi, ir tą nudobs. O jeigu **Įgeležinis** devas tarpduryje stovi? Nusibaigs, įstrigs, gražuolė **liks** viduje, įaš neįsigausiu į bokštą.

Eina Skaisčiaveidis, varniuko galvelę vis tampydamas — kad geležiais devas sunegaluotų ir namo neparsivilktų.

Priėjo jūrą, pasišaukė žirgą, sėdo ir joja. Perplaukė, paleido žirgą, ant Savojo užšoko ir toliau nudūmė. O devas jau sunegalavo, bet vis dėlto iki namų parsigavo, prie slenksčio suklupo.

Skaisčiaveidis sugrįžo, šūktelėjo gražuolei:

— Atsispirk į jį ir peršok!

Ji taip ir padarė, tada Skaisčiaveidis nutraukė galvą varniukui; devas nusirito, lipte prie durų prilipo, nebūtų iš bokšto išėjusi gražuolė.

Skaisčiaveidis su ja nujojo į devo būstą, kur perlai buvo, ten pasiėmė savo dalį, pasiėmė ir tą aštuonioliktąją mergaitę, taip ilgai jo laukusią.

Parsigabeno mergaitę namo, kaip seserį už vyro išleido, o pats vedė tą neregėtą gražuolę: juk tiek vargo dėl jos patyrė!

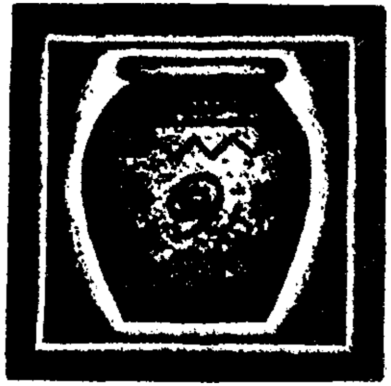

Jaunikaitis žaltys

Gyveno tokia moteriškė. Jau į senatvę ji sūnaus susilaukė. Bet geriau būtų nesusilaukusi: gimė žaltys. Motina vis tiek mylėjo ją savo sūnų ir išaugino didelį ir sveiką. Kartą žaltys prakalbo žmogaus balsu:

— Nueik, motin, pas mūsų karalių, pasakyk jam: „Mano sūnus žaltys prašo leisti už jo vienturtę dukterį".

Motina išsigando. Baisu, kad sūnus, ir dar žaltys, drįso prašyti karalaitis rankos, o dar baisiau, kad jis žmogaus balsu kalba. Bet ką daryti? Sūnus ramybės neduoda — eik ir eik!

— Mane užmuš karalius, sūneli,— sako ji, o jis nė girdėti nenori. Įsidrąsino senutė, išėjo. Atėjo prie rūmų. Karalius pasišaukė ją ir klausia:

— Ko tau, senute?

— Sūnus žaltys man neduoda ramybės, prašo į žmonas jūsų dukterį.— Ir papasakojo viską.

Karalius nenustebo, išklausė ją ir tarė:

— Visi žino, kad nebedideiė mano galia. Mane puldinėja ir niokoja stiprus kaimynas. Šit ir dabar.atsiuntė žygūnus, spiria nuveikti tris darbus, jei nenuveiksiu — sumals karalystę. Pranešk savo sūnui: jeigu jis tuos darbus nuveiks ir išgelbės mane ir visą karalystę — atiduosiu jam dukrą, o jei ne — tai ne. Pirmas darbas: tasai karalius turi kaimenę žirgų, reikia atskirti, kur motina, kur jos vaikai. Antras darbas, karalius turi grūstuvėlį nuo piestos, reikia iš to grūstuvėlio išrėžti tūkstantį uolekčių odos ir nusiųsti jam. Ir trečias darbas: jo karalystėje vienas kraštas vandens neturi — reikia jam vandenį surasti.

„Et,— pagalvojo senutė,— kad užsitraukiau bėdą, tai užsitraukiau!"— Ir nuturseno namo.

— Na kaip sekėsi?— paklausė sūnus.

— O kaip seksis?—sako motina, ir pati vos orą gaudo, ir burna jai perdžiūvo.— Galas man, daugiau nieko,— ir pravirko.

— Neverk,— sako sūnus,— nebijok, tas karalius manęs neįveiks.

Motina išgirdo, juokiasi kaip protą pametusi.

— Tavęs, tokio žaltelio, karalius neįveiks?

— Ne,— sako sūnus,— neįveiks!

— Jei neįveiks, tai klausykis!— ir papasakojo visus duotus darbus.

Žalčiui nė kam ko:

— Eik tuoj pat ir pranešk karaliui: „Pasiųsk, karaliau, savo tarėją pas tą kaimyną ir pasakyk: tegu jis iš to grūstuvėlio išrėžia pavyzdį, kokio pločio odą norėtų gauti." Jei neišpiaus, pats karalius sau gėdą pasidarys, ne mes. Antra: sakyk, kad kaimenei tris dienas gerti neduotų. O kai prie vandens paleis, kuris žirgas sužvengs, tas ir bus kitų motina. Kur žmonės be vandens kamuojasi, ten tokioj ir tokioj vietoj stovi ąžuolas, 'tegul iškasa jį, ir vanduo atsiras.

Motina nuskubėjo pas karalių. Nuėjo, o rūmininkai nuliūdę, viltį praradę. Nors ir labai visiems sunku, bet kai pamatė senutę, ėmė iš jos šaipytis. Tačiau, išgirdę žalčio atsakymą, nusilenkė jai ir su didele garbe priėmė. Viską pasakė žygūnams ir tarėją su jais pasiuntė, tas kaimynas su visais jo darbais kvailiu paliko.

Karalius išsigelbėjo ir, tesėdamas savo žodį, pasišaukė į rūmus tą žaH tį. Ir atšliaužė didžiulis žaltys. Labai gražiai jį sutiko. Visi meilinasi.į šypsosi, daugiau iš baimės, negu iš džiaugsmo. Šalia gražuolės karalaitėsj pasodino. Vestuves švenčia.

Gražuolė sėdi, jos sielvartas ir liūdesys neapsakomas. Sėdi, žodžio nepratardama, bet ką jau darysi? Matyt, toks likimas.

Baigėsi vestuvės. Nuvedė jaunuosius — žaltį ir gražuolę į kambarį. Karalius uždarė duris ir kad ims garsiai raudoti, savo dukters gailėti:

— Prakeiktas žaltys praris mano gražuolę!

Karalaitė stovi nei gyva, nei mirusi. Iš baimės akių nepakelia, netgi nekvėpuoja, visa nustėrusi

O žaltys maldauja:

— Pamilk mane, nepravaryk! Žiūrėk, kad kitąkart tu manęs nemaldautum, o aš, kaip tu dabar, nuo tavęs nesigręžčiau.

Prašo jis, maldauja, ir staiga — stebuklas: nusimetė žalčio odą, pavirto lieknu, dailiu jaunikaičiu. Karalaitė pažvelgė ir negali akių atitraukti. Širdis ėmė jai smarkiau plakti, sužėrėjo, sušvito akys. Stovi abudu — gražu jau vien į juos žiūrėti... Tarsi auksinės saulės spinduliai švyti jaunikaičio plaukai, o karalaitė švelniai juos glosto.

Karalaitės auklė dirstelėjo pro plyšį—kas gi čia taip šviečia, **ar** prarkeiktas žaltys iš savo nasrų liepsnos nepaleido, mergaitės nesudegino? ^Dirstelėjo— ir ką gi pamatė? Nerasi dailesnio jaunikaičio ir mergaitės, pr jų laimės žodžiais neapsakysi.

Iš džiaugsmo apsiverkė senutė, nubėgo tėvą pralinksminti. Visi ėmė **Įšaukti,** triukšmas kilo. Sugarmėjo prie kambario, iš smagumo duris **įšliaužė.** Įšoko karalius, čiupo to žalčio odą.

Jaunikaitis išsigando, krūptelėjo, nori kur sprukli, pasislėpti. Balandžiu pavirto ir pakilo į viršų. Balandis daužosi kambaryje, ieško, kur išIskristi. Paskui jį laksto gražuolė karalaitė, bijo, kad visai jos nepaliktų, T?ati ir verkia, ir juokiasi.

I Balandis rado duris ir išlėkė. Karalaitė išsiprašė iš tėvų žirgą. Užšoko aint jo ir nudūmė paskui savo jaunikį. Tasai lekia, burkuoja. O karalai**ijl** nė per žingsnį neatsilieka. Balandis nutupia ant medžio, nuotaka pri^ja. Balandis pakyla — ir vėl jį vejasi gražuolės žirgas. Balandis, o drau2 ir gražuolė atsidūrė prie pat jūros. Netoli kranto salelė. Toje salelėje ųkštas, tiesus kaip stulpas topolis. Balandis nutūpė ant pačios viršūnės |; burkuoja. Papučia vėjelis, palenkia viršūnę prie kranto — balandis Įsai prie nuotakos. Atsitiesia topolis — ir nuneša tolyn' balandi.

|Gražuolė sudrožė žirgą, tasai liuoktelėjo, neišsilaikė ant mažos sale•s, tik kojomis vos vos palietė žemę. Topolis palinko, karalaitė ištiesė pkas, balandis purptelėjo, nutūpė jai ant peties ir burkuoja visai prie guosto. Žirgas šoko atgal į krantą, o balandis sparnais gražuolei vei-

dą glosto, ant kelių tupiasi. Nuotaka jį gaudo, nori sučiupti, balandis nesileidžia.

Ir ligi šiol tas balandis skraido apie savo nuotaką — tai nutupia ant peties ir kažką burkuoja, tai jos kelius su sparnu glosto. Ir niekad jų meilė bei švelnumas nesibaigia.

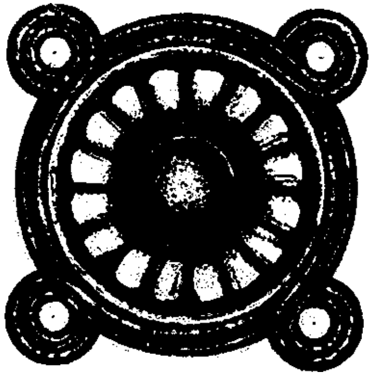

Apie karalaitį ir neapsakomą gražuolę

Gal taip buvo, gal ir ne — gyveno karalius ir turėjo tris sū
Toje karalystėje buvo neapsakoma gražuolė. Toji graž
lė niekam nesirodė, ir daug pinigų reikėjo tara, kas norėjo ją pamat

Tik pažvelgt į vieną jos ranką kainavo dešimt tūkstančių, o pamat
ačią — baisybę pinigų.

Karalaičiai labai norėjo paregėt tą gražuolę. Tėvas vyriausiam ir
Suriniam davė daug daug pinigų, tie užmokėjo ir pamatė. O jaunė
meko nedavė, taip ir neišvydo vargšas gražuolės.

Apmaudu jaunėliui, nuliūdo jis. Paliko namus, eina ir verkia. Susiti
toks bebarzdis apgavikas ir klausia:

— Ko tu verki?

— Mano broliai matė neapsakomą gražuolę — davė jiems tėvas pin
man nedavė, aš ir neregėjau jos visai.

Apgavikas jam sako:

— Nusipirk ožką ir ylą, aš tau parodysiu tą gražuolę.

Karalaitis nusipirko ožką, ylą ir atnešė apgavikui.

Juodu nuėjo prie gražuolės namų ir bado su yla ožką, kankina, tartum visai nudurti norėtų. Ožka bliauna. Tarnai nubėgo pas gražuolę ir sako:

— Ponia, pasižiūrėk, kaip tie keistuoliai ožką piauna.

Gražuolė išėjo, ir pamatė ją karalaitis. Tai buvo pirmas kartas.

Karalaitė paliepė tarnams:

— Padurkite jiems tą ožką kaip reikiant.

Tarnai nuėjo, padūrė ožką, sudorojo, sudėjo į katilą ir pastatė ant ugnies virti.

Apgavikas paėmė ir apvertė katilą dugnu į viršų.

Tarnai vėl nuėjo pas gražuolę ir sako:

— Ponia, pasižiūrėk, kaip tie keistuoliai mėsą verda.

Gražuolė išėjo, žvilgterėjo ir paliepė tarnams:

— Išvirkite jiems tą ožką kaip reikiant.

Ir antrą kartą karalaitis pamatė gražuolę.

Tarnai nuėjo, surinko mėsą, nuplovė, sudėjo į katilą. Kai mėsa išvirė, karalaitis ir tas apgavikas susėdo, tai vienas į stalą daužiasi, tai kitas; visa burna mėsą griebia,-net lūpas apsidegino.

Tarnai pamatė, nubėgo ir sako gražuolei:

— Ponia, pasižiūrėk, kaip tie keistuoliai valgo.

Gražuolė paliepė:

— Atveskite juos, gerą darbą padarysime — išmokysim juos valgyti kaip reikiant.

Tie nuėjo, atvedė pas gražuolę, pasodino ir pamaitino. Kai pavalgė, ėmė juos miegas marinti. Griūva vienas ant kito, kaip ant patalo taisosi jj miegoti.

Gražuolė paliepė tarnams:

— Tą bebarzdį jūs paimkite, o šitą aš pati paguldysiu.

Gražuolė paguldė karalaitį, sako:

— Va kaip reikia gulėti. Miegok ramiai, nesijudink, jeigu ne — galr vos neteksi. Rytoj duosiu tau tris mulus, auksu ir sidabru apkrautus, pa;| siimsi juos; jei man to gero dvigubai užgyvensi — būsiu tavo žmonai; o jei ne — tai ne.

Karalaitis nusivarė tuos mulus. Ir galvoja: ką daryti, kaip tą turtą užgyventi? Galvojo, galvojo, nuėjo pas haši[1] pardavėją ir sako:

— Se tau mulą su visu turtu, kai grįšiu atgal, duosi už tai vieną galvą.

Labai apsidžiaugė haši pardavėjas.

Karalaitis nuėjo toliau. Maconio pardavėjui davė antrą mulą ir sako:

— Kai grįšiu, duosi man dubenį maconio.

Nuėjo toliau. Trečią mulą davė virvių pardavėjui.

— Kai grįšiu, duosi man gerą virvę.

Liko tuščiom rankom, eina nuliūdęs. Sutinka tokį žmogų. Tas jį. klausia:

— Ko toks nuliūdęs?

— Neapsakoma gražuolė davė man tris mulus, auksu ir sidabru apkrautus, ir pasakė: „Jei man to gero dvigubai užgyvensi, būsiu tavo žmona." O aš viską išdalinau: vieną mulą daviau haši pardavėjui, kitą — maconio pardavėjui, trečią — virvių pardavėjui, taip ir likau be nieko.

Tas žmogus sako:

— Tokioj ir tokioj vietoj stovi medis, eik prie jo ir pasislėpk, ten susirinks visi pirkliai, ir jų vyresnysis bus. Jie ims kalbėti apie savo pelnus ir išlaidas, o tu viską nuklausyk ir pasuk galvą. Jei ką sugalvosi — tavo laimė, o jei ne — tai ne.

Nuėjo karalaitis, rado tą medį, užsikorė į jį ir pasislėpė. Susirinko tie pirkliai, ir jų vyresnysis taipogi.

— Na, kaip jūsų pelnai ir išlaidos?—klausia tas.

Haši pardavėjas sako:

— Aš vakar daug pelno gavau: pas mane atėjo toks žmogus, davė jį mulą, auksu ir sidabru apkrautą, kai grįš, aš jam turėsiu duoti vieną galvą.

— Tu nedaug pelnei,— sako vyresnysis,— gal jis iš tavęs žmogaus galvos pareikalaus? Kur tu ją gausi?

Haši pardavėjas susimąstė, nuėjo sau.

Ateina maconio pardavėjas.

— O ką tu uždirbai, ką pradirbai?—klausia vyresnysis.

— Aš vakar gerai pelniau,— sako tas,— atėjo pas mane toks žmogus, įdavė mula., auksu ir sidabru apkrautą, o kai grįš — paims dubenį maleonio.

[1] **Hasi – virtos avies galvos.**

— Nedaug tu pelnei!—sako jam vyresnysis.— Gal jis pareikalaus maconio iš gulbės pieno, kur tu jo gausi?

Susimąstė ir šitas, nuėjo sau.

Prieina trečias pirklys — virvininkas.

— O ką tu pelnei?—klausia jį vyresnysis.

— Ir aš vakar gerai pelniau. Atėjo pas mane toks žmogus, davė man mulą, auksu ir sidabru apkrautą, kai grįš, pasiims virvę.

— Nieko tu nepelnei,— tarė ir jam vyresnysis — Ar duosi, jei pareikalaus virvės, iš tavo ūsų nuvytos?

Susimąstė ir tas, nuėjo sau.

Visi išsiskirstė. Ir vyresnysis patraukė savais keliais.

Karalaitis išlipo iš medžio ir nubėgo pas haši pardavėją.

— Nagi, duok žadėtąją galvą.

Tas atneša jam avino galvą.

— Se imk!

— Ne,—sako karalaitis,— arba duok aukso ir sidabro dvigubai daugiau, negu palikau, arba duok žmogaus galvą.

Ką tas darys? Davė aukso ir sidabro dvigubai daugiau, negu gavo, ir paleido jį.

Karalaitis eina pas maconio pardavėją.

— Duok man maconio.

Tas atnešė jam dubenį maconio.

— Ne,— sako karalaitis,— duok man maconio iš gulbės pieno, jei ne, tai aukso ir sidabro dvigubai daugiau.

Ir iš to pasiėmė aukso ir sidabro ir nuėjo pas virvių pardavėją.

— Duok mano virvę.

Tasai duoda kuo geriausią virvę:

— Prašom pasiimti.

— Ne,— sako karalaitis,— duok virvę iš tavo ūsų, o jei ne, tai turto dvigubai daugiau.

Pasiėmė ir iš to visą turtą, eina, džiaugiasi.

Parnešė viską gražuolei, vedė ją ir laimingai gyveno.

tik

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

Medžiotojo sunūs

/' jis nušaudavo daugybę žvėrių ir parnešdavo namo.

Kartą medžiotojas atsidūrė atviram lauke. Staiga iš kažkur atsirado ba tas elnias, perbėgo jam kelią, sustojo ir sako:

— Sauk į mane; jei pataikysi — tau laimė, jei nepataikysi — nelaim

Medžiotojas iššovė ir nepataikė. Elnias dingo.

Grįžta jis namo ir sako pačiai:

— Šiandien mačiau baltą" elnią, šoviau į jį, nepataikiau — mirsiu a taisyk įkapes.

Iš tiesų tą naktį medžiotojas mirė.

O jo pati netrukus sūnaus susilaukė,'baisiai stipraus ir vikraus, k ^tokio pasaulyje nerasi. Kartą sūnus pasiėmė tėvo šautuvą, užtaisė, n dėjo pas motiną ir sako:

— Motin, kas užmušė mano tėvą?

— Likimas!—sako motina.

— Ne,— neatstoja sūnus,— pasakyk, kas jį užmušė.

Motina jam viską papasakojo.

Medžiotojo sūnus nuplėšė nuo medžio žievę, tris kartus iššovė ir visas tris kulkas suvarė į vieną vietą. Paskui užsikabino šautuvą ir išdrožė ieškoti to elnio.

Ejo ėjo jis, miškus ir kalnus praėjo ir atsidūrė tame lauke, kur jo tėvas elnią sutiko ir nepataikė.

Staiga iššoko tas pats elnias, perbėgo jam kelią, sustojo ir sako:

— Sauk j mane, jei pataikysi — tau laimė, jei nepataikysi — nelaimė.

Medžiotojo sūnus prisitaikė, iššovė, į pačią širdį pataikė. Elnias parkrito ir nusibaigė. Jaunikaitis priėjo, išdorojo, mėsą numetė, o kailį drauge su galva, uodega ir kojomis namo parsinešė.

Sugrįžo ir atsigulė pailsėti. Staiga žiūri motina ir sūnus: atgijo elnias, visas vienų perlų ir brangakmenių, tik žvanga. Juodu labai nustebo. Elnias pasipurto, pabyra perlai ir brangakmeniai — per savaitę jau pilna troba.

Medžiotojo sūnus praturtėjo- Tokius namus pasistatė, kad ir karaliui būtų negėda gyventi.

Paskui jis sako motinai:

1 — Motin, kam mums tiek turto, jeigu niekas pas mus neateina, niekur mes nenueinam ir niekas nieko nemato. Pasikvieskim karalių ir parodykim, kaip gyvenam.

— Nereikia kviestis karaliaus, — prieštarauja motina.— Neatneš jis mums laimės.

Sūnus nesutinka.

— Ne, būtinai pakviesiu.

— Ką gi, daryk kaip žinai,— nusileido motina.

Užsakė jis prašmatnius pietus, išsipuošė ir išvyko pas karalių į svečius kviestis. Atsivedė jį, pavaišino kaip reikiant ir savo elnią parodė. Karaliui net akys iššoko, kai tą elnią pamatė.

— Būtinai aš turiu iš tavęs tą elnią atimti,— sako karalius.

Medžiotojo sūnus nenori atiduoti, bet ką daryti — atėmė ir išsivedė.

Taip be nieko jaunikaitis ir liko.

Praėjo kiek laiko. Kartą karalius pasišaukia medžiotojo sūnų ir sako:

— Visi šie kambariai pilni brangakmenių.

Parodė jam. Ir tikrai keturi kambariai iki viršaus pilni, penkto — pusė.

— Pastatyk man tokius rūmus, kokių niekas dar neregėjęs.

Jaunikaitis išsigando:

— Didysis karaliau, aš ne dailidė, ne mūrytojas, ne koks kitas m
ras, kaip tokius rūmus pastatysiu?

— Kaip nori, taip statyk!—- reikalauja karalius.

Medžiotojo sūnus pagalvojo ir sako:

— Gerai, tik atvežkite man du šimtus arbų kalkių ir du šimtus a
dumblo, visa kita pats padarysiu.

Atvežė jam viską. O jis žinojo tokį ežerą, kur alių[1] kaimenės gert
eidavo. Nuvežė jis tas kalkes ir dumblą, užvertė visą ežero dugną ir k
tus, paskui vyno pripylė ir pasislėpė.

Atėjo aliai, išgėrė vandenį, galvos visiems susisuko, tai ir išdribo
žemės.

Medžiotojo sūnus atsivedė žmonių ir visiems aliams dantis nup

Paskui prisikvietė meistrų ir iš tų dantų dailius rūmus pastatė, gr
nių jau nė būti negalėjo.

Karalius atėjo, pasižiūrėjo ir pats susmuko.

Rūmininkai vos jį atgaivino ir nusivedė.

O karalius turėjo tarėją. Tas ir sako:

— Didysis valdove! Jaunikaitis, matyt, labai sukrus, negaišk l
siųsk jį-atvežti tau į žmonas Rytų karaliaus dukrą.

Karalius pasišaukia jaunikaitį ir liepia:

— Parvežk man Rytų karaliaus dukrą.

Medžiotojo sūnus tarė:

— Didysis karaliau, jei nori, kad atvežčiau, duok man tūkstančio
vų brokatą ir laivą.

Karalius bemat jam gavo tūkstančio spalvų brokatą, tokį mar|ą,
visiems akys ėmė raibuliuoti.

Medžiotojo sūnus įsidėjo brokatą į laivą ir išplaukė. Plaukia jis, p
kia, staiga triukšmą išgirdo, žiūri — balandį baltas vanagas vejasi
baigia pavyti. Balandis nutūpė ant laivo ir prašo:

— Neatiduok manęs.

O vanagas sako:

— Ne, atiduok, jei tau prireiks — padėsiu.

Medžiotojo sūnus atidavė balandį.

---

[1] **Aliai — mitologinės būtybės**

Plaukia toliau ir girdi — šniokščia, nerimsta jūra. Pasižiūrėjo — ogi plaukia raudona žuvelė, paskui ją balta plaukia, baigia pavyti. Raudona žuvelė iš vandens į laivą tiesiai įšoko ir prašo:

— Neatiduok manęs.

O baltoji sako:

— Atiduok, jei tau prireiks — padėsiu.

Jaunikaitis atidavė raudoną žuvelę ir plaukia toliau.

Nežinia po kiek laiko jis priplaukė tą vietą, kur Rytų karaliaus dukra gyveno.

Tada pasiėmė brokatą ir išvyniojo prie durų. Išėjo mergaitė, žiūri, stebisi, o jaunikaitis sako:

— Toks čia ir brokatas! Pamatytum, ką aš ten laive turiu! Jeigu nori, einam — parodysiu.

Taip mergaitę nusiviliojo į laivą, uždarė ją ir plaukia atgal į savo kraštą.

Mergaitė ir sako:

— Kas gi čia, nė skylutės nepalikta, bent į dangų pasižiūrėčiau.

Kai tik medžiotojo sūnus išgręžė skylutę, mergaitė išlindo, pasivertė balandė ir nuskrido. Tuščiom rankom liko jaunikaitis. Staiga žiūri — tą balandę sugavo baltas vanagas ir atneša...

Dar kiek palaukė, mergaitė vėl sako:

— Dangaus nematau, tai leisk bent į jūrą pasižiūrėti.

Išgręžė jis skylutę žemiau.

Mergaitė stovi ir tartum į jūrą žiūri, bet staiga išlindo, pasivertė žuvele ir nunėrė į vandenį.

Medžiotojo sūnus graužiasi, bet ką čia bepadarysi? Plaukia nusiminęs.

Staiga išgirdo ką pleškenant, ogi balta žuvis pagavo mergaitę ir atneša.

Prie laivo priplaukė ir įmetė vidun...

Mergaitė klausia:

— Kam tu mane vežiesi?

— Karaliui,— sako jaunikaitis.

— Ne, netekėsiu už karaliaus,— tarė mergaitė.— Tu mano vyras, aš tavo pati.

— Kaipgi tai padaryti? Karalius tave atims.

— Cia jau aš pasirūpinsiu,— nuramino mergaitė,— tu tik nunešk karaliui, ką duosiu, ir pasakyk jam: „Rytų karaliaus dukra dovanų tau siunčia, atidaryk drauge su visais tarėjais".

Medžiotojo sūnus paėmė, ką jinai davė, ir nunešė.

Ateina pas karalių ir sako:

— Rytų karaliaus dukra dovanų jums siunčia, atidarykite draug visais savo tarėjais.

O pats toliau pasitraukė.

Tik karalius atidarė tą dovaną, kažin kas iššoko, ir visi negyvi k

Medžiotojo sūnui ir Rytų karaliaus dukra, ir visa karalystė liko.

Bėdą ten palikau,
Laimę čia pasikviečiau,
Pelus ten išbarsčiau,
Grūdus čia atsinešiau.

Raudis

Gal ir buvo, gal ir ne — gyveno vyras su pačia ir turėjo sūnų. Vyras anksti našlys liko ir netrukus vėlei vedė, kad būtų kam namus ir vaiką žiūrėti. Atėjo pamotė. Pikta pasitaikė, muša vaiką, tartum su ugnimi jį degina.

Jie dar turėjo jautį — Raudį. Bernaitis ir Raudis kits kitą labai mylėjo. Kasdien jis vesdavo savo jautį ganyklon — ir paganydavo, ir pats pasismagindavo.

Pamotė tik ir laukė progos, kaip posūnio atsikratyti. Kartą apsimetė serganti ir ėmė dejuoti, vaitoti. Vyras klausia:

— Kas tau gali padėti?

Pati sako:

— Tik tavo sūnaus pragaištis — daugiau niekas.

Nuliūdo tėvas, tuos žodžius išgirdęs, bet ką dabar darysi, vis dėlto pačią pasirinko ir ryžosi sūnų pragaišinti.

Iš ryto sūnus žiūri — tėvas peili galanda.

— Kam tau, tėve, peilis, kur galandi?—klausia jis.

— Nuvesk, sūneli, jautį prie vandens, pagirdyk, noriu jį piauti,— sakė tėvas.,

Bernaitis nuvedė jautį, girdo, o pats verkia, ašaros į vandenį byra.

— Ko verki, drauguži?— klausia Raudis.— Kam akis gadini?

— Tave piauti ketina!—sako bernaitis.

Jautis nuliūdo, atsiduso:

— Ne mane, o tave pragaišinti ketina. Eik, paimk galąstuvą, šuk butelį su vandeniu, sėskis ant manęs ir bėkime.

Bernaitis nuėjo, paėmė galąstuvą, šukas, butelį su vandeniu ir atsine Užlipo ant jaučio ir išjojo. Tėvas, tatai sužinojęs, šoko ant užkeik kiaulės ir nudūmė iš paskos.

Lekia Raudis, neša savo bičiulį nuo nelaimės, lekia ir tėvas su sa kiaule — tuojau pavys.

Jautis sušuko bernaičiui:

— Ko gi tu.lauki, pilk greičiau vandenį iš butelio.

Tasai išpylė, ir atsirado didžiulė jūra. Nerimsta ji, pyksta, bangos g so praryti kiekvieną, kuris išdrįs su jomis grumtis. Bet kiaulė bangų bijo, plaukia sau per jas. O Raudis su bernaičiu jau toli nudūmė. Kia lė išplaukė, vėl iš paskos genasi. Jautis klausia:

— Nagi, atsigręžk, ar nieko nematyti?

Bernaitis atsigręžė — tolumoj tartum kažin kas skrenda. Ir sako jis:

— Nelyginant kokia musė matyti.

— Tai kiaulė su tavo tėvu,— sako Raudis,— bėkim, bičiuli, bėkim n neteisybės, jeigu jau niekas nuo jos apginti negali.

Šuoliuoja jautis, neša bernaitį, iš paskos toji kiaulė genasi. Dar kiek į ir pasivys.

— Mesk šukas!— šaukia Raudis.

Berniukas metė šukas, ir vienu mirksniu išaugo tokia giria, nė p nepralįstų, uodegos nepasuktų. Kiaulė graužt tą girią, graužė graužė j prasigraužė.

O jautis su bernaičiu vis bėga. Toli jau. Bernaitis atsigręžė, sako:

— Nelyginant kokia musė toli matyti.

— Tatai kiaulė lekia iš paskos,— perspėjo Raudis.

Dar mažumą, dar mažumą — ir pavys jinai bėglius.

Bernaitis metė galąstuvą, ir išauga didžiulė didžiulė uola — nė akin jos neapžvelgsi. Kiaulė graužia, graužia uoloje laiptus, kabarojasi j v šų. Iki vidurio įsiropštė, atsirėmė nagais į kyšulį, uola atlūžo, ir kia su savo raiteliu nugarmėjo į prarają. Nusinešė ir mūsų, ir jūsų nelair

Abudu bėgliai apsidžiaugė, kad išsigelbėjo. Raudis išvedė bernaitį į plyną lauką.

Tam lauke stovi aukštas topolis, viršūne dangų remia. Jautis pasodino bernaitį į medį, davė jam dvi dūdeles, vieną linksmą, kitą liūdną, ir tarė:

— Aš einu į laukus pasiganyti, o tu čionai sėdėk, jeigu pasidarys liūdna — pūsk liūdnaja dūdele, aš bematant atsirasiu prie tavęs, padėsiu. O jeigu linksma bus — pūsk linksmąją, ji tau ir maisto, ir gėrimo duos.— Raudis atsisveikino ir nuėjo.

Bernaitis sėdi medyje ir pučia linksmąją dūdelę. Vienas piemuo ir išgirdo. Patraukė jis į tą garsą, rado topolį, žiūri — bernaitis dūdelę pučia, o aplinkui drugeliai skraido, šoka, žaidžia pagal jos garsus. Piemeniui iš pavydo akys ant kaktos iššoko. Jisai ryžosi žūt būt tą dūdelę gauti ir šaukia:

— Nagi, lipk žemyn, parodyk savo dūdelę, pažiūrėsiu, iš ko padaryta?

Bernaitis neklauso piemenio, nelipa.

Tada tas pavyduolis piemuo pas karalių nuėjo. Girdi: ten ir ten topolyje sėdi bernaitis ir pučia dūdelę, net visas pasaulis džiaugiasi.

Karalius tuojau sušaukė tarėjus ir liepia:

— Arba patys atveskite tą bernaitį, arba raskite žmogų, kuris atvestų.

Tarėjai atitempė pas karalių tokią senę. Toji sako:

— Aš atvesiu bernaitį.

Senė pasiėmė ožką, ylą ir nuėjo prie to topolio.

Bernaitis sėdi viršūnėje ir pučia linksmąją dūdelę, o senė atsistojo po medžiu ir bado ožką su yla — toji bliauna.

Bernaitis pamatė, kad senė kankina ožką, ir šaukia:

— Senute, kam kankini vargšę ožkelę?

— Taigi niekaip jos nepaduriu,—sako toji,—būk geras, nulipk, pagelbėsi.

Iš kur bernaitis galėjo žinoti, kad senė kėslauja? Nulipo žemyn. Senė jį apgirdė ir užmigdė. Karaliaus tarnai paėmė bernaitį, nuvedė, devyniom spynom užrakino. Atsipeikėjo jis, pamatė esąs uždarytas, nuliūdo. Prisiminė savo dūdeles —j> jos toli laukuose, ant aukšto topolio, liko — ir pravirko. Sėdi bernaitis, žiūri pro langelį į dangų. Skrenda pro pilį varna, bernaitis pamatė ją ir šaukia:

— Varna, varna! Kur skrendi; kur skubi? Dėl savo vaikų laimės nulėk' toli į laukus, kur stovi aukštas topolis, ant jo kabo mano dūdelės, atnešk jas.

— Negi užmiršai: kai aš dvėseną lesiau, tu mane akmenimis svaidei?!— sušuko varna ir nuplasnojo.

Bernaitis pažiūrėjo jai pavymui, iš akių ašaros pabiro. Skrenda varnas.

— Varne, varne, dėl savo vaikų laimės nulėk į laukus, ten ant aukšto topolio mano dūdelės,— atnešk!— šaukia bernaitis.

— O kam man nedavei savo jaučio sukapoti?—karktelėjo varnas.— Nenešiu tau dūdelės.

Ir varnas nuplasnojo, dar labiau apsiniaukė mažojo kalinio diena.

Skrenda erelis.

— Ereli, ereli plačiasparni,— šūktelėjo bernaitis,— tu visų plunksnuočių karalius; lizdą suki ant neužžengiamų uolų ir aukščiausių medžių. Nulėk, plynam lauke susirask topolį, jame liko mano dūdelės — atneški jas.

— Ir savo darbų per akis. Ar davei man kada aviną, jei prašai dabar dūdeles nešioti?— atšovė erelis, mostelėjo sparnais ir dingo.

Skrenda mažas paukščiukas.

— Paukščiuk, paukščiuk, dėl savo vaikų džiaugsmo atnešk nuo topolio įmano dūdeles!

— O kam tu mums kilpas statai ir lizdus draskai! Nenešiu tau dūde**jllių**, prašyk kitus,— atkirto paukščiukas ir nulėkė.

Bernaitis tik pažiūrėjo ir pravirko. Skrenda kregždė.

— Kregžde, kregžde, pavasario pranaše, atnešk iš lauko mano dūdeles.

Kregždė nulėkė ir atnešė.

Bernaitis papūtė liūdnąją dūdelę, toji ir suvaitojo. Išgirdo Raudis ir gtskubėjo bičiuliui pagalbon. Užpuolė pilį ir ėmė duris kojomis spardyti. Aštuonerias suskaldė, o į devintas ragą nusilaužė. Jautis nuliūdo, ne tiek ^ rago gaila, kiek bičiulio, kuris uždarytas liko.

įįTik šit iš kažin kur pelė išlindo ir sako:

į~ Ką duosi, jeigu tau ragą prigydysiu? Ar galėsiu tave kritusį graužti?

I– Galėsi,— sutiko Raudis.

Kėlė prigydė ragą.

Kautis šoko ir išlaužė devintas duris. Įvirto pas bernaitį, pasisodino ant ągaros ir nunešė prie topolio.

|audis padėjo savo bičiuliui į medį įlipti ir nuėjo sau į laukus.

|ernaitis sėdi medyje, pučia linksmąją dūdelę ir džiaugiasi. Paskui pri**Jiriė** savo jautį, panoro jį pamatyti, papūtė liūdnąją dūdelę: pučia K – Rudžio neregėti. Laukia bernaitis, laukia — kaip nėr/ taip nėr.

Nuliūdo vargšas. Išlipo iš medžio, pučia, jau visa žemė su juo drauge liūdi. Ir žolėms ašaros byra, ir drugeliai neskraido — rauda, ir medžiai nebešlama.

Pučia jis dūdelę, net šaltos uolos susigraudino, tiktai juodas varnas kažin kur skuba... Bernaitis nuėjo, ieškojo ieškojo bičiulio ir rado jį lauke kritusį.- Pravirko bernaitis. Gailiai pravirko ir nebepūtė nei linksmosios, nei liūdnosios dūdelės.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.
Elasa, melasa,
Ąsotis midaus kabėjo,
Kas pasakos klausė, kas sekė
Saldžiausių sapnų tam linkėjom.

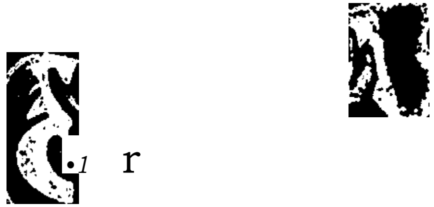

Lazdinis

Gal taip buvo, gal ir ne — gyveno pasaulyje Lazdinis. Jisai turėjo tris avis. Nuvarė jas į mišką ir paleido. Pats atsisėdo ir drožia lazdas. Žmonės klausia jį:

— Kam tu vis lazdas droži?

Lazdinis atsako:

— Aš šitą amatą išmanau, jis mane ir maitina!

Užsimetė ant pečių lazdą ir nuėjo. Priėjo prie vilko duobės ir šaukia
— Tu mano bandą suėdei?
— Ne, ne aš.
— Nagi, išžiok nasrus, tarp dantų bus mėsos prilindę!
Vilkas tarė:

— Palik mane gyvą, Lazdini, duosiu tau laimę.
— Kokią laimę?

— Ana matai — piemenys gano bandą? Ten yra tokia auksinė avelė
te pagrobsiu, visi šoks vytis, o tu imk ir nusigink bandą.

Vilkas pačiupo auksinę avelę, piemenys puolė vytis — visos avys Lazdiniui atiteko,

Žmonės klausia jį:

— Lazdini, tu turėjai tris avis, kaip jų tiek daug prisiveisė?

— Paleidau į mišką — šit ir prisiveisė.

Ir patikėjo juo. Visi nusipirko po tris avis, paleido į mišką, tiek jas ir matė — visas vilkai suėdė. Grįžo žmonės namo ir sako:

— Kaip nubausim Lazdinį?

— Sudeginsim jo trobą!

Sudegino. O Lazdinis užgesino ugnį, pririnko pintinę anglių, išsikeitė tris rublius, smulkius pabėrė viršuje, užsivertė pintinę ant nugaros ir traukia. Atėjo į iždą ir sako sargui:

— Šiąnakt aš čia nakvosiu, pasaugokite man šitą pintinę pinigų.

Gerai. Pernakvojo. Iš ryto reikalauja.

— Atneškite mano pintinę!

Atnešė.

Lazdinis pasižiūrėjo, kad ims šaukti:

— Mano pintinė buvo su pinigais, šita su anglimis! Atiduokite pilną pintinę pinigų, jeigu ne — eisiu pas karalių skųstis.

Visi išsigando, pripylė Lazdiniui pilną pintinę pinigų. Parsinešė namo, jį ir klausia žmonės:

— Tu anglis išsinešei, pinigų parsinešei. Pamokyk, kaip tai padaryti.

— Troba sudegė, anglis surinkau, nunešiau į miestą ir iškeičiau.

Visi sudegino savo trobas, paėmė anglis, nunešė į miestą, šaukia:

— Anglis keičiam į pinigus, anglis keičiam į pinigus!

Kas gi tau keis anglis į pinigus?

Taip tuščiomis ir grįžo. Parėję sako:

— Kaip nubausim Lazdinį? Nugaluokim jo pačią.

Taip ir padarė.

Lazdinis pasiėmė pačią ir išdrožė. Nueina pas vieną žmogų, o tas tris dukteris turi. Lazdinis savo pačią atrėmė į medį, priėjo prie trobos ir sako:

— Leiskite pernakvoti.

Įsileido.

— O kas ten stovi? — klausia šeimininkai.

— Mano pati, labai protinga, drovi, tai ir neina. Paimkite ją už rankos, atsivesite.

Nuėjo dukterys, paėmė už rankos, o ji ėmė ir pargriuvo. Atbėgo tos dukros pas tėvą ir sako:

— Ji pargriuvo ir numirė!

Lazdinis pašoko ir ėmė šaukti:

— Tai jūsų čia darbas! Duokite greičiau kitą pačią, jei ne — einu tiesiai pas karalių skųstis. Išsigando šeimininkai:

— Tik karaliui nesiskųsk, va trys gražuolės, bet kurią rinkis.

Lazdinis išsirinko pačią gražiausią ir namo parsivedė. Vėl visi stebisi:

— Tu negyvą pačią išsinešei, kur gyvą gavai?

— Taigi ten negyvas į gyvas maino.

Visi savo pačias nugalavo, neša ir šaukia:

— Mainom negyvas į gyvas, mainom negyvas į gyvas.

Niekas nepasiūlė gyvos už negyvą. Tie sugrįžo ir sako:

— Kaip nubausim Lazdinį? Jį patį užkapokim!

Atėjo jie pas Lazdinį, o tas pasišovė:

— Palaukite, aš pats parodysiu, kaip mane kapoti.

Lazdinis nuėjo į lauką, iškasė tris duobes ir moko:

— Jūs lipkite į kraštines, aš į viduriniąja, kai suriksiu, užsimokit kardais ir kapokit.

Visi sulipo, kaip pamokė Lazdinis. Paėmė kardus. Lazdinis šūktelėjo ir pasilenkė, pasislėpė duobėje, o tie užsimojo kardais ir kapoja. Taip vienas kitą ir užkapojo, O Lazdinis liko gyvas ir sveikas.

Tenai Juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

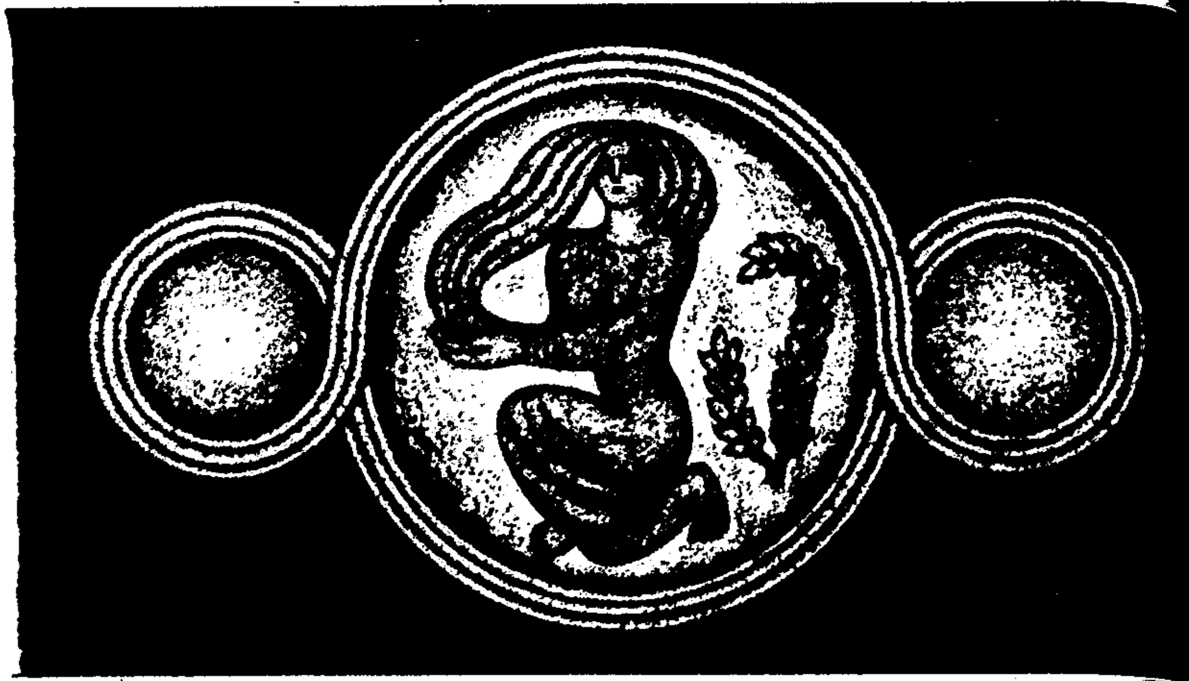

Skarmalė

G

pačią ir mažą dukrelę.

Laukininkas jau toks bėdžius buvo, jo dukters suknia jau tokia suplyšusi, kad visi ją Skarmale vadino.

Numirė to varguolio pati. Gyventi visai pasidarė nebepakenčiama,- laukininkas pagalvojo, pagalvojo ir tarė sau:

— Eisiu, parsivesiu moteriškę, nors namus ir našlaitę dukrelę prižiūrės.

Taip ir vedė, o pati savo dukrą beturinti. Atėjo pamotė, atsivedė dukrą. Ir nemyli jinai našlaitės, tik suka galvą, kaip ją labiau nuvaryti, o savo dukrą palepinti.

Pasiunčia pamotė našlaitę karvės ganyti, įmeta jai sterblėn duonos kriaukšlę ir sako: „Ką tik sutiksi, visus pamaitink, ir pati pavalgyk, ir namo aliai trupinį parnešk." -

Šit kartą vargšė mergaitė sėdi ir gailiai verkia. Paklausė karvė, paklausė ir prašneko:

-*t*- Ko verki? Kokia bėda ištiko?

Mergaitė viską jai apsakė.

Karvė ir tarė:

— Tik tokia tavo bėda? Neliūdėk, pažiūrėk į mano ragus: vie
sviestas, o kitam medus. Valgyk kiek tinka. Pasitaisė ji, pagražėjo.
tai pamačiusi, pamotė nežino, ką daryti iš apmaudo. Dabar į ganykl
įduoda po krepšį vilnų:

— Visas tas vilnas per dieną suverpk ir vakare parnešk.

Ir galvoja — našlaitė nuvargs, liausis taisytis ir gražėti.

Štai kartą Skarmale gena savo karvę, o ta pasileido ir persirito pe
kios trobos stogą. Skarmale nubėgo jos atsivesti, verpstas ėmė ir į
pro plyšį. Pasižiūrėjo žemyn, ogi ten senė sėdi. Skarmale ir šūktelėjo

— Senele, senele, dėl vaikų ir motinų meilės paduok man verpst

O senė sako:

— Sergu aš, dukrele, ateik, pati pasiimsi.

Toji senė buvo devo motina.

Skarmale nusileido, jau ims verpstą, o senė sako:

— Eikš, dukrele, paieškok man galvą.

Mergaitė priėjo, lygu perkūnas ją trenkė: visokios biaurasties ten
na. Pašukavo pašukavo Skarmale, o senei sako:

— Ką čia ieškoti, senele, visai švari tavo galva.

Tatai patiko senei, ir ji sako:

— Eisi iš čia tokiu ir tokiu keliu, pamatysi tris šaltinius: baltą,
ir geltoną. Baltą ir juodą praeik, o po geltonu galvą pakišk ir rankas
; simazgok.

Taip ir padarė Skarmale. Nuėjo tuo keliu, rado tris šaltinius: bal
juodą praėjo, o po geltonu galvą pakišo ir rankas nusimazgojo.

Paskui pasižiūrėjo į save—-ogi auksiniai plaukai garbanojasi ir ra
kaip auksinės švyti.

Skarmale grįžo namo, pamotė vos nesprogo iš apmaudo.

Ir ryžosi siųsti savo dukterį karvės ganyti, gal ir jai tokia l
iklius.

i: Pamotės dukra karvę gano, o Skarmale namie sėdi. Karvė vėlei p
rito per stogą, paskui ją nubėgo pamotės dukra ir įmetė pro plyšį ve
tą. Pažvelgė žemyn, pamatė senę ir šaukia:

— Ei tu, ragana, stokis greičiau, paduok man verpstą!

O devo motina ir sako:

— Aš sergu, dukrele, ateik, pati pasiimsi.

Pamotės dukra įėjo trobon, o senė jai:

— Prieik, dukrele, pašukuok man **galVą!**

Kai tik priėjo arčiau, tai ir sušuko:

— Tfiu, šlykštybė kokia, baisu ir prisiliesti!

Senė tarė:

— Dėkui tau, dukrele, eisi keliu, pamatysi tris šaltinius: geltoną, baltą ir juodą. Geltoną praeik, o po juodu ir baltu galvą pakišk.

Pamotės dukra taip ir padarė. Geltoną praėjo, po baltu ir juodu galvą pakišo. Paskui pasižiūrėjo į save — ogi pajuodusi kaip nuodėgulys, o ant galvos didžiulis baltas ragas. Pamotės dukra tą ragą- vic piauna, 'o jis atauga ir atauga. .

Sugrįžo namo, motinai pasiskundė. Pamotė perpyko, bet ką jau padarysi! Nusprendė, kad dėl visko toji karvė kalta, ir liepė ją papiauti.

O ta karvė buvo žiniuonė. Atėjusi ir sako ji Skarmalei:

— Kai mane papiaus — surink visus kaulelius ir užkask į žemę, o kai prireiks, ateik ir sušuk: „Pasirodyk, mano žirge, atnešk karališkus drabužius".

Taip ir padarė Skarmale: surinko tos karvės kaulelius ir užkasė į žemę.

Praėjo kiek laiko.

Kartą per šventes pamotė kieme išbarstė visą pūdą grūdų, padavė Skarmalei rėtį ir sako:

— Surink risus grūdus, kad nė vieno neliktų, ir pilną rėtį ašarų priverk.

O pati apsirengė naujais drabužiais, savo dukrą išpuošė ir išsivedė į cerkvę.

Visi išėjo, o Skarmale sėdi ir rauda. Išgirdusi verkiant, atkūprino senutė ir klausia:

— Ko verki, kokia bėda ištiko?

Skarmale jai viską apsakė. Senutė išleido visas vištas ir viščiukus, liepė surinkti grūdus. Paskui įmetė į rėtį žiupsnelį druskos, pripylė vandens ir sako:

— O šit ir tavo ašaros. Eik dabar pasivaikščioti.

Skarmale prisiminė savo karvę. Pribėgo prie jos kapo ir šaukia:

— Nagi, pasirodyk, mano žirge, atnešk karališkus drabužius!

Sulig tais žodžiais atsirado puikus žirgas su nuostabiais drabužiais.

Skarmale apsirengė, šoko ant žirgo ir nurūko į cerkvę.

Visi žmonės dabar tik į ją žiūri, stebisi jos gražumu.

Pamatė ją ir pamotės duktė, šnabžda motinai:

— 2iūrėk, kokia ji į mūsų Skarmale panaši.

Pamotė nusijuokė:

— Kas mūsų Skarmalei duos tokį apdarą?

Skarmale už visus anksčiau sugrįžo.

Ir vėl savo skarmalais apsitaisė.

Namo ji labai skubėjo, kai žirgas per upę šoko, nuo kojos auksinis batelis nukrito, tai jo nė nepaėmė.

Kartą prie tos upės tarnai karaliaus žirgus girdė. Žirgai pamatė vandenyje žvilgant batelį, negeria.

Karaliui pranešė:

— Kažkas vandenyje blizga, žirgai bijosi, negeria.

Karalius pasiuntė plaukėjus pažiūrėti, kas ten yra. Plaukėjai ištraukė tą auksinį batelį ir padavė karaliui. Tik pamatęs batelį, jisai sušaukė visus savo tarnus ir sako:

— Suraskite, kuriai šitas batelis tiks, toji ir bus mano pati.

Eina tarnas, ieško, nė vienai batelis netinka.

Tatai išgirdo pamotė, išpuošė savo dukrą, pasodino ant suolo ir pasiuntė karaliui žinią:

— Aš turiu dukrą, kuriai tas batelis tiks.

O Skarmale čiupo, nubloškė į kampą **ir** po krepšiu pavožė.

Atvažiavo karalius. Pamotės dukra batelį matuoja, o' jisai sėdi **ant** krepšio ir žiūri. Skarmale paėmė adatą ir kad durs karaliui!

Karalius pašoko, šaukia:

— Kas ten po jūsų krepšiu?

O pamotė sako:

— Nieko ten nėra, kalakutė.

Skarmale dar smarkiau įdūrė karaliui.

Tasai pašoko, šaukia:

— Nukelkite krepšį, pažiūrėsim, kokia ten kalakutė!

Pamotė maldauja:

— Nežudykite manęs, nekelkite krepšio, pabėgs kalakutė.

Karalius jos neklauso. Nuėmė krepšį, atsistoja Skarmale ir sako:

— **Cia** mano batelis, tiktai man vienai jis tinka.

Pamatavo Skarmalei batelį — iš tikrųjų jos.

Karalius Skarmale paėmė į žmonas, o pamotė taip be nieko ir liko.

Apie du laimingus penkiakapeikius

Kartą gyveno vargšas. Jis buvo toks neturtėlis, kad ir pati, ir vaikai apie duonos kąsnį tik svajoti galėjo. Tasai vargšas atsikėlė, atsisveikino su šeima ir išėjo darbo ieškoti.

Ilgai jis vaikščiojo, ilgai ieškojo ir galiausiai parsisamdė bernauti pas pirklį už dvidešimt rublių per metus.

Pirklys labai pamilo savo berną už uolumą ir dorumą. Tasai metus ištarnavo ir sako:

— Atsiskaitykim, šeimininke, jau metai laiko tau dirbu, turiu ir apie šeimą pagalvoti, dideliam skurde ją palikau.

Pirkliui gaila atiduoti dvidešimt rublių, šit jis ir sako:

— Ką gi tau duoti? Ar dvidešimt rublių, kaip sutarta, ar du laimingus penkiakapeikius?

Bernas pagalvojo ir sako:

— Geriau duok du laimingus penkiakapeikius.

Pirklys tarė:

— Aš tuojau važiuosiu prekiauti, būsiu ir tavo krašte, tuos penkiakapeikius nugabensiu paties šeimai.

Bernas sutiko ir per pirklį pasiuntė juos, o pats liko dar vienerius metus tarnauti.

Pirklys išvažiavo. Žiūri – vienam mieste katę parduoda.

— Pirkite katę už du penkiakapeikius,— šaukia,— katę už du penkiakapeikius!

Pirklys ir nupirko. Važiuoja toliau. Atsidūrė kitam mieste, žiūri — žmonės uždengia stalą, gardumynais nustato, bet subėga didžiulės žiurkės, viską suryja. Žmonės jas vaiko, ir vėzdais, ir lazdomis muša, niekaip neatsikrato.

Pirklys ėmė ir paleido savo katę, ta puolė ir visas žiurkes išpiovė.

Labai nustebo miesto karalius, niekad dar nebuvo katės matęs, ėmė prašyti pirklį, kad jam perleistų.

Pirklys spyriojasi:

— Negaliu — svetima katė, ne mano!

Ne, karalius neatstoja:

— Imk, ką nori, nupirk šeimininkui kitą katę, tik šitą man palik.

Vargais negalais prikalbėjo pirklį, davė jam už katę neregėtą daugybę perlų ir brangakmenių, sukrovė viską ant asilų, kupranugarių, ir tas iškeliavo.

Pirklys nugabeno savo berno pačiai tą turtą:

— Čia tavo vyras siunčia.

Netiki juo nei pati, nei vaikai: ar tik ne sapnas?

Pirklys grįžo namo ir sako bernui:

— Mačiau taviškius, visi sveiki.—Tik nesakė, kad jiems tiek turto nugabeno.

Baigėsi ir antri metai, bernas vėl paprašė atsiskaityti, o pirklys nenori tokio doro ir gero darbininko paleisti. Štai jis ir klausia:

— Ką gi tau duoti — ar dvidešimt rublių, kaip sutarta, ar du laimingus penkiakapeikius?

Pagalvojo bernas ir sako:

— Duok man du laimingus penkiakapeikius.

Pirklys vėl išvažiavo prekiauti ir pasiėmė tuos savo berno penkiakapeikius, atskirai juos į popierių susivyniojo — šeimai perduos.

Važiuoja pirklys, žiūri — vienam mieste žmogus veidrodį parduoda, šaukia:

— Pirkite veidrodį už dų penkiakapeikius! Veidrodį už du penkiakapeikius!

Pirklys nupirko jį už savo berno pinigus ir toliau važiuoja. Atsidūrė kitam mieste, o jame karalius gyvena.

Kaip tik jo rūmuose vestuvės. Pakvietė ir pirklį, kaip turtingą ir kilmingą žmogų. Tas nuėjo, žiūri — tarnai aprengė karalių, išpuošė, atnešė dubenį su vandeniu, karalius žiūrisi kaip į veidrodį.

Tatai pamatęs, pirklys atnešė karaliui veidrodį ir padavė.

Karalius nustebo:

— Kas čia yra?

Jis nė nežinojo, kad pasaulyje esama veidrodžių. Puolė prašyti pirklį: duok man tą veidrodį, ką tik nori imk už jį.

Pirklys ir atidavė. Iš karaliaus už tą veidrodį gavo gausybę visokių prekių ir gyvulių.

Pirklys ir tą turtą nugabeno berno pačiai, sutvarkė visus reikalus, grįžo namo ir sako savo bernui:

— Buvau pas taviškius, visi sveiki, nuvežiau jiems, ką davei.

Tiktai vėl nesakė, kiek turto jiems nugabeno.

Praėjo ir treti metai. Bernas nori joti pas saviškius ir prašo atsiskaityti, o pirklys klausia:

— Ką tau duoti: ar dvidešimt rublių, ar du laimingus penkiakapeikius?

— Du laimingus penkiakapeikius.

Pirklys apsidžiaugė ir sako:

— Dabar išmokysiu tave trijų dalykų; pravers tau gyvenime, geruoju mane minėsi: pirmas — kad ir ką kelyje radęs, parsinešk namo ir užkask prie slenksčio; antra — kad ir ko paklaustas, nesisakyk žinąs, iš kur visa tai; ir trečia — niekam neatverk savo širdies.

Pirklys paleido berną, daug dovanų jam įdavė ir atsisveikindamas dar pasakė:

— Jei sunku bus tau, kreipkis, pagelbėsiu.

Ir bernui gaila palikti savo šeimininką, tik labai jau nori saviškius pamatyti. Atsisveikino ir iškeliavo.

Eina, žiūri — ant kelio kažin kas marguoja. Net nepasilenkė, jis užmiršo, ką gerasis šeimininkas sakė, o praėjęs prisiminė, sugrįžo ir paėmė, žiūri — gyvatės uodega, įsikišo į užantį, parsinešė namo ir užkasė prie slenksčio. Tiktai savo namų nebepažįsta: stovi jo kieme rūmai. Įėjo ir klausia:

— Kas čia, iš kur?

Ir apsakė namiškiai: pirklys tiek turto atvežė.

Tada vargšas suprato, kad tasai jį mėgino, klausdamas, kiek už savo darbą nori, kad ne vien tuos penkiakapeikius nunešė šeimai; suprato, tačiau patylėjo.

Visi juo džiaugiasi, apstojo, glamonėja, klausinėja, kaip tuos trejus metus svetimam krašte leido.

O iš ryto atsikėlę žiūri — per naktį prie pat slenksčio išaugo aukštas topolis, visas perlais ir brangakmeniais aplipęs.

Pati klausia vyrą:

— Kas gi tai, iš kur?

Vyras slepia, nesako, kaip ir iš kur tas topolis prie jų slenksčio išdygo.

O tame mieste gyveno toks kunigaikštis. Jį baisus pavydas graužė, kad vargšas, buvęs bernas, taip praturtėjo, geriau už visus mieste apsirengęs, užsisegęs sidabrinį diržą, kokio niekas neturi, visi vien į jį žiūri, apie jį kalba. Ir ryžosi tam doram ir geram žmogui piktybę padaryti: Iškėlė didelę puotą, sukvietė svečius, o tarnams liepia:

— Jokio peilio ant stalo nepadėkite!

Visi susėdo: valgymų, virtų ir keptų, prinešta, o jokio peilio nėra! Svečiai šaukti pagavo: „Peilį, peilį paduokite!"

Niekas neatneša peilių.

Tada buvęs bernas atsistojo, išsitraukė savo durklą ir padavė šeimininkui. Kunigaikštis paėmė jį į rankas, pasižiūrėjo ir sako:

— Kas čia dabar? Kur gavai šitą durklą? Tai mano tėvo durklas, kada tu jį pavogei?

Taip buvusiam bernui sarmatą padarė, svečių akyse garbę nuplėšė. Tačiau vargšas kunigaikščiui skriaudos neatleido, juodu susikirto: jei kunigaikštis sužinos, iš kur ir kaip tasai brangakmenių topolis išaugo,— ir durklas jo bus, ir viskas, ką tris kartus ranka palies; o jei nesužinos — durklas ir visas turtas liks vargšui.

Sutiko, laiką sutarė: ir dieną, ir valandą.

Kunigaikštis papirko tokią senę raganą ir pasiuntė ją pas to doro žmogaus pačią iškvosti, kaip ir iš kur tasai topolis išaugo, pamokė ją, ką ir kaip kalbėti, daug dovanų pažadėjo.

Ragana nuėjo į tą laimingą šeimą, saldžiais žodžiais šeimininkę pasveikino ir ėmė kvosti — iš kur ir kaip topolis atsirado.

Seimininkei apsisuko galva nuo saldžių raganos žodžių, ir ji pažadėjo išklausti vyrą.

Naktį, kai visi užmigo, pati ir teiraujasi:

— Jei mane myli, sakyk, kaip tas topolis išaugo?

— Palik mane ramybėje, ne tas man galvoj, o ir kam taii? Ne tavo čia reikalas,— atšovė vyras.

— Kaip tai — ne mano reikalas? Gal aš tau nė ne pati, kad su manim kalbėti nenori? Arba priešas, kad manim nė tiek netiki?

Pasipūtė, ėmė barti vyrą, 'tiek jį priveikė, kad tas gavo pasakyti, kaip buvo.

Vėl į svečius atėjo senoji ragana. Kaip ir anądien, meiliai ir saldžiai su šeimininke jšneka, stengiasi išklausti apie tą topolį.

Ir pasakė pati viską, ką iš vyro girdėjo. Senė apsidžiaugė, nubėgo pas kunigaikštį savo sėkme pasigirti ir žadėtą atlygį gauti.

Kunigaikštis viską sužinojo, laukia, kada gaus visą buyusio berno, turtą, ir apsukriai senei žada vieną topolio brangakmenių derlių.

O tas pasiuntė žmogų pirkliui savo bėdą pranešti. Pirklys ūmai susiruošė ir išvažiavo buvusiam bernui pagelbėti.

Kunigaikštis sužinojo atkeliavus pirklį ir jį atskirai apgyvendino, kad savo buvusiam bernui nepadėtų. Tik pirklys pasirodė gudresnis už kunigaikštį, nedavė jam skriausti tarno, kuris taip sąžiningai trejus metus dirbo. Pirklys paėmė katiną, glosto jį ir kuo garsiau kalba, kad buvęs tarnas gretimam kambaryje girdėtų:

— Katinėli, ar nesakiau, kad niekam širdies neatvertum? Tai klausyk, katinėli, ir įsikalk į galvą: rytoj ateis kunigaikštis ir paklaus, kur.gavai ta durklą: pasakyk jam — mano tėvą miške plėšikai nugalavo ir tą durklą paliko, jeigu jis tavo, tai, matyt, pats ir būsi žudikas. Katinėli, kai tik kunigaikštis lips laiptais ir tris kartus palies turėklus, nustumk jį, atpiauk tas tris pakopas drauge su turėklais, numesk žemyn ir sušuk: še tau, ką tu tris kartus palietei, o daugiau tau nieko nepriklauso! Girdi, katinėli, supratai?

Buvęs pirklio bernas klausosi ir į galvą viską dedasi.

Išaušo rytas. Atėjo kunigaikštis skirtu laiku. Su juo ir neregėta daugybė žmonių — kunigaikštis jau visiems pasigyrė, kad privers tą berną" atiduoti jam vogtą turtą. Kunigaikštis paėmė į rankas tą brangų durklą ir sako:

— Klausykite, tegul jisai prisipažįsta, kur gavo šį mano tėvo durklą, jeigu nepavogė?

Bernas jam net baigti neleido:

— Mano tėvą nugalavo plėšikai, o šitą durklą paliko; matyt, kunigaikštis ir buvo tėvo žudikas, jei čia jo durklas!

Visi suūžė, sušneko, prisiminė, kad iš tiesų vargšo tėvą plėšikai nugalavo.-

Kunigaikštis suprato, kad prasti jo reikalai, kad pralaimi, puolė vidun, bėga laiptais ir šaukia:

— Sis namas mano pagal sutarimą, niekas.dabar jo neatims.

Bernas pastūmė kunigaikštį, vienu mirksniu atpiovė tris pakopas,"metė jam iš paskos:

— Se tau tris pakopas, užteks, daugiau nieko nenusipelnei!

Kunigaikštis parkrito, žiūri, tik trys pakopbs teko. Apstojo visi, keikia, plūsta, kad dorą žmogų apvagino, viešai norėjo gėdą užtraukti ir dar jo turtą pasiglemžti. Kunigaikštis išsigando, iš gėdos ir baimės žado neteko, užmiršo net topolį, nežino, kaip kailį išnešti. Žmonės atėmė iš jo durklą, grąžino šeimininkui."

O kunigaikštis.vos gyvas iš sarmatos namo pabėgo nė neatsigręždamas.

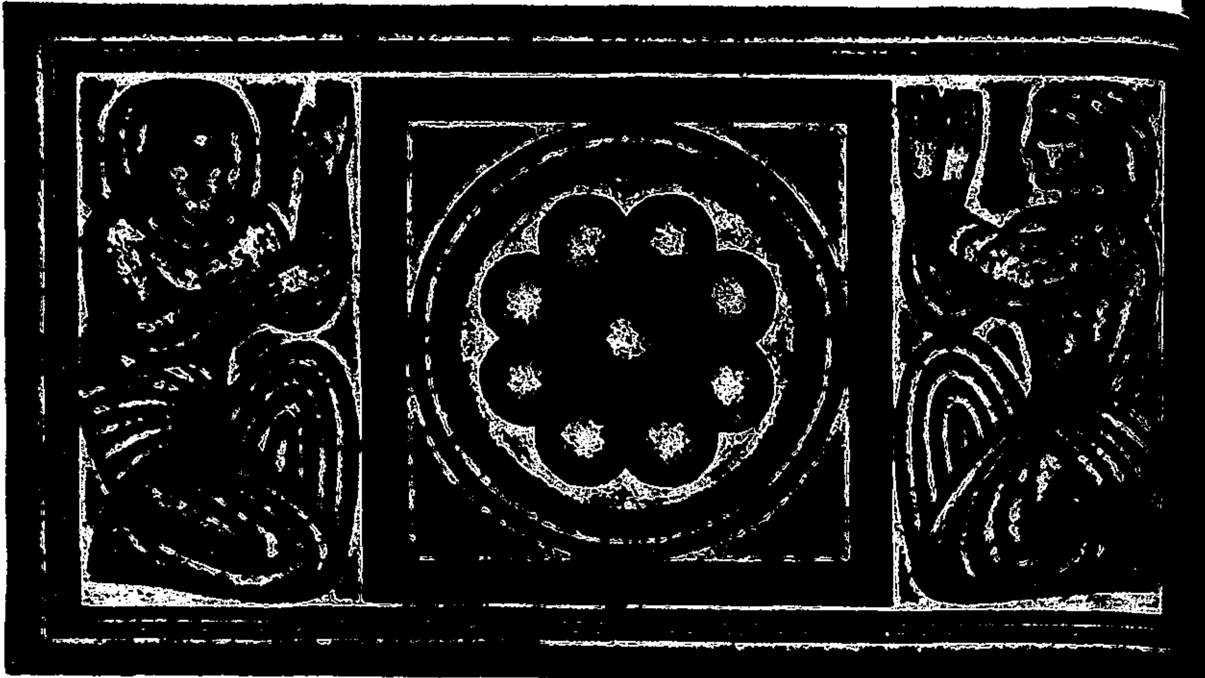

Kuo neteisybę ištaisyti

rė jį ko nors pamokyti ir atidavė kitam amatininkui. Baigęs mokytis, sūnus grįžo namo.

Tėvas su sūnum dabar išėjo dirbti į svetimus kraštus.

Gerokai juodu nukeliavo; tėvas panoro išmėginti sūnaus protą ir žinojimą, tai sako:

— Kažko pavargau. Darykime taip: tu mane panešk, paskui aš tave.

— Gerai,— tarė sūnus ir ėmė tėvui pasaką sekti.

Tas baigė savo pasaką, dabar tėvas pradėjo; abudu taip įsismagino, kad ir nuovargį pamiršo.

Dar kiek paėjo. Tėvas davė sūnui šešis penkiakapeikius ir tarė:

— Nupirk už šiuos pinigus arklius, sėsime ant jų ir josime.

Sūnus nupirko ąsotį vyno, išgėrė juodu, palinksmėjo, dar lengviau pasidarė keliauti.

Vėl kiek paėjo, ir tėvas sako:

— Surask vieną draugą sau, kitą man.

Sūnus patraukė į mišką, išsipiovė lazdą, kitą tėvui išpiovė, ir dr juodu toliau. Ejo ejo, žiūri — laukas. Tėvas sako:

— Ak, koks našus laukas!

O sūnus sako:

— Suvis nenašus!

— Ne, našus!

— Ne, nenašus!

Taip ir susiginčijo. Tėvas tarė:

— Eime, susirasim kokį išmanantį žmogų.

Nuėjo ieškot išmanančio žmogaus. Ką paklausė, visi jiems tokią m gaitę rodė. Ir nutraukė pas ją.

O mergaitė — gražuolė, tokia gražuolė, nerasi kitos pasaulyje. viena akim truputėlį žvaira.

Tatai pamatė tėvas, tik nenori užgauti jos, šit ir sako:

— Graži jūsų troba, labai graži, tik stogas mažumą pakrypęs (g graži tu, tik truputį žvaira).

— Tai kas,— sako mergaitė,— kad pakrypęs, bet dūmai tiesiai (girdi, tai kas, kad mažumą žvaira, bet viską gerai matau.)

Tėvui patiko toks atsakymas, ir jisai tarė:

— Išspręsk mano ir sūnaus ginčą. Atidaviau jį mokytis, bet jis n neišmoko. Einam mes, žiūrime — laukas, visas kaip auksas žėri. Aš kau: „Našus laukas!", o jis: „Nenašus!"

— Tavo sūnaus teisybė,— sako mergaitė.— To lauko šeimininkas lose paskendęs, visą derlių už jas atiduos, pats be nieko liks.

Tėvui labai patiko toji mergaitė, nusprendė jis sūnų su ja apvesd Tą pat naktį ir vestuves atšoko.

Po kiek laiko tėvas su sūnum išėjo darbo ieškoti. Vienam mieste dūrė ir apsiėmė karaliui rūmus statyti. Tik karalius tokią sąlygą iš jeigu patiks rūmai, užmokės už darbą, jei nepatiks — nemokės.

Tėvas su sūnum labai dailius rūmus pastatė, visiems patinka, o kara vis tiek prisikabino ir liepė abudu meisterius kalėjiman uždaryti. T Sako:

— Namie aš turiu tokią mašiną, jei kas atneštų, viską ji bemat p jūsų norą ištaisytų. Tik ten gyvena mano marti ir niekam jos nepa bent savo sūnų nusiųstum.

Karalius nusiuntė sūnų ir su juo visą palydą, o tėvas liepė ma sakyti.

— Atsiųsk man, kuo neteisybę ištaisyti.

Kai tik pasiuntiniai nuvyko, marti čiupo karalaitį ir uždarė, o palydai sako:

— Praneškit karaliui — neregės savo sūnaus, kol nepaleis mano vyro ir uošvio.

Ką darys karalius? Atsiskaitė su meisteriais — tėvu ir sūnum — ir paleido.

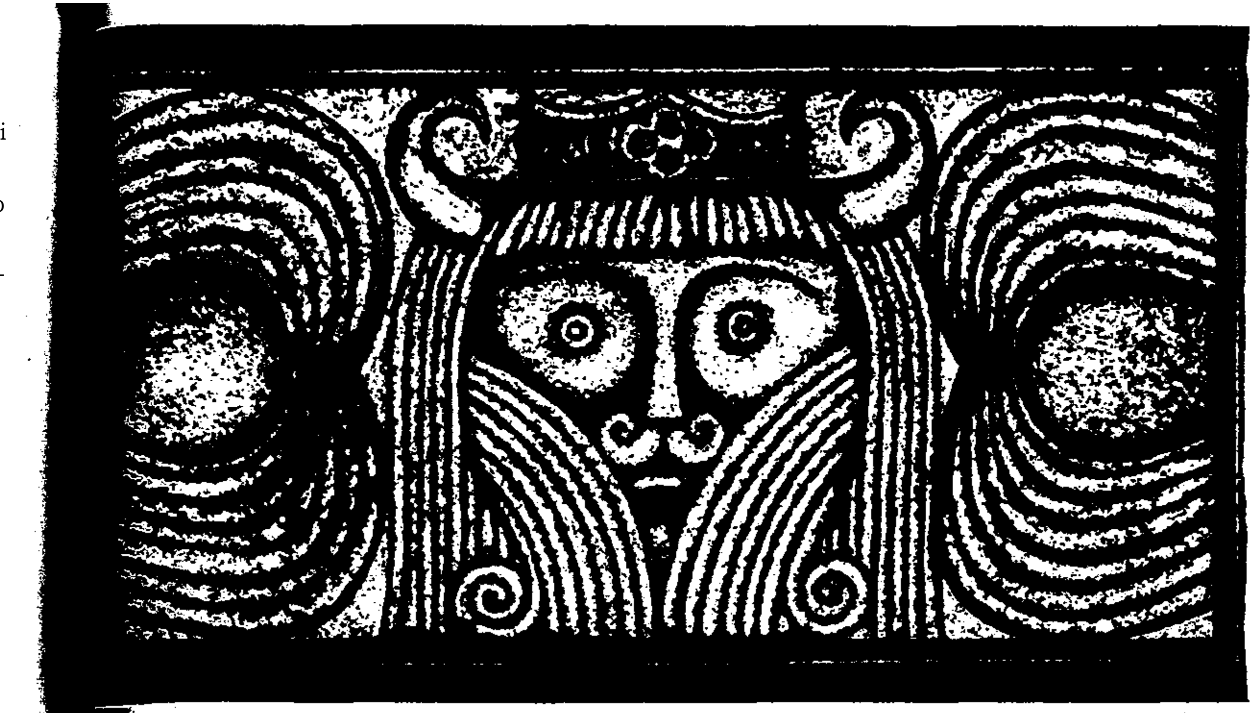

Raguotas karalius

Vienam karaliui ant galvos augo ragai. Tačiau niekas šito nežinojo, niekam jis be karūnos nesirodė.

O kirpėjus, kurie jį kirpdavo, liepdavo tučtuojau nugalabyt, kad neskleistų gandų apie jo nešlovę. Atėjo eilė vienam vargšui kirpėjui. Jis žinojo nė vieną iš karaliaus negrįžus, atsisveikino su saviškiais, pasiruošė mirti. Nuėjo, kerpa karalių, žiūri — ragai. Nustebo, bet neišsidavė, tyli. Karaliui patiko toksai elgesys, nusprendė jį gyvą palikti ir sako:

— Jei prasitarsi, ką matei, bemat galvos neteksi! — ir paleido jį.

Kirpėjas grįžo namo, apstojo jį visi, klausinėja, kaip išsigelbėjo. O tas tyli, nė žodžio neprataria, bijosi. Ir ėmė jis pampti, pučia jį noras išplepėti, kad karaliui ragai auga. Tylėjo tylėjo, bet taip jį išpūtė, pilvas net smakrą siekia, nebėra jėgų kentėti, tuoj tuoj numirs. Kirpėjas nuėjo prie pelkės, pasilenkė vieną švendrę, apsidairė aplinkui, ar nieko nėra, ir sušuko:

— Mūsų karaliui ragai auga!

Ir bemat palengvėjo, pilvas atslūgo, pasveiko kirpėjas.

Bet šit vienas keleivis nusipiovė tą švendrę, pasidarė iš jos dūdelę ir papūtė. Dūdelė ir šaukia:

— Mūsų karaliui ragai auga!

Susirinko žmonės, sužinojo karaliaus nešlovę, juokiasi, o dūdelė vis savo:

— Mūsų karaliui ragai auga!

Karalius išgirdo, kad visos aikštės pleška apie jo ragus. Įtūžo, liepė atvesti kirpėją.

— Tai tu apie mano ragus visiems išpasakojai?

— Ne,— ginasi tas,— aš niekam nesakiau.

— Tai kodėl visi trimituoja, kad man ragai auga?

— Gerai,—sako kirpėjas,— pašaukite tą žmogų su dūdele ir pats papuskite, pamatysite, ar aš meluoju.

Karalius liepė — tarnai atnešė dūdelę. Jis paėmė, papūtė, ir vėl žmonės tą patį išgirdo: „Mūsų karaliui ragai auga!"

Perpyko karalius, bet negali mirtim bausti už tai, ką pats visiems apskelbė.

Taip išsigelbėjo protingas kirpėjas.

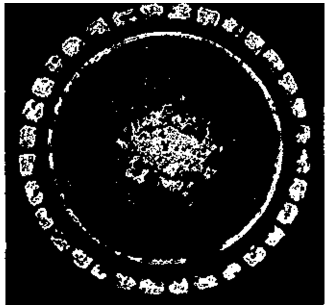

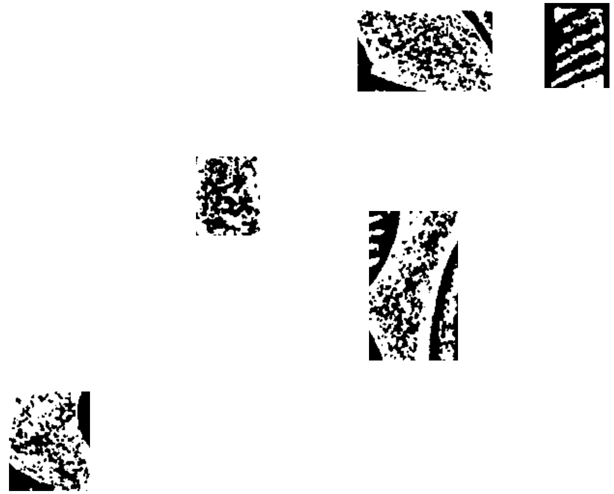

Du vagys

į miestą vogti. Sutinka žmogų.

— Sveikas!

— Sveikas!

— Kuo tu vardu ir koks tavo amatas?—klausia didysis vagis.

— Mano amatas — vagystė, o vardu aš — mažasis vagis,— sako tas.

— Ir aš vagis. Tai susibroliaukime. Gerai?

— Gerai!

Susibroliavo ir patraukė vogti. Didysis sako:

— Nagi parodyk, ar gerai vagi?

O mažasis:

— Ne man tave mokyti, tu didysis vagis, tai pirmas parodyk.

Didysis sutiko. Šit pamatė jiedu — ant topolio tupi balandis, burkuoja. Didysis ir sako mažajam:

— Aš užlipsiu į tą topolį, prisliuogsiu prie balandžio ir visą uodegą išpešiosiu, o jis nė nepajus.

Sulig tais žodžiais kariasi jau į medį.

Tas nė lig pusės neįsiropštė, o mažasis tyliai priėjo prie topolio, įsirito į jį, kol anas balandžiui uodegą pešiojo, suspėjo jam kelnes numauti. Numovė, įsikišo į kišenę ir patyliukais išlipo iš medžio. Išlipa ir didysis, rodo mažajam balandžio uodegą, puikuojasi, o tas išsitraukė iš kišenės kelnes ir padavė. Didysis vagis liko sukvailintas.

Paskui sako:

— Kad ir kaip mane žmonės giria, o tu, matyt, dar geresnis.

Taip juodu išbandė kits kitą ir drožia toliau.

Mažasis vagis ir klausia didįjį:

— .Kur šiandien vogsim?

— Ko mums toli eiti,— sako didysis.— Va šito miesto karaliaus iždą apvokime.

— Gerai,— sutiko mažasis.

Tame mieste ir apsistojo. Kai tik sutemo, vagys pasiėmė du didelius maišus ir nuėjo į karaliaus, iždą.

Mažasis sako:

— Tu lįsk į iždą, semk pinigus, o aš į maišus pilsiu.

Ne, nesutinka didysis:

— Tu už mane mažesnis, tau lengviau įlįsti, o aš čia palauksiu.

Šnekėjo šnekėjo ir įšnekėjo mažąjį, įlindo jis į iždą, semia pinigus. O didysis stovi kieme ir į maišus pila. Pripylė abu maišus, davė ženklą mažajam. Tas išlindo, juodu užsivertė • maišus ant nugarų ir eina sau namo.

Iš ryto karalius nuėjo į savo iždą. Pasižiūrėjo ir aiktelėjo iš nustebimo. Susišaukė tarėjus. Tie pagalvojo pagalvojo ir sugalvojo: atsinešė didelį kubilą, įkasė jį į žemę prie pat durų ir deguto pripylė.

Kitą dieną mažasis vagis sako didžiajam:

— Vakar aš lindau į iždą, šiandien tavo eilė.

Didysis sutiko, nuėjo —r ir kai tik žengė, suklupo ir įkrito į kokią tešlą.

Atbėgo mažasis, traukia jį, plūkiasi,-—ne. niekaip neištempia bičiulio. Tik galva jo tematyti—visas iki kaklo degute sėdi. Ir rytas išaušo. Ką daryti mažajam vagiui? Ilgai nesvarstęs, nugalavo tą savo bendrą.

Paskui nuėjo pas jo pačią ir apsakė, kas ir kaip buvo: „Jeigu būčiau gyvą palikęs, būtų jį ištraukę, privertę prisipažinti — visus mus būtų sugaudę ir galą padarę".

Iš ryto tarnai karaliui pranešė:

— 1 mūsų spąstus vagis pakliuvo, tiktai nebegyvas.

Atėjo karalius, žiūri, stebisi, paskui ir liepia:

— Paimkite vagį ir nuneškit ant aikštės, o aplink sargybinius pastatykite. Kas jį pamatęs ims verkti, tas ir bus bendrininkas — čiupkite ir tempkite pas mane.

Tatai sužinojo mažasis vagis. Nuėjo pas didžiojo pačią ir sako:

— Žiūrėk, neik ten, kad tavęs nepagautų.

O toji prašo:

— Negaliu aš, nors iš tolo į jį pažiūrėsiu ir paverksiu, niekas nematys.

— Gerai, jei jau netveri, tik pasiimk ąsotį — tartum vandens eitum, o kai prieisi, koja užkabink akmenį, išmesk ąsotį, sudaužyk, paskui atsisėsk ir verk — atrodys, kad ąsočio gailauji.

Taip ir padarė pati. Užsidėjo ant peties ąsotį ir ištraukė. Kai priėjo prie gulinčio vyro, užkliudė koja akmenį, išmetė ąsotį ir sudaužė. Paskui atsisėdo prie šukių ir verkia, vyrą aprauda, bet vis ąsotį mini. Prisiverkė, širdis palengvėjo, atsistojo ir žengia namo. O sargybiniai stebisi, kad dėl to ąsočio moteriškė taip sielvartauja.

Prašoko ta diena. Sargybiniai nuėjo pas karalių, parnešė vagį ir sako:

— Niekas neverkė. Tik viena moteriškė ėjo, koja akmenį užkliudė, ąsotį sudaužė, tai to ąsočio ilgai raudojo.

Dilgtelėjo karaliui širdį. Jis suprato, dėl ko moteriškė sielvartavo, bet jau per vėlu. Karalius tada naują gudrybę sugalvojo.

Liepė vagį nunešti už miesto ir laukuose palikti—-gal kas artimas pasirodys, norės jį paimti. Netoliese paslėpė sargybinius ir sako:

— Jei kas ateis, suriškite ir tempkite pas mane.

Tatai sužinojo mažasis vagis, paėmė asilą ir nusivarė už miesto. Apsistojo netoliese kaime. Prisipirko kepinių, visokių uogienių, privirė vištų, kalakutų, ir vyno nepamiršo, sukrovė viską į krepšį, uždėjo ant Į; asilo ir patraukė tiesiai pas tuos sargybinius. Priėjo ir šaukia:

— Gal svečią priimsite? Toli man keliauti, bijau, kad nakčia kas neapiplėštų, leiskite pernakvoti, gardžia vakariene pavaišinsiu.

Kai tik tie išgirdo apie vakarienę, visiems pilvai ėmė gurgti, įsileido jį. Susėdo ir valgo. Mažasis vagis išsitraukė vyno, sargybiniams tik pila ir pila, o pats nė lašo į burną neima.

Nugirdė visus ir sako:

— Aš dabar atsigulsiu, pamiegosiu, o jūs mano asilą prižiūrėkit, kad įkas nenuvestų. Jeigu praganysi!, pačiam karaliui pasiskųsiu.

— Tu miegok, nebijok, toks čia tas tavo asilas, niekas jo nesigvieŠ!— Įnuramino sargybiniai.

Mažasis vagis atsigulė, dedasi miegąs ir žiūri prisimerkęs. Sargybiniai neilgai tvėrė, visi sugriuvo miegoti, guli kaip negyvi.

Mažasis vagis atsikėlė, užsivertė savo bendrą ant pečių ir užkėlė ant asilo. Tą namo pavarė, patsai sugrįžo, atsigulė ir miega.

Asilas palenkė galvą ir nurisnojo. Jau nebe pirmą kartą vienas namus randa. Parbėgo, padaužė kanopa į duris. Išėjo didžiojo vagies pati, nusikėlė vyrą, paguldė ant suolo ir kad rauda, kad verkia. Paverkė, širdis atlėgo, paskui po suolu iškasė duobę ir palaidojo didįjį vagį.

Iš ryto pakirdo sargybiniai, budina svečią. Tik pramerkęs akis, tasai asilo pasigedo; žiūri žiūri — nėra jo.

Mažasis vagis ir šaukia:

— Tučtuojau einu pas karalių, paskųsiu jus.

O sargybiniai ir taip vos gyvi, kad vagį prasnaudė, dabar jau visai iš galvos eina.

Išsitraukė pinigų, duoda svečiui, maldauja — vos vos įprašė. O tam to ir tereikia: ir savo bendrą pavogė, ir dar pinigų gavo.

Ir šįsyk karalius nieko nepešė. Sugalvojo jis naują gudrybę: liepė visą gatvę auksiniais nuberti, iš šonų sargybinius pastatyti. O tiems įsakė;

— Sergėkite, jei kas eidamas pinigą paims, tas ir bus to vagies bičiulis — čiupkite jį ir veskite pas mane.

Ir tatai mažasis vagis išgirdo. Džiaugsmu nesitveria. Susirado jis jaučio odą, pasisiuvo kalamanus, padus derva ištepė ir nusinešė. Priėjo gatvę, atsisėdo, apsiavė kalamanus, atsistojo ir nuėjo per tuos. auksinius. Dainuoja, galvą aukštai iškėlęs, į auksinius nė nežiūri. Perėjo gatvę, nuo kalamanų nurinko prilipusius pinigus, užkasė juos, atsistojo ir vėl drožia. Kitam gatvės gale atsisėdo, nurinko nuo kojų prilipusius pinigus, užkasė ir vėl traukia. Taip vaikščiojo lig vakaro ta gatve į priekį ir atgal; kone visus auksinius surinko.

Vakare sargybiniai sugraibstė, kas liko, nunešė karaliui ir sako:

— Pinigų niekas nerinko, tiktai toks žmogus nuo ryto lig vakaro' gatve vaikščiojo.

Karalius perpyko, kad to žmogaus nesučiupo, ir vėl susišaukia savo tarėjus. O karalius turėjo tokį mokytą elnią: kai tik jį paleidžia, tas nubėga ir atsigula ten, kur valdovo priešas gyvena. Tarėjai dabar prisiminė tą elnią: „Paleiskime jį, kur atsiguls, ten ir gyvena tavo priešas ir to vagies bičiulis".

Karaliui tiko patarimas. Paleido elnią. Tas palakstė palakstė ir atsigulė prie trobos, kur mažasis vagis gyveno.

Vagis pasibudo, žiūri — prie vartų elnias guli. Jis ir anksčiau buvo girdėjęs apie tą elnią, o dabar, kai pamatė, tučtuojau suprato, ko tas čia atsibeldė.

Jisai išejo, čiupo elnią, nudobė, sudorojo ir prie lubų pakabino.

O karalius ieško ieško savo elnio, visą karalystę ant kojų pakėlė. Ne, neranda, dingo gyvulys. Tada sušaukė tarėjus ir papasakojo, kas iš to dalyko išėjo. Tarėjai žado neteko, nežino, ką ir daryti.

Tik kur buvus nebuvus atsirado tokia senė. Prieina ji prie karaliaus:

— Girdėjau tavo elnią prapuolus. Ką duosi, jei surasiu tą, kuris jį nudėjo?

— Ką prašysi, tą ir gausi,— sako. karalius.

— Tai duosi man bajorystę?

— Net ir kunigaikštystę. Ką čia bajorystę!—pridūrė karalius.

Senė ir išėjo ieškoti.

Vaikščiojo vaikščiojo ir atsidūrė prie mažojo vagies trobos.

Jo nėra namie, tik didžiojo vagies pati iškišo galvą.

Senė prašo:

— Dukrele, ar neturi kąsnio elnienos, dėl dievo meilės duok man ligoniui.

Ta nė nežino, ką senė kėslauja, nuėjo trobon, atrėžė gabalą elnienos ir padavė.

Senė džiaugsmu nesitveria. Pasičiupo mėsą ir bėga. O jai priešais mažasis vagis ateina:

— Ką čia, sene, nešiesi?

— Elnienos ligoniui ieškojau, va toj troboj moteriškė davė kąsnelį,— sako senė.

Mažasis vagis tuojau sumetė, kuo čia kvepia. Jisai perprato senės gudrybę ir sako:

— Ką čia tau tas mėsos kąsnis gelbės? Eime, pusę elnio duosiu, ir pati pavalgysi, ir kaimynus pamaitinsi, ir ligoniui liks.

Senei iš džiaugsmo galva susisuko, apsigręžė ji ir traukia paskui vagį. O tas nusivedė senę trobon, nugalavo; užkasė tenai pat, po suolu.

O karalius laukia laukia, galvoja, tuojau sugrįš senė.

Laikas bėga — senės nėra ir nėra; Jau viltį praradęs, vėl susišaukė tarėjus ir klausia:

— Ko gi dabar imtis, negi taip ir nesudorosime to vagies?

Tarėjai sako:

— Matyt, tai gudrus ir apsukrus vagis, nesudorosime.

Tada karalius atsistojo ir paskelbė:

— Teateinie tas vagis pas mane, nieko aš jam nedarysiu, savo dukterį dar į žmonas atiduosiu,— tur būt, jis baisiai protingas, jei man tiek pikta pridarė, o aš jo niekaip negaliu pristverti.

Mažasis vagis tatai išgirdo, atėjo pas karalių ir išdrožė:

— Aš ir esu tasai vagis, dabar darykit su manim ką norit.

Karalius negali savo žodžio mainyti ir atidavė jam dukrą.

Tatai išgirdo karalius kaimynas. Ir pila jam laišką po laiško — juokiasi, tyčiojasi: „Kaip tau ne gėda? Koks vagišius tiek privarė, kad savo dukterį jam į žmonas atidavei, žentą ant sprando užsikorei".

Karaliui labai apmaudu dėl tokio tyčiojimosi, nebeištvėrė jis, susirgo ir atgulė į lovą.

Žentas ateina pas karalių ir klausia:

— Kuo tu sergi?

Tas ir apsakė viską žentui.

— Tai šit kas tau rūpi?—sako jis.— Tik duok man kelias dienas, pats iš to karaliaus pasijuoksi. Tokią ir tokią dieną sukviesk svečius, iškelk gerą puotą, tą dieną ir aš sugrįšiu.

Paskyrė laiką ir iškeliavo.

Nežinia kiek ten ėjęs, atsidūrė to šaipūno karalystėje. Apsistojo vienoj troboj, atsikvėpė, paskui susirado siuvėją ir sako jam:

— Pasiūk man margą apdarą, o tarp"-siūlių prikaišiok skambančių žvangučių.

Siuvėjas pasiuvo margą apdarą. Vagis jam užmokėjo, užsivilko tą apdarą, paėmė į rankas kalaviją, kuris žėrėte žėrėjo saulėje, ir nuėjo pas karalių. Rūmininkai vagies neleidžia, o tas kad suriks:

— Aš esu Mykolas Gabrielis, jūsų karalių ir karalienę turiu palydėt Į rojų. Nedrįskite man priešintis!

Pats kai žengė, visi žvangučiai tik skamba, tik skamba.

Rūmininkai išsigando, baimė kvapą užgniaužė, išlakstė, išsislapstė kas kur.

Vagis nuėjo pas karalių. Tas jį pamatė ir išbalo visas.

— Duodu judviem šu karaliene tris dienas laiko. Baikite visus žemiškus reikalus, perduokit karalystę kam norite, patys pliki išsirenkite, paimkite dvi skrynias, į jas sulįskite, o raktus ant viršaus padėkite. Po trijų dienų ateisiu, skrynias užrakinsiu ir nugabensiu ten, kur reikia,— tarė mažasis vagis, apsisuko ir išėjo.

Grįžęs namo, nusirengė ir visas tris dienas sau linksminosi.

Trečią dieną vėl apsitaisė tuo apdaru ir nuėjo pas karalių. Tuodu pliki sulindę į savo skrynias ir laukia jo, dreba.

Vagis šaukia jiems:

— Kai rojų pasieksime, išgirsite muziką, aš atidarysiu skrynias, o jūs lįskite lauk ir šokite; tiktai šiukštu neatsimerkite, blogai bus.

Paėmė raktus, užrakino skrynias, užsivertė ant nugaros ir išnešė. Uždėjo jas ant asilo ir varosi, tyliai ragindamas:

— Ace! Ace!

Skirtu laiku nukako pas savo uošvį. Tas gi susikvietęs iš gretimų karalysčių daugybę svečių, ir visi taip linksminasi, net gražu žiūrėti. Atėjo vagis, ir kai tik nuėmė skrynias nuo asilo, pasigirdo stebuklinga muzika. Tada atidarė skrynias — išlipo plikas karalius ir karalienė ir kad šoka, kad kraiposi. Svečiai žiūri į jų kvailystes, kvatoja, iš juoko raitosi.

Priėjo prie jų karalius, padavė drabužius ir tarė:

— Dar anksti jums į aną pasaulį kraustytis, grįžkite savo karalystėn ir viešpataukit garbingai. O čia jums pamoka, kad niekad iš kitų nesijuoktumėt.

Po to karalius dar labiau pamilo savo žentą. O mirdamas ir visą savo karalystę jam paskyrė.

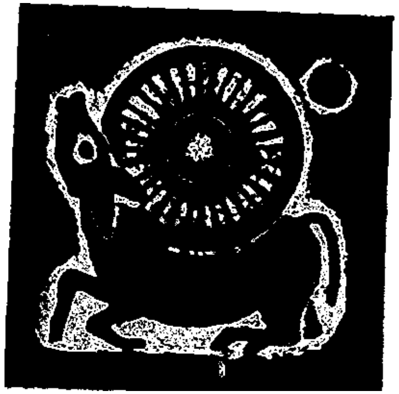

Kaip valstietis į aną pasauli keliavo

G.TM.--.——~~

/ jis susitaupė du šimtus rublių, kad jį žmoniškai palaidotų.

Turėjo jis samdinį bernaitį.

Kartą valstiečio pati pasiuntė samdinį vandens.

O bernaitis sudaužė ąsotį, neina namo, bijosi. Į vakarą sugalvojo, ką daryti. Sugrįžta, rodo šeimininkei ąsočio kaklą, ir sako:

— Žiūrėk, ką aš radau. Pažvelgsi pro jį — visą pasaulį pamatysi.

Šeimininkė prašo:

— Duok man, imk nors ir dvidešimt rublių.

— Ne,— sako apgavikas,— duok du šimtus, kitaip negausi.

Moteriškė smalsumu nebetveria — nori visą pasaulį pamatyti, paėmė vyro pinigus ir atidavė.

Bernaitis susižėrė pilną krepšį pinigų ir išėjo, o ji pasidėjo tą ąsočio kaklą, galvoja — vyras sugrįš, drauge pažiūrėsime.

Valstietis sugrįžo, pati jį pasitiko — pradžiugins:

— Žiūrėk, ką aš pirkau, pažvelgsi pro jį — visą pasaulį pamaty ir padavė ąsočio kaklą.

Vyras tuoj sumetė, koks čia dalykas, verkia, graužiasi:

— Aiman, kodėl atidavei taip sunkiai sudėtą pinigą, pražudei tu m gerą vėjais paleidai!

Bet ką jau darysi? Pasiėmė ką-ne-ką į kelią ir ištraukė apgaviko koti.

Vaikščiojo vaikščiojo nežinia kiek — kur dabar to bernaičio ieš

Nusiplūkė valstietis, atsisėdo prie upelio, išgėrė vandens, kaktą šlakstė, ilsisi. O netoliese stovėjo turtingo bajoro troba.

Šit ateina prie upelio to bajoro tarnas, pamatė žmogų ir klausia:

— Kas toks būsi ir kur keliauji?

— Kur? Pas velnius, į aną pasaulį!— piktai atrėžė vargšas valstieti

Tarnas nuėjo pas savo ponus ir sako:

— Ten, prie upelio, sėdi žmogus, į aną pasaulį keliauja, ar nen ko pasiųsti sūnui?

Ponai apsidžiaugė, pasišaukė valstietį, pamaitino, davė pilną m aukso ir sako:

— Nunešk sūnui, jeigu jau ten keliauji, pasakyk, kad parašytų, pinigus pabaigs,— dar nusiųsim.

Valstietis užsimetė ant pečių maišą ir į kojas — namo skuodžia.

Pas tą bajorą žentas atvažiavo.

Uošviai jį pasitiko, gerą naujieną apsakė:

— O mes sūnui pinigų nusiuntėm; sutikome tokį, kur į aną pas Į: keliavo, priprašėme, kad nuneštų.

— Ak varge, varge!—suvaitojo žentas.— Taigi jus apgavo, kur jis ;/i aną pasaulį keliaus, susiglemžė pinigus, ir viskas.

Šoko ant žirgo ir puolė vytis.

Tasai valstietis skuba, eina kiek įkabindamas ir vis dairosi, ar ijnesigena?

Žiūri — kažkas iš paskos su žirgu atrūksta.

Ką daryti? Apsidairė — netoliese malūnas.

Įbėgo į kiemą, o ten sėdi plikis malūnininkas. Valstietis kad suriks

| — Gelbėkis greičiau, plikių karalius su žirgu atskrieja, visus pli galuoja!— pats kvapą gaudo, prakaitas žliaugia.

Malūnininkas išsigando, pabėgo, įsikorė į šilkmedį, susigaužė, o v jįetis apsibarstė miltais ir sėdi lyg niekur nieko.

Atlėkė žentas.

— Kur tas bėglys dingo? — šaukia jis valstiečiui, palaikęs ji malūnininku.

— Ana ten, į šilkmedį įsikoręs, — atsakė tas.

Žentas nušoko nuo žirgo.

— Nagi, palaikyk man žirgą — sako, — aš jam kailį kaip reikiant išdirbsiu, jis iš mūsų apgaule maišą aukso išsinešė.

Įsirito į medį, nubloškė vargšą malūnininką ant žemės ir lupa.

O valstietis, kur į aną pasaulį keliavo, šoko ant žirgo, prisirišo savo maišą su auksu ir nujojo namo.

Du apgavikai

Buvo du apgavikai: vienas Datua, o kitas Petrikela. Kartą Datua pasiėmė didelį maišą, prigrūdo jį samanų, iš viršaus padraikė kiek vilnų ir nunešė į Imeretį parduoti.

Tik užlipo iki Suramo perėjos, gėrisi Imereeio grožybe, o priešais jį šit Petrikela išdygo — tempia jis ant nugaros didelį maišą, pilną riešutų kevalų, o iš viršaus jame gerų riešutų papilta.

— Sveikas, — tarė Datua.

— Sveikas, — atsakė Petrikela.

— Iš kur ir kur keliauji?

— Iš Imerečio į Kartlį, nešu riešutų parduoti. O kur tu trauki?

— O aš, brolau, iš Kartlio į Imeretį, nešu vilnas parduoti. Va ką aš tau pasiūlysiu, jeigu sutiksi. Kokia mums nauda eiti ten ir atgal, tik kalamanus nuplėšim, apie nuovargį nė nekalbu. Mainykimės prekėmis: tu imk mano vilną, — grįžk sau į Imeretį ir parduok, o aš paimsiu tavo riešutus, grįšiu į Kartlį ir tenai parduosiu.

— Labai gerai, brolau. Geriau grįžti namo; kokia nauda tuščiai trankytis? Nagi, duokš savo maišą.

Taip du apgavikai susimainė maišais ir savo keliais, nuėjo.

Už kalno abudu bematant šoko rišti maišus, Ir ką gi pamatė? Kad vienas kitą apgavo.

Po kiek laiko jiedu vėl susitiko, pasisveikino, ir Datua sako;

— Maniau, kad tik aš moku apgaudinėti, bet tu, dievaži, ne blogesnis.

— Ko gi stebiesi? Jei tu ką išmanai, kodėl aš negalėčiau išmanyti?

— Tai susibroliaukim.

— Susibroliaukim.

— Žinai ką? Kur nors drauge eime bernauti.

— Tebus kaip nori, brolau, eime.

Taip sutarė apgavikai ir patraukė ieškoti vietos.

Nežinia kiek ieškoję, pagaliau sužinojo, kad vienai moteriškei reikia dviejų bernų. Nuėjo pas ją. Moteriškė jiems sako:

— Aš turiu karvę ir va šitą trobą. Vienas gins karvę į ganyklą ir pasiims dūdelę, čangurą[1] ir dairą[2], mat, mano karvė mėgėja šokti. Kitas čionai triušis. Visur iššluos, išvalys, o šiukšles į kaimyno kiemą išmes. Jeigu tinkate ir stengsite visa tai padaryti, likitės ir dirbkite.

— Kaip nestengsime, tinkam!—atsakė juodu.

Kitą dieną Petrikela liko namie dirbti, o Datua pasiėmė duonos, dairą, dūdelę ir čangurą ir išėjo ganyti karvės.

Petrikela iššlavė visą kiemą, meta šiukšles pas kaimynus. Tie pamatė, puolė prie Petrikelos ir be gailesčio apkūlė: „Žinosi, kaip šiukšles į mūsų kiemą mesti".

Sudaužytas, visas vienų mėlynių, Petrikela vargais negalais atsivilko ligi kūtės ir leisgyvis krito ant patalo.

Ne geriau sekėsi ir kitam apgavikui: tik išėjusi į laukus, karvė leidosi bėgti, taip kiaurą dieną ir lakstė pasišokinėdama. Vakare parlėkė namo, paskui ją. atpūtavo vos gyvas Datua. Jis buvo varyte nusivaręs, nė savo duonos nespėjo suvalgyti. Vos žengęs į kūtę, žiūri — guli Petrikela ir dejuoja.

— Kas tau, brolau, ar nesergi?

— Kur ten? Ko gi man sirgti?

— Tai ko guli?

---

[1] **Čangurą — styginis instrumentas.**

[2] **Daira — mušamasis instrumentas.**

— Matai, iššlaviau kiemą, nunešiau šiukšles pas kaimynus, tie pamatė, pripuolė, pasikvietė į svečius ir kad pamylėjo — asai ir persivalgiau, ir persigėriau, vos gyvas. O kaip tu laiką leidai?

— Ir aš, brolau, gerai pasilinksminau. Kad ėmiau su daira būgnyti, su čangurą skambinti, dūdelę pūsti! Karvė kad ims šokti — taip lengvai, taip grakščiai! Žmonių prisirinko: moterų ir vyrų. Apstojo mus, tai bent linksmybė buvo! Net pavalgyti užmiršau, šit visą duoną parsinešiau.

— Na, jeigu taip, brolau, rytoj aš ginsiu karvę, o tu čia su kaimynais pasivaišink.

— Gerai!—sutiko Datua.

Kitą dieną Petrikela patyrė tą pat, ką ir Datua ligi vakaro kaip be galvos lakstė paskui karvę.

O Datua iš kaimynų gerai pylos gavo, vargšas vos ligi kūtės atsivilko.

Tą naktį juodu taip nutarė: „Jei iš čia nepabėgsim, ar iš bado, ar nuo lakstymo galą gausim, apie sveiką kailį nėr ko nė kalbėti".

Ir nusprendė jie bėgti, bet senė nakčiai užrakino kūtę, taip lengvai neišsigausi.

— Parėžkim tą prakeiktą karvę, — sako Petrikela, — sukrausim mėsą į maišą, vienas iš mudviejų kito padedamas užsikars į viršų, išlįs pro kaminą ir nuleis virvę. Viduje likęs pirma paduos maišą su mėsa, o paskui ir pats ta virve išsliuogs.

— Labai gerai,— sutiko Datua.

Parsivertė karvę, papiovė ir sudorojo.

— Eikš, Petrikela, palenk nugarą, padėsi užlipti. Tuojau mėsą iškelsiu, paskui tave ištrauksiu.

Petrikela pasilenkė — Datua išsiropštė ant stogo ir nuleido virvę. Petrikela ją stipriai pririšo prie maišo kampo, įmetė į jį pora gabalų mėsos, patsai įlindo ir šaukia:

— Trauk mėsą ir kuo greičiau virvę nuleisk.

Datua ištraukė mėsą, užsivertė ant nugaros ir nudūmė sau. Gerokai pabėgėjęs, pavargo, sustojo atsipūsti. Nutrenkė maišą ant žemės.

— Atsargiau, netikėli, kaulus sulaužysi!—sušuko Petrikela, līsdamas iš maišo.

— Pats tu netikėlis, man net strėnas gelia.

— Na, tik pagalvok, brolau, argi galima mane kaltinti? Būkim ištikimi viens kitam ir džiaugsme, ir varge, tada viskas gerai bus, nei strėnų, nei širdies neskaudės,— atsakė Petrikela.

Nuo tol liovėsi jie apgaudinėti kits kitą, kaip broliai meilėj ir santarvėj gyveno.

* * *

Kaip mergaitė nėjo už karalaičio, kol tas amato neišmoko

Gyveno toks karalius. Jisai turėjo vienturtį sūnų. Karalius suseno ir nusprendė sūnų apvesdinti.

O sūnus sako:

— Leisk man visą karalystę apkeliauti, pats išsirinksiu nuotaką.

Tėvas leido. Karalaitis ieško, žiūrinėja — neranda nuotakos. Tik neturtingo kaimo pakraštyje, pačioj menkiausioj lūšnoj, jis pamatė neregėto grožio mergaitę ir pamilo ją. Karalaitis prašo, jos rankos, o mergaitė klausia:

— O kokį amatą tu moki?

— Jokio,— atsakė karalaitis.

— Jokio. O karalaičiu būti — tai ne amatas,— tarė ji. — Šiandien tu karalius, rytoj ne — kuo gi šeimą maitinsi? Išmok kokio amato, tada eisiu už tavęs, jeigu ne — nė nesirodyk.

Karalaitis nuliūdo, nežino, kokio amato gali taip greitai išmokti. Nuėjo pas tėvą, papasakojo: tokie ir tokie mano reikalai.

Tėvas sušaukė visus amatininkus. Tie susirinko. Karalius klausia dailidę:

— Per kiek metų gali karalaitį išmokyti savo amato?

— Per penkerius,— sako dailidė.

— Ak! Per penkerius metus mano nuotaka ištekės, nesulauks,—sako karalaitis,— kam man tada tavo amatas?

Vieni siūlosi karalaitį amato išmokyti per dvejus, kiti per trejus, dar kiti per ketverius metus. Galop pasišauna vėlėjas.

— Ir aš esu amatininkas, duokite man karalaitį, per parą išmokysiu savo amato.

Karalaitis nuėjo pas jį ir išmoko velti burkas. Paskui vedė tą gražuolę ir gyvena laimingai.

Netrukus pasimirė senasis karalius. Į sostą sėdo mūsų karalaitis. Panoro jis apžiūrėti savo viešpatystę: kas kaip gyvena, kas kuo džiaugiasi ir ko liūdi. Prastai apsitaisė ir iškeliavo.

Užeina į vieną trobą, o ten galvažudžiai gyvena.

Karalius pamatė rūsį, klausia:

— Ką tam rūsyje laikot?

Tie kreivatikiai atidarė rūsį ir įmetė karalių.

Tenai dar trys žmonės buvo. Vienas sako:

— Mane rytoj nugaluos.

Kitas sako:

— Mane poryt.

— O mane užporyt,— sako trečias.— Tu riebiausias, tave sekmadieniui pasiliks! Karalius išsigando, bet ką čia padarysi? Nugalavo tuos tris, atėjo jo eilė. Karalius pasisiūlė:

— Aš jums neregėtą burką nuvelsiu, du tūkstančius už ją gausite. Bet niekas jos nepirks, tik karaliaus pati.

Tie atnešė jam vilnų. Jau tokią dailią, gėlėmis išmargintą burką nuvėlė karalius, akių negali atitraukti, o tarp tų gėlių išrašė: „Kankinuosi tokiam ir tokiam mieste, tokio ir tokio namo rūsyje, jeigu per dvi dienas neateisite— galas man."

Vienas kreivatikis pasiėmė burką, užsivertė ant galvos ir neša. Nunešė karalienei, toji perskaitė, kas ten parašyta, davė du tūkstančius ir paleido atgal. Surinkusi kareivius, patraukė kreivatikiui iš paskos — vyro vaduoti. Apsupo kareiviai tą trobą, o ji sako:

— Aš eisiu vidun, o jūs pulsite, kai išgirsite taurę dūžtant.

Jinai įėjo, paprašė valgyti, gavusi taurę, trenkė į žemę ir sudaužė. Tada kareiviai puolė į rūsį, sučiupo visus kreivatikius ir karalių išvadavo.

Pati ir sako:

— Matai, jei nebūtum amato mokėjęs, nebūtum išsigelbėjęs, nors ir esi karalius.

Vyras su pačia grįžo namo ir laimingai gyveno. Po to karalius su karaliene amatais labai rūpinosi.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

Du valstiečiai

eina jis į darbą ir sutinka kitą, iš Zerčio kaimo.

— "Susibroliaukim,— sako kirbalietis.

— Susibroliaukim,— atsako kitas.

Eina drauge. Ką uždirba, lygiai pasidalina.

Kartą tas kirbalietis sutiko žmogų iš savo krašto. Nori jį pavaišinti, o pinigų neturi. Kirbalietis iš savo draugo pasiskolino du penkiakapeikius. Pavaišino tą žmogų, bet savo draugo nė karto neprisiminė. Net į jo sveikatą neišgėrė.

Svečias išėjo, o tas ir sako:

— Kaip tu čia, brolau, už mano pinigus vaišinai, o man nė žodžio? Negalėjai ir manęs pasikviesti? Būčiau atėjęs, dar pinigų pridėjęs, į jūsų sveikatą būčiau išgėręs, būtume pasilinksminę.

— Toks kvailas mano būdas,— sako tas kirbalietis.— Kai pasiskolinu iš ko pinigų — nors užmušk, neatiduodu. Iš manęs nepasipelnysi.

— Ir mano kvailas būdas,—sako tas,— juk žinai Zerčio žmones! Jeigu man kas skolingas, nors užmušk, neatstosiu, iš kapo savo atsiimsiu.

Sit baigė juodu darbą. Gavo pinigus, dalinasi, ir tas valstietis iš Zerčio sako:

— Klausyk, bičiuli, juk turi-pinigų, atiduok man tuos. du penkiakapeikius.

— Ne,— sako kirbalietis,— dabar tu turi, kam tau dar? Ateik pas mane sekmadienį, atiduosiu.

Ateina tas sekmadienį.

Kirbalietis jį džiaugsmingai sutiko. Papiovė vištą, gražiai pamylėjo ir išleido:

— Neturiu dabar pinigų, ateik kitą sekmadienį.

Tas atėjo ir kitą sekmadienį. Vėl džiaugsmingai jį sutiko kirbalietis, vėl pavaišino, o pinigų neduoda.

Taip kas sekmadienį valstietis iš Zerčio vaikšto pas kirbalietį. Tas jį vaišina, o pinigų neduoda.

Kirbaliečiui visos vištos išsibaigė, pati perpyko, barasi:

— Ko tu šeri tą dykinėtoją, atiduok jam tuos du penkiakapeikius. Jau ir vištos išsibaigė, dabar jam karvę papiausi, ar ką?

— Ką gi dabar daryti,— sako kirbalietis, — pasigyriau aš. Kaip bus, taip bus, reikia laikytis. Dabar gėda man atiduoti tuos penkiakapeikius. Geriau aš apsimesiu negyvas, o tu, kai jis ateis, sėskis ir raudok. Kai paklaus, sakyk, kad mane cholera pakirto. Jis išsigąs ir išeis.

Išaušo sekmadienis. Atėjo valstietis iš Zerčio, o kirbalietis atsigulė, išsitiesė kaip negyvas, nealsuoja.

— Sveika, kūma,— sako svečias šeimininkei.

•— Sveikas,— atsakė toji dūsaudama.

— Ko tokia liūdna, kūma, ir kur mano įbrolis?

— Et kūmai, vargas man, cholera jį nusinešė.

Svečias suprato, kokia cholera jo bičiulį nusinešė, ir sako:

— Ak, kokia nelaimė! Bet ką padarysi? Kas varge pagelbės, jeigu ne aš? Juk žinai, visi išlakstys, sužinoję, kad jis nuo choleros mirė. Atnešk lentų, sukalsiu grabą, nunešiu,- palaidosiu jį, negi troboje gulės.

Privertė.ją atnešti lentų, sukalė grabą, paguldė į jį kirbalietį, užsikėlė ant nugaros ir nunešė į seną cerkvę. Pastatė grabą, pats pasislėpė ir laukia.

Sutemo naktis.

O tuo laiku anam krašte plėšikai siautėjo. Naktimis jie į tą apleistą cerkvę susirinkdavo grobio dalintis.

Ir tą naktį atėjo trys plėšikai, atsinešė aukso ir sidabro maišą. Sudėliojo viską, padalino į tris dalis, ir dar liko kalavijas. Niekaip jo nepasidalina.

— Žinote,— sako vienas,— šitaip padarysim: kuris tam numirėliui vienu kalavijo kirčiu galvą nukirs, tam tegul jis ir lieka.

— Ne,— sako kitas,— kalavijas to, kuris vienu kirčiu perpus jį perkirs.

O trečias sako:

— Ne, tegul bus to, kuris vienu kirčiu nukirs abi kojas.

Kirbalietis guli grabe, dreba — tuoj tuoj pradės jį kapoti. Gulėjo gulėjo, tik kad pašoks staiga, kad suriks:

— Kelkitės, visi numirėliai, ir seni, ir nauji, gaudykit, čiupkit plėšikus!

Plėšikai išsigando. Paliko visą auksą ir leidosi bėgti.

Valstietis is Zerčio išlindo iš slėpynės ir juokiasi:

— Tai šitaip tu numirei?

Viską jiedu broliškai pasidalino, ir valstietis iš Zerčio vėl sako:

— Klausyk, bičiuli, atiduok dabar tuos du penkiakapeikius.

Ne, kirbalietis neduoda.

Susiginčijo juodu, barasi, net šoko peštis.

O plėšikai, kiek toliau pabėgėję ir nusiraminę, vis dėlto nusprendė sužinoti, ar iš tiesų numirėlis atgijo, ar taip jiems pasivaideno. Ir pasiuntė vieną drąsesnį atsargiai pasižiūrėti.

Tasai atėjo, dirstelėjo į cerkvę. Kirbalietis jį pamatė, nuplėšė jam nuo galvos kepurę ir numetė savo įbroliui:

— Se tau už tuos du penkiakapeikius! Ar ir dabar neatstosi?

Plėšikas paspruko iš baimės nei gyvas, nei miręs. Atbėgo, vos alsuoja:

— Ak broliai, tiek numirėlių ten prisirinkę, iš viso mūsų gero tik po du penkiakapeikius kiekvienam kliuvo, tai dabar raunasi viens su kitu. Ir man kepurę nuplėšė, taip pat į dalybas paleido, vos gyvas ištrūkau.

Šitaip baigėsi kirbaliečio skolos istorija.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

Apie tinginį

/' didelis tinginys, nieko nenorėjo veikti. Kiauras dienas tik valgo ir drybso—tai ant vieno šono pasiverčia, tai ant kito. O pati iš visos sveikatos pluša, save ir vyrą maitina, rengia, viską viską viena sulaksto. Bet kad ir kaip plūkiasi, jie skursta ir skursta. Ir ką ji čia viena begali? Ir laukas kaip tyčia kažin kur toli, vieni akmenys ir smėlis, tik dilgės ir visokios piktžolės jame teauga, daugiau nieko.

Šit pati pavasarį susiruošė, kaimynų pagalbos pasiprašiusi, suarė tą lauką, pasiskolino grūdų ir užsėjo. Ir užaugo javai, dar kokie — kaip tikra jūra vilnija.

Javai sunoko ir pati sako vyrui:

— Kelkis, nueik bent mūsų lauko pasižiūrėti. Gal ten visai nieko neužderėjo, gal tik tuščiai tikimės.

Vargais negalais atsikėlė tas tinginys, nusivilko. Bet nė pusės kelio nenuėjęs, pasuko atgal, sugrįžo namo ir sako pačiai:

— Buvau,— nieko ten nėra, tik dilgės ir piktžolės, visai neužderėjo, be reikalo tiek grūdų išbarstėm.

Pati žinojo, kokie ten javai, tiktai nieko vyrui nesakė. O kai atėjo piūties metas, jinai ir liepia:

— Arba eik į lauką, arba likis namie, sumušk sviestą, palesink perekšlę su viščiukais, prasijok miltų, iškepk duonos.

Tinginys nusprendė namie liktis. Jisai paėmė kamuolį ir visus viščiukus vienu siūlu prie perekšlės pririšo, kad tie neišbėgiotų, rūpesčio nepridarytų. Ir paleido ant grendymo.

Staiga kur buvęs, kur nebuvęs — vanagas, užpuolė viščiukus ir visus nusinešė drauge su perekšle. O tinginys užsivertė ant nugaros miltų maišą, rėtį, muštuvį su grietine ir nusivijo vanagą. ,,Ir vanagą išgąsdinsiu, numes jis man perekšlę su viščiukais, ir miltus išsijosiu, ir sviestą sumušiu, taip visus darbus vienu moju nuveiksiu",— galvoja tinginys.

Tik jis nei vanago nepavijo, nei miltų neišsijojo, nei sviesto nesumušė — viską išmėtė, sudaužė ir išbarstė. Taip ir liko be nieko. Tinginys galvoja, ką daryti, kaip be viščiukų pačią reikės sutikti.

Prisiminė, kad toji turėjo kiaušinių pasidėjusi. Paėmė tuos kiaušinius, sudėjo į krepšį ir atsisėdo ant jų, galvoja: „Pasėdėsiu kiek. Kol pati iš lauko sugrįš, kiti viščiukai prasikals".

Sėdi tinginys ant kiaušinių, kvaksi kaip perekšlė: „Kvakt, kvakt... Kvakt, kvakt..."

Grįžo pati iš piūties, šaukia vyrui:

— Atidaryk duris!

O vyras tiktai kvaksi:

— Kvakt, kvakt, kvakt!

Pati šaukia antrą kartą:

— Atidaryk duris!

— Kvakt, kvakt, kvakt!—vyras vėl atsiliepia.

Pati trečią kartą sušuko:

— Kurgi tu dingai? Atidaryk duris, ar apkurtai?!

Niekas jai nieko neatsako, tik „kvakt" ir „kvakt" iš vidaus girdėti.

Pati išlaužė duris, įėjo. Žiūri — jos vyras sėdi ant krepšio kaip perekšlė ir kvaksi.

— Perekšlę su viščiukais vanagas nusinešė, tai aš ir noriu kitus viščiukus išperėti,— sako vyras.

— Nereikia man tavo viščiukų, kraustykis nuo krepšio,— atrėžė pati..į ir nutempė jį prie židinio.

Iš ryto klausia vyrą:

— Tai kaip? Eisi javų kirsti, ar vėl namie liksi?

— Ne, geriau eisiu kirsti,— sako vyras,— tik duok man tris vištas: vieną pusryčiams, antrą pietums, trečią vakarienei.

—• Ak, tik tu sudorok tą derlių, ne tris, o keturias vištas per dieną gausi.

Išėjo tinginys į lauką. Nė dviejų pėdų per dieną nesurišo, vis drybso ir miega, o vištų neužmiršo — visas tris iš karto sušveitė. Eina laikas. Prabėgo trys, keturios dienos. Taip būtų javai lauke ir perdžiūvę, ir išbirę, tik kartą atsikėlė tinginio pati, apsirengė vyriškai, pasiėmė šautuvą, sėdo ant arklio ir iššuoliavo. Prijojo prie vyro ir šaukia:

— Ei piovėjau, ar nežinai, kur kokio tinginio? Mūsų karaliaus sūnus serga, visai miršta. Žmonės pamokė tinginio kepenimis gydyti.

Tinginys išsigando, dievažijasi:

— Tik valanda, kai pradėjau piauti, kaip aš galėjau daugiau nuveikti?

— Žiūrėk, jei visų javų lig vakaro nesudorosi, atjosiu ir išpiausiu kepenis,— tarė tasai karys ir nušuoliavo.

Tinginys puolė piauti, visus javus sudorojo, nė varpos nepaliko. Vakare pargriuvo vos gyvas iš nuovargio ir ėmė vaitoti. Atėjo pati, atnešė valgyti, bet negi tas jam galvoj? Vos bepasėdi, orą gaudo.

Pati klausia:

— Ko tu taip pavargai?

Tinginys apsakė, kad karaliaus žmogus prigrasinęs: „Jei lig vakaro visų javų nesudorosi — atjosiu ir išpiausiu kepenis."

— Nebijok,— suramino jį pati,— juk viską nupjovei, nieko jis tau nebepadarys.

Šiaip taip jie surišo pėdus, suvežė, iškūlė ir supylė grūdus.

Tasai tinginys turėjo kiaulę. Ką tik valgoma namie sučiupęs, jis vis tai kiaulei neša. Šeria ją, mitina.

Pati ir sako:

— Mes ir patys neturim ko valgyti, ko tu vis tai kiaulei tempi? Geįriau ją padurkime.

— Ne, nepadursiu, kol taukai iš jos nepradės varvėti,— sako vyras.

Pati paėmė sviesto, išlydė, šliukštelėjo ant kiaulės, parodė vyrui ir Įsako;

— Matai, kokia riebi, jau taukai varva.

Tada tinginys ir padūrė kiaulę — kad ir labai mylėjo, o savo pilvą, Įmatyt, dar labiau.

Greitai sušveitė kiaulę, tik vieną kumpį pati suspėjo paslėpti. Tinginys sužinojo, kad ta dar vieną kumpį turi, pristojo:

— Duokš ir jį!

— Ne,— sako pati,— neduosiu!

— Numirsiu, jeigu neduosi.

— Mirk,— sako pati.— Numirsi, tai ir pasmirsi.

Tinginys išsitiesė ant suolo, užsimerkė, nutilo ir guli, nebekvėpuoja. Pati ėmė raudoti kaip tikrai mirusio.

Sukalė grabą, paguldė vyrą ir jau neš į cerkvę.

Pati vis dėlto dar sykį priėjo ir sušnabždėjo:

— Kelkis, jei ne, tai palaidosim.

— Kaipgi aš atsikelsiu, juk numiriau.

— Kelkis, sakau,— pakartojo pati.

— Jei duosi kiaulės kumpį — kelsiuos,— sako vyras.

— Ne!—spiriasi pati.

— Jei ne, tai ir nesikelsiu.

Nunešė tinginį ir padėjo cerkvėje. Kai sutemo, pati atsikėlė, priėjo prie durų ir šaukia:

— Ei numirėliai! Klausykite, danguje šventykla statoma, kelkitės visi plytų nešioti. Seniau mirusieji neš po šimtą, vėliau — po du šimtus.

Tinginys pagalvojo: ,,Aš ir penkių plytų nepakelčiau, velniam po du šimtus nešiosiu?" Pašoko ir spruko iš cerkvės.

Nuo tol jis negalvoja nei mirti, nei kiaulės kumpio prašyti, ir ant šono daugiau nebedrybso — darbą pamėgo. Vyras su pačia dabar laimingai ir turtingai gyvena.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.
Kas pasaką seka ir klauso — tegu
Apsaugotas bus nuo bėdų ir vardų.

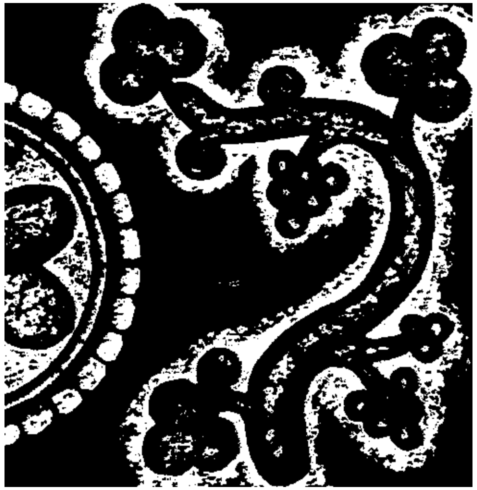

Našlaitis ir apgavikas

Gal taip buvo, gal ir ne —gyveno vargšas našlaitis, ničnieko jisai neturėjo. Kartą gavęs kur grūdų, nusinešė į malūną.,Į malūną atėjo ir toks apgavikas, taipogi atsinešė grūdų: Našlaitis susimalė savo grūdus. Ketina jau drožti, o apgavikas sako jam:

— Eime drauge.

— Eime,— sutinka našlaitis.

Ir eina.

— 2inai ką?—sako apgavikas.

— Ką?

— Mano miltus užmaišykim, tavo pabarstykim, kai tavo užmaišysim, [mano pabarstysim.

— Gerai,— neprieštarauja našlaitis.

Užmaišė tešlą iš apgaviko miltų, o našlaičio pabarstė, iškepė gardžią Įduonelę. Apgavikas pasižiūrėjo į kepalą ir sako:

— Lažykimės: kas geriau pameluos, to ir duona.

— Gerai,—nusileidžia našlaitis.

— Mes turėjome žąsį, dar senelio augintą,— pradėjo apgavikas.— Stebuklinga toji žąsis buvo: kad ir koks darbas būtų — namie ar lauke, arimas ar piūtis,— viską viena nuveikia. Būdavo, sėdu ant jos ir joju: tai per laukus, tai į kalnus. Sit kartą joju per lauką. Staiga, nelaimė, šakalas — puolė ant mūsų ir išplėšė žąsiai visą šoną. Parkrito žąsis, gaišta. Susigodėjau aš, nukirtau medį, iš šakų pynę nupyniau ir užlopiau jai šoną. Žąsis pašoko, aš ant jos ir nušuoliavau namo... O dabar tavo eilė, našlaitėli.

Našlaitėlis ir pradėjo:

— Mano tėvas turėjo Šimto avilių bityną. Kas mielą dieną jį apeidavo ir visas bites suskaičiuodavo. Sit kartą skaičiuoja — vienos trūksta. Tuojau puolė šen ir ten — ieško, dingusios bitės niekur neranda. Sužinojo, kad bitutė anapus jūros liko — susilaužė kojelę, sugavo ją kažin kokie plėšikai, pasikinkė į plūgą, ir vargšė dabar jiems žemę aria. Nukeliavo tenai mano tėvas, pamatė, labai supyko: „Kaip! Kas jums ją davė?" Tie nenusileidžia. Tėvas čiupo bitutę už ausies ir tempia. Galva vargšei atitrūko ir liko jo rankose. Tada išsiėmė iš kišenės riešutą, patrynė bitutei kaklą ir pririšo galvą. Iš kaklo jai išaugo didžiulis lazdynas. Augo, kerojo, ir tiek ant jo riešutų, tiek riešutų — tik daužom juos ir nešam parduoti. Ant to lazdyno varna nutūpė, visus riešutus nulesė. Tėvas sviedė į ją grumstą, tas ir įstrigo lazdyne. Grumstas bematant išsiplėtė — ant lazdyno didžiulis laukas: nors ark ir sėk. Mes vynuogyną jame įveisėm. Išaugo vynuogienojai, uogomis aplipo, ir dar kokiomis — net priešui miela žiūrėti. Kabo kekės, visos tamsiai raudonos. Mes laukiam — tuojau skinsim, tik staiga kur buvęs, kur nebuvęs šakalas, nusiaubė visą mūsų vynuogyną, ką suėdė, ką sunaikino — grynai mus į ožio ragą suvarė. Sakau sau: „Eisiu pasergėti, sugausiu ir išlupsiu — uodega man akmenis mėtys, žinos tada! Pasakyta — padaryta. Susiradau skylę, pro kurią šakalas į vynuogyną įlindo, ir atsisėdau; žiūriu, eina kas, brazda. Man širdis iš baimės apmirė ir drebu, ir džiaugiuosi, laukiu, kada šakalą pamatysiu. Ir iš tiesų tas jau lenda. Aš jį čiupt už uodegos ir laikau. Išsitraukiau rimbą ir pliekiu. Duokdie tau laimės — išvanojau skersai ir išilgai. Aš lupu,, o jam vis kokie popieriai ir pelai byra.

— O kas tuose popieriuose parašyta?— pertarė apgavikas.

— Našlaičiui duona, o apgavikui pelai.

Šitaip duona našlaičiui atiteko.

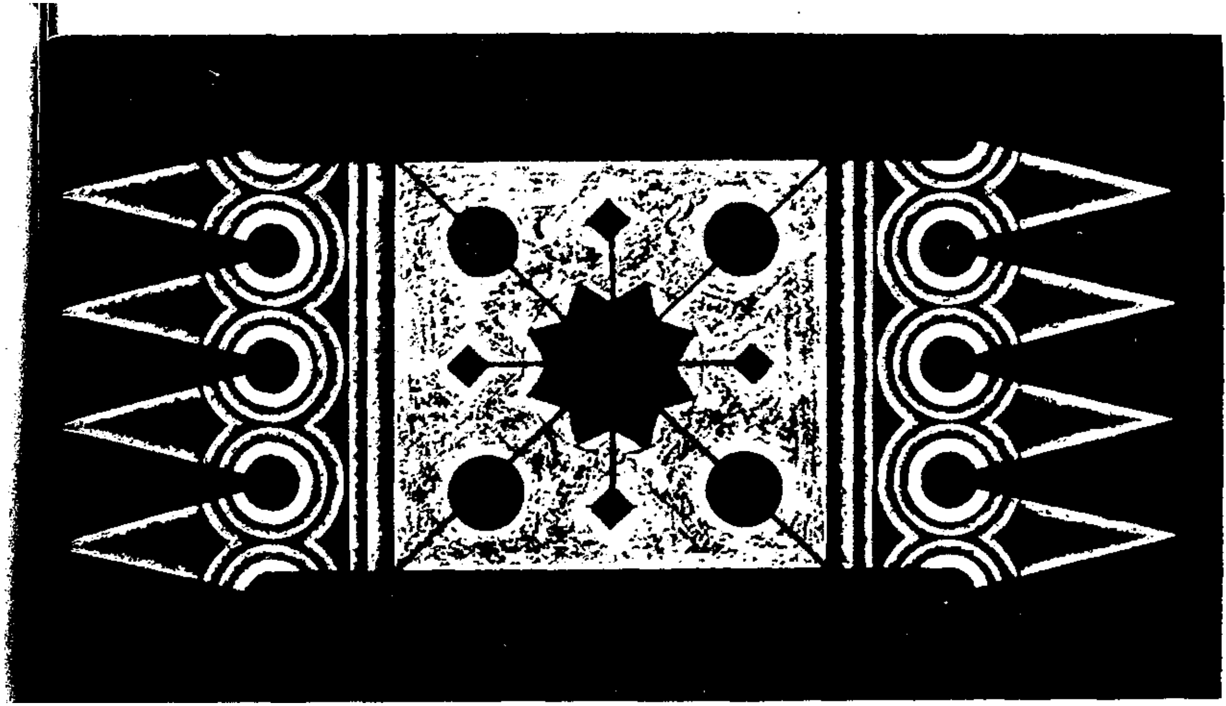

Pusantros saujos

Gyveno du žmonės'. Juodu turėjo ir katilą, ir pupų, tiktai druskos trūko. Vienas sako kitam:

— Neišvirsime pupų. Eik" į miestą, nupirk pusantros saujos druskos.

— Užmiršiu, kaip čia man prisiminti?— klausia kitas.

— O tu eik ir kartok: „Pusantros saujos, pusantros saujos"— neužmirši. Ir patraukė tas žmogus į miestą druskos pirkti.

Eina, žiūri — valstietis lauką suaręs, sėja ir kalba vienas sau: „Tūkstantis už vieną, tūkstantis už vieną", o tas pėsčiuoja ir šaukia: „Pusantros saujos, pusantros saujos".

Artojas supyko:

— Aš prašau, kad iš vieno grūdo tūkstantis užaugtų, o tu sakai: pusantros saujos!

Čiupo jį ir gerai apkūlė. Apkūlė, širdis atlėgo ir paleido. Tasai klausia:

— Už ką tu mane apkūlei?

— Už tai, kad aš sėju, o tu sakai: pusantros saujos.

— Tai ką gi man sakyti?

— „Tūkstantį už vieną, tūkstantį už vieną" — būčiau tavęs neapkulęs, dar dovanų davęs.

Drožia toliau tas druskos pirkikas. Eina per tokį kaimą, priešais numirėlį neša, o jisai šaukia: „Tūkstantį už vieną, tūkstantį už vieną!" Stvėrė jį giminaičiai ir muša, gerai apdaužė, širdis atlėgo ir paleido.

— Už ką mane daužėte?

— Už tai, kad sakai — tūkstantį už vieną.

— O ką aš turėjau sakyti?

— Reikėjo nusiimti kepurę ir taryti: „Tegul ši nelaimė jūsų šeimoje bus pirma ir paskutinė!" Būtume tau dovanų davę ir palydėję garbingai.

Gaunasi toliau tas „Pusantros saujos", sutiko vestuves atvažiuojant, nusiėmė kepurę ir sako: „Tegul ši nelaimė jūsų šeimoje bus pirma ir paskutinė!" Griebė jį vestuvininkai, išdirbo kailį kaip reikiant. Širdis atlėgo ir paleido.

Kiek atsipeikėjęs „Pusantros saujos" klausia:

— Už ką jūs mane sumušėt? Ką aš jums padariau? Mane taip pamokė, tai ką turėjau sakyti?

.— Reikėjo nusiimti kepurę ir šaukti: „Tegyvuoja vestuvės, tegyvuoja vestuvės!"

„Pusantros saujos" kiūtina toliau, visas sumuštas, vos kojas velka. Eina ir galvoja, ką sakyti, jeigu dar ką sutiks. Ogi žiūri — medžiotojas prie balandžių sėlina, šit jau nusitaikė, tuojau šaus. „Pusantros saujos" nusiplėšė kepurę, puolė prie medžiotojo ir šaukia: „Tegyvuoja! Tegyvuoja!"

Balandžiai purptelėjo ir nuskrido.

Medžiotojas pašoko, dantimis griežia, puolė prie vargšo „Pusantros saujos" ir plumpina su šautuvo buože per nugarą. Tvatino tvatino jam, vos neužtvatino. O tas jau leisgyvis, tik klausia:

— Už ką tu mane mušei, ką aš turėjau sakyti, ką daryti?

Medžiotojas sako:

— Ogi tylėt kaip žemė, susigūžti, pamažėliais pro šalį prasėlinti, man balandžių neišbaidyti — ir aš būčiau tavęs nelietęs.

Velkasi toliau vargšas „Pusantros saujos". ,

Keturi žmonės pametė kapšą su pinigais, vaikšto, žemę grabalioja. Pamatė juos „Pusantros saujos", susigūžė ir sėlina patvoriu. Tie pamatė jį, pribėgo ir sučiupo. -

— Ak tu, nedorėli, radai pinigus, tai dabar slapstaisi, pasprukti ri?!—ir kad ims vanoti vargšelį.

Vanojo vanojo, taip išvanojo, kad tas nė namo neparsigavo.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

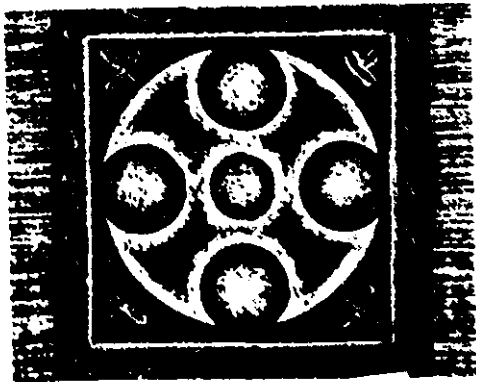

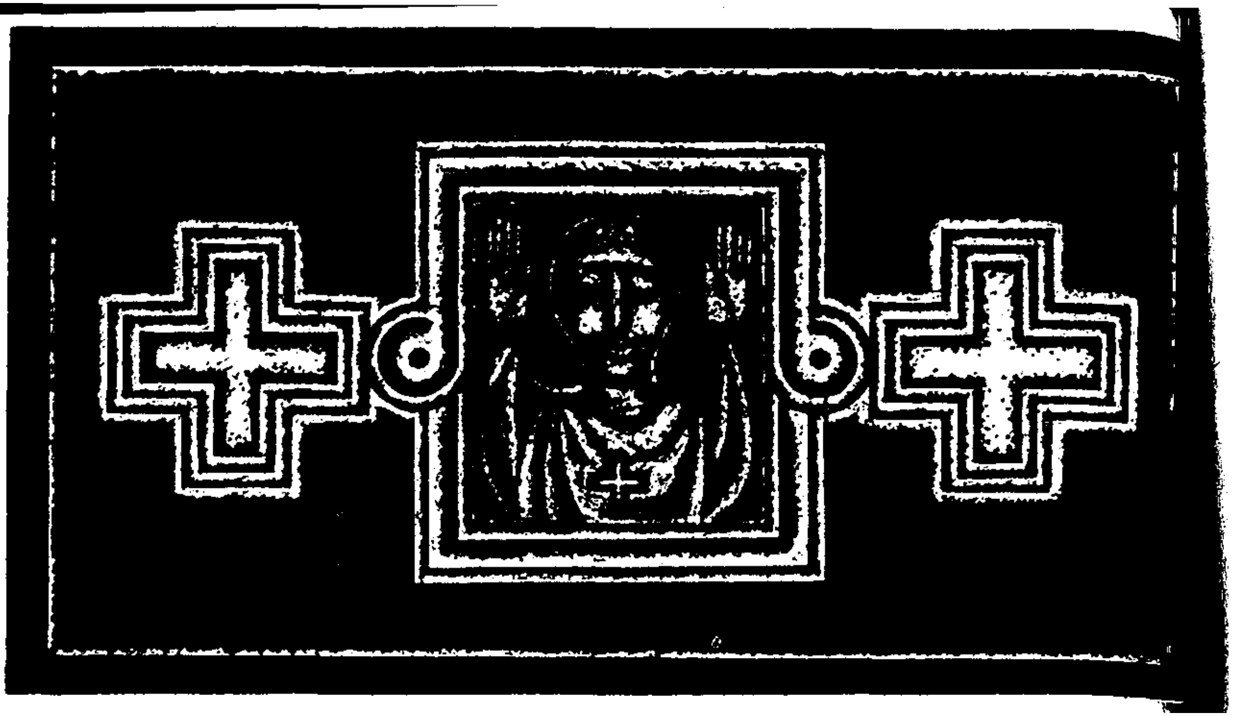

Djakonas apgavikas

r—i

Jl al taip buvo, gal ir ne — gyveno toks djakonas apgavikas. Visi " gerai žinojo, koks jis nedorėlis ir klastininkas, todėl vietos savo kaime nebeturėjo ir nusprendė kur nors kitur gautis — sau laimės paieškoti.

Kažin kiek vaikščiojęs, tokiam kaime atsidūrė. Ir sužinojo, kad čia gyvena popas, visą parapiją iki paskutinio siūlelio nuplėšęs. O tas popas dukterį beturįs. Mūsų apgavikas suuostė, kad neseniai popo djakonas. iškeliavo ten, iš kur nebegrįžtama, ir bemat prie jo namų sustojo. Žengęs trobon, ėmė riesti:

— Sužinojau aš, dvasiškas tėve, kad liko laisva djakono vieta, todėl ir atvažiavau pas jus iš tolo. Susipažinkime. Aš — djakonas, vardu Toks Už Tokį Blogesnis, ir būdas mano geras, ir švento rašto už mane geriau niekas neišmanys, ką čia kalbėti, tokio djakono ir dieną su žiburiu nerasite.

Popas apsidžiaugė. Tokio ir ieškojo. Sutarė juodu, visas sąlygas surašė;; ir seniūnui davė patvirtinti. Pagal tą susitarimą popas djakoną turi savoj] troboj apgyvendinti, sąžiningai trečdalį parapijos pelno atiduoti,
sas aukas lygiai valgyti. Tas susitarimas galioja trejus metus, ir
per tą laiką negali pravaryti djakono, jeigu tasai pats nepanorės.
sumanys taip padaryti, turės duoti pusę savo parapijos ir viso
Djakonas už tai popui tarnaus ir visus jo paliepimus vykins.

Pirmus metus djakonas tarnavo dorai, niekur popui nepriešgyniav
juo atsidžiaugti negali, sakytum tik dabar jam būtų saulė patekėju
djakonas tik laukia tinkamo meto. Jis, mat, pasiryžo popo dukterį
dieną naktį apie ją tegalvoja.

Djakonas mėgina prikalbint, kad ta jo būtų, tik vis tuščiai. Su
dukterį vien tėvo klausant ir sugalvojo tokią gudrybę. Kartą nu
jis popą-netoli ant kalvos malkų kirsti.

Djakonas suvarė kirvį į didžiulį kelmą, o plyšin pleištą įkalė.

— Nagi, pasakyk, per kelis pirštus plyšys,— sako djakonas popu

— Per du, ne daugiau,— atsakė jam popas.

, -Djakonas kaip gaidys pašoko:

— Kaip tai per du; ne per du, o per keturis, jei ne daugiau!
nematai?

Susiginčijo juodu, vos nesusibarė.

— Na, tai išmatuokim,— sako popas.

— Išmatuokim,— sutiko djakonas.

Kai tik popas įkišo pirštus, djakonas šast ir ištraukė pleištą.

Kelmas suspaudė popui pirštus, tas kad ims rėkti.

— Vai, vai, mirštu, padėkite!

Subruzdo djakonas, sukruto ir sako:

— Kuo gi aš tau padėsiu, nebent namo nubėgsiu, kaltą atsineši
neduos be tavęs duktė. Tada pats jai sušuksi.

Djakonas nubėgo namo ir sako mergaitei:

— Tėvas liepė tau mano būti, jį pačiupęs koks girinis, baigi
smaugti.

Duktė netiki.

— Negalėjo tėvas taip liepti.

Djakonas supyko, atsistojo tarpduryje ir šaukia popui:

— Aš sakiau — netiki ji manim.

Tada popas suspigo:

— Ak dukrele, gelbėk, daryk viską, ką tik jis sakys.

O duktė visada tėvo klausydavo. Tai ir sutiko djakono būti.
jskonas pasiėmė kaltą ir kėblina pas popą. Iškalė kelmą, išlaisvino p

pirštus ir nuvedė jį namo vos gyvą.

Popas sužinojo esąs apgautas, betgi negali djakono pravaryti, nesuėjus trejiems metams, nusprendė geriau tylėti.

Nuo to laiko popas vis ieško,.kaip prie djakono prisikabinti, kaip juo atsikratyti, bet ir djakonas ne kvailys — žiūri akis išpūtęs.

Bėga laikas, Nauji metai atėjo.

Iš ryto popas ir .djakonas cerkvėje pamaldas su didelėm iškilmėm laikė. Tik labai šalta buvo — abudu į ragą sušalo.

Popas ir sako djakonui:

— Nagi, bėk pirmas ir ugnį gerai įkurk, kad jau prie vartų šiluma tvokstų.

— Tuojau,— tarė djakonas ir nubėgo.

Popas prieina prie vartų,— ogi iš tiesų Šiluma tvoskia. Žiūri: virtuvė pleška — djakonas ją pakūrė.

Ilgai šaukė burnojo popas, bet juk pats kaltas.

— Kaip kitaip būčiau tokią ugnį įkūręs, kad jau prie vartų tvokstų?— teisinasi djakonas.

Popas su popiene suko suko galvas, kaip to djakono atsikratyti, bet taip nieko ir nesugalvojo.

Kartą jis sako djakonui:

— Kažin kas vyną iš mūsų vagia. Gausi rūsyje panakvoti, gal vagį sučiupsi.

— Gerai,— sutiko djakonas ir nusinešė patalą į rūsį.

Kai naktis sutemo, popas atsikėlė, pasiėmė kirvį, įlindo į rūsį ir šmaukšt miegančiam djakonui.

Paskui nubėgo pas pačią ir sako:

— Kai tik išauš, imsi rėkti: „Pagalbos!" O aš — pas seniūną ir viską išdėsiu: taip ir taip, mano djakoną kažin kas nugalavo,— niekas nė nesužinos.

Ir atsigulė juodu ramiai sau miegoti.

Dar nė rytui neišaušus, popas nurūko pas seniūną, o popienė pasiuto rėkti.

Subėgo visi, ir ką popas pamatė — ogi tas djakonas beateinąs. Dar giriasi, kaip jį apgavęs, kaip savo patalan burdiuką vyno paguldęs, pats kampe pasislėpęs, kaip patyliukais koks vagis įlindęs — nors jo nepažinęs, bet barzda labai popą priminusi,— kaip tasai vagis žiebęs kirviu į burdiuką ir šokęs strimagalviais bėgti.

Visi juokiasi, šaiposi iš popo.

Ką jam daryti? Gavo atsiprašyti djakoną." Gyvena, kaip ir anksčiau. Vėl šventės atėjo.

Per pamaldas popas vyno patraukė, tai sugrįžęs kietai, užmigo.

O popienė su dukra išėjo pas kaimynus svečiuotis.

Djakonas sumetė proga pasinaudoti. Pasiėmė skustuvą, prisėlino prie popo ir nuskuto jam pusę galvos ir pusę barzdos. Ir išėjo sau kaimynų lankyti.

Pabudęs tasai pamatė, kas padaryta, ir tuojau suprato, kieno čia darbas. Supyko, pašoko, čiupo šautuvą ir bėga ieškoti djakono. Tas jį pamatė ir davė į kojas. Kažin kur paspruko ir pasislėpė.

Skuodžia popas, dairosi djakono. Ką sutikęs, vis šaukia:

— Ar nematėt; mano vaikai, Tokio?

— Ne, tokio dar nebuvome matę,-—juokiasi žmonės.

— Tai gal Už Tokį Blogesnį matėte?

— Neduokdie pamatyti blogesnį už tokį popą, pusiau nuskustą,— tie kvatojasi.

Visą kaimą popas aplakstė, taip ir neužėjo djakono pėdų..

O tas kitą dieną siunčia pas popą žmones:

•— Taip ir taip, aš iš tavęs išeiti nenoriu, o jeigu varai, teikis duoti lygiai pusę savo turto, kitaip nedovanosiu, kad su šautuvu mane vaikei. O jei susitarimo netesėsi, tai dar priminsiu, kaip i rūsį atėjai manęs galuoti— už visa tai tiesiai Sibiran pakliūsi.

Popas išsigando, kad senatvėje Sibire neatsidurtų. Ir tarpininkai jį įkalbinėja:

— Geriau susitaikyk.

Nusileido popas, sako sau:

— Matyt, nelemta man to djakono atsikratyti, tebus jisai popas.

Jau kitą dieną išleido savo dukrą už to djakono apgaviko ir savo troboj abudu įkurdino. Visą savo turtą ir parapiją žentui atidavė. Ir apsidžiaugė visi, kad tokį apsukrų popą parapija gavo.

Jie verkė dejavo, mes šokom dainavom.
Obuolius devynis mesiu, granatus devynis,
Jūs turėkit, jūs žiūrėkit, ką išsiauginot.

Apie kurpių

Dideliam mieste gyveno vargšas kurpius. Ką per dieną uždirba, tą vakare suvalgo. Taip jis ir manėsi. Niekuomet i smukles nevaikščiojo. Visą savo uždarbį namo parnešdavo ir kiekvieną vakarą su pačia ir vaikais drauge linksmai leisdavo.

Kartą karalius panoro sužinoti, kas ir kaip jo mieste gyvena. Jisai persirengė, prisisegė turgaus prižiūrėtojo ženklą ir išėjo naktį po miestą pavaikščioti.

Žiūri karalius — visi miega, tik vienam name balsai klega. Pasibeldė ir įėjo. Ogi kurpius su savo šeima vakarieniauja, linksminasi.

Seimininkas pakvietė svečią prie stalo, pagalvojo: „Tur būt, koks turgaus savininkas, pravers kada nors!"

— Atleisk, kad paklausiu, brolau, bet sakyk, ką tu dirbi, kad šiokią dieną gali kaip per šventes linksmintis?—pasiteiravo karalius.

— Aš, brolau,— kurpius, ką per dieną uždirbu, vakare su šeima ir suvalgau.

— O ką tu veiktum, jeigu krautuves uždarytų?-

— Ak, nė priešui nelinkėčiau, kas tada man būtų, badauti gaučiau,— sako kurpius.

Karalius išėjo. Iš ryto jis liepė tą dieną nieko nedirbti ir neprekiauti — girdi, šventė. Uždarė ir kurpiaus krautuvę. Vakare karalius vėlei persirengė ir nuėjo kurpiaus lankyti;

Žiūri, tas linksminasi, kaip ir vakar.

— A-a, sveikas, bičiuli, eikš, brangusis, prie stalo!—pasveikino j šeimininkas.

— .Kaipgi tu šiandien linksminiesi,— klausia svečias,— juk karalius visas krautuves uždarė?

— Ak, tebūnie jis prakeiktas,— sako šeimininkas, — uždarė ir man būdą, negaliu dirbti. Ką daryti? Išėjau į gatvę — vienam vandens atnešiau, kitam malkų paskaldžiau, trečiam dar ko pabėgėjau — vis kiek uždirbau, parnešiau ir šit valgome.

Karalius išėjo. Iš ryto liepė į rūmus kurpių atvesti, apkarstė ji ginklais ir pastatė prie durų sargybon. Kiaurą dieną vargšas stovėjo, vakar grįžo namo, atsisėdo nuliūdęs, kad perdien nieko neuždirbo.

— Ko tu toks liūdnas, brangusis,— klausia jį pati,— kiti savaitėmi neturi ko valgyti. Girdėjau, po dvidešimt, po keturiasdešimt dienų badauja, argi mes vienos dienos neištversim?

Kurpius pasiėmė lazdą ir drožia, gal kiek prasiblaškys. Drožė drožė žiūri — viena lazdos pusė aštri kaip kalavijas. Tatai pamatęs, pašoko atsinešė didelę šaką, apdrožė ją, nusmailino, ištraukė iš makštų sav kalaviją, įkišo ten medinį, tą tikrąjį nunešė į turgų, pardavė, prisipirk valgio ir gėrimo, grižo namo ir, kaip visada, linksmai sau sėdo vakarieniauti.

O karalius vėl persirengė ir nuėjo lankyti savo kurpiaus. Tasai sveči jį prie stalo pakvietė.

— Šiandien mane tas kvailys karalius į sargybą pastatė, ką aš galėjau uždirbti? Parėjau namo, sėdžiu alkanas ir kremtuosi, kad nėra ko valgyti staiga pagalvojau — negi karalius lieps man ką žudyti? Išsitraukiau sav kalaviją, pardaviau jį, o į makštis medinį įkišau; iš kur karalius gali žinoti, kas mano makštyse? Moč, paduok tą medinį' kalaviją,— sako kurmius,— tegul pasižiūri bičiulis.

Iš ryto kurpius pasikabino tą medinį kalaviją ir nuėjo sargybon pri [karaliaus durų.

O tas vienas sau juokiasi.

— Na, dabar aš jam parodysiu,— galvoja.

Pasišaukė jis tarną ir kad širsta ant jo, muša, sakytum iš tiesų vargšas kuo nusikalto.

— Tuojau pašaukit sargybinį, tegul nukerta galvą šitam dykaduoniui, išdavikui, melagiui!— šaukia karalius.

— Didysis, širdingasis valdove, dovanok tam nevėkšlai, suklydo jis,— maldauja kurpius.

— Negalima dovanoti, jis tiek man prasikalto, kad pakarti reikėtų, kirsk tuojau pat, jeigu ne — pats galvos neteksi.

Ką darys kurpius? Atsistojo, pakėlė akis,į dangų ir sako:

— Jeigu šis nelaimingasis teisus, jei jis niekuo karaliui neprasikalto, tegul į medį kalavijas pavirsta!

Sulig tais žodžiais ištraukė jis medinį kalaviją.

Karaliui patiko kurpiaus sumetumas. Apdovanojo jį auksu ir sidabru, paleido.

— Eik ir gyvenk kaip gyvenęs,— tarė jam.

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

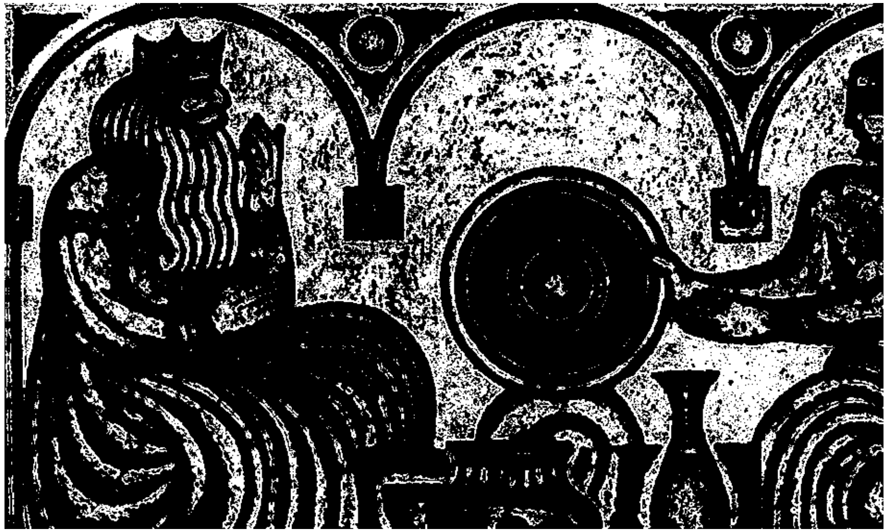

Apie karalių ir jo sunų

9 pasišaukė vienatinį sūnų ir įpėdinį ir sako:

— Mano sūnau, pats matai — aš jau viena koja grabe, jei ne šiandien, tai ryt mirsiu, liksi vienas, visą karalystę savo rankose turėsi. Eik ir pasistatyk po tvirtovę, kur tik rasi reikalinga, kad nelaimėj ar varge galėtum prisiglausti.

Sūnus tėvo paklausė ir bemat iškeliavo jo paliepimo vykdyti.

Pasiėmė kuo daugiau pinigų, vaikšto po visą karalystę ir, kur tik vieta patinka ^- ar tai kalnas, ar slėnis, kaimas ar neįžengiama giria,— stato sau prašmatnius rūmus.

Pristatė daug tų rūmų ir patenkintas grįžo namo.

Pasišaukia jį tėvas ir, klausia.

— Kaip, sūnau, prisistatei tvirtovių, kaip sakiau, ar sunkią valandą turėsi kur prisiglausti?

— Taip, tėve!—sako sūnus.— Visur, kur tik vieta man patiko — ir kalnuos, ir slėniuos,— dailių rūmų prisistačiau.

— Vargas tavo priešui, sūnau,— sako tėvas,— ne tokias tvirtoves statei, apie kokias tau kalbėjau: tušti rūmai, sūneli, nelaimėje.ir varge negelbės. Aš tave mokiau: visoje karalystėje ieškok dorų ir ištikimų žmonių, pamilk juos, susidraugauk su jais, ir sunkią valandą jie tau suteiks patikimą prieglobstį. 2inok, jei žmogus kur turi tikrą ir gerą bičiuli, tenai ir pastogę sau ras.

* * *

C ;. . . . ." . . " " "

/ miesi juodu sutarė:

— Jaučių nesidalinsim, iš vieno ir vienam, ir kitam menka nauda. Paliksim juos drauge. Kai ateis metas arti ar malūną sukti, iš eilės juos imsimės.

Išaušo pavasaris, vyresnysis brolis nusivedė jaučius savo žemę arti. Į Aria jis, sėja, o jaunesnysis sėdi sudėjęs rankas ir laukia, kada ateis jo eilė ir jaučius gaus. Laikas bėga, sėja vėluoja, o brolis nė negalvoja jų įatiduoti. Ir to arimo ne tiek jau daug,, rodos, seniai būtų metas, baigti, rbet ne — tasai vis delsia.

Kodėl gi taip? O va kodėl: jei nosis akių neskirtų — jos viena antrą |ižėstų. Taip ir broliai: kai tik atsidalina — kits apie kitą nebegalvoja; r daugiau: jei neturi priešo — atsidalink su broliu, turėsi. Vyresniajam kokia mintis ramybės neduoda: nori jis abudu jaučius pasiglemžti.

^.Pagaliau, kai nebeliko vilties savo lauką suarti ir išsisėmė kantrybė, jaunesnysis ir sako:

— Galas man, brolau, jeigu dabar jaučių neduosi. Tu jau gana padirbėjai. Likimas nepagailės — tau užteks ir to, ką suarei ir užsėjai, o man, dar bent kiek suvėlavus, visa šeima badu išmirs.

— O kas man darbo, kad tavo šeima badu išmirs? Skirdamiesi apie tai nekalbėjom. Jei norėsiu — paskolinsiu tau jaučius, nenorėsiu — neskolinsiu. Aš dar savo darbų nebaigiau. Kai jaučius tau atiduosiu, visas kaimas tyčiosis.

— Iš tavęs skolon nieko neprašau, jaučių juk nesidalinom. Pats savim pasirūpinai, tai ir aš apie save noriu pagalvoti.

— Taip ir maniau, kad ką nors sugalvosi. Dar savo šeimą primesi maitinti, sakysi, šitaip sutarėm? Kur matyta, kad po dalybų dar kas bendra liktų? Kai atsiskyrėm, jaučiai man teko. Jeigu taip nebūtų, tiek būtum ir davęs pavasarį arti! Čia mano jaučiai,-ir skolinti tau ar neskolinti — vien mano valia.

— Tai jau ne, neteisybė! Tie jaučiai tiek mano, tiek tavo, — spiriasi jaunesnysis.

Bet kai į žmogaus protą ir širdį niekšybė įsigauna, negi jį peršnekėsi? Dalybose juk liudininkų nebuvo.

— Gerai, — tarė jaunesnysis, — kaip tu iš manęs jaučius atėmei, taip tegul jie tau ir tarnauja.

Jeigu žmogus žodžiu netiki, ir prakeiksmu jo nepaveiksi. •

— Tegul taip ir tarnauja,— atšovė vyresnysis brolis.

Praėjo kiek laiko.

Kartą jaunesnysis brolis namų šventę sau iškėlė. Sukvietė jis artimus ir tolimus, mažus ir didelius: susirinkite, laimės man varge palinkėkite. Pasikvietė ir brolį klastininką, bet anam jo laimė nelabai rūpėjo — atsisakė ir išėjo į laukus dirbti su tais neteisybe užgrobtais jaučiais.

Išsiginė juos į laukus, nė vagos neišvarė, tik kur buvus, kur nebuvus — širšė. Atskrido ir puolė gilti gyvulius. Tie padūko, šoka šen, šoka ten, patys nežino, kur lekia. Uodegas užrietė, galvas nudūrė ir laigo po lauką į visas puses.

Ilgai tramdė vyresnysis brolis tuos padūkusius jaučius, ilgai iš paskos lakstė — nębesuturėjo. Ir kaip suturėsi, kai jiems iš snukių putos drimba ir akys krauju srūva? Nuo kojų jaučiai nuvarė, žemėn pargriovė, užkabino aštriu kaip kalavijas žambiu ir tempia nelyginant žuvį, ant meškerės užkibusią. Lekia per laukus ir miškus, per tvoras, per duobes šuo-J liuodami — visai uždaužė vargšą žmogų, o jaučiai iš to padūkimo tiesia^į jaunesniojo brolio kieman įvirto.

Visi svečiai išsigando, šoko iš vietų ir skuodžia kas kur, sprunka nuo jaučių. Tik vienas jaunesnysis brolis galvos nepametė. Savo nelaimingą brolį pamatęs, puolė prie įnirtusių gyvulių, čiupo juos laikyti. Tie, net slapi nuo prakaito, ūmai nusiramino, stovi drebėdami. Matyt, širšė tik dabar nustojo gylusi.

Ką gi daryti? Gražiai ir su derama pagarba jis palaidojo savo žodlaužį brolį. Ne tik jaučiai, bet ir visas ano turtas jam atiteko.

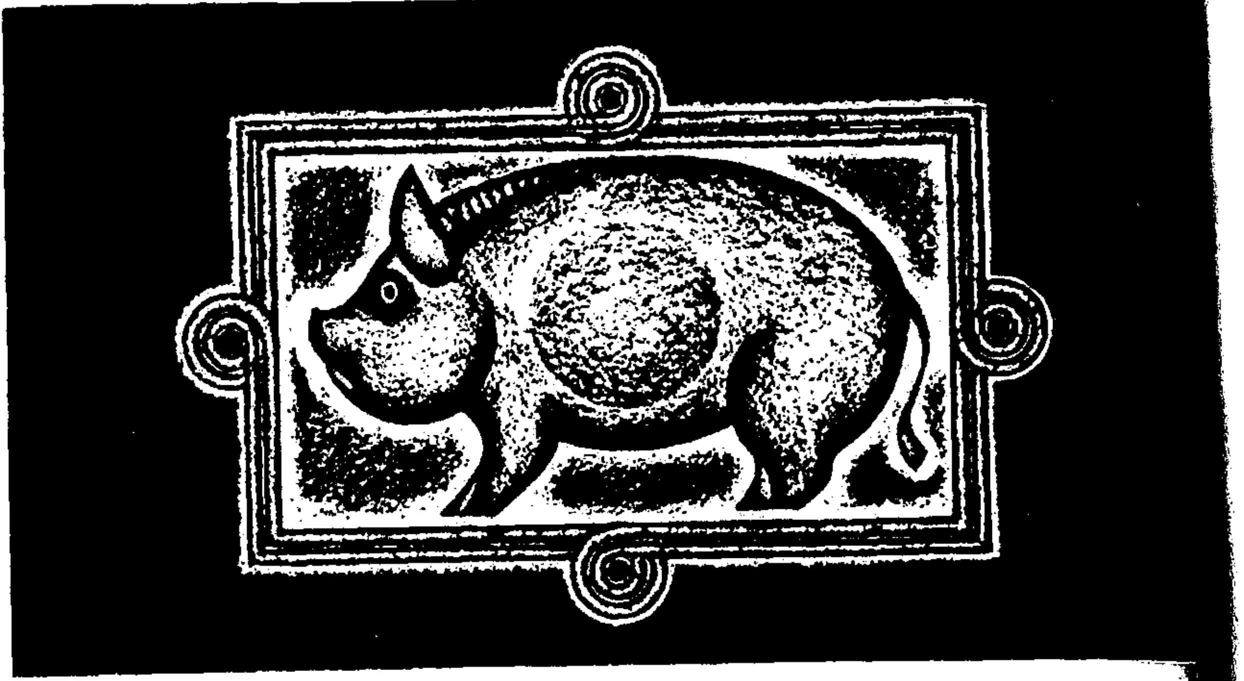

Pasaka apie kiaulę, jos penkis paršiukus ir vilką..;

Buvo tokia kiaulė ir turėjo penkis paršiukus: Alkaniuką, Salčiuką, Šilčiuką, Neskubiūką ir Stipriuką.

Labai protinga buvo toji kiaulė, o ir paršiukai ne iš kvailų.

Vaikšto ji sau, knisa žemę, randa kokį buroką* morką. Šviežios žolės užtaikiusi — taip pat "šlamščia kaip karvė. Aptikusi bulvių lauką, bemat susiieško paliktų bulvių, su džiaugsmu jas žiaumoja, tarydama: „Kokie geri žmonės, žino, kaip aš mėgstu bulves, matyt, dėl to paliko tiek skanėsto."

Ir papuvusių, sukirmijusių vaisių mūsų kiaulytė nesibodėjo, o kukurūzų, javų plotai — jai tikras rojus. Todėl pieno visada pritvinkusi, jos paršiukai sotūs ir patenkinti, kaip agurkai apvalūs. Ir visi penki labai protingi, klusnūs.

Šit kartą knisa toji kiaulė žemę. Kniso kniso, pelės urvą prikniso. 2iūri, ogi pilnas urvas brandžių varpų. Traukia ji po vieną, triauškia ska

nius grūdus, gardžiuojasi. Kur buvęs, kur nebuvęs — vilkas, stovi pri kiaulės — akys žaižaruoja, dantimis kalena.

— Sveika, kiaule!— sustugo jis.

Vargšei net šeriai pasišiaušė.

— Ką čia veiki, kiaule, kam žemę knisi, ko ieškai?— klausia.

— Duok dieve tau sveikatos, pone!—vos gyva iš baimės sumurmėj kiaulė.— Ką jau čia veiksi? Va radau pelės urvą su varpomis, maty žiemai prisinešė. Jei teiktumėtės, ir jus pavaišinčiau — gražią varpą parinkčiau?

— Ką?!—suriaumojo vilkas.— Nori, kad akuotais paspringčiau?! A tau parodysiu! Kas tau leido vargšę pelę skriausti?! Ar žinai, su koki vargu ji varpas žiemai nešė, o tu prisigavai prie jos ir viską lapoji! J badu dvės, o tu taukus auginsi ir savo paršiukus mitinsi! Už tai aš tave plėšike, suėsiu! Gailauk dė! savo nuodėmių!

Kiaulė suprato, kad prasti reikalai, betgi sakoma: gudrumas stiprum įveikia, kad tik jo būtų! ,,Ką daryti, kaip iš to kraugerio išsigelbėti?"– galvoja vargšė.

— Didis pone!—sako kiaulė.—r Jūsų valia, kaip norėsite, taip padarysite, tik leiskite jums vieną žodį tarti.

— Sakyk greičiau, negaišink,— staugia vilkas.

— Aš jau labai sena, prisimenu jus visai mažytį vilkelį, ir jūsų tėva prisimenu, amžiną jam atilsį... Nebežinau, nė kiek man metų, ir kaula sustingo, ir oda kieta, ir riebumo nebeliko. Kcks gi čia mano skanumas Teikitės pas mane ateiti, penkis paršiukus turiu: Alkaniuką, Šalčiuką Šilčiuką, Neskubiūką ir Stipriuką. Visi tokie riebūs — vieni lašiniukai Bet kurį galėsite pasiimti, o paskui nors ir mane valgykit, jei tik patiks

Vilkas galvoja — penki minkštučiai paršiukai vis geriau už seną kiaulę. Ir sako:

— Gerai, drožk namo, vakare ateisiu. Tik žinok — jei apgausi, bloga bus!

— Duok dieve jums ilgą amžių,— sako kiaulė.— Ateikite vakare, kiaulininke visi lauksime.

Vilkas traukia savo keliu, džiaugiasi gardžią vakarienę turėsiąs.

If kiaulė nurisnojo. Bėga ir galvoja: „Kad tik jis nesusigodėtų, jo geriau žvirblis rankoje, negu briedis girioje. Dar pasivys ir sudrasky mane."

Kiaulė grįžo pas savo paršiukus, papasakojo, kas jai nutiko, ir pamokė ką daryti ir sakyti, kai vilkas ateis. Paskui gerai uždarė duris, suguld paršiukus, pati prie slenksčio išsitiesė. Guli, nemiega, laukia vilko. Kai sutemo, atėjo tas ir beldžia į kiaulininko duris.

— Kas ten?—klausia kiaulė lyg niekur nieko.—Ne metas į svečius, visi jau seniai namo išsiskirstė!

— Čia aš, kiaule, atidaryk duris,— staugia vilkas.

— Tu pats kiaulė, nešdinkis iš čia!—atrėžė ji.

Žiūri vilkas, prasti reikalai, šaukia Alkaniuką:

— Alkaniuk, atidaryk duris!

O Alkaniukas:

— Aš dar alkanas, dar žindu, ne tu man galvoj!

— Šalčiuk, atidaryk duris!— šaukia antrą paršiuką.

— Šalta, nekvaršink galvos!

— Šilčiuk, atidaryk duris!— šaukia vilkas.

— Dar ko, tik šiltai atsiguliau, kelsiuosi, matai, ir šalsiu dėl tavęs.

— Neskubiuk, atidaryk duris!— šaukia vilkas.

— Nesulauksi tu, kraugery, kad duris atidarytume,—sužvigo Neskubiukas.

Vilkas pyksta, nebežino, ką daryti. Nusprendė dar Stipriuką pašaukti.

—. Ei Stipriuk, atidaryk duris.

— Stipriai durys užsklęstos, neatsidaro,—sako Stipriukas.—Eik sau iš kur atėjęs! Neieškok kvailių — niekas tau neatidarys. Dink greičiau!

Vilkas visai pasiuto:

— Palauk, dar atsiimsi! Visus iš karto prarysiu,—šaukia — tik atidarykite!

Bet kas gi jam atidarys?

Ilgai stypsojo vilkas prie kiaulininko, galvoja: kas nors atidarys. Pamėgino laužti — tikrai durys tvirtos. Nieko nepešęs, nukiūtino į savo urvą tuščiu pilvu.

Taip kiaulė iš vilko dantų išsigelbėjo.

* * *

Kaip vilkas atgailavo

Kiartą vilkas prisirijo dvėselienos, pasirąžė ir galvoja: „Tiek per į savo amžių nuodėmių pridariau, laikas atgailauti: eisiu Jeruzalėn, į vienuolyną stosiu".

Kaip tarė, taip padarė. Ištraukė į kelią, tiesiai Jeruzalėn.

Susitinka telyčią.

— Sveika, telyčia!—sušuko vilkas.

— Sveikas, vilke!— atsakė toji.— Kur skubi, kokių reikalų prasimanei?

— Einu į vienuolyną stoti.

— Laimingo kelio,— palinkėjo telyčia.

Vilkas drožia toliau, žiūri — dvi avys pievoje-ganosi.

— Sveikos, avys!—sušuko vilkas.

— Sveikas, vilke!—atsiliepė tos.— Kur išsiruošei, ar toli keliauji?

— Aš, avelės, į Jeruzalę einu, vienuolynan stosiu, daug nuodėmių pridariau, didžiai sunku man.

— Laimingo kelio!— palinkėjo avys.

Vilkas duodasi toliau.

Susitinka asilą. Ir tas pašlovino vilką, gero kelio palinkėjo.

Traukia vilkas į Jeruzalę. Ėjo ėjo, priėjo. Bet labai išalko.

O Jeruzalė prie vandenų stovi. Vilkas žiūri nuo kranto — šventyklų daugybė, šen ir ten vienuoliai su puodeliais rankose zuja. Ir pagalvojo: „Ko aš čia atsibeldžiau? Į cerkvę juk vilko niekas neleis. Visai iškvaišau, ir telyčią, ir avis, ir asilą paleidau."

Pasuko atgal, ieško telyčios, avies ir asilo. Šit sutinka tą asilą. Vilkas jau nė- nėsisveikina, stačiai prie jo, nasrus išžiojęs. Asilas nustebo:

— Juk tu ėjai į Jeruzalę vienuolynan stoti, o dabar nori mane suėsti?

— Kai pilvas tuščias, Jeruzalė ne galvoj,— atkirto vilkas.—Ruoškis, tuojau prarysiu tave.

Asilas tarė:

— Gerai, ryk. Tik vargšas šeimininkas vakar mane pakaustė, nuimk bent pasagas, kad dvigubo nuostolio neturėtų.

Vilkas griebė dantimis pasagas, nori jas nuplėšti, o asilas kad žiebs jam, nubloškė „vienuolį", visus dantis jam išmušė ir nudūmė. Tiek jį ir tematysi.

Vos atsipeikėjo vilkas, atsistojo ir murma:

— Na, koks iš manęs kalvis, pasagos parūpo, taip man ir reikia.

Nudūlino vilkas avių ieškoti. Ir iš tiesų jas sutiko. Prišoko:

— Va dabar aš judvi suėsiu!

Avys sako:

— Čia mūsų šeimininkų lanka. Neseniai jie atsidalino ir mus pasiskirstė, viena vienam teko, kita kitam, tik šita lanka dar nepadalinta. Tai ir vaikščiojam, nežinom, kur katrai ganytis. Būk geras, padėk mums ją pasidalinti, o paskui nors ir suėsk.

— O kaip aš ją padalinsiu,— klausia vilkas,— ar aš koks matininkas?

— Tu stokis viduryje, mes bėgsim į tave, katra greičiau pribėgs, ta šioj lankoj ir ganysis.

Vilkas atsistojo. Atlėkė avys, smogė jam iš visų jėgų, vos neužmušė vargšo. Nugriuvo jis, o avys paspruko, kaip vandeny prapuolė.

Vargais negalais atsistojo vilkas, nusliūkino telyčios ieškoti, eina, pats save plūsdamas:

— Ko kišaus ne į savo reikalą, koks ašai matininkas? Kam iš karto joms kailio nenunėriau?

Nuslampino prie telyčios ir sako:

— Aš tave suėsiu!

Telyčia sutinka:

— Gerai, ėsk, kur čia dingsi? Tik padaryk dar vieną gerą darbą: visokias dainas ir žaidimus baisiai mėgstu. Sako, tu gerai dainuoji! Užtrauk ką nors, o paskui ir ėsk.

Telyčia nusivedė vilką ant kalno, pasiruošė klausyti. Tas atsitūpė ir kaukia. Telyčia klausėsi klausėsi, prisėlino iš užpakalio, kad pastums jį nuo skardžio, o pati leidosi bėgti.

Sumuštas, suluošintas vilkas vos lig savo urvo nusigavo, atsitūpė ten ir inkščia:

— Kur aš lindau? Kaip man šovė į galvą atgailauti. Nei aš koks kalvis, o asilui pasagas plėšiau, nei matininkas — avims lanką dalinau, nei dainininkas, o paskui telyčią nusivilkau. Tik kailį man už viską iškaršti — taižinočiau!

O vilko urve toks seniūnas nuo karaliaus tarnų slėpėsi. Išgirdęs vilką, išlindo ir puolė iš visos sveikatos su lazda jį lupti.

Tasai pabėgo ir galvoja: „Dabar nė prie savo urvo nieko negali pasakyti."

Šią pasaką seniūnas iš vilko girdėjo ir man paporino, o aš jums viską persakiau.

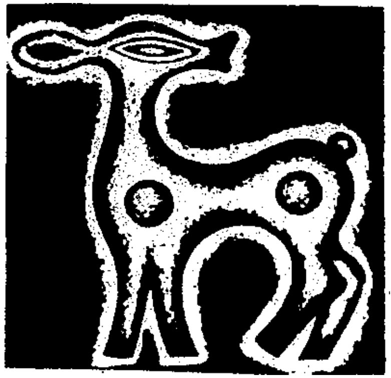

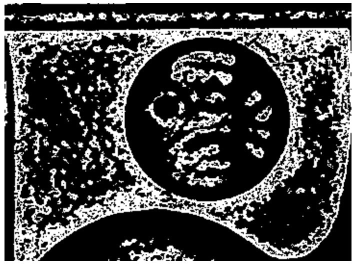

Lapė, gaidys, avinas ir paukščiukas

Susibičiuliavo lapė, gaidys, avinas ir paukščiukas. Eina drauge. Kelyje juos ir sutemo. Sustojo visi nakvoti, laužą užsidegė.

Lapė sako gaidžiui:

— Gaidy, eime imtynių.

Susiėmė. Lapė nutraukė galvą gaidžiui ir prarijo. Paskui ir aviną taip sudorojo. Tada paukščiukas sako jai:

— Laputaite, aš vienų riebalų, išsižiok, pats tau į nasrus įlėksiu.

Lapė išsižiojo, paukščiukas čiupo žariją ir šast į nasrus. Lapei žabtus apdegino, o pats nuskrido. Toji liko be nieko.

Paukščiukas skrenda, žiūri — du žmonės šunį muša. Prilėkė jis ir sako:

— Duokite man tą šunį, ką tik norit už jį prašykite.

Tie apsidžiaugė:

— Tik išvaduok mus nuo to šuns, patys duosim tau, ką panorėsi.

Paukščiukas nusivedė šunį. O tas alkanas.

Paukščiukas sako:

— Matai, senės maconį valgo? Aš nulėksiu, paskraidysiu prie jų, visos puls mane vaikyti, o tu atbėk ir lak sau maconį.

Ir tikrai paukščiukas nuviliojo senes — šuo prisilakė maconio.

Paukščiukas vedasi jį toliau.

Pamatė lapę. Paukščiukas paslėpė šunį, nuskrido prie jos ir šaukia:

— Sveika, laputaite! Kaip tavo žabtai, ar užgijo?

Lapė sako:

— Žabtai užgijo, bet niekur dvėselienos nerandu, ėsti neturiu ką.

— Eime, — pašaukė paukščiukas, — aš tau surasiu.

Jis paguldė ant kelio šunį ir pamokė:

— Gulėk kaip negyvas, o kai lapė puls prie tavęs, šok ir nunerk jai kailį.

Lapė atbėgo, stvėrė šunį už uodegos, o tas šoko ir nunėrė jai kailį.

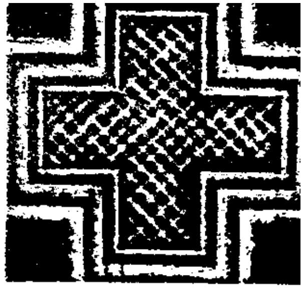

Apie ąsotį

Buvo toks ąsotis. Panoro jis vyno išgerti. Ir drožia pas senelę. Eina ąsotis keliu ir sutinka gaidį.

— Sveikas, ąsoti!

— Sveikas, gaidy!

— Kur keliauji, ąsoti?

— Pas senelę vyno gerti.

— Ir aš su tavim.

— Gerai, eik pirmas.

Eina juodu keliu. Sutinka kiaušinį.

— Sveikas, ąsoti, sveikas, gaidy!

— Sveikas, kiaušini!

— Kurgi susiruošėt?

— Einam pas senelę vyno gerti.

— Ir aš su jumis.

— Gerai, eik pirmas.

Kiaušinis pirmas eina.

Traukia sau draugai: ąsotis, gaidys ir kiaušinis. Žingsniuoja keliu, sutinka akmenį.

— Sveikas, ąsoti!

— Sveikas, akmeny!

— Kur eini, ąsoti?

— Pas senelę vyno gerti.

— Ir mane pasiimk.

— Eik pirmas.

Eina keturiese: ąsotis, gaidys, kiaušinis ir akmuo. Sutinka ylą.

— Sveikas, ąsoti!

— Sveika, yla!

— Kur eini, ąsoti?

— Pas senelę vyno gerti.

— Ir aš su jumis.

— Na, eik pirma.

Eina penkiese: ąsotis, gaidys, kiaušinis, akmuo ir yla. Sutinka asilą.

— Sveikas, ąsoti!

— Sveikas, asile!

— Kur eini, ąsoti?

— Vyno gerti.

— Ir aš su jumis.

— Eik pirmas.

Ir atėjo pas senelę. Įeina ąsotis, o paskui jį visi draugai. Ąsotis akmenį pakabino prie lubų, gaidį, palubėj patupdė, ylą įbedė į čiužinį, asilą pririšo priemenėje, kiaušinį užrausė pelenuose, o pats pasislėpė dideliam vyno ąsoty.

Pabudo senelė nuo triukšmo. Priturseno prie ugnies ir pučia: kiaušinis plyšo ir jai akis aptaškė. Senelė išsigando, o čia dar akmuo ant galvos nukrito. Pasižiūrėjo į viršų — gaidys geru daiktu apdrėbė. Senelė klestelėjo ant lovos — yla į koją įdūrė. Baimės pagauta, puolė ji priemenėn, bet čia asilas kad spirs su savo kanopom. Senelė paklaikusi iš trobos iššoko ir daugiau tenai nebegrįžo.

Visi draugai susėdo ir svaido kepures į viršų. Ligi pat šiol jie ten lėbauja.

Tebus *ten juodos dienos,*
Čia — džiaugsmas begalinis,
Tebus ten varpos tuščios,
O čia — grūdai auksiniai.

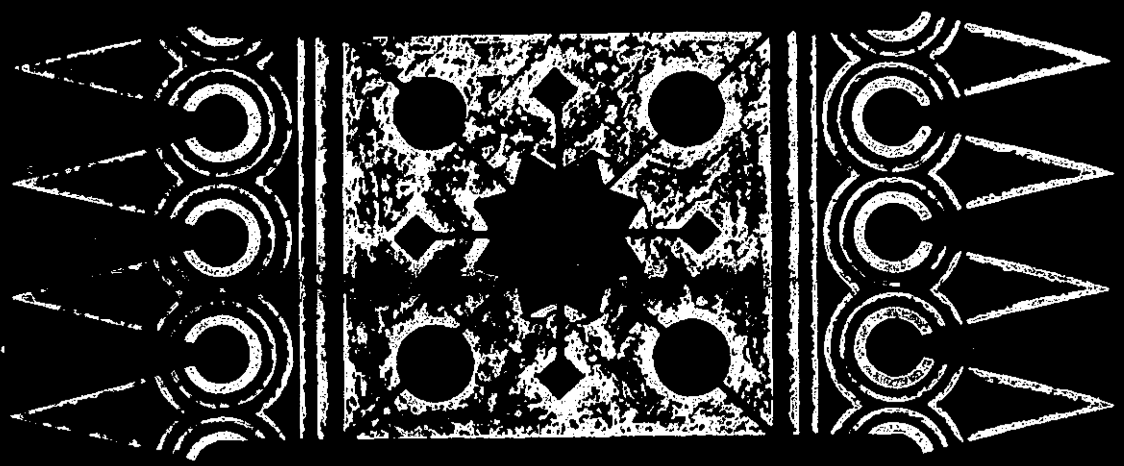

Vienas uždirbtas rublis

Toksai žmogus turėjo didelį tinginį sūnų. Nieko jis nenorėjo daryti, nė penkiakapeikio nestengė užsidirbti. Tėvas jį maitino, kol galėjo, paskui suseno, pasiligojo. Atgulė į lovą, pasišaukė pačią ir sako:

— Visą savo turtą svetimam atiduosiu, nieko sūnui nepaliksiu — tinginys jis, netikėlis, nė rublio užsidirbti negali.

Motinai apmaudu, užstojo jinai sūnų:

— Kaipgi nė rublio užsidirbti negali?!

O vyras savo laikosi:

— Jei gali, tegul rublį uždirba — tada turtą jam paliksiu.

— Gerai,— sutiko pati.

Ji davė sūnui rublį ir pamokė:

— Išeik kur nors lig vakaro, o vakare sugrįši, atiduosi tą rublį tėvui ir pasakysi, kad pats jį uždirbai.

Taip sūnus ir padarė. Pareina vakare, atneša tą rublį ir sako tėvui:

— Visai nusiplūkiau dėl to rublio, sunkiai jį uždirbau.

Tėvas paėmė rublį, pauostė ir numetė į židinį.

— Čia ne tavo uždirbta!—tarė jis.

Sūnus nusijuokė ir išėjo. Ką darys motina? Davė jam dar vieną rublį

— Nors visą dieną be darbo slampinėk, vakare nubėk kelis varstus - kad, suprakaituotum, sugrįžk pas tėvą ir sakyk: „Savo prakaitu uždi bau šitą rublį."

Sūnus taip ir padarė. Vakare pavargęs, suprakaitavęs atbėga pa tėvą:

— Matai, tėve, visas prakaito išpiltas, sunkiai pelniau šitą rublį.

Tėvas paėmė rublį, pauostė ir numetė į židinį.

— Neapgausi manęs, sūneli,— sako,—ne tu šituos pinigus uždirba

O sūnui nė motais, vėlei nusijuokė ir išėjo.

Motina suprato, kad prasti reikalai, ir tarė sūnui:

— Matai, sūneli, neapgausime jo, turėsi pats padirbėti. Nors po tri penkiakapeikius perdien uždirbk, ir tai per savaitę rublį surinksi, nuneš jį tėvui, patikės.

Sūnus paklausė. Išėjo ir tikrai, visą savaitę dirbo. Kam ką padarė, k panešėjo, taip per savaitę sukalė rublį ir parnešė tėvui.

Senis pauostė ir šituos pinigus, įmetė į židinį.

— Ne, sūneli, ir čia ne tavo uždirbta.

Sūnus nebeištvėrė, puolė prie židinio, plikom rankom iš ugnies sav pinigus išgriebė ir šaukia:

— Iš proto išsikraustei, tėve! Visą savaitę dėl tų pinigų nugarą len kiau, o tu juos į ugnį įmetei!

Tada tėvas tarė:

— Dabar tai tikiu, kad pats šitą rublį uždirbai, širdį dėl to tau suskau do. Matai, sūneli, kaip sunku pačiam pinigus užsidirbti. Jei dirbsi — tai i turėsi, nedirbsi — badu dvėsi.

Sulig tais žodžiais tėvas sūnui visą turtą paliko, o pats išėjo ten, i kur niekas negrįžta.

Tigras—katės gynėjas

Kaimo pakraštyje valstietis arė žemą. Iš namų paskui jaučius atbėgo katinas ir pamiškėje vaiko sau drugelius ir žiogus.

O per mišką tuolaik tigras bėgo. Didžiai nustebo jis, pamatąs katiną, ir klausia:

— Brolau, matyt, būsi iš mūsų giminės, bet kodėl tu toks mažas?

Gudruolis katinas apsimetė tikru nelaimėliu ir jam atsakė:

— Et, didis valdove, žvėrių karaliau, kad žinotumėt, kaip mums sunku pas žmones gyventi.

— Kas drįsta tave skriausti? Parodyk man tą žmogų, aš jį sudorosiu,— tarė tigras.

Katinas nuvedė tigrą pas valstietį, žengiantį paskui plūgą.

Tigras sako:

— Ei žmogau, kam tu skriaudi mano giminaitį, tas net nebeauga! Kuo jis tau nusikalto? Dėl jo aš su tavim susiremsiu.

— Gerai,— atsakė valstietis,—tik savo jėgą aš namie palikau; nubėgsiu atsinešti, tada ir susiremsim.

— Sutinku,— sako tigras,— eik, aš palauksiu.

— Dar apgausi mane, dingsi kur nors, o aš tuščiai sulakstysiu!—tarė valstietis.— Eikš, pririšiu tave su virve prie medžio, kol į kaimą nubėgsiu. Tada atsinešiu savo jėgą, pasigalynėsim.

— Gerai,— nusileido tigras.

Valstietis pririšo jį prie medžio su stora virve, nuėjo, išsipiovė miške tvirtą uosio lazdą, sugrįžo ir sako:

— Sit mano jėga!—ir kad ims tvatyti tigrą.

Tigras kaukė riaumojo, dangus ir žemė iš gailesčio liepsnojo, bet žmogus jo nepaleido, kol gerai šonų neatmušė, paskui atrišo ir sako:

— Ko kaišioji nosį ne į savo reikalus? Dabar eik, kai pasigirt norėsi, nepamiršk ir manęs paminėti!

Vos, gyvas tigras nudzimbino. Pamatęs katiną, jis gailiai atsiduso ir vaitodamas tarė:

— Vyras tu, brolau, kad po šitokio žvėries nagais dar toks užaugai.

Pasaka apie lapę, kuri Jeruzalėn ėjo

Gal ir buvo, gal ir ne, gyveno lapė.

Šit kartą ta lapė eina, o priešais ją — gaidys.

— Sveikas, gaidy!

— Sveika, lape!

— Kur eini, gaidy!

— Niekur,— sako gaidys.— Mano šeimininkas turi trisdešimt ar keturiasdešimt vištų, o gaidys tik aš vienas. Tas šeimininkas vis kalba: „Paseno mūsų gaidys — reiks jį papiauti. Rytoj ir nugalabysiu". Ką gi daryti? Gavau nešdintis. Sakau, laukuos gyvensiu. O kur tu trauki, lape?

— Į Jeruzalę. Noriu šventa būti.

— Pasiimk ir mane.

— Gerai,— sutiko lapė.

Sutinka jie žąsį.

— Sveika, žąsie!

— Sveiki!

— Kur žygiuoji, žąsie? Kokia bėda ištiko?

— Ak, ak! Kur man žygiuoti?—atsakė žąsis. Išauginau šeimininkui dvylika žąsiukų, kiekvieną didumo sulig manim. O šeimininkas sako: „Paseno mūsų žąsis, žąsiukus paliksim, o ją papiausim ir iškepsim. Šit ir pasprukau. Turėsiu dabar laukuos gyventi".

Lapė sako:

— Mes Jeruzalėn einam, eik su mumis, draugė būsi.

Drožia trise, susitinka vanagą:

— Sveikas, vanage!

— Sveiki! Kur keliaujate?

— Einam į Jeruzalę atgailauti.

— Priimkit ir mane draugėn.

Susitinka dudutį.

— Sveikas, duduti!

— Sveiki! Kur einate?

— Jeruzalėn atgailauti.

— Priimkite ir mane draugėn.

— Labai gerai.

Taip ir atsidūrė prie lapės olos.

— Va mes jau ir Jeruzalėj. Eime vidun ir atgailausime,—sako lapė.

Visi sulindo olon. Lapė atsitūpė prie angos, pasišaukė gaidį.

— Gaidy, atgailauk.

Tas kad paleido gerklę. O lapė jam sako:

— Atgailaut čionai, žinoma, leidau, bet kaip tu drįsti plėšti savo „ka-ka-rie-kū" pačiam vidurnakty, kada aš prie vištidės prisėlinu — juk žmones pažadini, mane su tuščiu skilviu palieki?— sulig tais žodžiais nutraukė jam galvą ir padėjo į šalį.

Paskui lapė pasišaukė žąsį.

— Eikš, žąsie, čionai.

Žąsis priėjo.

— Kaip tu drįsti po vidurnakčio gagėti, juk žmones pažadini, kai prie vištidės sėlinu, ir aš su tuščiu skilviu lieku,— ir nutraukė jai galvą.

Pasišaukė vanagą.

— Eikš ir tu čionai.

Vanagas priėjo.

— Ak tu, besarmati,— tarė lapė,— kaip drįsti vargšės našlės viščiukus nunešti? Atskrendi ir išgaudai visus, o man nieko nepalieki!— nutraukė ir tam galvą.

Lapė pasišaukė dudutį. Tas ir sako:

— Kam tau mane galuoti? Jei gyvas liksiu, tau atsimokėsiu — ir paėsi pas mane, ir prisijuoksi, ir prisilakstysi, visą amžių atminsi.

— Gerai,— sutiko lapė.

Ir dudutis nusivedė ją.

Eina ir sutinka moteriškę, vyrams į laukus pietus nešančią. Dudutis nutūpė ant kelio.

— Tai kad pagaučiau tą paukštį,— tarė sau moteriškė,— būtų džiaugsmo vaikams.— Pastatė ji dubenį ant kelio ir čiups dudutį. O tas vis paskrenda palei žemę ir nuviliojo ją toli į šalį.

Tuokart atbėgo lapė, apvertė dubenį ir prisišveitė lig sočiai. Sugrįžo moteriškė, skėstelėjo rankomis ir vaitoja:

— O varge varge, kad man akių šviesa užgestų, kad galvą į akmenį persiskelčiau, kuo gi aš dabar vyrus maitinsiu?

— Na, lape, ar prisikirtai?— paklausė dudutis.

— Prisikirtau, ir dar kaip — niekados gyvenime nesu taip prisikirtusi. Aš šito neužmiršiu ir su kaupu tau atsimokėsiu.

— Jeigu taip, tai dabar gerai pasijuokime.

Dudutis nusivedė lapę prie cerkvės. Prie jos du plikiai vienuoliai bestovį. Dudutis šast ir nutūpė vienam ant galvos. Kitas kad supyks:

— Ak tu, netikėli!— užsimojo lazda ir žiebė dudučiui, bet tasai purptelėjo, lazda kliuvo vienuoliui ir perkirto jam plikę.

Tada dudutis nutūpė ant galvos kitam vienuoliui, dabar anas įdūko, užsimojo —užmuš, matai, paukštį —bet tasai purptelėjo, lazda ir antram perkirto plikę.

O lapė juokiasi, juokiasi susiriesdama.

— Ar gerai prisijuokei, lape?—klausia dudutis.

— Prisijuokiau, ir dar kaip, niekada gyvenime taip nebuvau prisijuokusi.

— Na, gerai, dabar eime palakstyti.

Dudutis nusivedė lapę, patupdė į piktžoles.

— Čia palauk, greit gausi bėgti.

Dudutis žiūri: medžiotojai su skalikais zuikį medžioja.

— Eikite šen, aš jums gerą žvėrį parodysiu,— pašaukė dudutis ir atvedė juos prie lapės.

— Na, lape, laikas tau palakstyti, ko tupi? Šok ir bėk.

Lapė pamatė skalikus, nurūko per lauką.

— Ak, ak duduti, tu gudresnis už mane! Pati kalta — nenutraukiau tau galvos.

O ką skalikai lapei padarė, patys numanote!

Tenai juoda, čionai balta,
Ten pasėta, čia sumalta.

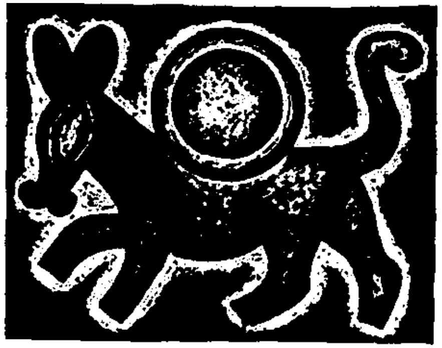

Pusgaidžio nuotykiai

Gyveno toks vargšas pusgaidis.

Kartą jis traukė vieškeliu ir įsivarė spyglį kojon. Pusgaidis atėjo pas kepėją ir prašo:

— Padėk man, ištrauk iš kojos spyglį.

Kepėjas ištraukė spyglį ir įmetė į krosnį.

Kitą dieną pusgaidis ateina pas kepėją ir sako:

— Atiduok mano spyglį.

O spyglys jau seniai krosnyje sudegęs.

— Duok spyglį arba šviežios duonos, jei ne, tai viską čia išdaužysiu!— šaukia pusgaidis.

Ką daryti? Kepėjas davė jam duonos.

Eina pusgaidis, nešasi duoną ir džiaugiasi. Žiūri: sėdi piemenys, pieno prisimelžę, geria, o duonos neturi.

Pusgaidis ir atidavė jiems savo duoną.

— Sekite šviežios duonos, valgykit.

Piemenys apsidžiaugė, o pusgaidis palaukė, kol tie visą duoną suvalgė, ir sako:

— Atiduokit man duoną arba išrinkit patį riebiausią aviną, jei ne tai viską čia išdaužysiu.

Ką darysi? Piemenys davė jam aviną.

Eina pusgaidis, vedasi didelį, riebų aviną ir džiaugiasi. Žiūri: vestuvės. Priėjo, ogi žmonės pasivertę perkarusį asilą ir piauna. Pusgaidis kad suriks:

— Kam jūs asilą piaunat? Imkite mano aviną!

Žmonės apsidžiaugė, paėmė jo aviną ir papiovė.

Atšventė vestuves, pasilinksmino, o pusgaidis sako:

— Atiduokite mano aviną.

— Kaipgi mes jį atiduosim?

— Tada duokite nuotaką, jei ne, tai viską čia išdaužysiu!

Atidavė jam tą nuotaką.

Pusgaidis vedasi gražuolę nuotaką ir džiaugiasi. Žiūri: sėdi jaunikaitis ir pučia dūdelę. Pusgaidžiui patiko dūdelė, jis priėjo prie jaunikaičio ir sako:

— Duok man dūdelę, imk iš manęs gražuolę nuotaką.

Gavęs dūdelę, užsiropštė į medį, atsitūpė ant šakos, papūtė dūdelę ir uždainavo:

Aštrų spyglį aš į duoną išmainiau,
O už duoną aviną gavau,
Aviną tą į gražuolę išmainiau,
Už gražuolę dūdylėlę aš gavau!

Apie lapę

Po medžiu lapė tupėjo. Ir nukrito jai nuo medžio ant nugaros lapas. Lapė pašoko ir nubėgo, o priešais ją vilkas:

— Lapute, kas atsitiko?

— Kaip tai kas atsitiko? Žemė dreba, dangus griūva!

— Kas tau sakė?

— Savo akimis mačiau, savo ausimis girdėjau!—ir nurūko.

— Ir aš su tavim drauge!—sako vilkas.

— Bėgam!

Bėgo bėgo, sutiko lokį.

— Vilke, kur bėgi, kas atsitiko?

— Kaip tai kas atsitiko? Žemė dreba, dangus griūva!

— Kas tau sakė?

— Lapė.

— Lapute, o kas tau sakė?

— Savo akimis mačiau, savo ausimis girdėjau.

— Ir aš su jumis drauge!

— Bėgam!

Bėgo bėgo, sutiko ožį.

— Loky, kas atsitiko, kur bėgi?

— Žemė dreba, dangus griūva!

— Kas tau sakė?

— Vilkas.

— Vilke, o kas tau sakė?

— Lapė.

— Lapute, kas tau sakė?

— Savo akimis mačiau, savo ausimis girdėjau!

— Ir aš su jumis drauge!

— Bėgam!

Bėgo bėgo, susitiko dar aviną ir gaidį, ir jiems tą patį pasakė, i draugėn pasiprašė.

Ir patraukė visi kartu: lapė, vilkas, lokys, ožys, avinas ir gaidys.

Vakarop pribėgo malūną, sutarė ten pernakvoti. Suėjo vidun, sut pirmoji lapė, paskui vilkas, lokys, ožys, avinas, o paskutinis — gaidys

Lapė atsistojo ir tarė:

— Aš vyriausia, vilkas vyriausias, lokys vyriausias, ožys vyriaus avinas vyriausias, gaidys čia pats jauniausias.

Puolė visi ir į gabalus sudraskė gaidį. Kai pabaigė ėsti, lapė vėl sistojo:

— Aš vyriausia, vilkas vyriausias, lokys vyriausias, ožys vyriaus avinas čia pats jauniausias.

Puolė visi ir aviną sudraskė. Mėsą suėdė, lajų į puodą sudėjo. Pas atsistojo lapė ir vėl varo:

— Aš vyriausia, vilkas vyriausias, lokys vyriausias, ožys čia pats j niausias.

Čiupo ožį, sudraskė jį, mėsą suėdė, lajų į puodą sudėjo. Lapė vėl sistojo:

— Aš vyriausia, vilkas vyriausias, lokys čia pats jauniausias.

Lapė ir vilkas šoko ant lokio. Prasidėjo grumtynės, draskosi, po ž raičiojasi, tampo kits kitą, neįveikia lokio vilkas ir lapė!

Daužėsi daužėsi, vis dėlto nebeatlaikė lokys. Nugalabino jį vilkas lape, kailį nudyrė, mėsą išvirė, o taukus į puodą sudėjo. Dabar jau k pinas puodas.

Lapei ir vilkui lokienos visą savaitę užteko. Kai mėsa pasibaigė, vil jau taukus kabins, o lapė pyksta.

— Jūs, vilkai, visur kur godūs! Pakentėk, juk žinai, kuo ilgiau taukai stovi, tuo skanesni, palaukim dar savaitę, tada suėsime.

Vilkas sutiko. Laputė kasnakt prisėlina prie puodo, taukus kabina, prisišveičia lig sočiai, o vilkas badu stimpa.

Praėjo savaitė, lapė visus taukus iškabino.

— Nors šiandien puodą atsivožkime,— sako vilkas.

— Gerai,— sutinka lapė,— vilko ranka laimingesnė, tai ir atvožk.

Pati ant langelio užšoko, vilką prie puodo paliko. Tasai atvožė puodą— ogi tuščias. Įširdo vilkas, puolė prie lapės, o jinai drykt pro langelį ir skuodžia. Nusivijo vilkas lapę.

Lapė bėga, o vilkas jau baigia pavyti, bet. šit prie miško atsidūrė. Lapė tik šmurkšt tarp dviejų medžių, paskui ją vilkas šoko ir įstrigo — nei į priekį, nei atgal nepralenda. Laputė atsigręžė, pasižiūrėjo į vilką ir tolyn sau nurisnojo. Ilgai kamavosi vilkas, ilgai tampėsi, vargais negalais išlindo.

Sit kartą vilkas miške malkas kirto, žiūri — lapė bėga. Užsimojęs kad paleis kirvį ir nukirto jai uodegą.

Džiaugiasi vilkas: „Dabar aš tave rasiu, nepasislėpsi!"

Bėga beuodegė lapė, susitinka savo drauges.

— Gerai tau, lape, tokia pariebėjusi!

— Nusitraukite uodegas ir jūs pariebėsit.

— Kaipgi mes jas nusitrauksim? Mielu noru taip padarytume!

— Eime, aš jus pamokysiu.

Laputė savo drauges nusivedė prie upės: tos sumerkė uodegas į vandenį ir visą šaltą žiemos naktį ten pratupėjo. Lig ryto lapių uodegos prišalo ir upėje liko.

Vilkas tatai sužinojo ir susirūpino:

— Kaipgi aš dabar savo apgavikę pažinsiu?

Vilkas galvojo galvojo ir sugalvojo; nutiesė per upę virvių tiltą, tarydamas sau: „Visos lapės pereis tiltą, visas jas atlaikys, o mano apgavikės nebeatlaikys: ji pati riebiausia".

Taip ir buvo. Visos lapės perėjo tą tiltą, tik viena į vandenį įgarmėjo. Vilkas atbėgo ir sučiupo lapę.

Parsitempė namo, tuoj papiaus, o lapė ėmė šaukti:

— Už margą margesnis, už margą margesnis!

— Ką tu šauki, lape?— klausia Vilkas.

— Nieko. Baik greičiau, nevaleika, piauk!

— Ne, sakyk, ką čia šaukei!

— Ogi šaukiau, kad galiu tave dailiai išdažyti, gražesnio visam pasauly nebūtų!

— O kaip tu mane išdažysi?

— Paleisk, tai pasakysiu.

Vilkas ir paleido lapę. Lapė liepė vilkui atnešti kirvį, įkaitinti jį ugnyje lig raudonumo. Vilkas taip ir padarė. Lapė paėmė kirvį ir sako:

— Dabar tu atsigulk, aš brauksiu kirviu tavo sprandą, o tu vis kalbėk: „Už margą margesnis, už margą margesnis".

Vilkas atsigulė. Lapė paėmė kirvį, braukė braukė juo vilkui sprandą, kol tam galva nusirito.

Visas vilko geras lapei liko.

Jei neteisybę pasakojau, tai tegul nieks iš mūsų nesuserga.

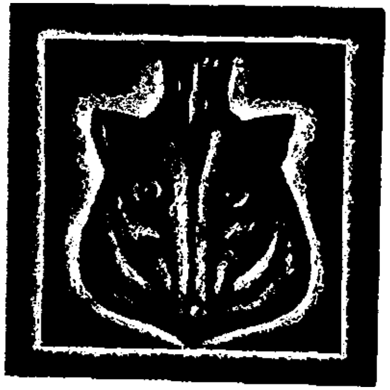

i
i-

Iii

Liūtas ir kiškis

Vienoj girioj dažnai susirinkdavo žvėrys. Ir kiekvienąsyk čia ateidavo liūtas, pasigrobdavo kurį ir daikte sudorodavo. Nelaimingi žvėrys nuolatos baimę kentė.

Šit kartą susirinko jie ir tariasi: ką daryti, kaip tos amžinos baimės atsikratyti? Ilgai taręsi, pagaliau nusprendė liūtui aki gyvos galvos duoklę mokėti, patiems ją pristatyti, kad tas kiekvieną dieną jiems baimės nevarytų. Nuėjo ir apsakė liūtui savo nutarimą.

Liūtas sutiko, tik pareikalavo, kad duoklė Wų lygiai sutartu laiku pristatoma.

— Jeigu ne, tai visus išgalabinsiu!— pasakė jis.

Dabar žvėrys kasdien liūtui nuvesdavo kurį nors iš saviškių. Šit atėjo ir kiškio eilė. Žvėrys neš jį liūtui.

_ Ką gi —tarė kiškis —nieko nepadarysi, jeigu mano eilė. Tik paleiskite mane vieną, pats nueisiu, pamėginsiu susidorot su liūtu, gal pasiseks ir man išsigelbėti, ir jus iš sunkių kančių išvaduoti.

Žvėrys ėmė juoktis:

— Mat, kaip giriasi tas bailys žvairaakis!

Liūtas buvo labai išalkęs, o kiškis tyčia vėlavo. Žaižaruodamas akimis ir griežbeing dantimis, liūtas laukė aukos, jau ketino net pats bėgti ir visus žvėris pamokyti, tik staiga kiškis pasirodė. Liūtas rūsčiai pažvelgė į jį ir klausia:

— Kaip drįsai tiek vėluoti?!

— Didis valdove,—trumpai tarė kiškis,—man buvo liepta pas jus atvesti kiškį,-aš ir vedžiau jį, tačiau mus užpuolė kitas liūtas, pasičiupo tą kiškį ir nusitempė į gilią daubą.

— Nagi, parodyk man jį!— suriaumojo liūtas.

Kiškis atvedė jį prie šulinio ir sako:

— Šit, valdove, čia jisai, tik aš bijau vienas žemyn pažvelgti, paimkit mane į letenas, ir aš jį parodysiu.

Liūtas paėmė kiškį į letenas, ir jiedu pažiūrėjo šulinin. Ogi dugne, vandeny, pamatė savo atvaizdą: liūtas letenose kiškį belaikąs ir pats į viršų bežiūrįs.

įsiutęs liūtas nubloškė kiškį į šalį ir šoko žemyn, norėdamas varžovą nubausti ir iš jo grobį atimti, tačiau šulinys buvo gilus, ir tas baisūnas priburbuliavo.

Žvėrys, tatai išgirdę, ėmė džiūgauti, kad atsikratė nuožmaus liūto. O kiškiui iš visos širdies padėkojo.

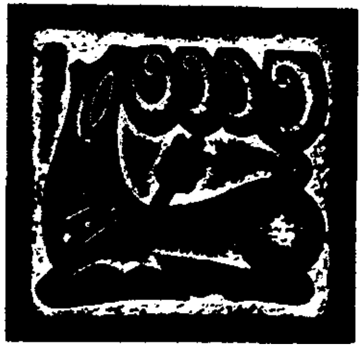

Pasaka mįslė

/' karaliui tą lauką, užsėjo, ir jis pastatė sergėti dvylika sargų. Vienas stovi vidury lauko, o vienuolika kiaurą dieną eina link jo iš kraštų — niekaip negali prieiti.

Kai. geras derlius užderėjo, į lauką atėjo jautis ir ėda javus. Vienu mirksniu visą derlių sušlamštė, bet tada parvirto ir ištiesė kojas. Nudvėsusio jaučio liemuo kėpso vienoj karalystėj, kojos, uodega ir galva — kitoj.

Patekėjo saulė, atskrido varna, suleido nagus į jautį ir nešasi į lizdą. Staiga varna žiūri — piemuo avių bandą beganąs; varnai vieta patiko, ji ir nutūpė vienai aviai ant rago, įsitaisė patogiau ir kapoja jautį. Lesė lesė — visą sulesė. Tik jaučio šonkaulį išmetė ir nuskrido.

Šonkaulis ilgai tįsojo ant žemės. Kartą papūtė vėjas, jis pakilo ir įkrito piemeniui tiesiai į akį. Piemuo turėjo tris žentus: paukščių karalių, žvėrių karalių ir jūrų karalių. Nuėjo pas paukščių karalių ir sako:

— Kažin kas į akį įkrito, ar neištrauktum?

Paukščių karalius visus paukščius pasiuntė piemeniui į akį — tesuranda. Paukščiai ieškojo ieškojo, dvi savaites sugaišo — nieko nerado ir nuskrido.

Piemuo nuėjo pas žvėrių karalių.

— Kažin kas į akį įkrito, ar nepadėtum?

Tasai pasiuntė piemeniui į akį visus savo valdinius — tesuranda. Žvėrys ieškojo ieškojo, dvi savaites sugaišo — nieko nerado ir išlakstė.

Nuliūdo piemuo, nuėjo pas jūrų karalių. Tasai atvėrė visas jūras ir ūpes, paleido jų vandenis piemeniui į akį. Vandenys sruvo sruvo, dvi savaites tekėjo, pagaliau išplovė iš akies jaučio šonkaulį.

Piemuo pailsėjo, padėkojo karaliui ir išėjo.

O jaučio šonkaulis tįso ant jūros kranto. Pro šalį ėjo pirkliai, patiko jiems tasai šonkaulis, ant jo visą. miestą pasistatė ir gyvena sau.

Tik va bėdą—ant kaulo mėsos buvo kiek likę. Atėjo lapė ir pasiuto tampyti, tik patrauks — šonkaulis sujuda, pirklių namai sugriūva.

Sunerimo pirkliai, ieško žmogaus, kuris galėtų iš tos bėdos išgelbėti.

Pas pirklius ateina trejų metų vaikas ir sako:

— Duokite tris kulkas, aš jus išgelbėsiu.

Pirkliai apsidžiaugė, davė jam tris kulkas. Tas vaikas pykšt ir nušovė lapę.

Pirkliai ją sudorojo ir klausia vaiką:

— Ką tau duoti už mūsų išgelbėjimą?

— Duokite man pusę lapės kailio,—atsakė jis,—o kitą pusę sau palikite.

Davė jam pusę kailio, o iš kitos pusės visas pirklių miestas apsitaisė.

Vaikas pasiėmė savo pusę, pasisiuvo drabužį, tik rankovėms ir skvernams nebeužteko.

Kas didesnis: jautis, varna, avis, piemuo, kaulas, lapė ar tasai vaikas?

— Vaikas,— visi atsakys.

Kaip lokys mokė dalinti

Susitiko lokys, vilkas ir lapė, skundžiasi vienas kitam, kad dažnai alkani bastosi, kad per dienas jiems žarna žarną ryja. Paverkšleno jie, pašnekėjo ir nutarė susibroliauti — nuo šiol grobį broliškai dalinsis; prisiekė viens kitam ištikimybę ir drauge iškeliavo.

Eina jie, ieško laimikio.

Užlaikė sužeistą elniuką. Bemat nusuko jam sprandą, sutūpė pavėsy ant žolės ir dalinsis grobį.

Lokys liepia vilkui, — o tas iš bado net dantimis griežia:

— Na, vilke, dalink grobį.

— Galva tau, — pradėjo vilkas, kaipo mūsų galvai ir valdovui, liemuo man, o kojos lapei, kuri taip mėgsta lakstyti.

Sulig tais žodžiais lokys kad žiebė letena vilkui per žabtus, net aidas kalnais nusirito. Vilkas sustugo iš skausmo ir kūlvirsčiais į šalį.

O lokys pasisuko į lapę ir sako:

— Nagi, lapute, dabar tu dalink.

Klastūnė lapė atsistojo ir tarė meilikaudama:

— Galva tau, kaipo mūsų galvai ir valdovui, liemuo tau, kadangi tu visuomet mumis tėviškai rūpiniesi, ir kojos tau, nes kiekvienas tavo žingsnis skirtas mūsų labui.

— Gudruolė mano laputė, — tarė lokys, — kas tave išmokė taip protingai dalinti?

— Kaipgi to proto nepasisemsi, viešpatie, — atsakė lapė, — juk mačiau, kaip vilką pamokei.

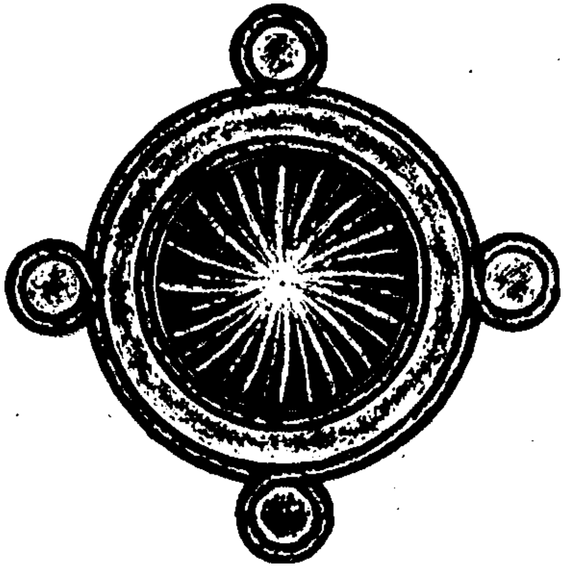

Lapės gudrybė

Po klojimą lapė lakstė. Žiūri — varpų pribarstyta, niekais eina. Pagalvojo: „Tos varpos man turtą atneš". Atsitūpė ir renka jas: visą pėdą surišo, pasikišo po pažasčia ir drožia.

Kelyje ją sutemo. Lapė priėjo prie-tokios trobos ir šaukia:

— Ar neįsileistumėt?

— Įsileisime!—iš vidaus kas atsakė.

Lapė padavė savo pėdą, tarydama:

— Į vištidę nuneškit.

Žmonės paėmė pėdą ir nunešė, tik padėjo taip, kad Vištos grūdų nesulestų. Vidurnaktį, kai visi miegojo, lapė nuėjo į vištidę, paėmė savo pėdą ir visas varpas prie paties didžiausio rudojo gaidžio išmėtė. Iš ryto atsikėlė ir savo pėdo pareikalavo. Šeimininkas nuėjo į vištidę ir atnešė lapei tuščias varpas.

Lapė kad ims raudoti:

— Tik tas varpas teturėjau, jūsų gaidys visus grūdus sulesė.

Šeimininkas klausia:

— Ką gi dabar daryti, lapute, kaip tave nuraminti?

— Atiduokite man grūdus arba gaidį!

Ką veiks šeimininkas? Ir atidavė tą gaidį. Lapė pasiėmė jį ir tr
savo keliu.

Nežinia kiek ten ėjo, ir vėl ją naktis sutemo. Laputė apsinakvoj
avininką, pririšo savo gaidį ir sako:

— Žiūrėkit, nepragaišinkit man gaidžio, avį paimsiu.

— Gerai,— tas atsakė.

Vidurnaktį laputė atsikėlė, paėmė savo gaidį ir užmovė jį riebia
aviai ant ragų. Iš ryto reikalauja gaidžio.

— Išeinu,— sako.

Žiūri — ogi gaidys aviai ant ragų pamautas.

Kad ims raudoti laputė:

— Tą gaidį beturėjau. Kasnakt jis mane žadindavo, dabar likau
laitė!

Šeimininkas laputei davė avį ir išleido.

Toji apsidžiaugė, eina ir dainuoja:

— Už grūdus gaidį aš pirkau, už gaidį — avį.

Laputę vėl kelyje naktis sutemo. Apsinakvojo ji pas laukininką
vė jam saugoti savo avį ir sako:

— Žiūrėkite, kad jūsų jaučiai mano avies nesubadytų. Pasiimsiu
kuris ją palies.

Laukininkas paėmė avį ir pririšo ją kuo toliau nuo jaučių. Naktį
tė atsikėlė, įsigavo į tvartą, avį užmovė pačiam didžiausiam jaučiu
ragų. Rytą iš šeimininko paėmė tą jautį ir nusivarė. Laputė bėga,
giasi. Vėlei sutemo ją naktis, tik dabar niekas nesileidžia nakvynėn
putė prisvilo prie tokios našlės:

— Jautį turiu, bijau, kad naktį vilkas nenutemptų, leiskite tik
tvarto pririšti, aš nors šalimais pernakvosiu, savo jautį pasergėsiu

Naktį laputė papiovė savo jautį, o peilį našlės dukrai, pačiai jau
siai, į kišenę įmetė. Iš ryto savo jaučio reikalauja:

— Turiu jau eiti!

Nuėjo, žiūri — ogi jautis papiautas. Laputė kad ims raudoti ir sak

— Kas mano jautį papiovė, tą ir išsivesiu.

Našlės dukros teisinasi:

— Mes nepiovėme tavo jaučio!

— Kurios peilis kruvinas, ta ir papiovė,— sako laputė.

Apžiurėjo kišenes ir rado peilį pas jauniausią seseri. Lapė ir paėmė ją. Įkišo į burdiuką; prisirišo prie nugaros, eina ir dainuoja:

Už grūdus gavau aš gaidelį,
O už gaidelį — avelą,
Už tą avelę — jautelį,
Užu Jautelį — mergelę!

Žiūri —žmonės lauką aria. Tie ir šaukia lapei:

— Pailsėk, lapute, eikš su mumis pavalgyti.

Laputė pailsėjo. Žmonės davė jai rėtį ir sako:

— Eik vandens atnešti, o mes valgį pataisysime.

Lapė nuėjo, semia vandenį — bet kur ji su rėčiu pasems!

Kol ji su tuo rėčiu plūkėsi, žmonės atrišo burdiuką, ištraukė mergaitę ir ten įkišo didelį šunį, davė jam duonos, kad nelotų, užrišo burdiuką ir padėjo ton pačion vieton. Laputė sugrįžo ir sako:-

— Leiskite mane, jau eisiu. ,

Ir paleido laputę su burdiuku.

Lapė eina, tempia burdiuką su šuniu ir dainuoja, džiaugiasi.

Suo suėdė duoną ir ėmė gremžti perdžiūvusį burdiuką. Lapė ir sako:

— Kas tau, mergaite, ko prisireikė? Jei gerti nori, pagirdysiu, jei valgyti — pamaitinsiu.

„Mergaitė" neklauso, rabazdinasi, krenkščia. Lapė vargais negalais atitempė burdiuką prie savo olos. Įlindo, atrišo, ir, iššoko iš burdiuko šuo, puolė lapę, visą kailį nunėrė ir ją.sudraskė.

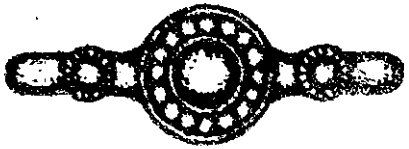

Blusa ir skruzdėlė

Susidraugavo blusa ir skruzdėlė. Eina drauge. Priėjo upelį. Blusa sako skruzdėlei:

— Aš peršoksiu, o tu?

— O aš neperšoksiu! -

' Blusa strykt ir peršoko į kitą krantą, o skruzdėlė strykt ir įkrito į vandenį. Maldauja blusą:

— Blusele sesele, gelbėk, neleisk pražūti, padėk išlipti iš vandens.

Blusa drykt drykt nušokavo pas kiaulę ir prašo:

— Kiaule, duok šerių, nuvysiu virvę, įmesiu į vandenį ir ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Kiaulė tarė:

— O gilių man ar atnešei?

Blusa drykt drykt nušokavo prie ąžuolo ir prašo:

— Ąžuole duok gilių,
nunešiu kiaulei,

kiaulė duos šerių,
aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Ąžuolas sako:
— O tu varną nuo manęs ar nubaidei?
Blusa drykt drykt nušokavo prie varnos ir prašo:

— Varna, *skrisk nuo ąžuolo,*
ąžuolas duos gilių,
nunešiu kiaulei,
kiaulė duos šerių,
aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Varna tarė:
— O tu man viščiuką ar atnešei?
Blusa drykt drykt nušokavo pas perekšlę ir prašo:

— *Perekšle, duok viščiuką,*
nunešiu varnai,
varna nuskris nuo ąžuolo,
ąžuolas duos gilių,
nunešiu kiaulei,
kiaulė duos šerių,
aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Perekšlė tarė:
— O tu man sorų ar atnešei?
Blusa drykt drykt nušokavo prie duobės:

— *Duobe, duok sorų,*
nunešiu perekšlei,
perekšlė duos viščiuką,
nunešiu varnai,
varna nuskris nuo ąžuolo,
ąžuolas duos gilių,
nunešiu kiaulei,
kiaulė duos šerių,
aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Duobė tarė:
— O tu nuo manęs pelę ar nuvaikei?
Blusa drykt drykt nušokavo pas pelę:

—Pelyte, bėk nuo duobės,
duobė duos sorų,
nunešiu perekšlei,
perekšlė duos viščiuką,
nunešiu varnai,
varna nuskris nuo ąžuolo,
ąžuolas duos gilių,
nunešiu kiaulei,
kiaulė duos šerių,
aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Pele tarė:
—. O tu mane nuo katės ar gelbėjai?
Blusa drykt drykt nušokavo pas katę:

— *Kate, negaudyk pelės,*
pelė nubėgs nuo duobės,
duobė man duos sorų,
nunešiu perekšlei,
perekšlė duos viščiuką,
nunešiu varnai,
varna nuskris nuo ąžuolo,
ąžuolas duos gilių,
nunešiu kiaulei,
kiaulė duos šerių,

aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Katė tarė;
— O tu pieno man ar atnešei?
Blusa drykt drykt nušokavo pas karvę.

— Karve, duok pieno,
nunešiu katei,
katė negaudys pelės,
pelė nubėgs nuo duobės.
duobė duos man sorų,
nunešiu perekšlei,
perekšlė duos viščiuką,
nunešiu varnai,
varna nuskris nuo ąžuolo,
ąžuolas duos gilių,
nunešiu kiaulei,
kiaulė duos Šerių,
aš nuvysiu virvę,
įmesiu į vandenį,
ištrauksiu savo seselę skruzdėlytę.

Karvė tarė:
— O tu žolės man ar atnešei?
Blusa drykt drykt nušokavo į lauką, prirovė žolės ir nunešė karvei. Karvė davė jai pieno.

Nunešė katei,
katė nebegaudė pelės,
pelė nubėgo nuo duobės,
duobė davė sorų,
nunešė perekšlei,
perekšlė davė viščiuką,
nunešė varnai,
varna nuskrido nuo ąžuolo,
ąžuolas davė gilių,
nunešė kiaulei,
kiaulė davė šerių,
blusa iŠ šerių nuvijo virvę,
prie virvės pririšo žolę
ir įmetė į vandenį.

Skruzdėlė užsiropštė ant žolės, blusa timptelėjo virvę, seselę skruzdėlytę ant kranto, ją iš pražūties išgelbėjo.
Paskui jodvi vėl drauge nukeliavo.

Žmogelis kaip kumštelis

Gyveno kartą toks žmogelis kaip kumštelis, jo pati irgi kaip kumštelis. Toji ir sako:

— Atneši man vilnų svarą.

Išėjo žmogelis, nupirko svarą vilnų, parnešė pačiai.

Ta iškedeno, iššukavo, susuko, suvyniojo į kamuolį, numezgė porą vilnonių kojinių. Nusiuntė vyrą miestan parduoti, jai suknios nupirkti. Eina žmogelis. Susitinka draugą.

— Sveikas, žmogeli!

— Sveikas!

— Kur trauki, žmogeli?

— Nupirkau pačiai svarą vilnų, ji iškedeno, iššukavo, susuko, suvyniojo į kamuolį, numezgė porą kojinių ir pasiuntė mane miestan parduoti, o jai suknios nupirkti. Šit einu ir džiaugiuosi.

— Ar nemainytum kojinių į vištelę?

— Gerai, ko čia nemainyti.

Ir sumainė. Keliauja sau žmogelis, nešasi vištelę. Susitinka draugą.

— Sveikas, žmogeli!

— Sveikas!

— Kur trauki, žmogeli, kur neši vištelę?

— Nupirkau pačiai svarą vilnų, ji iškedeno, iššukavo, susuko, suvyniojo į kamuolį, numezgė porą kojinių, pasiuntė mane miestan parduoti, suknios jai nupirkti. Aš kojines išmainiau į vištelę, einu ir džiaugiuosi.

— Ar vištelės nemainytum į žąsį?

— Gerai, ko čia nemainyti.

Žmogelis išmainė vištelę į žąsį, keliauja sau ir nešasi ją.

Susitinka dar vieną pažįstamą.

— Sveikas, žmogeli!

— Sveikas, bičiuli!

— Kur trauki, žmogeli, kur neši žąsį?

— Nupirkau pačiai svarą vilnų, ji iškedeno, iššukavo, susuko, suvyniojo į kamuolį, numezgė porą kojinių ir pasiuntė mane miestan parduoti, suknios jai nupirkti. Aš kojines išmainiau į vištelę, o vištelę į žąsį, j einu ir džiaugiuosi.

— Ar žąsies nemainytum į avinuką?

— Gerai, ko čia nemainyti.

Žmogelis žąsį išmainė į avinuką ir keliauja toliau. Susitinka dar vieną pažįstamą.

— Sveikas, žmogeli!

— Sveikas, bičiuli!

— Kur trauki, žmogeli, kur vedi avinuką.

— Nupirkau pačiai svarą vilnų, ji iškedeno, iššukavo, susuko, suvyniojo į kamuolį, numezgė porą kojinių ir pasiuntė mane miestan parduoti, suknios jai nupirkti. Kojines aš išmainiau į vištelę, vištelę — į žąsį, žąsį — į avinuką, einu ir džiaugiuosi.

— Ar avinuko nemainytum į veršiuką?

— Gerai, ko čia nemainyti?

Žmogelis avinuką išmainė į veršiuką ir keliauja toliau.

Sutinka pirklį. Pirklys ir sako:

— Sveikas, žmogeli, kur eini, kur vedi veršiuką?

— Nupirkau pačiai svarą vilnų, ji iškedeno, iššukavo, susuko, suvyniojo į kamuolį, numezgė porą kojinių ir pasiuntė mane miestan parduoti, suknios jai nupirkti. Aš kojines išmainiau į vištelę, vištelę — į žąsį, žąsį — į avinuką, avinuką — į veršiuką, šit einu ir džiaugiuosi.

— Ar nemainytum veršiuko į karaliaus ylą?—klausia pirklys.

Žmogelis supyko, barzdą pakratė ir sušuko:

- Na jau! Argi aš kvailas, kad veršiuką mainyčiau i ylą, nors ir karaliaus, kaip pačiai suknią nupirksiu.

Ir nuvijo šalin tą pirklį.

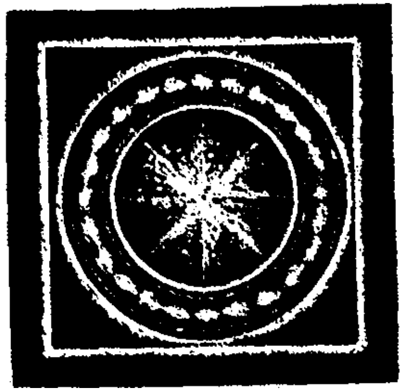

Turinys

Aušrinis 5
Pasaka apie karalių Bejuokį 13
Paškundžė 20
Saulės duktė 27
Laukų mergelė 36
Trys broliai ir balandė 44
Žirgas Lurdža 50
Penki broliai ir sesuo 56
Pasaka apie vargšą ir tris karžygio granatus 61
Velnio kamanos 68
Trys broliai—trys karaliai 71
Bototina ir šeši jo broliai 80
Našlaitis Čakuča 85
Pavargėlio sūnus 83
Aukso taurė 94
Ežvano žiedas 102
Seniūnė lapė ir karalaitis 108
Trys broliai 116
Pasaka apie devą, kuris norėjo malūninko sūnų pragaišinti 119
Meistras ir mokinys 125
Apie auksaplaukį jaunikaitį ir mergaitę 129
Žemė pasiima, kas priklauso 132
Karalius Muzarbijus 136
Amiranas 142
Pasaka apie Varguolį — didį Besotį 151
Pasaka apie Elniuką ir Gražuolę Eleną 162
Devyni broliai 173
Apie tris plikius melagius 177
Eglinis 179
Laimė 184
Apie akmeninį jaunikaitį 186
Varlė nuotaka 190
Kaip moteris velnią įveikė 195
Jaunesnysis brolis 199
Perlų ašaros 203
Taip, ne, niekados 210
Medžioklis 213
Piemuo ir gyvatė 217
Pasaka apie vagį 220
Apie medžiotoją ir jo sūnų 224
Apie kiaulę gražuolę 229
Skaisčiaveidis 232
Jaunikaitis žaltys 241
Apie karalaitį ir neapsakomą gražuolę 245
Medžiotojo sūnus 249
Raudis 254
Lazdinis 259
Skarmale 262
Apie du laimingus penkiakapeikius 266
Kuo neteisybę ištaisyti 272
Raguotas karalius 275
Du vagys 277
Kaip valstietis į aną pasaulį keliavo 284
Du apgavikai 287
Kaip mergaitė nėjo už karalaičio, kol tas amato neišmoko 291
Du valstiečiai 294
Apie tinginį 297
Našlaitis ir apgavikas 301
Pusantros saujos 303
Djakonas apgavikas 306